

**ЗБОРНИК ЗАКОНА И УРЕДАБА ИЗДАНИХ У КЊАЖЕВСТВУ СРБИЈЕ ОД 5. АВГУСТА 1877. ПА ДО 12. ЈУНА МЕСЕЦА
1878. ГОДИНЕ, XXXII**

Садржај

1877. г.

1. Наређење министра војног о допуни и измени "правила о храни и спреми војника" у ратно доба
2. Упутство издато од министра војног за надзорнике војних друмова
3. Правила министра војног за станичне и војно-друмске механције и гостионичаре за време мобилизације и рата
4. Правила министра војног за станичне и друмске пекаре
5. Измене и допуне војно-друмске службе
6. Указ о формацији српске дејствујуће војске
7. Настава за команданте војске
8. Измене и допуне "правила о храни и спреми војника, коња и комора у ратно доба" издате министром војним на основу § 94 закона о устројству војске
9. Решење министра војног, да се од војника активне и резервне војске упропашћене пушке наплаћују по вредности, која је одређеном комисијом опредељена
10. Уређење инжењирских трупа по корпусима, издато на основу уредбе о устројству целокупне војске од 10. Новембра 1876. Ф№ 13478.
11. Распис министра финансије, којим се у чаршиском течају одређује вредност руске златице (империјала) од 5 рубаља на 103 гроша чарш
12. Правила за приватне занатлије : опанчаре , обућаре, кројаче, поткиваче, коваче, коларе, седларе, касапе и друге за време мобилизације и војне
13. Распис војног министра свима командама, управницима магацина и начелницима станица о установљењу војне кожарске радионице за време мобилизације и рата

14. Уређење војних кожарских радионица
15. Решење војног министра којим објашњава, да сви војници и нижи чиновници поново уписани у војску имају право на повишицу плате по роковима службе
16. Указ о поштанским таксама за све кореспонденције, које се из Србије у вањевропске и прекоморске државе и колоније спадајуће у општепоштански савез, шаљу или из ових у Србију долазе
17. Нарешење министра војног, којим се за мирно време војни и станични магацини стављају под управу и надзор полицијских власти; а магацини за 25-дневну логорску храну, депови стоке и све, што се на логорску администрацију односи стављају под непосредну управу команданта окружне војске и корпусне команде а особље војно-административно ставља се под војну дисциплину и војно судски закон. Истим наређењем одобрава се да сва сиротна лица магацинског особља добијају храну из магацина као у ратно доба
18. Распис министра финансије по коме не подлеже плаћању данка староислужени војници стојеће војске кад се ванредно опет у војску позову; и младићи који по извученој коцки нису у своје време узети у војску, кад се у војску узму
19. Правила о храни и спреми војника и коморе народне војске у ратно доба (са њиховим изменама и допунама)
20. Решење министра војног о количини мешања кукурузног брашна у пшенично, кад се војска креће и кад она логорује
21. Распис војног министра о надлежности за ислеђење кривица војника стојеће војске, који су при народној војсци
22. Распис министра војног, којим се допуњују наређења о управљању по окружним војскама, и наређује кад окружни и срески начелници заступају окружне и батаљоне команданте
23. Указ, којим се потврђује привремена трговачка погодба закључена између Србије и Румуније на основу закона од 24. Јула 1877. год. о узајамном поступању односно такса и ђумручких формалности извозних, увозних и провозних еспапа
24. Решење министра војног о образовању добровољачког батаљона у Ћуприји
25. Привремени закон да се државне власти по буџету од 1876/7 рачун. године управљају и даље док се народна скупштина не сазове, а најдаље до краја календарске 1877 године
26. Правила и упутства министра финансије за извршење законских наређења о трошарини на пиво
27. Наредба министра финансије о изузимању поверилачких капитала из управе фондова
28. Војно-комисијска оцена вредности шатора и шаторског прибора за случај, кад би се имала тражити накнада за упропашћени шатор или његов прибор

29. Указ којим је проглашено ванредно стање у срезу лепеничком и јасеничком округа крагујевачког, због бунтовног поступка неког дела другог лепеничког батаљона и којим је уведен у важност за оба ова среза војни судски законик од 8. Априла, 17. Јуна 1876. (Збор. XXIX. 477.) са својим додацима од 11. августа 1876. год. (Збор. XXIX 662) и 23. истог месеца (Збор. XXIX. 664.)
30. Указ, којим је зарад покоренења појављеног бунта дато овлашћење команданту шумадиског корпуса, генералу г. Бели-Марковићу: да ванредно стање, које је указом од истог дана проглашено за лепенички и јасенички срез, може распрострајети и на поједине округа или места у целом кругу свога корпуса, и на округ јагодински; да може дићи све потребне му делове народне и стајаће војске и да сваког чиновника и званичника војних, грађанских и општинских власти за неточно или неверно вршење наредба, може заменити другима у њиховој дужности
31. Указ, којим је дато овлашћење команданту шумадијског корпуса, генералу г. Бели-Марковићу, да у случају потребе може на целу умирења појављеног бунта изузети до 500 # ц. из окружних и среских каса у кругу његовог корпуса из кредита на ванредне потребе целог правитељства; па о трошењу те суме до полужи рачун Књазу
32. Указ, који је на основу § 92 војно-судског законика наређено да командант тополске посаде упражњава власт врховног команданта односно потврђења, уништења и извршења пресуда војног суда
33. Решење да престају важити оба указа о овлашћењу ђенерала Бели-Марковића од 27. Новембра 1877, које није ни употребљено
34. Прокламација рата за ослобођење и независност
35. Указ о ванредном или ратном стању
36. Привремени закон, којим се војно-судски законик од 8. Априла, 17. Јуна 1876 (Збор. XXIX. стр. 477-623) опет уводи у важност са додацима од 11. и 23. Августа исте год.(Збор. XXIX стр. 662-664)
37. Привремени закон којим се законска определења за кажњење кривица војника у добровољачким четима, од 17. Јуна 1876. зб. XXIX стр. 464, на ново уводе у важност па и на устаничке чете распрострају
38. Привремени закон, којим се закон о преком суду од 18. Јуна 1876 зб. XXIX. стр 634-643 опет уводи у важност и у њему додаје члан 7-а за дела која се место преком могу предавати војном суду и укида члан 18 (о мањем броју судија за решавање у касационом суду но што је прописано његовим устројством)
39. Привремени закон којим се наново уводи у важност закон од 17 Јуна 1876 год (Зб XXIX. стр. 440 о употреби чиновништва и свештенства на војну службу за време рата
40. Привремени закон, по коме се сваки чиновник због неуредног и неверног вршења службе или неверног понашања у служби или ван ове за време трајања оглашеног ванредног стања, може уклонити са звања и одредити на вршење друге дужности

41. Привремени закон о продужењу рокова плаћања у грађанским потраживањима према дужницима, који су војници или који врше какву војну дужност изван места сталног пребивања
42. Привремени закон, којим се уводи наново у важност закон о надзору државних власти над радњом општинских власти за време рата, од 17. Јуна 1876. (Зб. XXIX. стр. 442)
43. Привремени закон, којим се на ново уводи у важност закон о издржавању породица сиротних војника и добровољаца за време рата, од 17. Јуна 1876. (Зб. XXIX. стр.438.)
44. Привремени закон, којим се уводе у важност законска одређења о уређењу војних пошта од 24. Септ. 1876 год. (Збор. XXIX. стр. 671.)
45. Привремени закон, којим се уводе опет у важност законска одређења о уређењу војних телеграфа од 23. Децембра 1876. г. (Збор. XXIX .стр. 726.)
46. Указ, којим се оглашује да је указ од 27. Новембра 1877 године о проглашењу ванредног стања у лепеничком и јасеничком срезу, замењен указом од 1. Децембра исте године којим је проглашено ванредно или ратно стање у свој Србији
47. Привремени закон о овлашћењу министра војног, да може предложити Књазу ради наименовања допуњујући број официра потпоручника до 50
48. Привремени закон о широј војној обвези т.ј. о сходној војној служби или услузи оних лица, која су због старости или неспособности ослобођена од личног служења у војсци
49. Привремени закон „о послуги војске“ т.ј. о употреби приватних зграда за становање војске или сместиште ратних установа, и о употреби приватних и општинских намештаја, алата, посуђа и др. као и о народној вучи по правилима која војни министар пропише
50. Указ, којим се на основу § 92. војно-суд.законика овлашћују корпусни и дивизијски команданти и начелник ђенерал-штаб врховне команде да могу наређивати извршење војно-судских пресуда или исте преиначавати где за сходно нађу
51. Врховног заповедника војске упуту за команданте, као допуна и објаснење прописаних већ тактичких и административних правила и упута прописаног за командовање војском
52. Распис министра правде, којим се уводи на ново у важност распис од 29. Јуна 1876. (Збор. XXIX – 646) о узајамном помагању оближњих првостепених судова за време рата са судијама, чиновницима и званичницима
53. Наредба министра војног, за све офицере, ниже чиновне и редовне војнике српске стајаће и народне војске о придржавању правила женевске конвенције од 22. Августа 1867 год. која су прописана за војне болнице за време рата и њихове болеснике и која су, у колико се Србије тичу изложена у истој наредби
54. Решење војног министра, да се звања надзорника друмских и њихове канцеларије укину, а њихове дужности да врше окруж. полиц. власти

55. Правила за војно-резервне болнице
56. Правила о употреби народне вуче
57. Наређења о указивању помоћи рањеницима и болесницима на војним станицама
58. Правила о снабдевању народне војске од кућа у ратно доба
59. Правила за извршивање закона о широј војној обавези
60. Наредба врховног заповедника војске за све војне и управне власти о вођењу надзора над путницима, и о одсуству за лица која су на војној служби, за време рата
61. Наредба врховног заповедника војске на све војне, управне и телеграфске власти о служби телеграфској, за време рата
62. Решење министра војног о образовању добровољачке ђачке батерије са свима припадностима стајаће војске
63. Привремени закон, по исправци од 27. Јануара 1878. Срп. Нов. бр. 27 о изменама и допунама у војно-судском законнику од 8. Априла, 17. Јуна 1876. (Збор. XXIX стр.471-623) а на име § 2. 4. 6. 12. 13. 14. 21. 42. 64. 68. 69. 76. 81. 85. 120. 121. 124. 125. 138. 155. 160. 202. 206. 245. и 270.
64. Привремени закон о војној куповини на почек стоке за храну војске, пића за војску и сточне хране за време рата
65. Решење министра војног о војном саставу, спремању и употреби ђака богословије, учитељске и велике школе за време рата
66. Распис министра финансије, којим се услед тога : што је прокламацијом проглашена Србија за независну и што су по томе престали важити сви фермани портини, који су се на Србију односили, па тако и ферман од 20. Новембра 1845. о нашим ђумручким односима, - укида 1. тачка додатка к распису министра финансије од 25. Фебруара 1864. АБр. 1053., и наређује да се од 1. Децембра 1877. наплаћује ђумручина на еспапе из Цариграда, Солуна и Једрена долазеће и тамо одлазеће
67. Правила за извршење закона од 8. Децембра 1877 год. о куповини на почек
68. Правила за управу ослобођених предела издата министром просвете чланом владе у главном стану
69. Указ, којим се народна скупштина за 1877 год. сазива на дан 30. Децембра, а уједно и одлаже за шест месеци, тако да се састане 24. Јуна 1878 године. ако се не би и пре сазвала
70. Привремени закон, да се државне власти управљају по буџету од 1876/7 и у 1877/8 рачунској години до решења народне скупштине, одложене најдаље до 24. Јуна 1878 г.
71. Додатак правилима о употреби народне вуче, од 3. Децембра 1877 год.

72. Решење министра војног, да се у Ђуприји под надзором команданта местних трупа продужи скупљање добровољаца за образовање XI. добровољачког батаљона
73. Распис министра финансије о укинућу § 48. и последњих речи у § 49. правила и упутства за извршење законских наређења о трошарини на пиво

1878. г.

74. Поступак о узимању комора, запреге и других потреба према закону о широј војној обвези од 1. Декембра 1878 год.
75. Привремени закон о уређењу ослобођених предела
76. Додатак 6-ом члану правила снабдевању војске од кућа у време рата
77. Решење министра војног о установљењу покретног муницијског парка
78. Додатак 2-ом члану поступка о узимању коморе, запреге и т.д. по закону о широј војној обвези
79. „Услови примирија једренског закљученог између војска руских у име своје и својих савезника” с једне и турских с друге стране, (Срп. Новине бр. 44.)
80. Привремени закон, којим се наређује, да се данак за прво полгође 1878 год. почне купити од 1. Фебруара и сав најдаље до половине Марта исте године преда државној благајни
81. Привремени закон о продужењу увођења државних прихода за 1876/7 рач. године у дневник код окружних каса до 1. Априла а код главне касе министарства финансије до 1. Маја 1878 год.
82. Привремени закон, којим се од 12. Новембра 1877 год. као дана мобилизације, па до свршетка демобилизације војске обуставља плаћање путних и подвозних трошкова одређених у закону од 21. Фебруара 1864. (Збор XVII. Стр. 55. и 56.) свима официрима и у опште чиновницима, званичницима и служитељима и војног и грађанског реда, који се одреде на вршење војне дужности
83. Протокол комисије о демаркационој линији између српских и турских трупа (Срп. Новине бр. 44)
84. Законска одредења о одлицијама за независност и ослобођење
85. Привремени закон о новом допуном броју официра потпоручника до 83, и о томе да попуњени официрски чиновници по закону од 1. Декембра 1877. до педесет, и по овом до осамдесет и три не могу се попуњавати, ако се који од тих чиновника упразни по престанку ратног стања

86. Чланци предходног уговора мира закљученог између Русије и Турске у Светом Стевану који се односи на Србију и у којима се признаје независност Србије и пресајединење Србије једнога дела од старих српских земаља (Срп. новине број 68)
87. Правила о становима официрским, војених чиновника и званичника по градовима и у другим војним зградама
88. Распис министра војног о ратној споменици
89. Закон о привременом управном поделењу и снабдењу са властима ослобођених предела
90. Закон о замени друге тачке и додатку у трећој тачци у члану 6. закона од 14. Маја 1878 о привременом управном поделењу и снабдевању са властима ослобођених предела
91. Закон о продужењу ванредног буџета издатог законодавном влашћу за год. 1877.
92. Указ, којим се редовна народна скупштина за 1877. одложена указом од 24. Декембра 1877 за 24 Јуни 1878 сазива на тај дан у Крагујевцу
93. Привремени закон о додатку у члану 4 и 19. закона о одличјама од 15. Фебруара 1878 год.
94. Измене и допуне у уређењу Српског ученог друштва од 3. Јануара 1869.
95. Привремени закон којим се уводи у важност за овогодишњи саветски и судски одмор закон о одлагању саветског и судског одмора од 14. Јунија 1876. (Збор. XXIX. стр. 434.)
96. Закон о буџету прихода и расхода ослобођених предела за 1878 год.

370.13/497.11) (058)

ЗБОРНИК

ЗАКОНА И УРЕДАБА

ИЗДАНИХ

У КЊАЖЕСТВУ СРБИЈИ

од 5. Августа 1877. до 12. Јуна 1878. године.

32. (XXXII.)

Ив. Ср
4153

У БЕОГРАДУ,
ШТАМПА И ПОДАШЕ ДРЖАВНЕ ШТАМПАРНИЈЕ
1878

С А Д Р Ж А Ј

32. (xxxii.) зборника закона и уредаба

од 5. АВГУСТА 1877. до 12. ЈУНА 1878. ГОДИНЕ.

БРОЈ	ДАТУМ	Ш Т А Ј Е	СТРАНА
1877 год.			
1	5. Августа	Наређење министра војног о допуни и измени „Правила о храни и спреми војника“ у ратно доба	1.
2	8. „	Упутство издато од министра војног за надзорнике војних друмова	2.
3	11. „	Правила министра војног за станичне и војно-друмске механичаре и гостиничаре за време мобилизације и рата	6.
4	11. „	Правила министра војног за станичне и друмске пекаре	11.
5	15. „	Измене и допуне војно-друмске службе	13.
6	15. „	Указ о формацији српске дејствујуће војске	20.
7	17. „	Настава за команданте војске	25.
8	18. „	Измене и допуне „Правила о храни и спреми војника, коња и комора у ратно доба“ издате министром војним на основу § 94 закона о устројству војске	32.
9	20. „	Решење министра војног, да се од војника активне и резервне војске упронашене пушке наплаћују по вредности, која је одређеном комисијом одређена	33.
10	22. „	Уређење вивинирских трупа по корпусима, издато на основу уредбе о устројству целокупне војске од 10. Новембра 1876. ФМ 13478.	34.
11	26. „	Распис министра финансије, којим се у царском течају одређује вредност руске златице (империјала) од 5 рубаља на 103 гроша царш	61.
12	1. Септембра	Правила за приватне занатлије: оштарче, обућаре, кројаче, поткиначе, коначе, коларе, седларе, касане и друге за време мобилизације и војне	62.

32794
M. Dr 340.1

ТОКЦИ ГЛОД	ДАТУМ	Ш Т А Ј Е	СТРАНА
	1877 год.		
13	1. Септембра	Расписе војног министра свима команди-ма, управницима магацина и начелницима станица о установљењу војне коњарске рад-ношнице за време мобилизације и рата . . .	64.
14	1. "	Уређење војних коњарских радношница . . .	66.
15	7. "	Решење војног министра којим објав-љана, да сви војници и нижи чиновни по-ново уписани у војску имају право на по-вишњу плату, по роковима службе	69.
16	10. "	Указ о поштанским таксама за све ко-респонденције, које се из Србије у европ-ске и прекоморске државе и колоније спадајуће у оштнопоштански савез, шаљу или из ових у Србију долазе	70.
17	19. "	Наређење министра војног, којим се за мирно време војни и станицки магацини стављају под управу и надзор полицијских власти; а магацини за 25-дневну догорску храну, делови стоке и све, што се на до-горску администрацију односи стављају под непосредну управу команданта окру-дне војске и корпусне коمانде а особље војно-административно ставља се под војну дисциплину и војно судски закон. Исти наређењем одобрена се да сва спротивна дива магацинског особља добијају храну из ма-гацина као у ратно доба	72.
18	22. "	Расписе министра финансије по коме не подмене плаћању дана старослужени вој-ници стојеће војске кад се напредно омет у војску позову; а млађи који по из-вученој коцки нису у своје време узети у војску, кад се у војску узму	73.
19	1. Октобра	Правила о храна и спреми војника и коноре народне војске у ратно доба (са њиховим плаћенима и доуницама)	74.
20	1. "	Решење министра војног о количини ме-нања кукурузног брашна у ишенично, кад се војска креће и кад она догорује	97.
21	13. "	Расписе војног министра о надлежности за ислеђење кривица војника стојеће војске, који су при народној војсци	97.
22	15. "	Расписе министра војног, којим се дову-пују наређења о управљању по окружним војскама, и наређује кад окружни и срески начелници заступају окружне и батаљоне команданте	98.
23	19. "	Указ, којим се потврђује привремена тр-говачка погодба закључена између Србије и Румуније на основу закона од 21. Јуна 1877. год. о узајамном поступању односно	

ТОКЦИ ГЛОД	ДАТУМ	Ш Т А Ј Е	СТРАНА
	1877 год.		
24	25. Октобра	такса и ђуручних формалности извозних, увозних и провозних испана	100.
25	27. "	Решење министра војног о образовњу добровољачког батаљона у Турији	102.
26	7. Новембра	Припремени закон да се државне власти по буџету од 1877. год. управљају и даље док се народна скупштина не сазове, а најдаље до краја календарске 1877. године	103.
27	10. "	Правила и упутства министра финансије за извршене законских наређења о тро-шарина на изво	105.
28	14. "	Наредба министра финансије о изузимању поверљивих капитала из управе фондова Војно-комисијска оцена вредности ша-тора и шаторског прибора за случај, кад би се имала тражити накнада за упрош-ћени шатор или његов прибор	123.
29	27. "	Указ који је проглашено напредно стање у срезу дененичвој и јасеничкој округа крагујевачког, обог буџетног поступка Пе-тог дела другог дененичког батаљона и ко-јим је уведен у ваљност за оба ова среза војни судски законик од 8. Априла, 17. Јуна 1876. (Збор. XXIX. 477.) са својим доди-цима од 11. Августа 1876. год. (Збор. XXIX. 662) и 23. истог месеца (Збор. XXIX. 664.)	124.
30	27. "	Указ, којим је зарад покорења појавле-ног бунта дато овлашћење команданту шумадијског корпуса, генералу г. Вели-Марковићу: да напредно стање, које је указом од истог дана проглашено за дененички и јасенички срез, може распрострети и на поједине округа или места у целоме кругу свога корпуса, и на округ Јагодински; да може даћи све потребне мере народне и стајаће војске и да сваког чиновника и званичника војних, грађанских и оштни-ских власти за нетачно или неверно вршење наредаба, може заменити другима у њихо-вој дужности	126.
31	27. "	Указ, којим је дато овлашћење коман-данту шумадијског корпуса, генералу г. Вели-Марковићу, да у случају потребе може на цел умирења појавленог бунта изузети до 100 ₰ ц. из окружних и сред-них каса у кругу његовог корпуса из кре-дита на напредне потребе целог правитељ-ства; на о трошењу те суме до положи рачуну Краљу	126.
32	28. "	Указ, који је на основу § 92 војно-суд-ског законака наређено да командант то-	129.

БРОЈ СТАРА	ДАТУМ	Ш Т А Ј Е	СТРАНА
	1877. год.		
33	30. Новембра	војске посаде упражњена власт врховног команданта односно потврђења, уништења и вршења пресуда војног суда	131.
		Решење да престају важити оба указа о овлашћењу генерала Белн-Марковића од 27. Новембра 1877. које није на употребљено	132.
34	1. Децембра	Прокламација рата за ослобођење и независност	133.
35	1. "	Указ о навредном или ратном стању	137.
36	1. "	Приремени закон, којим се војно-судски закони од 8. Априла, 17. Јуна 1876 (збор. XXIX. стр. 477—423) опет уводи у важност са додацима од 11. и 23. Августа исте год. збор. XXIX. стр. 662—664)	139.
37	1. "	Приремени закон којим се законска опредељења за кажњиве кривца војника у добровољачким четима, од 17. Јуна 1876. об. XXIX. стр. 464, на ново уводе у важност па и на уставнајке чете распрострају	141.
38	1. "	Приремени закон, којим се закон о преком суду од 18. Јуна 1876 об. XXIX. стр. 634—643 опет уводи у важност и у њему додаје члан 7-а на дела која се место преком могу предавати војном суду и уклања члан 15 (о мањем броју судија за решавање у касационом суду но што је прописано његовим устројством)	143.
39	1. "	Приремени закон којим се наново уводи у важност закон од 17. Јуна 1876 год. (об. XXIX. стр. 440 о употреби чиновништва и свештештва на војну службу за време рата	146.
40	1. "	Приремени закон, по коме се сваки чиновник због неуредног и неперног вршења службе или неверног понашања у служби или ван ове за време трајања оглашеног напредног стања, може уволити са звања и одредити на вршење друге дужности	148.
41	1. "	Приремени закон о продужењу рокова плаћања у грађанским потраживањима према дужницима, који су војници или који врше какву војну дужност изван места сталног пребивања	151.
42	1. "	Приремени закон, којим се уводи наново у важност закон о надзору државних власти над радњом општинских власти за време рата, од 17. Јуна 1876. (об. XXIX. стр. 442.)	154.

БРОЈ СТАРА	ДАТУМ	Ш Т А Ј Е	СТРАНА
	1877 год.		
43	1 Децембра	Приремени закон, којим се на ново уводи у важност закон о издржавању породица сиротних војника и добровољаца за време рата, од 17. Јуна 1876. (36. XXIX. стр. 438.)	156.
44	1. "	Приремени закон, којим се уводе у важност законска одређења о уређењу војних пошта од 24. Септ. 1876 год. (збор. XXIX. стр. 671.)	158.
45	1. "	Приремени закон, којим се уводе опет у важност законска одређења о уређењу војних телеграфа од 23. Децембра 1876. г. (збор. XXIX. стр. 726.)	160.
46	1. "	Указ, којим се оглашује да је указ од 27. Новембра 1877. године о проглашењу напредног стања у Јужној Србији и Јасеничком срезу, замењен указом од 1. Децембра исте године којим је проглашено напредно или ратно стање у самој Србији	162.
47	1. "	Приремени закон о овлашћењу министра војног, да може предложити Краљу ради наименовања допуњујући број официра потпоручика до 50	164.
48	1. "	Приремени закон о широј војној обавези т. ј. о сходној војној служби или услугама оних лица, која су због старости или неспособности ослобођена од личног служења у војсци	166.
49	1. "	Приремени закон „о послуги војске“ т. ј. о употреби приватних зграда за становање војске или смештене ратних установа, и о употреби приватних и општинских наменштаја, алата, посуђа и др. као и о наредној вучи по правилима која војни министар прописује	169.
50	1. "	Указ, којим се на основу § 92. војно-судских закона овлашћују корпусни и дивизијски команданти и начелници генерал-штаба, врховне команде да могу наређивати извршење војно-судских пресуда или исте превлађивати где за сходно нају	172.
51	1. "	Врховног заповедника војске упутује за команданте, као допуна и објасњење прописаних већ тактичких и административних правила и упута прописаних за командовање војском	174.
52	1. "	Распис министра правде, којим се уводи на ново у важност распис од 29. Јуна 1876. (збор. XXIX—646) о узјакном помагању обављаних врховних судова за време рата са судијама, чиновницима и званичницима	181.

МЕСЕЦ И ГОДИНА	ДАТУМ	Ш Т А Ј Е	СТРАНА
1877 год.			
53	1. Децембра	Наредба министра војног, за све официре, ниже чинове и редовне војничке српске стајаће и народне војске о прадржављу правила женевске конвенције од 22. Августа 1864 год. који су прописана за војне болнице за време рата и њихове болеснице и која су, у колико се Србије тичу изложена у истој наредби	183.
54	2 "	Решење војног министра, да се звања надзорника друмских и њихове канцеларије укину, а њихове дужности да врше окруж. подлн. власти	186.
55	3 "	Правила за војно-резервне болнице	187.
56	3 "	Правила о употреби народне вуче	204.
57	4 "	Наређења о указивању помоћи раненицима и болесницима на војним станицама	206.
58	4 "	Правила о снабдевању народне војске од кућа у ратно доба	208.
59	5 "	Правила за извршавање закона о широј војној обвези	210.
60	6 "	Наредба врховног заповедника војске за све војне и управне власти о вођењу надзора над кућницима, и о одсуству за лица која су на војној служби, за време рата	211.
61	6 "	Наредба врховног заповедника војске на све војне, управне и телеграфске власти о служби телеграфској, за време рата	214.
62	6 "	Решење министра војног о образовању добровољачке ђачке батерије са свима припадностима стајаће војске	215.
63	8 "	Привремени закон, по исправци од 27. Јануара 1878. Срп. Нов. бр. 27 о изменама и допунама у војно-судском законнику од 8. Априла, 17. Јуна 1876. (Збор. XXIX стр. 471—623) а на име: § 2. 4. 6. 12. 13. 14. 21. 42. 64. 68. 69. 76. 81. 85. 120. 121. 124. 125. 138. 155. 160. 202. 206. 245. и 270.	216.
64	8 "	Привремени закон о војној куповини на почек стоке за храну војске, пића за војску и сточне хране за време рата	230.
65	17 "	Решење министра војног о војном саставу, спремању и употреби ђака богословије, учитељске и велике школе за време рата	234.
66	18 "	Распис министра финансије, којим се уред тога: што је прокламацијом проглашена Србија за независну и што су по томе престали важити сви ђермански портини, који су се на Србију односили, на тако и ђерман од 20. Новембра 1845. о нашим ђумручким односима, — уида 1. тачка додатка и распису министра финансије од 25. Фебруара	

МЕСЕЦ И ГОДИНА	СТРАНА	Ш Т А Ј Е	СТРАНА
1877 год.			
67	20. Децембра	1864. А.Вр. 1053. и наређује да се од 1. Децембра 1877. заплаћује ђумручина на есинае из Цариграда, Соауна и Једрена долазеће и тамо одлазеће	235.
68	23 "	Правила за извршавање закона од 8. Децембра 1877 год. о куповини на почек	236.
69	24 "	Правила за управу ослобођених предела издата министром просвете чланом владе у главном стану	239.
70	24 "	Указ, којим се народна скупштина за 1877 год. сазива на дан 30. Децембра, а уједно и одлаже за шест месеца, тако да се састане 24. Јуна 1878 године, ако се не ба и пре сазива	242.
71	28 "	Привремени закон, да се државне власти управљају по буџету од 1876, и у 1877, рачунској години до решења народне скупштине, одложене најдаље до 24. Јуна 1878 г.	243.
72	29 "	Додатак правилника о употреби народне вуче, од 3. Децембра 1877 год.	245.
73	29 "	Решење министра војног, да се у Куварци под надзором команданта местних трупа продужи скупљање добровољаца за образовање XI. доброволачког батаљона	247.
		Распис министра финансије о укинућу § 48. и последњих речи у § 49. правила и унутства за извршавање законских наређења о тротарини на пиво	247.
1878 год.			
74	1. Јануара	Поступак о узимању комора, запрете и других потреба према закону о широј војној обвези од 1. Децембра 1877 год.	248.
75	3 "	Привремени закон о уређењу ослобођених предела	250.
76	4 "	Додатак 6-ом члану правила о снабдевању војске од кућа у време рата	271.
77	11 "	Решење министра војног о установљењу покретног муницијског парка	272.
78	17 "	Додатак 3-ом члану поступка о узимању комора, запрете и т. д. по закону о широј војној обвези	272.
79	19 "	Услови примирења једренског закљученог између војска руских у име своје и својих савезника* с једне и турских с друге стране, (Срп. Новине бр. 44.)	273.
80	20 "	Привремени закон, којим се наређује, да се данак за прво полтође 1878 год. пооче купити од 1. Фебруара и сав најдаље до половине Марта исте године преда државној благајни	277.

ТЕКСТ И БРОЈ	ДАТУМ	Ш Т А Ј Е	СТРАНА
1878. год.			
81	24. Јануара	Призврсени закон о продужењу увођења државних прихода за 1877, рач. године у дневник код окружних каса до 1. Априла а код главне касе министарства финансије до 1. Маја 1878 год.	279.
82	28. "	Призврсени закон, којим се од 12. Новембра 1877 год. као дана мобилизације, па до свршетка демобилизације војске обуставља плаћање путних и пољовозних трошкова одређених у закону од 21. Фебруара 1864. (Збор. XVII. стр. 55. и 56.) свима официрама и у опште чиновницима, званичницима и служитељима и војног и грађанског реда, који се одреде на вршење војне дужности	281.
83	10-12. Фебруара	Протокол комисије о демаркационој линији између српских и турских трупа; (Срп. Новине бр. 44).	283.
84	15. "	Законска одређења о одличјама за независност и ослобођење	285.
85	15. "	Призврсени закон о новом допуном броју официра потпоручика до 83, и о томе да попуњени официрски чинови по закону од 1. Децембра 1877. до педесет, и по овом до осамдесет и три не могу се попуњавати, ако се који од тих чиновника управни по престанку ратнога става	297.
86	20. "	Чланци предходног уговора мира закљученог између Русије и Турске у Светом Стевану који се односе на Србију и у којима се признаје независност Србије и пресеједињење Србији једнога дела од старих српских земаља (Срп. новине број 63)	299.
87	14. Априла	Правила о становима официрским, војеничким чиновницима и званичницима по градовима и у другом војним зградама	301.
88	26. "	Расписане министра војног о ратној споменици	304.
89	14. Маја	Закон о привременом управном поделењу и снабдењу са властима ослобођених предела	308.
90	23. "	Закон о замени друге тачке и додатку у трећој тачки у члану 6. закона од 14. Маја 1878 о привременом управном поделењу и снабдевању са властима ослобођених предела	316.
91	23. "	Закон о продужењу извршног буџета издатог законодавном влашћу за год. 1877.	318.
92	23. "	Указ, којим се редовна народна скупштина за 1877. одложена указом од 24. Децембра 1877 на 24. Јуна 1878 сазива на тај дан у Крагујевцу	320.

ТЕКСТ И БРОЈ	ДАТУМ	Ш Т А Ј Е	СТРАНА
1878. год.			
93	26. Маја	Призврсени закон о додатку у члану 4 и 19. закона о одличјама од 15. Фебруара 1878 год.	321.
94	27. "	Измене и допуне у уређењу Српског ученог друштва од 3. Јануара 1869.	323.
95	2. Јуна	Призврсени закон којим се уводи у важност за овогодшњи саветски и судски одмор закон о одлигању саветског и судског одмора од 14. Јунија 1876. (Збор. XXIX. стр. 434.	328.
96	12. "	Закон о буџету прихода и расхода ослобођених предела за 1878 год.	330.

РЕГИСТАР

32. зборнина закона и уредаба

А.

- Администрација војена.** О надлежности у вршењу ове администрације пре мобилизације војске, в. војска бр. 15.
- Аманетна** — пошта ереска и окружна за пошете потреба војсци од кућа, в. војска бр. 20.

В.

- Батерија** — ђачка добровољачка, в. Доброволци.
- Бели-Марковић** — Јован овлашћен за покорене бунта појављеног у неком делу другог лепеничког батаљона, в. Бунт.
- Благајница** — државна. Увођење прихода и закључење државних рачуна за 187⁶/₇ год. продужено законом од 24. Јануара 1877. год. стр. 279.
- Болесници** — и рањеници непријатељски за време рата, в. Војска бр. 26. — О нашим болесницима и рањеницима правила, в. Болнице.
- Болнице** — резервне правила од 3. Децембра 1877. стр. 187. — О примању болесника и рањеника у станице и даљем старавању, наређење министра војног од 4. Децембра 1877. стр. 206.
- Брашно** — шневично са кукурузним за храну војске како се меша, в. војска бр. 17.
- Бунт** — Због бунтовног поступка неког дела другог лепеничког батаљона проглашено ванредно стање у срезу лепеничком и јасеничком окр. крагујевачког указом од 27. Новембра 1877. стр. 125. — За целъ покорене тога бунта издато овлашћење ђенералу г. Јовану Бели-Марковићу, 27. Новембра 1877. стр. 126. — Дато му овлашћење да на ту целъ може из окружних и ереских каса у кругу

негова корнуса изузети до 500 дук. цес. и о трошку рачун Књаза поднети, указ од 27. Новембра 1877. стр. 129. — Нарешење, којим се команданту тополске посаде Милутину Јовановићу даје право упражњавања власти врховног команданта у односу на потврђење уништења и извршење пресуда војеног суда, од 28. Новембра 1877. стр. 131. — Да престају важити оба указа од 27. Новембра 1877. о овлашћењу генерала Вели-Марковића, које није ни употребљено, решење од 30. Новембра 1877. стр. 132. — Замењен је указ од 27. Новембра о проглашењу ванредног стања у овим срезovima и увођењу војно-судског законика, указом од 1. Дек. 1877. стр. 162.

Буџет — Закон да се државне власти по буџету од 187 $\frac{7}{8}$ рачунске године управљају и у год. 187 $\frac{7}{8}$ најдаље до краја 1877. календарске године, од 27. Октобра 1877. стр. 103. — Да се управљају по томе буџету и у 187 $\frac{7}{8}$ рачун. год. докле не реши скупштина о буџету, закон од 24. Децембра 1877. стр. 243. — О продужењу ванредног буџета за 1877. год. до решења скупштине, закон од 23. Маја 1878. год. стр. 318. — Буџет прихода и расхода ослобођених предела за 1878. год. од 12. Јуна 1878. стр. 330 до 341.

В.

Ванредни — буџет. в. Буџет.

Ванредно — стање у срезу лешничком и јасеничком округа крагујевачког проглашено. в. Буџет. — Ванредно стање у свој Србији због рата против Турске проглашено. в. Рат бр. 2.

Власти — у ослобођеним пределима постављале. в. Управа у ослобођеним пределима.

Војена — обвеза шира. в. Војска бр. 23, 30 и 35.

Војни — друмови. в. Војска бр. 2, 3, 5.

Војник — како се храни и спрема. в. Војска бр. 1, 8, 16. — Како плаћа пушке, које поквари или упропасти. в. Војска бр. 9. — Поново у војску уписан за време рата добија повишицу плате по роковима службе. в. Војска бр. 14. — Староислужбени и за време рата позвани младићи у стајаћу војску не плаћа данак. в. Данак. — Војник стајаће војске при паредној војсци кад скривн, ко је надлежан да ислађује његову кривцу. в. Војска бр. 18.

Војено — судски законик уведен на ново у важност због рата против Турске. в. Рат бр. 3. — Нарешење о праву и власти коман-

даната односно поступања са пресудама војеног суда према војено-судском закону од 1. Децембра 1877. стр. 172. — Измене и допуне у војно-судском закону, од 8. Децембра 1877. стр. 216.

Војска —

1. Допуна и измена правила о храни и спреми војника, од 5. Августа 1877. стр. 1.

2. Упутство за надзорнике војних друмова, од 8. Августа 1877. стр. 2.

3. Правила за станичке и војено-друмске механиције и гостионицаре за време мобилизације и рата, од 11. Августа стр. 6.

4. Правила за станичне и друмске пекаре од 11. Августа 1877. стр. 11.

5. Измене и допуне војно-друмске службе, од 15. Августа 1877. стр. 13.

6. Указ о формацији српске дејствујуће војске, од 15. Августа 1877. стр. 20.

7. Настава за команданте војске од 17. Авг. 1877. стр. 25.

8. Измене и допуне правила о храни и спреми војника, коња и коморе у ратно доба, од 18. Августа 1877. стр. 32.

9. Решење министра војног о исплати упропашћених или покварених пушак од војника, од 20. Августа 1877. стр. 33.

10. Уређење нижинирских трупа по корнусима, од 22. Августа 1877. стр. 34.

11. Правила за приватне занатлије за време мобилизације и војне, од 1. Септембра 1877. стр. 62.

12. Распис министра војног о установи војених кожарских радионица, од 1. Септембра 1877. стр. 64.

13. Уређење војених кожарских радионица, од 1. Септ. 1877. стр. 66.

14. Решење министра војног о повишици плате на рокове службе за време рата поново уписанима у војску, од 7. Септембра 1877. стр. 69.

15. Распис министра војног о надлежности у вршењу војне администрације пре мобилизације војске, од 19. Септембра 1877. стр. 72.

16. Правила о храни и спреми војника, коња и коморе народне војске у ратно доба, од 1. Октобра 1877. стр. 74.

17. Решење министра војног о мешању пшеничког брашна са кукурузним, од 1. Октобра 1877. стр. 97.

18. Распис министра војног о надлежности за наслеђење кривича војника стојеће војске, који су при народној војсци, од 13. Октобра 1877. стр. 97.

19. Распис министра војног када и како ће окружне и срепске полицијске старешине заступати у дужности окружне и батаљонске војне команданте, од 15. Октобра 1877. стр. 98.

20. Решење министра војног о образовању добровољачког батаљона у Вурији, од 25. Октобра 1877. стр. 102.

21. Решење министра војног о вредности шатора, од 14. Новембра 1877. стр. 123.

Наређење да команданту тополске посаде Милутин Јовановић упражњава власт врховног команданта у односу на потврђење, уништење и извршење пресуда војног суда, в. Бунт.

Војска се ставља у напредно или ратно стање због рата против Турске, в. Рат.

22. Закон о допуњавајућем броју официра до 50, од 1. Децембра 1877. стр. 164.

23. О захтевању сходне војне службе или услуге од лица, која су од личног служења у војсци ослобођена, закон од 1. Децембра 1877. стр. 166.

24. Закон о узимњу приватних зграда и наменстаја за потребу војске и о народној вучи, од 1. Децембра 1877. стр. 169.

25. Унуте за команданте у време ратовања прописани од врховног команданта 1. Децембра 1877. стр. 174.

26. Наредба министра војног којом се скупштавају војсци правила Женевске конвенције о поступању према рањеницима и болесницима непријатељским, од 1. Децембра 1877. стр. 183.

27. Укидају се звања надзорника војних друмова и пренамају се ове дужности на окр. полицијске власти, 2. Децембра 1877. стр. 186.

28. Правила о употреби народне вуче од 3. Децембра 1877. стр. 204.

29. Правила о снабдевању војске од кућа у ратно доба, од 4. Децембра 1877. стр. 208.

30. Правила за извршење закона о широј војној обвези, од 1. Децембра (види на пред бр. 13.) издата од министра војног 5. Децембра 1877. стр. 210.

31. Наредба врховног команданта о надзору над путницима и

о одсуству за лица, која су на војној служби, од 6. Децембра 1877. стр. 211.

32. Наредба врховног команданта о служба телеграфској за време рата, од 6. Децембра 1877. стр. 214.

Закон о кувовници на почек стоке за храну војске, нића и сточне хране за време рата, в. Рат бр. 7.

33. Додатак правилима о употреби народне вуче од 3. Децембра, издат 28. Децембра 1877. стр. 245.

34. Решење министра војног о образовању добровољачког батаљона у Вурији, од 29. Децембра 1877. стр. 247.

35. Поступак за извршење закона о широј војној обвези, од 1. Јануара 1878. стр. 248.

36. Додатак члану 6 правила о снабдевању војске од кућа у ратно доба од 4. Јануара 1878. стр. 271.

37. Решење министра војног о установи покретног муницијског парка од 11. Јануара 1878. стр. 272.

38. Допуна поступка за извршење закона о широј војној обвези за грађана в. Београда, од 17. Јануара 1878. стр. 272.

39. Закон о допуни броју официра до 83, од 15. Фебруара 1878. стр. 297.

40. Правила о становима официрским, војних чиновника и званичника, од 14. Априла 1878. стр. 304.

Врховни — командант прописује унуте за поједине команданте, в. војска бр. 25. — Издаје наредбу о путницима и о одсуству лица на војној служби, в. Војска бр. 31. и о служби телеграфској види Војска бр. 32.

Вуча — народна, в. Војска бр. 24, 28 и 33.

Г.

Гостничари — ставнички и војено-друмски за време мобилизације и рата како се имају управљати, в. Војска бр. 3.

Д.

Данак — Распис министра финанције да старо-ислужени војници и за време рата позвани младићи у стајаћу војску, не плаћају данак, од 22. Септембра 1877. стр. 73. За прво полугође 1878 год. да

се данак раније почне кунити, решење од 20. Јануара 1878 год. стр. 277.

Демаркациона — линија између наших и турских трупа одређена. в. Рат бр. 10.

Дијурна — путна и подвозна трошкови за време рата не плаћају се никоме државном чиновнику и служитељу на војну дужност одређеноме, закон од 23. Јануара 1878. стр. 281.

Добровољци — О образовању добровољачког батаљона у Бунарији в. Војска бр. 20 и 34. — Кад добровољци учине кривце за време рата како се казне. в. Рат бр. 4. — Решење министра војног о образовању ђачке добровољачке батерије, од 6. Децембра 1877 г. стр. 215.

Допуне — и измене. види Измене.

Државна — каса види Благајница.

Друмови — војни и надзорници њихови. в. Војска 2 Механике и гости-оничари на војеним друмовима како се имају управљати. в. Војска бр. 3. А како пекари. в. Војска бр. 4. Измене и допуне војно-друмске службе. в. Војска бр. 5. Укидање звања надзорника друмова. в. Војска бр. 27.

Ђ.

Ђаци — виших школа да се војно вежбају, решење министра војног од 17. Децембра 1877. стр. 234.

Ђачка — добровољачка батерија. в. Добровољци.

Ђумручина — на еспане долазеће из Цариграда, Солуна или Једрена и из наше земље за ова места одлазеће како да се плаћају, решење министра финансије од 18. Децембра 1877. стр. 235.

Е.

Ж.

З.

Занатлија — приватних дужности војене за време мобилизације и војне. в. Војска 11.

И.

Измене — и допуне разних правила и закона.

1, о храни и спреми војника. в. Војска, бр. 1.

2, војно-друмске службе. в. Војска, 5.

3, о храни и спреми војника, коња и коморе у ратно доба. в. Војска, 8.

4, Новзване тарифе у чарнијском течају од 14. Априла 1866. в. Тарифа.

5, у војно-судском закону, в. Војено-судски законик.

Ижигирске — трупе по корпусима уређене. в. Војска, 10.

Ј.

Јасенички — срез окр. крагујевачког у ванредно стање стављен због бунтовног поступка неког дела лешничког батаљона. в. Бунт.

К.

Капитала — из управе фондова изузимање п. Фондова управа.

Квртири — официрски, војних чиновна и значичника в. Војска бр. 10.

Козарске — војне радионице в. Војска бр. 12 и 13.

Команданти — војске. Настава за њих. в. Војска 7. — када и како окружни и среќни начелници заступају у дужности окружне и батаљоне команданте в. Војска бр. 19.

Командант — тополске посаде Милути Јовановић, да упражња власт врховног команданта у односу на потврђење, уништење и извршење мрседва војеног суда. в. Бунт.

Коморе — и коња у ратно доба храна и спрема в. Војска 8, 16.

Коња — и коморе у ратно доба храна и спрема. в. Војска 8, 16.

Кореспонденција — поштанска за све ван-европске прекоморске државе и колоније како се плаћајују в. Поште.

Кривце — војника стојеће војске, који су при народној војсци, које надлежан да навиђа. в. Војска бр. 18.

Кукурузно — брашно са ишеничним како се меша за храну војске в. Војска бр. 17.

Буновина — на почетак и стоке за храну и шиња за војску и сточне хране за време рата в. Рат бр. 7 и 8.

Л.

Лео — за храну војске колико пшенична а колико кукурузна брашна може имати в. Војска бр. 17.

Лененички — други батаљон у неком делу побунио се и због тога срез лененички стављен у изванредно стање в. Буџет.

Љ.

М.

Механиције — станичке и војено-друмске и гостионичари како се имају управљати за време мобилизације и рата, правила о томе. в. Војска бр. 3.

Милутић — Јовановић командант тополског посаде добија власт врховног команданта у односу на потврђење, уништење и извршење пресуда војеног суда. в. Бунт.

Муницијски — покретни парк в. Војска бр. 37.

Н.

Надзорници — војних друмова и њихове дужности. в. Војска бр. 5.

Народна — војска о храни и спреми војника, коња и коморе народне војске у ратно доба. в. Војска бр. 16.

Народна — вуча в. Војска бр. 24 и 28.

Начелници — станица и њихове дужности прописане у војно-друмској служби. в. Војска бр. 5. — Начелници окружни и срески када врше дужности војених команданта в. Војска бр. 19.

Независност — и ослобођење в. Рат.

Новчана — тарифа в. Тарифа.

Њ.

О.

Одличја — за независност и ослобођење, определена о њима од 15 Фебруара 1878. стр. 285. Распис о ратној споменници од 23 Априла 1878 год. 306.

Додатак закону о одличјама за ослобођење и независност о златној и сребрној медали њене Светлости кнегиње Наталије. од 27 Маја 1878 стр. 321.

Одмор — саветски и судски за 1878 годину одлаже се, закон од 2. Јуна 1878 стр. 328.

Окружни — и срески начелници када врше дужности војених команданта в. Војска бр. 49.

Ослобођење — и независност в. Рат.

Ослобођених — предела уређење и управа в. Управа. Буџет прихода и расхода за 1878 год. в. Буџет.

Официра — допуњавајући број за време рата в. Војска бр. 22, 39

П.

Пекари — станички и друмски како да се управљају, правила о томе. в. Војска 11.

Пиво — како се трешарина на њ има наплаћивати према закону. в. Трешарина.

Плата — поново уписанима у војску за време рата по роковима службе повншава се, в. Војска бр. 14.

Побуна — у неком делу другог лененичког батаљона в. Бунт.

Погодба — трговачка између Србије и Румуније в. трговачки уговор.

Пореза — в. Данак.

Поште — указ од 5. Јуна 1876. замењује се указом од 10. Септембра 1877. којим се одређују таксе кореспонденцијама поштанским за све ваневронске прекоморске државе и колоније. стр. 70. — Аманетне среске и окружне поште за поштење војсци потреба од куће. в. Војска бр. 29. —

Правде — министар прописује судовима да не застају са изрицањем правде за време рата в. Судови.

Правила — о храни и спреми војника допуњена и измењена. в. Војска бр. 1.

— За станична и војно-друмска механизије и гостиничаре за време мобилизације и рата. в. Војска бр. 3. За пекаре бр. 4. в. Војска.
— За приватне занатлије в. Војска. 11. О храни и спреми војника, кова и коморе народне војске у ратно доба в. Војска 16.
— За извршење законских наређења о трошарина на пиво. в. Трошарина,

— О куповини на почет в. Рат бр. 8.

Преки — суд за време рата в. Рат. бр. 5.

Прелиминарије — мира в. Рат бр. 11.

Примирије — в. Рат бр. 9.

Претходни уговор мира. в. Рат бр. 11.

Приватних — занатлија дужности војене за време мобилизације и рата. в. Војска 11.

Прокламација — рата Турској. в. Рат бр. 1

Пушке — кад војник упропасти или поквари, како плаћа. в. Војска број 9.

Пшенично — брашно са кукурузним за храну војске како се мена. в. војска бр. 17.

Р.

Радионице — војарске војене. в. Војска бр. 12 и 13.

Рана — в. Храна.

Рањеници — и болесници непријатељски за време рата в. војска бр. 26. правила о нашим рањеницима и болесницима в. болнице.

Рат — за ослобођење и независност.

1. Прокламација Његове Светлости Књаза Милана М. Обреновића IV, којом се у име ослобођења своје подјармљене браће и у име независност наше отаџбине, објављује рат Турској, од 1. Декемб. 1877. стр. 133.

2. Због тога проглашено ванредно или ратно стање у свој Србији, 1. Декембра 1877. стр. 137.

И уводе се наново у важност:

3. Војено-судски законик од 8. Априла, 17. Јуна, 1876. са додацима од 11. и 23. Августа исте год. (зб. XXIX стр. 477, 662 и 664). законом од 1. Декем. 1877. стр. 139.

4. Законска одређења за кажњење кривца војника у добровољачким четима од 17. Јуна 1876. (зб. XXIX стр. 464.) и распрострају на војнике у усташким четима, 1. Декем. 1877. стр. 141.

5. Закон о преком суду од 18. 1876. зб. XXIX стр. 634, који се у исто време допуњава и измењује 1. Декем. 1877. стр. 143.

6. Закон о употреби чиновништва и свештенства на војну службу за време рата од 17. Јуна 1876. (зб. XXIX стр. 146). законом од 1. Декем. 1877. стр. 146.

О захтеву војене службе или услуге за време рата од лица ослобођених од личног служења у војсци. в. Војска бр. 23.

Правила из Женевске конвенције о поступању према рањеним и болесним непријатељима саопштена војсци. в. Војска бр. 26.

Наредбе врховног команданта о надзору над путницима о одсуству лица на војној служби и о служби телеграфској за време рата в. Војска бр. 31 и 32.

7. Закон о куповини на почет стоке на храну војске, нића за војску и сточну храну за време рата од 8. Дек. 1877. стр. 239

8. Правила о извршењу закона о куповини на почет издата од мин. војног 20. Декембра 1877. стр. 236.

О управи у ослобођеним пределима в. Управа.

9. Услови примирија од 19 Јануара 1878. закључени између царско-руске војске и њених савезника с једне и царско отоманске војске с друге стране стр. 273.

10. Решење комисије одређене за постављање демаркационе линије између отоманских и српских трупа извршено од 10.—12. Фебр. 1878. године 283.

О одлицијама за независност и ослобођење в. Одлиција.

11. Чланци односни на Србију претходног (прелиминарног) уговора о миру, потписаног у св. Стевану 19. Фебруара 1878. између царско-руских и царско-отоманских пуномоћника, стр. 299.

Ратна Споменница в. одлиција.

Рачуни — државни. в. Благјајница.

Румунија — и Србија закључиле трговачки уговор. в. Тргов. уговор.

Руеки — дукач или влатица пошто иде код нас у чаршијском течају в. Таркоз. —

С.

Савет — државни, одлаже му се одмор за год. 1878. в. Одмор.

Свештенство — за време рата врши војну дужност. в. Рат бр. 6.

Скупштина — народни Указ о одлагању народне скупштине за 1877. стр. 242 Указ о сазивању народне скупштине на дан 24. Јуна 1878. у Крагујевцу од 23. Маја 1878. стр. 320.

Споменница — рата в. Одличја

Сирема — војника. в. Војска бр. 1. Коња и коморе у ратно доба. в. Војска 8. војника коња и коморе народне војске у ратно доба. в. Војска бр. 16.

Србија — и Румунија закључиле трговачки уговор. в. Тргов. уговор.

Србија — објавила рат Турској. в. Рат.

Срески — и обружки начелници када врше дужности војних команданта. в. Војска бр. 19.

Среско — учено друштво. в. Учено друштво.

Станице — војне. Механици и гестијоничари на станицама и војним друмовима за време мобилизације и рата, како се имају управљати. в. Војска 3. А како пекари. в. Војска 4.

Станови — оенцирски, војних чиновника и званичника. в. Војска бр. 40.

Суд — преси за време рата. в. Рат. бр. 5.

Судови — да не застају са изрицањем правде за време рата и за то да се узајамно помажу званичницима и судијама, распис министра правде од Декем. 1877. стр. 181.

Одлаже се одмор судовима за 1878. годину в. Одмор.

Т.

Тарифа — новчана у царскијском течају од 14. Априла 1866 г. измењена у тој измени одређена вредност руским дукатима или влашцима. од 5 рубаља. 26. Августа 1877. стр. 61.

Телеграфска — служба за време рата. в. Војска бр. 32.

Тополске — посаде командант Милути Јовановић добија власт преходног команданта односно потврђена, уништења и извршена пресуда војеног суда. в. Бунт.

Трговачки — уговор између Србије и Румуније, од 22. Септембра 1877. потврђен 19. Октобра исте године. стр. 100.

Трошарина — на пиво како да се одређује и плаћајује према закону правила о томе од министра финансије прописана 7. Новембра 1877. стр. 105. — § 48. и последње речи § 49. ових правила укинута. 29. Декембра 1877. стр. 245.

Трупе — инжењерске по корпусима уређене в. Војска бр. 10.

Турској — рат оглашен. в. Рат бр. 1.

Ђ.

У.

Уговор — трговачки између Србије и румуније. в. Трговачки уговор.

Управа — фондова. в. Фондова управа.

Управа — у ослобођеним пределима. Правила за руководство чиновницима, издата министром просвете чланом тладе уз књаза, од 23. Декембра 1877. стр. 239. — Привремени закон о уређењу ослобођених предела, од 3. Јануара 1878. стр. 250. — Закон о привременом управном поделоњу и снабдењу са властима ослобођених предела од 14. Маја 1878. стр. 308. — Допуна овог закона од 23. Маја 1878. стр. 316. — Буџет прихода и расхода у овим пределима за 1878. в. Буџет.

Уређење — ослобођених предела. в. Управа.

Учено — друштво среско. Измене и допуне у уређењу истог друштва од 27. Маја 1878. стр. 323.

Ф.

Ферије — саветске и судске за 1878 год. одложене. в. одмор.

Фондова — управа. Наредба министра финансије о изузимању поверљивих капитала из управе фондова, од 10. Новембра 1877 г. стр. 121.

Х.

Хлеб — за храну војске мешан од пшеничног и кукурузног брашна. в. Војске бр. 17.

Храна — и спрема војника. в. Војска бр. 1. — Коња и коморе у ратно доба. в. Војска бр. 8. — Војника, коња и коморе народне војске у ратно доба. в. Војска бр. 16. — Како се меша пшенично брашно са кукурузним. в. Војска бр. 17.

Ц.

Ч.

Чиновништво — за време рата да врши војну дужност. в. Рат бр. 6. — Не добија путне и подвозне трошкове на војној служби. в. Дијурна. — Постаљмање чиновника у ослобођеним пределима в. Управа у ослобођеним пределима.

Ш.

Шатори — војени шта вrede са прибором. в. Војска бр. 21.
Шира — војена обвеза. в. Војска бр. 23, 30 и 35.

ДОПУНА И ИЗМЕНА ПРАВИЛА

о храни и спреми војника

Пошто је наше ратно искуство показало, да је прописан оброк за ратно доба недовољан у случајима, кад војна лица не образују десетине, но у мањем броју или појединце врше службу, то на основу § 94. закона о устројству војске и војног министарства има се замести у војсци нашој за *ратно доба* следећа допуна и измена правила о „Храни и спреми војника.“

1. Официри сви стајаће војске, начелници одељења врховне команде, надзорници војних друмова, начелници главних станица, управници главних магацина и установа, корпусни, дивизијски интенданци и бригадни комесари, команданти корпусни, дивизијских и бригадних возова имају *стално двојни оброк*, на било да службу врше у месту, било да појединце путују.

2. Све војне народне старешине до закључно двајесника, сви виши чинови стајаће војске и сви војни административни чиновници било стално или за време одређени, осим оних под 1 кад су у мањем броју од десетине на путују или у месту врше службу имају за то време такође *двојни оброк*.

3. Сви редови како стајаће тако и народне војске, сви остали војени служитељи, раденици кад путују или у месту врше службу у броју мањем од десетине имају увећани оброк меса т. ј. 150 драма, а остало по пропису.

4. Оброк се свагда узима у натура а не у новцу. Ко не узимае припадајући му оброк, губи на њега право. Изузимање заштеђених оброка на једанпут, не дозвољава се.

НБМ 926.

5. Августа 1877 год.

Београд.

Министар војни, чиновник

С. ЈЕВЉИЋ с. р.

УПУТСТВО

за надзорнике војних друмова

1. Надзорници војних друмова јесу врховна старешине над свима начелницима станица, управницима магацина, радионица и свима другим војним установама и надлежатељствима на одређеном војном друму.

2. Они стоје непосредно под начелницима њен, штабова дејствујуће војске или под начелником штаба врховне команде, сходно распореду друмова на војне рајоне, који ће се у своје време објавити, по дужини су извршивати заповести и од начелника осталих грана у штабу.

3. Дужност је надзорника в. друмова контролна и полицијска: мотре непрекидно, да сва службена лица врше службу по закону, пропису, валозима тачно и брзо. Да се лица без објаве и пасоша и преко дозволе не трпе. Свако зашашавање одклањају, свако неизвршење по закону казне.

4. У име подпуног контрола, надзорници морају се снабдети и темељито упознати са свима прописима, по којима се у подручју служба врши као што су:

- а. Војна друмска служба са допунама.
- б. Магацинска служба.
- в. Дисциплински и судски закон.
- г. Закон о реквизицији са допунама.
- д. Сви остали прописи и наредбе, које би се издавале.

5. Непрекидно обилазење војних установа на војном друму и контролисање службе и непрекидно одржавање свезе са предпостављеном влашћу, јесу најглавнија средства надзорнику за постигнуће свога задатка.

6. У мирно доба и за време мобилизације, надзорнике поставља Главз указом, а за време рата власт постављава и мењања преноси се указом и на команданте независног војништа.

7. Чим надзорник приметити какву неправилност у служби, истин и т. н. одма поступи по закону, или казни својом влашћу, или наређује потрагу, ислеђење и сва та акта шаље најближем војном суду на даљи поступањ.

8. Они шаљу редовно извешће надлежном команданту у одређено време о стању војног друма тако, да командант добије подпуног знања, колико може рачунати на војни друм и његове станице, коликом војском и којим родовима може да се креће. Но у случајима, кад се што важно деша, треба одма извештај да пошаље.

9. У подробности пак, надзорник друма, ваља поглавито да мотре на следеће:

а. Да ли су станице и магацини и установе уређене по пропису, имају ли одређене количине хране и фуражи, потреба, особље нужно, припремљена превозна средства за лица и друге ствари, па ако то немају да нареду, да се то изврши по пропису.

б. Да ли се тачно даје храна возарима, што на станицу са храном, људима или стварима долазе, даље, војницима и другим службеним лицима, који по објавама право на то имају или за тим чекају дуго? Осим тога ће поглавито важну обратити, да се служба у станици врши да-новољно, јер у рату одређеног времена за службу нема.

в. Да ли се транспорти уредно одашилу даље; па ако се приметити, да се не ради као што ваља, потражити од управника магацина, начелника станице изјаснење и употребити нужне мере, да се то одклони.

г. Да ли су и како уређене радионице за оправку кола и подков стоке код станица, и ако нису сазнавати зашто, и настојавати да се ове устроје.

д. Прематрати, да ли су зграде у којима се храна држи суве, да се храна не кварити, и ако би се приметило, да зграде ни су удесне, да се друге нађу.

е. Да ли се лебац добро и по пропису меси и да се у томе не чине злоупотребе.

ж. Да ли су све љуприје на путовима оправљене, путеви насути, па наређивати шта треба.

Чим приметите да се која издава заповест од извршења затеже, или још није извршена, одма тражити од дотичних начелника станице или дотичног лица изјаснења и поступи надлежно по пропису, даље да се то одклони.

з. Напати, да се подвозна станична средства не шаљу даље по до прве станице, осим случаја ако се у томе времену, не могу да добале кола, а мора се хитно даље ићи; али никако даље од две станице. Овде се не разуме народна пуча, која ће имати у објавама забележена места за смену.

и. Да ли се коже од поклане стоке код магацина, на станицама, уредно разавињу и суше, и да ли се дају говеђе коже радницима месним, да се опанци за војску израђују, а коже од ситне стоке по наредбама продају, или израђују кожуси за војску, или како је наређено, и у опште да употребљиви остаци од поклане стоке не пропадају.

ј. Да се уредни сироводници за транспорт одређују, и да транспорт не бивају велики, но да се деле на групе највеће од 50 кола, јер је тако и лакше дочекивати и надзор над њима водити.

к. Да ни су у станичко и магацинско особље узете личности, које су у војску, комору, вучу наредну, или у допуњујуће трупе уписате, но да буду људи признатог карактера у годинама старији а и млађи, но који су од војене службе иначе ослобођени, а за ове дужности имају способности.

л. Да се путеви са транспортима не закрчују, но свагда оставља лева страна незакрчена, а воз да иде десном страном. Кад они буду на препојницама, да кола недрже на самим друмовима, но да оставе сасвим чист друм, скренувши у страну од друма. Да се навалично незадржава вуча на друмовима и препојницама; но да се настоји да вуча иде према објави или наредбама, које се буду издавале у то време.

м. Ако се примети да начелници станица и управници магацина и т. д. неврше тачно своје дужности; да се са људима неободе као што треба, да су неопустљиви или неправедни, он ће их опоменути а у случају потребе предложити дотичном шефу штаба на смену. У крајњој нужди, гди одлагања неможе бити, чини смену и постављање привремено сам, но одма јавља.

н. Надзорници стајаће у свези и један са другим, у колико потреба захте, особито ако су им путеви у близини. Ако ко од њих примети, да се што неправилно догађа и на туђем друму, јави ће надлежном надзорнику ради даљег поступка.

о. Такође надзорници мотри ће: да ли поште, телеграфи, врше службу правилно и брзо, да незадржавају предају писама, денеша и аманета, па ако то примете, предузимаће нужне мере, да се то оделања, и јављаће свом предпостављеном за даљи поступак.

п. Мотри ће: да ли су скеле на рекама здраве, и да ли се путници — војска и разна вуча народна — превози у време уредно, и да се код њих нечепа дуго за превозом.

р. Главни надзорници мотри ће: да ли су станичке болнице уређене и имају ли нужне потребе; да ли се пролазећи рањеници уредно превлађују и храна даје, да ли има одборника, који се старају, да ове

болне и рањене дочекају у свако доба и ако примете какве неуредности, да се то доведе у ред.

с. Исто тако, да ли и одборници код станица врше тачно дужност у свако доба, и ако не, онда их замењивати са другима, а ове одређивати на друге послове тежега реда за казни.

т. Надзорници мотри ће: да ли се реквизиција у станицама, врши праведно и равномерно према стању становништва и да се навалично неки од ове ослобођавају; да се уредно дају привазице сврх извршене реквизиције.

У опште надзорници друмова не мешајући се у сам посао својих подчињених, контролишу правилност и брзину рада и сваку сметњу и неправилност одклањају и по закону оцењују.

НБМ: 1057

8. Августа 1877 год.

Београд.

Министар војни, пуковник

С. Грулић с. р.

ПРАВИЛА

за станичне и војено-друмске механџије и гостионичаре
за време мобилизације и рата.

Дужности.

1. Сваки механџија на војеном друму дужан је да своју механу са свима припадајућим зградама и локална одржава у потпуној спреми за дочек гостију и у највећој чистоћи.

2. Механе особито станичне, морају свагда имати следећих главних артикала хране.

	I. кл.	II. кл.	III. кл.
Пшенична брашна	4000 ока	2000	— 1000
Зеби	1000	„ 600	— 500
Сена	3000	„ 2000	— 1500
Пасуља (варива)	500	„ 300	— 150
Пиригча	200	„ 100	— 50
Меса (сгоке)	1000	„ 500	— 300
Сламе	2000	„ 1500	— 1000

3. Поред ових главних артикала, треба да имају сразмерно и остале потребе хране и пића, а осим тога :

	I. кл.	II. кл.	III. кл.
Засебне кревете (с постељом) за 10 људи	6 л.	4 чов.	
Финти кревет са постељом за	20 „	20 „	6 људ.
Штале или заклоне за	200 коња	150 в.	100 коњ.

На нослетку дупли пекарски алат.

4. Механџија друмски у ратно доба дужан је механу држати у свако доба, дану и ноћу отворену гостима. Ноћу у кафани мора ватра и свећа горети а пред механом ђењер. Ноћу мора по један од момака дежурати а ако их довољно нема, одређиваће и начелник станице једног дежурног, на чији позив механџија мора се одма латити посла.

Механџија мора одредити у алаји или са стране механе нарочито место, гдѣ ће се кола путника смењивати, јер престорџија пред механом песме се никако закрчавати.

6. Механџија песме под најстрожом казном продавати храну и потребе преко таксе, коју му војена власт одреди; такса мора бити на видном месту, на вратима механџијским прикована.

7. Свако војно службено лице, које у механу дође мора и од начелника станице добити на својој објави решење по ком се упућује механџији на одговарајуће издржавање и смештај за одређено време. Ако које лице нема у објави тог решења особито ако нема ни саме објаве, дужан је сам механџија, да јави име и презиме лица начелнику станице, који ће за тим ову ствар регулисати по пропису.

8. Свако војено лице службено које по пропису има право на дупли оброк, и за кога начелник станице јави, да има право на стан и издржавање, дужан је механџија угостити храном на следећи начин: за ручак дужан је издати: супу или чорбу, вариво с месом, печена, сира и леба. За вечеру пак: вариво с месом, печена, сира и леба. За доручак: 1 чокалче ракије и 1 црну кафу. И то је обавезна порција, коју механџија мора издати у довољној количини и доброј каквоћи. Преко овог лица морају из кесе механџији по такси плаћати.

8. Сваком војном лицу, које засебно путује и које по пропису нема право на дупли оброк по само на увећану порцију меса и које се на горњи начин некаже, дужан је механџија да изда за ручак: $\frac{1}{2}$ оке леба, тањир чорбе или ма каква варива с парчетом меса (од 50 драма). За вечеру тако исто. Чорба, вариво може се заменити довољном количином сира или јагњењег печена, или сланине, што ће механџија имати у приправности за војнике и лица која брзо морају путовати.

9. Ако у станици нема пекарнице, механџија је дужан у својој пекарници испећи нужну количину хлеба и дати је начелнику станице на употребу за војску, што је дошла. Леб пак пећиће се материјалом самог механџије, и тада ће дужан бити од 100 ока брашна издати 137 порција хлеба а начелник станице вратиће му 100 ока брашна. Или ће пећи од материјала, који му начелник станице изда и онда од 100 ока брашна механџија мора издати 160 порција лебова. Ако механџија нема довољно радних руку, начелник станице даће му помоћ. Хлеб пак за војнике мора бити пола пријиног пола пшеничног брашна, за болнице пак од чистог белог пшеничног брашна. Исто тако нужно гориво и осветљење или ће се вратити механџији или ће му се одма у почетку дати.

На нослетку ако станица нема ауражи дужан је механџија снабдевати коње службених лица сам.

10. Кад војска на станицу приспе и походног посуђа нема а не може се ни реквизирати, онда је дужан механиција непотребне судове — казане — за кување да изда на послугу војсци. Особито болници треба најпре да је на услузи.

11. Ако је у станици болница мал., на је немогуће да она образује кујну, дужан је механиција по упутствима лекара и начелника станице такође готовити јело за болеснике одвојено од здравог и свежег материјала.

12. Исто тако станички механиција дужан је давати службеним лицима, која имају право на дупли оброк, преноћишта са нужним припадљивостима: осветљењем, огревом, постељом и т. д. Кад се засебна постела места попуне, онда се запремају редом оштите кревети. Дали подроби размештај лица на засебне или оштите кревете ствар је самих службених лица да на основу старешинства и учтивости регулишу. Остала лица која имају право само на увећану порцију меса размешта механиција по осталим законима, собама, како би се сачували од непогоде и ладноће. Но рањеник и болесник мора се најпре сместити, ако празних болница нема, (но у нарочним собама).

13. Дупли пак алат дужан је механиција свагда на захтев начелника станице издати на употребу без икакве накнаде, задржавши за себе нужан алат за своју пекарницу.

14. Наконлетку механиције дужни су начелнику станице, као свом старешини у свему покоравати се и наредбе његове основане на закону и пропису брао и тачно извршивати. Поједина мала питања, која би се као сумњива у границама овог прописа појављивала, решаваће начелник станице договорно са одборницима, што ће за механицију бити обавезно. За начелна питања обраћа ће се надзорнику војених друмова, који ће чинити предлоге надлежном штабу.

П р а в а.

15. Ако је службено лице имало од механиције дневну храну: ручак, вечеру и доручак, онда механиција у накнаду има право на цео дупли оброк тог лица. За ручак за себе и вечеру са доручком за себе узимаће механиција у накнаду само обичан оброк. За сам доручак службено лице мора по такси платити.

16. Од војника, војних радника, који имају само увећану порцију меса, узимаће механиција за ручак и вечеру цео припадајући оброк. За саму вечеру или сам ручак, узимаће половину вредности obroka и то у

оним артиклама, који су у механицији потрошени, ако их има, а ако их нема, онда и у другим, које начелник станице одреди.

17. За засебне постеле наплаћиваће механиција од виших официра и од виших чиновника, који имају плату годишњу од 800 талира на више по $\frac{1}{2}$ динара. Од лица испод те плате и нижих официра за засебне кревете, ако оштите нема, узимаће се само један грош, иначе $\frac{1}{2}$ динара. За оштите кревет и постелу наплаћиваће се по 1 гр. чар.

18. За издату фураж добијају механиције у накнаду припадајућу и одговарајућу количину фуражи лица самог.

19. Свако службено лице пред одлазак из механе и гостионице, дужно је да изда механицији писмену квиту са својим потписом у којој да изложи, кад је у механу дошао? како је и чиме снабдевен, за које време и колико механицији дугује? На основу ове квите механиција чини по могућству одма а најдале за 15 дана изравњање са начелником станице. Но ни једна квита оног лица неће вредити, коме начелник станице није у објави ставио решење: да се у механи и како издржава и за које време.

Тако квите лица војених високог положаја и оштите познатих могу без решења начелника станице вредити.

20. Осим горње накнаде за своје услуге, станичке механиције добиће у природу у накнаду и сав остали потрошен материјал око снабдевања службених лица као: дрва, осветљење и т. д. према оцени начелника станице и одборника. Осим тога механиције станичке биће ослобођени сваке даље војне службе у војсци; ако су пак у годинама, у којима су од службе у војсци изузети, ослобођавају се сваке реквизиције хране. Но од сваког станичког механиције узима се у реквизицију само она храна, која по количини претиче од трогубе обавезне количине за механу прописане.

21. Што се тиче осталих механа на војеном друму које нису на станицама војеним но намеђу станица, за њи преде само први 6 тачака дужности. Службена лица за своје издржавање морају плаћати у свему по одређеној такси, осим случаја ако је војно лице снабдевано објавом са потписом команданта независно дјелујуће војске, начелника врховног штаба, глав. интенданта и осталих начелника одељења врховне команде у коме му се даје право станичког издржавања и на друмским механама.

Осим тога непредвиђене случаје решаваће сам начелник станице или у већим питањима предлагаће надзорнику војеног друма. Но зато и друге механиције не користе се правом тачке 19. овог прописа.

22. Ако би која механиција грешно protivу прописа оних, чинио сметње и разне инекулације на рачун уредног дочекивања гостију или примао у механу лица било војна или приватна, која немају потпуне исправе, не јавивши начелнику станице, — овај ће онда употребити све прописне мере против тога, јављаће свом надзорнику друма и на последку овај ће ствар предлагати суду, и у случају доказане кривнице, алишће се механиција права механисања, послати у војску у stroj а на његово место поставити други механиција да радњу продужи; но стари механиција неће имати право, да своје механиске ствари носи за сво време докле станица буде радила.

Примедба: Ово правило замењује све дојаконске расписе и прописе издате за владање механиција за време рата.

ИТЪ М 993.

11. Августа 1877 год.
у Београду.

*Министар војни пуковник,
С. Грушић с. р.*

ПРАВИЛА

ЗА
станичне и друмске пекаре.

Дужности¹.

1. Свака пекарница на војном друму, треба да је снабдевена са свима потребама за највећу радњу, коју може производити и да се у свему у највећој чистоћи одржава.

2. Свака пекарница треба у свако доба да има најмање 2000 ока брашна у готовини и расход треба одма да попуњава, чим се што потроши. Осим тога треба да има дупли пекарски алат и довољно радних руку. Никако извинење не ће се признати, ако пекар у чему буде оскудицу тршио, те не буде кадар за радњу.

3. Пекари несмеду продавати леб преко таксе, коју ће војна власт одредити.

4. Пекари су дужни сваку могућу услугу да чине војсци на припови начелника станице. Они ће пећи за војску леб или у свему од свога материјала, ако га у станици не има, или од материјала, који ће им издати начелник станице у натури. У првом случају од 100 ока брашна, дужни су издати 137 порција хлеба. У другом случају 160 порција хлеба.

5. Не редовно само половину производње пекарнице дужан је пекар уступити за војне цели. Осталу половину задржава за своју приватну зараду. Само у случају крајње нужде може се запрети целу пекарница.

6. Ако је у станици број пекарница приватних велики и није сав нужан да се за војне цели одреди онда ће начелник станице само неке одабрати, које ће бити обавезне.

7. Пекар несме хлеб комесарија издавати, док га начелник станице не осмотри: у мери, количини и каквоћи — да ли у свему пропису одговара,

¹ Она се правила односе на пекарнице, које су саставни део друмских и станичних механа, јер за њи је прописано у правилу о станичним механама.

8. Дали пак алат, дужан је пекар уступити начелнику станице на употребу на први захтев, задржавши себи колико је потребно за обичну радњу.

П р а в а.

9. Ако је пекар од свог материјала издао печен леб, онда има право на накнаду од начелника станице само у брашно и то око брашна за око брашна. Ако је пак пекар државним материјалом хлеб пекао, онда недобија никакве више накнаде, јер је она садржана у количини хлебова, што мора од 100 ока брашна издавати.

10. Ако пекар нема довољно радних руку за усиљену радњу, има право да захтева од начелника станице, који ће му дати.

11. Осим тога пекар добиће у накнаду у натури и сав потрошен остали материјал гориво, осветљење и т. д. око печења војног хлеба а према оцени одборника и начелника станице. Не изравнања недобна морају се најдаље за 15 дана свршити између пекара и начелника станице.

12. Наконредку станични пекари ослобођени су од службе при војсци, а ако су законом ослобођени, онда од реквизиције хране ако је имају само у трилој количини, која им је одређена да је свагда имају.

13. Непосредни старешина пекару је начелник станице. Ако приметити неправилну радњу код пекара па и злоупотребе особито у мешавини пројиног и пшеничног брашна, недоследу и т. д. начелник станице поступиће према пропису, а у повторном случају и јачим поступцима јавља ће надзорнику друма, да се под суд стави, при чему може се послати у бојне редове а пекарнице са свим прибором уступити на његову штету другом поузданом лицу.

14. Ако је број пекарница велики онда ће начелник станице предложити на потврду надзорнику војног друма једног комесара над свима пекарницама, који ће све послове око примања брашна од начелника станице и управника магацина, печења, примања, и издавања хлеба свршавати и начелнику станице рачун подносити.

Н.Б.М 1010.

11. Августа 1877 год.

у Београду.

Министар војни пуковник,

С. ГРУЏИЋ с. р.

ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ

војно-друмне службе

I. Уређење војног друма

1., Сви војни друмови са станицама и установама својим што не улазе у засебна војништа, стоје под непосредном управом шефа врховног штаба. Но и сви остали друмови без разлике, не искључују се од врховне њене управе. Окружна начелства и ако остају грађанске полицијске власти, опет помажу војним властима у откривању и одклањању злоупотреба.

2., Станице према важности места и величини послова могу бити *обичне* и *главне*. Које ће станице бити једне а које друге, па да се према теми уреде, одређује Врховни штаб и командант у независном војништу.

3., У Главној станици треба да су следеће установе:

а., *Канцеларија* начелникова са нужним особљем и стражом, па врху свих установа.

б., *Магацини* хране, фуражи и других потреба.

в., *Пошта* и телеграф.

г., *Болнице*.

д., *Војне пекарнице* или уређење приватних пекарница.

е., *Станичне механе* и гостионице.

ж., *Војне кланице* или уређење приватне кланице са оборима за чување стоке.

з., *Војне радионице* осталих потреба или уређење приватних занатлија: казари, ковача, подшивача, кројача, онарчара, обућара и т. д.

и., *Војне млинови* или уређење приватних парних и простих млинова.

4., Сама канцеларија начелникова са особљем уређена је овако:

а., На врху је као наредбодавац *начелник станице*.

б., *Помоћник* као шеф канцеларије.

в., *Командант* страже или жандарма (пандура) за чисто полицијна послове.

г. *Аудитор*, који чини испитивања, исељења и спрема материјал за војени суд, у случајима када копица прелази власт начелника станице.

д. *Главни експедитор*, са под-експедиторима возова разних, било станичних било делазећих.

е. *Казначеј*, који рукује примањем и издавањем новца станичног, ако та у станици буде. Тај новац или је нарочито послат станици или се добија из саме станице продајом неупотребљивих остатака за војску. За употребу тог новца обраћа се начелник станице главном надзорнику.

ж. *Управник станичног магацина*, станичне хране и осталих потреба, са магационерима.

з. *Инженер* или подобно стручно лице за непосредно осматрање војеног друма, зграда и руковање оправкама и грађевинама.

и. *Надзорник* свих војних и приватних некарница, узетих за војну потребу.

ј. *Надзорник* свих приватних и војених млинова.

к. *Надзорник* војених и приватних кланица.

л. *Комесар* свих војених болница у административном погледу.

м. *Одборници* станице и станичне просторије.

н. *Надзорник* свих осталих војних радioniца.

Остале канцеларијске обично особље за прениску и држање архиве. Остале установе избројане у тачки 3. јесу засебне, које само у војеном полицијском смислу стоје помоћу набројаних органа под начелником станице.

Начелник станице има печат: у средњини грб Србије а у насколо име станице и п. „Годинска Станица“.

5. Да ли ће све главне станице имати све набројане установе и да ли ће сав торњи број личности имати или неке могу да отпадне а неке више послова да отиравају, то ће регулисати сам начелник станице, чинећи на време предлоге надзорнику војеног друма. Но на како мала станица да је, она не сме бити без:

а. Начелника станице са стражом или пандурима и ординансима.

б. Прописног станичног магацина с храном и фуражи.

в. Без смештита за службена лица, болве и коње.

г. К уређењу станице односи се још следеће:

а. На главном уласку и изласку станице треба да има лако видних знакова са надписом саме станице.

б. Све остале станичне установе и заводе ваља такође видним знацима и надписима обележити, да се лако наћи могу, особито канцела-

рију начелника станице, код које треба да је смештена стража са шиљбоком а ноћу да гору 2 фењера.

в. Сви без разлике возови не смештају се на одмор или преноћиште у станици по ван ње. За смештај пак ваља на време изабрати и уредити нарочита места у близини до станице и означити их видљивим знаком: надписом, и великом мотком, на којој метути венац од сена или ако је провоз велики, онда одредити места обашка: за муницијске, провијантске, санитетске и остале возове; но за долазеће возове *од војске*, ваља изабрати смештита на једној страни, а за возове, што иду *к војсци*, изабрати место са друге стране станице, (што је ближе војсци).

г. За смештај долазеће војске, ако се не може и неће размештати по приватним и јавним кућама, ваља у близости станице изабрати и барјаком обележити *логористе* и спремити довољно логорских потреба: дрва, сламе и то одвојено за војску, која иде граници од војске, која се са војинита враћа у позадину, подобно тачки в. за возове.

д. За прихват болних и рањених ако нема нарочито уређење болнице, треба да су на време изабране и по могућству снабдевене зградом и видљивим санитетским знацима обележене.

е. На главним уласцима и изласцима из станице уређене су експедиције са под-експедиторима, а на споредним шиљбоци и страже, који све долазеће и одлазеће личности, вође возове, команданте војске заузимају и упућују са спроводницима начелнику станице, да не би сами тражећи тумарали по станици и време губили. — Ноћу код тих места треба фењери да гору.

II. О начелницима друмских станица

1. Начелнике станице бира министар војни у споразуму са министром унутрашњих послова. За време пак рата смењује их и наменита начелник Врховног штаба или независни командант војске, ако се у рејону његовом налазе, јављајући Врховној команди.

2. Начелник станице нарочито pazi, да се у станици не задржавају лица дуже, но што им је у објави речено. Лица пак без објаве и сурњива одма стављају у затвор, чине саслушање, исељеју и јављају свом надзорнику друма за даљи поступак.

3. Стараће се да све установе у станици раде *дамонокно*, јер у ратно доба, особито администрација, нема одређеног времена за одмор.

1., Ради бољег надзора над свима уставима и лицима у станици, он ће се снабдети и темељито упознати са свима прописима, правилима и законима, по којима се врши служба у подручју.

5., Он извршава све налоге од свог надзорника друма а и налоге од надлежних команданата војске и начелника одељења других у штабу.

6., За сва сумњива и нејасна питања обраћа се за упутство свом надзорнику друма, који ће му или сам дати одговор или тражити од више власти.

7., Свака злоупотреба треба одма да се извиди, оцени а ако је великог замислаја спроводи надзорнику војеног друма за давање под суд.

8., Особито ваља испитивати и уверавати се: да ли се реквизиције разрезају и врше правилно и по закону, да ли се чине злоупотребе и старати се, да је станица чиста од позорних људи, од лица без објаве и т. д.

9., Чим приметити, да су му уставове и личности недовољне у станици због нагомиланања послова, одма чини нужне предлоге надзорнику војеног друма а у нужди уређује уставове и сам и јавља надзорнику друма на даљу потврду, користећи се по могућству личностима од самих појаданих мештана.

10., Све лажне, неистините и непријатељске хрђаве гласове он ће у корену угушивати, а оне који то распростиру узимаће на испит на према величини кривице поступаће по закону.

11., Свако лице без разлике, које учини кривцу војне природе казни по војном дисциплинарном закону, а ако је кривица велика, јавља надзорнику војеног друма, да се преда првом војеном суду.

12., Начелник станице треба да је свагда у станици и да се свагда дању и ноћу лако наћи може. Чим на станицу дође представљен старешина, дужан је дочекати га, представити се и рапортирати о стању станице. Стража пак мора чинити дочек и почест по војним правилима у свима случајима.

13., Ако се по дужности мора из станице удалити, заступа га помоћник, но то може да буде само за 24 часа. Пре тог времена до 5 дана тражи одсуства и то по прекој нужди од надзорника друма. За дуже одсуство спроводи се акт дотичном команданту или начелнику врховног штаба.

14., Он се не меша у грађанска дела општинских судова но и над њима води надзор и не дозвољава никаку радњу одбора и општине, која би била војним наредбама, прописима у опште интересима војске на уштрб. Напротив он је дужан, да се стара да и општински суд во-

јење захтеве с највећом брзином одираваља. У случају неспоразума са кметовима и општинским судовима, одма јавља надзорнику вој. друма који ће ствар надлежно расправити.

15., Што се везани начелника станице над станичном просторајем ван војног друма тиче, то се она ограничава само на разрез реквизиције потреба, размештај војске по квартирима. Полицијски надзор воде грађанске полицијске власти, но и оне сваки војни преступ пресуђују по војним законима као год начелник станице. Но непосредно око станице одредиће се *околина* која ће заузимати пре општине, најближе војеном друму, где ће власт начелника нападати и у полицијском смислу као и у самој станици.

16., Деловодство његове канцеларије поделиће у главном на двоје: 1. на *статистички дневник* у који ће се заводити све, што дневно кроз станицу пређе или на станице оде или у њу дође. 2. На *протокол* деловодни остале радње поред осталих обичних књига.

17., Све што друмом пролази и провози се, мора код станице пристајати ради прегледа. Над-експедитори прегледају и уверавају се о возовима, а спроводници возова, команданти одељења војске, сдужбена лица, путници, свагда ће се пријављивати начелнику станице и подносити му своје путве исправе. Команданти војске и спроводници возова упућују се под-експедитору, ако ће се даље кретати да све што се на брзо одишљање односи, изврши. Поједини пак путнике и сдужбена лица упућује команданту страже или жандармерије, на даљи поступак према решењу начелника и према објави.

III. О особљу начелника станице.

1., *Помоћник* начелника станице уређује ток послова у канцеларији, дели посао, реферира начелнику, заступа га у одсуству. Њега бира начелник из способних мештана; а ако их нема, тражи лице од надзорника друма.

2., *Командант страже или жандармерије*. Он рукоје стражом, ординарима, разређује страже, одашиле патроле, по станици, друму и околина, метри на ред, сигурност, одерива злоупотребе, поддржава лица, простирање рђавих гласова, извршује пресуде и друга наређења начелникова и т. д. Он особито мора да зна сва правила и све наредбе, које за станицу вреде, јер само тако може водити надзор ваљав. Он ће водити *зависник* свих дневних догађаја на станици, друму,

у околини и како су исти расправљени. Осим тога води ће *записник* свих пролазећих путника и службених лица к воједи и од војске. Нарочиту пажњу обраћа при прегледима путних исправа лица и употребљаје сва средства, да ће сумњива лица неувлаче у станицу. Чим се што у станици десн, одма чини испит и расправу и представу начелнику станице.

Командант често дању а особито ноћу одлазилаће код патроле друмом ван станице, а и у околину, која је под полицијом влашћу станице, да зотре и одржавају ред, да развучују пут, да не дају возовима да се задржавају, да од појединих путника траже исправе, да подозрење катају и у станицу воде. При одржавању реда и угушвању очигледног перада у нужди употребиће и силу оружја. Ако сами ред повратити не могу, одаслаће двојицу команданту да јаве.

3., *Експедиитор* рукује свом експедицијом возова и команда у станицама. И њега бира начелник станице по могућству из ментана или га тражи од надзорника војеног друма.

Возови или се стављају и одиравају из саме станице, или се дошавши из других станица одиравају даље.

У првом случају главни експедиитор стара се, да се брзо кола и коњи испуне на одређено место, упућује их управнику магацина или месту, где ће се што товарити, надзирава и рукује товарење, које врше под-експедиитори (ако их има помоћу радника); затим натоварена кола отираћа одма на одређено за возове место, уређује их, нумерује их и снабдева нужним знацима, гради одељења по 10 кола, на место десетара набавља спроводника над целим возом, који не сме бити већи од 50 кола, и напоследку спроводнику предаје *спроводну листу*, у којој стоји написано: Шта се у колима и чега носи, коме, куда, којим друмом и как оделељу војске, дал сав воз или се која кола на другу страну одвајају. Напоследку означаје се време поласка воза и брзина идења. Вала да има празна рубрика, где ће спроводник забележити, место, дан и час, кад му се на путу што ванредно десн. Пошто ову спроводну листу заведе у свој експедицијон протокол, снабде ју нумером текућом, предаје ју спроводнику, иде лично и испрати поред себе воз, посматрајући га и последњи пут. Ако буде нужно и ствар је хитна и важна, експедиитор одредиће нужну стражу коњичку под управом једног командира, као надзорника над возом, са унутствима, да воз што брже и сигурније оде и приспе.

Подобно колима, уређује се и одиравања и воз на лађама из речних станица.

У другом случају поступа се овако:

Пре поласка воза или одељења војске, да се неби чекало и дагубило, долази к станици спроводник или командант војске, кога жандара или стражар одма одведе начелнику станице. Овај их одма упути главном експедиитору, који одма изилази пред воз и води га помоћу свог особља или под-експедиитора у одређено место или логор где се предузме преглед воза, спроводне листе размотри, са стањем воза срани, кола се исправе и у ред доведу, људи и стока паране, ако треба, спроводна листа у експедицијону књигу заведе и авизира, и по том воз одираћа.

Само возови са болним и рањеницима пуштају се одма у станицу, да се болесници скину, намирне и одморе у одређена или места. По кола се одма изводе на одређено место, поправљају, у ред доводе, људи и стока хране а за тим, кад буде време, опет се болни товари и воз по горњем експедитору.

4., *Надзорници* војених и приватних радници за војску узетих воде надзор и рачун, да се надзеи извршују на време, израда буде у нужном броју и каквоћи, да се уредно прима, и предаје.

Примедбе

1. Војеним друмом иде само војска са својим потребана и лицима. Дал ће моћи и приватна лица и возови ићи и у ком броју — треба нарочна дозвола догаћног команданта војске, што опет бива врло штетљиво и ретко а никако на главном војеном друму и у близини војске. Ако би се изузетно по неком дозвољило, да једна или двоја кола проведе, морају се и њима дати путне исправе а и они се морају јављати начелнику станица.

2. Ради доказа, да оно, што војеним друмом иде припада војсци, треба да се да путна исправа.

3. Путне исправе или објаве дају оне власти и команде, које непосредно и одишду. У испрци се ставља: сво, што је нужно начелнику станице да зна поради тачног вршења своје војне дужности и обзаве а и сигурности самог лица, команданта или спроводника.

4. Свако службено лице, које војеним друмом путује: пурир, спроводник, командант одељења и т. д. дужно је на свакој станици јавити се са спроводном листом начелнику станице, ради авизирања.

5. Ако друмом иду и приватни возови, онда су они дужни:

а, На тесницама причекати свагда, да најпре прође војени воз.

б, У сусрету са војним возом и жамонпролазу, дужни су приватни возари да стоку држе добро у власти.

в, Ако приватни воз не стигне до војног, онда га преглећи и обићи може само тако, ако је пут на чистини и ако се брзо врећи може. Иначе приватни воз иде позади најмање на 100 корика даљине.

Војна друмска служба вреди и даље у колико не противречи овом додатку. —

ИЪМ 1058.

15. Августа 1877 год.

у Београду.

Министар војин, и козовних

С. ГРУЗИЋ с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашег војног министра а на основу члана 3. закона о устројству војске и у свези са указом од 31. Маја ове године ТН 115. наређујемо да буде следећа :

ФОРМАЦИЈА СРПСКЕ ДЕЈСТВУЈУЋЕ ВОЈСКЕ.

А. Тимочки бор.

да се састоји из :

- I. Крајинске војске а ова из :
крајинске бригаде I. класе
крајинске бригаде II. класе
једне пољске батерије
једне бригадне батерије
позицијске артиљерије
I ескадрона коњице и
осталих припадљности.
- II. Зајечарске војске а ова из :

црноречке бригаде I. класе
црноречке бригаде II. класе
две пољске батерије
позицијске артиљерије
I ескадрона коњице и
осталих припадљности.

- III. Књажевачке војске а ова из :
књажевачке бригаде I. класе
књажевачке бригаде II. класе
једне пољске батерије
2. брдске батерије
I ескадрона коњице и
осталих припадљности.

- IV. Дунавске дивизије а ова из :
пожаревачке бригаде I. класе
браничевске бригаде I. класе
две пољске батерије
две бригадне батерије
два ескадрона коњице и
осталих припадљности.

- V. Кладовске команде
а ова из части, које командант по одобрењу
министра одреди.

Б. Моравски бор.

да се састоји из :

- I. Ибарске дивизије а ова из :
1. крушевачке бригаде I. класе

2. чачанске бригаде I. класе
три тешке пољске батерије
једне бригадне брдске батерије
два ескадрона коњице и
осталих припадљности.

II. Моравска дивизија и ова из:
алексиначке окружне војске
ћупријске бригаде I. класе
јагодинске бригаде I. класе
три пољске батерије
једне бригадне батерије
два ескадрона коњице и
осталих припадљности.

III. Крушевачке бригаде II. класе:
Са једном бригадном батеријом и једним
резервним ескадромом.

В. Јаворски кор.

да се састоји из:

ужичке бригаде I. класе
ваљевске бригаде I. класе
ужичке бригаде II. класе
чачанске бригаде II. класе
две тешке пољске батерије
две брдске батерије
два ескадрона коњице и
свију осталих припадљности.

Г. Дрински кор.

да се састоји из:

шабачке бригаде I. класе
подринске бригаде I. класе
шабачке бригаде II. класе
подринске бригаде II. класе
ваљевске бригаде II. класе
три тешке пољске батерије
две бригадне батерије
два ескадрона коњице и
осталих припадљности.

Д. Шумадијски кор.

да се састоји из:

- I. Дивизије и ова из:
београдске бригаде I. класе
смедеревске бригаде I. класе
I. артиљеријског пука од четири пољске и
2 бригадне батерије,
I. коњичког пука од 4. ескадрона
инжињерског полу-батаљона
мостове, екипаже и
осталих припадљности.
- II. Дивизије и ова из:
крагујевачке бригаде I. класе
Рудничке бригаде I. класе
II. артиљеријског пука од 4 пољске и 2
бригадне батерије

II. коњичког пука од 4 ескадрона
инжињерског полу-батаљона и
осталих припадљности.

Е. Резервни кор.

да се састоји из:
буџијске, јагодинске, крагујевачке и руд-
ничке бригаде II. класе.

Наш војени министар нека ово постепено изврши.

15. Августа 1877 год.

у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Министар војна,
пуковник,*

С. Грујић с. р.

НАСТАВА

за команданте војске.

Следећа је настава г.т. командантима у администрацијском погледу,
на основу које ће саставити и расписати наставу подчињеним командама.

I. За мобилизацију и концентрацију.

1. Сво администрацијско особље треба да је изабрано, прописима
снабдевано и на прили позив готово за службу.

2. Комора по старом свом саставу треба да је у свему спремна.
Особиту пажњу ваља обратити на уређење водоноша.

3. Треба по могућству да воде непрекидни надзор над брзим уре-
ђењем сталне администрације, што се наређује из министарства војног и
које ће се јављати командантима. Овамо спада:

а. Уређење станица у свему, б. пуњење војних магацина, в. уређење
варних и приватних млинова, г. скупљање сена на означеним местима,
д. грађење и поправка војних пекарница, е. уређење депоа војне стоке,
ж. спомење на станице: лисника, шаше, сламе, з. попуња станица, мага-
цина и осталих војних установа нужним особљем, алатом, материјалом
и т. д. Команданти поред надзора стараће се, да се издане наредбе брзо
извршују и у означеном року.

4. Да се активна војска оделом спреми, колико је могуће из резер-
вне војске у колико јој недостаје и то по општинама. Сваки војник нај-
мање два пара опанака да понесе. У опште у овом подишце извршити
распис ЕВр. 5.099.

5. Сваки војник борац и стројни неборац снабдева се и носи од-
куће резервну трећу дневну порцију. Невелики добиће доцијије из мага-
цина за време концентрације. Сиромашне војнике снабдева општина. Осим
тога војник носи *дводневну храну* за време идења на збориште и за
пихрану једнодневну на самом зборишту.

6. Коморе: Стројна и магацинска пуње се храном из магацина на
скуповима, који су напуњени разрезом на народ у натури. Храна, која

престане по одласку војска, предаје се на руковање или управнику магацина, начелнику станице, или ако их нема, полицијској власти, да је после у најближи магацин или станицу пошаље. По при спомену хране зрнасте, као пшенице и кукуруза, гледати, да се довољна количина размести по млиновима за брзо млевење, кад устреба.

7. Војска, за време идења на скуп и један дан на зборишту, храни се како је речено, храном понешеном од своје куће (не рачуна се резерва) а после из зборишног магацина исто онако као у ратно доба. Команданти употребиће сав интендантски персонал и остале интендантске команде и установе, а у нужди и лица из строја из то, као: месаре, пекаре, занатлије и т. д. Руковање магацинима на зборишту врше такође стројни интендантски чиновници, под надзором команданта а непосредном управом комесара и интенданта. У оскудини војних пекарница користити се приватним а у крајњој нужди, начинити помоћу привера пољске.

8. За време путовања к месту концентрације, војска ће се хранити из друмских станица. У нужди из своје коморе, коју првом приликом поупити како би свагда била напуњена.

9. Да сваки командант пре два или један дан поласка свог, јавља станицу, гди ће бити на великом одмору или коваку, број војске: људи, коња, стоке, и т. д. да би се одељење уредно могло и на време дочекати. У случају, ако су станице слабе а других нужних извора нема, онда путне колоне умалити до 1 батаљона, или 1 ескадрона, или 1 батерије и ешелонима на 1 дан или по дана марша путовања; или бирати више војених друмова, разуме се, све у границама бојних наредба и захтева, ако је могуће, иначе у вањним прилика тражити разрешења представљеног команданта.

10. Ако се одељење војске према плану концентрације не удаљаво из свог округа или врло мало (1 до 2 дана марша) а никако из свог војништа онда се са магацинском комором поступи сходно распису о употреби коморе од 3 т. мес. ИБВр. 896.

Ако ли војска има од свог војништа дуже да путује и прелази у друго војниште онда она води са собом и своју цулу магацинску комору и тамо је сходно горњем распису разређује.

11. На месту концентрације, војска се храни из магацина довлачењем средством коморе.

12. Све мере око мобилизације треба да се сврше у року од 20 дана. Нужне предлоге, мишлења, могуће препоруке и т. д. слати министру војном за времена

13. Кад услед мобилизације какве команде, морају у гарнизону заостати војно-правителствене ствари, које се по инвентару воде, онда командант предаје те ствари месној в. команданту или ако га нема, полицијској власти ако има времена. Ако пак времена нема, онда месној ком. или полиц. власт саставља комисију из 1 чинов. и 1 грађ. за примање, којој командант одлазећег одељења оставља место оба једно лице као предавца, који ће команданту послати или однети стање предаје.

II. За време дејства.

1. Округ, у ком је концентрисана војска за независне операције, спада у администрацијском смислу у војниште те војске и стоји под непосредном управом команданта те војске. Тако у:

Дринско војниште долазе: шабачки и подрински окр.

Јаворско " долази ужички округ.

Ибарско " " чапачки и западна половина крушевачког округа (са Навицом и Третињком).

Моравско војниште долазе: крушевачки и алек.

Књажевачко војниште долази књажевачки окр.

Тимочко војниште долазе: крајински и приоречки, ако услед операција не буду самостална војништа.

2. Сви војни друмови, станице и в. установе, стоје под непосредним налазима команданта војске на војништу. Он се стара, да се служба полицијска са највећом тачношћу и строгомшћу врши према прописима друмске службе и њене измене и допуне. Надзорници војних друмова за делове друмова, што су у војништу, стоје такође под непосредним налазима команданта и у свези су са штабовима.

Прелазом преко границе на довољну даљину, командант уређује нове станице, поставља нове начелнике станица и друге нужне администрацијске и полицијске установе и све то везује са друмовима свога војништа. Врховни штаб наређује, кад ће, због удаљења војске из границе, прио војниште доћи под непосредну управу врховног штаба.

3. На војништу самостални команданти помоћу својих органа, уређују, дотерују, премештају, укидају станице, и све остале администрацијске и интендантске установе стројно и стално у име брзег и правилнијег снабдевања војске, јављајући о томе шесу врховног штаба. Даље бира места за предње и главне магацине, наређује нагомилвање и прелачење хране из магацина у магацин, према будућим својим операцијама, чини

у нужди месне реквизиције и куповине хране и огржаи и осталих потреба у војинству, ако оншта реквизиција и набавка није доспела. По овима мерама, јавља врховном штабу извешћем својим.

4. За куповину хране и потреба свако војинство има свога изасланика који ће у непрекидној свези са командантом односно интендантом војске бити. Изасланици су: За дринско војинство Јован Бошковић, за Јаворско и Ибарско Никола Радовановић, за моравско Тодор Тугаковић, за књажевачко и тимочко Вежиг Бошковић, за крајинско и за депое ради допуне додице, Јован Кремановић. Последњи стоји у непрекидној свези са врховном командом односно главним интендантом по и остали су под врховним надзором врховног штаба. Команданти војске дају нужне наредбе и упутства изасланицима за куповину, смештај хране и рок извршења. По за сваку куповину командант чини предлог шему врховног штаба осим случаја, кад је куповина брза, нужна, и кад је војска ван своје границе.

5. Садашњи распоред друмова и станица, познат је командама, и остаје и даље у сили.

6. Распоред пак магацина, према садашњим војним напорима следећи је:

I. На дринском војинству.

Главни магацини су:

- а. *Шабан* са предњима у Богатићу и Пњабору.
- б. *Крупац* са предњима у Љубовији, Радалу или околним.
- Депо* у Ваљево са $\frac{1}{2}$ хране своје за округ подрински.

II. На јаворском војинству.

Главни магацини:

- а. Ужница са предњима у Кремница и Чајетини.
- б. Иванца са предњима у Кушићима.
- Депо* Пожега, Чачак, Г. Милановац и Ваљево са $\frac{2}{3}$ своје хране.

III. На ибарском војинству.

Главни магацини:

- а. Студеница са предњим у Рашкој или Градцу.
- б. Третеник са предњим у Палићима.
- Депо* у Карановцу.

IV. На моравском војинству.

Главни магацини:

- а. Брушевац са предњим у Разбојци и Букави.
- б. Алексицац са предњим на Тешци или околним.
- в. Алек. Бања са предњим на згодним местима.
- Депо* Јовановац и Варварин.

V. На књажевачком војинству.

Главни магацини:

- а. Књажевац са предњим у Дервенту, Пандиралу и Кадибегазу.
- Депо* у Алек. Бањи.

VI. На тимочком војинству.

Главни магацини:

- а. Брестовац и Планиница са предњим у Зајачару.
- Депо* Жабупица, Луково и Вољевац.

VII. На крајинском војинству.

Главни магацини:

- Штубици и Брза Паланка са предњима: Неготини и Салаш.
- Осим тога магацини градеки у Кладову.
- Депо* у Црнајки и Д. Милановцу.

Остали депои пуце се по мери набавака и стању осталих магацина. Преглед хране по магацинима послаће се накнадно, а стари разасли преглед, нема више силе.

7. Обично стројна комора треба да дејствује од предњих магацина до позиције; магацинска од главних магацина до предњих а народна вуча пак из унутрашњости и депоа и за премештај и пуњење магацина у назад или у напред. Особиту пажњу ваља обратити, да се комора употребљује за оно, зашта је одређена, а за друге цели, ако коморе нема, тражити вучу. Само равеници после пошеће битке могу се одвлачити у магацин, ако комора није од брзе потребе, по и у том случају никад даље од круга, у ком дејствује.

8. Магацини једнога војинства сачињавају целину хране за ту војску и попуњавање бива: предњи из главних а ових из депоа и позадњих. У случају нужде пуњење бива и непосредно реквизицијом, куповином.

9. Предњи магацини према ратним дотађајима, треба да имају обично хране за 5 до 10 дана. Главни за 20 до 30 а депои око 30 дана. Не треба никад дозволити, да се магацин испразни до половине одређене мере а да се не попуни јер иначе услед споре и сувишне набавке и довоза, може да наступи *прекид*. Правило је: чим се која количина утроши, одма се тражи попуна.

10. Ако магацини војништа нису довољни, онда се у обичних приликама чини требовање глав. интенданту, да нареди превоз на другог војништа или депоа или другим начинима да нареди набаву.

11. За све потребе, спреме и прибора које се у готовини у слаткостима — магацинима — не налазе, а војени су потребне морају се набављати ван војништа, слати ваља требовања на време глав. интенданту.

12. Команданти независног војништа прикупљају ова требовања у своју интендатуру, контролну, а после, или их извршују ако су надлежни, или их с мишљем шаљу глав. интенданту.

13. По команданти војништа, ситна требовања горњег реда не прилажу, по спери и поднесна командантима одељења, која су непосредно под њима, дакле у сперијорној и контролсној форми. Шта више, треба настојавати, да и требовања готовине на магацина, којима рукују управници, не буду ситна, н. пр. четна, батаљона и т. д. но сведена по могућству у већа требовања, ради боље контроле а и уштеде и олакшице посла управницима.

14. О свима војним стварима у опште а особито правитељственим предметима одеља и спреме, треба водити најстрожег рачуна. Ни један расход ствари, које се по инвентару воде, неће се признати, ако непосредни и одговорни старешина одељења, у ком је расход нередовно учињен, најдаље за 15 дана не поднесе свом предпостављеном команданту независног војништа извештај о расходу изложивши време расхода и прилике, које су га изазвале и мишљење, да ли се треба урасходовати, или су сама лица одговорна. Командант пак, представивши ову ствар, шаље је даље са својим мишљењем начелнику врх. штаба.

15. Команданти настаје, да четни, батаљонски, батеријски, сепаратронски и других части комесари сваки дан *усмене* или ако су одвојени, *писмене* рапорте (по могућству сваки дан а најдаље за 5 дана) — подносе предпостављеним комесарима:

а. Где је ког дана било одељење и шта је радило?

б. Бројна јачина: људи, коња, комере, стобе?

в. Одакле је узимата храна, је ли било довољно? шта је оскудевало, је ли исправно разношено, подељено и употребљено? Накратко начин

снабдевања према стању војске и да ли одељење због оскудице у храни или неуредности у администрацији није могло да изврши војну зановест и бојни задатак?

На основу ових рапорта, виши комесари: бригадни и пуковски и интенданти редом воде *администрацијски* дневник горњег садржаја, додајући у њему и своје податке из свог дневника. Ти се дневници у копији шаљу интенданту независне војске, најдаље за 15 дана, који на основу њиховог и сопственог дневника, саставља дневник у главним цртама и сваког месеца шаље га гла. интенданту приложивши у копији и остале дневнике бригадне, на основу којих је и састављен.

ГВВр. 1120.

17. Августа 1877 г.

Београд.

Министар војна, пуковник

С. Јулић.

ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ПРАВИЛА

о храни и спреми војника, коња и коморе уратно доба.

Пошто је наше ратно искуство показало, да је прописани оброк фуражи за ратно доба недовољан, то на основу § 94. закона о устројству војске прописује се следеће измене и допуне „Правила о храни и спреми војника, коња и коморе за ратно доба“ и то:

I. Код састава обичног оброка

1. Тешки обични оброк фуражи састоји се из:

- а) 4 оке јечма (зоби) место по 3 оке,
б) 4 „ сена „ „ 5 ока.

Остало по пропису.

2. Средњи обични оброк фуражи састоји се из:

- а) 3 оке јечма (зоби) место $2\frac{1}{2}$ оке,
б) 4 „ сена „ „ 5 ока.

Остало по пропису.

3. Лаки обични оброк фуражи:

- а) $2\frac{1}{2}$ оке јечма (зоби) место по 2 оке,
б) $3\frac{1}{2}$ „ сена „ „ 4 „

Остало по пропису.

II. Састав увећаног оброка

1. Тешки увећани оброк фуражи састоји се из:

- а) 5 ока зоби место по 4 оке,
б) 5 „ сена „ „ 6 ока.

Остало по пропису.

2. Средњи увећани оброк фуражи састоји се из:

- а) 4 оке зоби место по 3 оке.

Остало по пропису.

3. Лаки увећани оброк фуражи састоји се из:

- а) $3\frac{1}{2}$ оке зоби место по 3 оке.

Остало по пропису.

Напоследку додати на страни 7. у ставу: *У тешки оброк сису коњи:*

а) Пољске и брдске артиљерије и т. д. под б, в, г. још под д „официра и стајаћих војника.“

НБМ 254.

18. Августа 1877 год.

Београд.

Министар војни, пуковник

С. ГРУЗИЋ С. Р.

РЕШЕЊЕ

министра војног о наплати упропашћених или поварених пушана од војника.

Често се догађа да војници из активне или резервне војске упропаште своје пушке или им несрећним случајем изгору или ипаче небрежењем својим покваре, па онда се од њих тражи наплата истих а они их као по све нове и по коштању плаћати морају.

Пошто су пушке употребом а нарочито прошло-годишњим ратом са Турцима, од своје првобитне вредности много изгубиле и да се већи и у будуће наши војници са врло великом ценом која је до сада постојала и која је вредила за нове пушке неправедно штетили, министар војни, услед предлога вештачке комисије, нарочито за то одређене, решава да се вредност коју је комисија одредила одсад и наплаћује а та је:

1. Пушка шведова, која је до сада коштала 92 гр. и 32 н. нор. да се наплаћује 70 гр. нор.

2. Пушка гринова, која је коштала 120 гр. нор. да се наплаћује 80 гроша пореских.

3. Пушка руска, која је коштала 112 гр. пореск. да се наплаћује 50 гроша пореских.

4. Пушка белгијска и венцеска које су коштале по 160 да се наплаћују по 80 гр. нор. и

5. Пушка камербикела да се наплаћује по 20 гр. нор.

АН 5968.

20. Августа 1877. год.

Београд.

Министар војни, пуковник

С. ГРУЗИЋ С. Р.

Министар војни на основу уредбе о устројству целокупне војске од 10-ог Новембра 1876 год. ФМ 13.478, прописује

УРЕЂЕЊЕ

ИНЖИНИРСКИХ ТРУПА ПО КОРПУСИМА

У сваком корпусу постоји по један инжинирски батаљон, састављен из инжинирског кадра стајаће војске и свију народни пијонирски чета, дотичне корпусне територије.

У сваком корпусном штабу постоји по један виши инжинирски официр, као референт корпусног команданта по својој струци, — који је, ако нарочитог команданта батаљона нема, у исто време и командант инжинирског батаљона у дотичноме корпусу.

І. Састав инжинирског батаљона

а, ШТАБ

- 1 командант батаљона.
- 1 ађутант.
- 8 цивилни инжењера (4 из министарства грађевине а 4 из корпусне територије).
- 1 казначеј (народни војник, чиновник).
- 1 комесар (народни војник, чиновник).
- 1 лекар.
- 2 писара (1 наредник и 1 поднаредник).
- 1 пушкар.

Свега 16 лица.

б, ТРУПА

Стајаћа:

- 8 инжинирски официра
- 4 инжинирска наредника
- 8 инжинирски под-наредника
- 16 инжинирски кавалара
- 2 трубача

Народна:

- У свакоме батаљону има 4—6 народни пијонирски чета, а свака од оних састоји се из:
- 1 четника
- 4 водника

30 стајаћих пијонира І. кл.	1 двајесника
100 старе-вслужених пијонира	1 писара
из дотичне корпусне територије, који носу унаш у састав народне војске.	13 десетара
	4 трубача
	126 војника

Св. 168 лица

Св. 150 лица

Према овоме целокупна суза људства у једном инжинирском батаљону зависи од броја народни пијонирски чета у дотичној корпусној територији, и износи 780—1080 лица.

Од јахаћих коња на сваки инжинирски батаљон долази:

- 20 коња официрски (за сваког официра по 2).
- 1 коњ за лекара.
- 8 коња за цивилне инжењере.

Свега 29 коња.

К о м о р а

а, ШТАБСКА

К о м о р а в о л у ј с к а	1 коморија за касу, канцеларију пртљак команданта и ађутанта.
	2 коморије „ официрске пртљак.
	1 коморија „ пртљак цивилни инжењера.
	1 „ „ казначеја, комесара, и водника коморијског.
К о м о р а в о л у ј с к а	1 коморија за воду са буретом од 4—5 кова.
	4 коморије „ ношење походног алата, који се према потреби из депо-а узима.

Свега 10 лица са 10 коња, 10 волова и 10 кола.

б, АЛАТНА ЧЕТНА КОМОРА

- 2 волујска кола за ношење алата сваке народне пијонирске чете, означеног у прегледу Б.

в, СТРОЈНА ЧЕТНА КОМОРА

- 3 волујска кола за ношење четне дво-дневне ране и оуражи.

г, МАГАЦИНСКА ЧЕТНА КОМОРА

- 6 волујских кола за ношење четри-дневне ране и оуражи.

Свега 11 лица са 11 кола и 22 вола за сваку чету.

Дакле гди буде било 4 чете вијенирске у батаљону биће свега $44 + 10 = 54$ кола.

Све ове коморије рекрутују се из дотичне корпусне територије, и стоје под командом батаљонског комесара.

II. Састав корпусног вијенирског депо-а.

- 1 наредник руковаоц с 1 кошем.
- 1 комесар с 1 кошем.
- 1 писар.
- 60 возара са 60 кола и 120 волова.

Свега 63 лица, 2 коња и 120 волова.

Дено треба да има све плате и материјале по прегледу А, а у случају кретања товари се по прегледу Б, на 60 кола са канатама, шараглама и аришевима.

Наредник је као руковаоц депоа у рангу четника и свега приписи врде и за наредника, кад се депо самостално креће; иначе стара се о њему командант вијенирског батаљона, или она команда којој се депо прикомандује.

Комесар и писар рекрутују се у кругу корпусном из реда чиновничког или писменог трговачког.

К о м о р а

За овај депо треба имати троја волујска кола, која ће се употребити овако:

- 1 кола за пошење канцеларијски, нареднички, комесарски, писарски ствари и воде.
- 1 кола за пошење дво-дневне ране и фуражи.
- 1 кола за пошење четири-дневне ране.

Свега 3 лица са 6 волова.

Ова кола рекрутују се из дотичне корпусне територије.

III. Мостове екипаже

Свега постоје две мостове екипаже, и то: моравска и гугалска. — Об: стоје под командом моравског корпуса.

3. САСТАВ МОРАВСКЕ ЕКИПАЖЕ

- 1 командир вијенирски официр са 2 коња.
- 5 вијенирски официра са 10 коња.
- 1 комесар (народна војник, чиновник) са једним кошем.
- 15 поднаредника.
- 30 канлара.
- 3 трубача стајаће војске.
- 35 понтона стајаће војске I. класе.
- 300 понтона старо-ислужени (из територије дрирске, тимочке и шумадијске, који нису ушли у састав народне војске.)
- 4 запације за одело.
- 4 запације за обућу.
- 1 месар.
- 1 пушкар.
- 120 возара са 120 кола и 240 волова (из територије моравског корпуса.)

Свега 520 лица са 13 коња 120 кола и 240 волова.

К о м о р а

Штабска комора састоји се из двоји волујски кола за пошење канцеларијски, официрски и остали ствари штаба екипаже, као и један коморија са буретом од 4—5 акова за пошење воде. Свега 3 коморије.

Страјна комора која је у исто време и магацинска, састоји се из 14 волујски кола, за пошење тродневне ране и фуражи целе екипаже. Од сваки 7 коморија један је десетар.

Свега 17 лица са 17 кола и 34 вола.

Ове коморије рекрутују се из моравске територије.

Моравска мостова екипажа састоји се из 19 понтона и 6 погачки чланака. Свега 25 чланака за распон од 75 хвати.

Овој екипажи припадају материјал по прегледу В, а товари се по прегледу Г.

Од ових у саставу означених 120 волујски кола треба да су 60 расгочена на 10 спона, а 60 са канатама, душемама и шараглама. — Сва ова кола рекрутују се из територије моравског корпуса.

б. САСТАВ ГУГАЉСКЕ ЕКИПАЖЕ

- 1 командир нижинирски официр са 2 коња.
- 1 комесар (од народни војника — чиновник) са 1 коњем.
- 1 наредниј нижинирски.
- 4 под-наредника нижинирска.
- 6 капазара.
- 100 понтонара — (сви старо-ислужени из територије моравског корнуса који још нису ушли у састав народне војске.)
- 50 возара са 50 кола и 100 волова.

Свега 163 лица, 3 коња, 50 кола и 100 волова.

К о м о р а.

Штапска комора састоји се из двоји волујски кола, једна за пошење канцеларијски, официрски и остали ствари штаба екипаже, а друга за пошење воде с буретом од 4—5 акова.

Стројна комора која је у исто време и магацинска састоји се из 4 волујски кола за пошење тродневне ране и фуражи.

Свега 6 лица са 6 кола и 12 волова.

Гугаљска мостова екипажа, састоји се из 7 понтоски и 3 ангарачка чланака. — Свега 10 чланака, за распон од 30 хвати.

• Овој екипажи припадајући материјал по прегледу Д, а товари се по прегледу Е.

Од оних у саставу означених 50 волујских кола, треба да су 23 са канатама, а 27 расточени на 10 стопа.

IV. Команда полу-стални и пловећи мостова.

Сви шест пловећи и три полу-стална моста образују једну команду, које је штаб у Ћуприји.

Ова команда стоји под нижинирском инспекцијом министарства војног, а њен је састав:

а. ШТАБ.

- 1 командант нижинирски официр.
- 1 помоћник команданта нижинир. официр.
- 1 наредник и писар.

б. ПЛОВЕЋИ МОСТОВИ.

Љубичевски	1 наред. команд.	1 капазар и	40 понтонара	стај. војске.
Алексиначки	1 " "	" "	36 " "	" "
Ђуријски	1 " "	" "	36 " "	" "
Барварински	1 " "	" "	36 " "	" "
Јасички	1 " "	" "	36 " "	" "
Барановачки	1 " "	" "	36 " "	" "

в. ПОЛУ-СТАЛНИ МОСТОВИ.

Ђуријски	1 наред. команд. п	10 понтонара	стај. војске.
Кампцорски	1 " "	10 " "	" "
Чачапски	1 " "	10 " "	" "

Свега 2 официра, 10 наредника. — 250 понт. ст. вој. и 2 коњ.

V. Понтоирска радионица у Ћуприји.

Ова стоји под нижинирском инспекцијом војног министарства, а састав је:

- 1 управитељ радионице нижинир. официр.
- 1 помоћник управитеља (цивилни нижинир).
- 1 рачуновођа.
- 7 понтоирски мајстора.

150 народни војника (цела Ћупријска народна нижинир. чета).

Свега 160 лица и 2 коња.

VI. Кладовска градска команда.

Ова стоји под командантом тимочког корнуса, а састав је:

- 1 нижинирски официр.
- 150 народни војника (цела II. крајинска нијон. народна чета).
- 100 радника (по потреби а из околине, од оних који нису nigде рекрутовани).

Свега 251 лице и 2 коња.

VII. Главни нижинирски депо.

Састоји се из:

- 1 руководиоца (цивилни нижинира).
- 1 помоћника (под-нижинира).

- 1 писара (из министар. грађевине).
- 1 мајстора пијонирског.
- 15 народни војника из занат. београдске чете, 12 вачни дрво-дељском и 3 ковачком послу.

Свега 19 лица

За овај депо потребан алат и материјал означен је у прегледу Ж.

VIII. Војни телеграф.

Како при врховној команди, тако и у сваком корпусу, постоји по једно одељење војног телеграфа под управом најстаријих телеграфиста, који су по својој струци и референти команданта.

За телеграф код врховне команде, референт је писаректор свију телеграфа.

А. САСТАВ ТЕЛЕГРАФ. ОДЕЉЕЊА КОД ВРХОВНЕ КОМАНДЕ.

- 1 руковатељ.
- 2 телеграфиста.
- 7 телеграфиста резервни
- 1 комесар (од народни војника чиновник).
- 2 десетара пијонирска.
- 20 редова народни пијонира.
- 3 разносачи депеша народни пијонира.
- 10 возара са 10 коњски кола и 20 коња.

Свега 46 лица са 10 кола и 20 коња.

Како комесар тако пијонери и возари за овај телеграф узимају се из територије шумадијског корпуса.

Потребан телеграфски материјал који се товари на они 10 у прегледу означених коњских кола, означен је у прегледу З.

Б. САСТАВ ТЕЛЕГРАФ. ОДЕЉЕЊА КОД СВАКЕ КОРПУСНЕ КОМАНДЕ

- 1 руковатељ као референт.
- 8 телеграфиста.
- 1 комесар (од народни војника, чиновник из дотичне корпусне територије).
- 2 десетара пијонирска.
- 20 народни пијонира.

- 3 пијонира народни, разносачи депеша.
- 10 возара са 10 коњски кола и 20 коња.

Свега 45 лица 10 кола и 20 коња.

Код сваког корпусног телеграфског одељења треба да има материјала за дужину од 3 сата. — Колико и каквог материјала за ову дужину треба означено је у прегледу И.

Сав овај материјал товари се на они 10 кола која су у прегледу означена — и која се рекрутују из дотичне корпусне територије.

Пошто у саставу није велики број лица за једно телеграфско одељење, то ће они бити 10 возара по потреби, и са поделом вршити и дужности коморџија.

Главни депо телеграфског материјала има бити у Параћину, за руковаца овог депоа има се одредити један од резервних телеграфиста.

Дужности и права команданата.

1. Начелника вижињер. при врховној команди.

При мобилисању војске образује се штаб начелника вижињерије при врховној команди који се састоји из:

- 1 вижињерског официра као помоћника.
- 1 ађутанта

Начелник вижињерије као највиши старешина вижињерства у мобилисаног војсци, руководи и распореди са свима средствима по струци вижињерској, која се у тој војсци налазе, управља целом вижињерском службом и брине се о извршењу свију налага, које је издао врховни заповедник у томе погледу, и према томе, он је одговоран врховном заповеднику за потпуну исправност целе вижињерије у војсци.

Начелник вижињерије решава све предмете, односеће се на вижињерију, и према томе, подноси врховном заповеднику своје нарочите предлоге, за све чисто вижињерске послове.

У круг рада начелника вижињерије долази по имену:

1. Сви налози који се односе на извршење вижињерске службе по свима вижињерским трупама, и покретним резервним заводима у кругу оперативне војске.

2. Да као стручан саветодавац потпомаже начелника генералштаба при издавању диспозиција и распореда односно размештаја и потреба вижињерских трупа, и покретних резервних завода у кругу оперативне

војске, као и оних, који се налазе у градовима, а у домањају оперативне војске.

3. Инженирска спрема утврђених места у домањају оперативне војске.

4. Брига о начину попуњава свију инжењирских трупа.

5. Сви распореди с инжењирским материјалом.

Опредељена под 3 и 5 могу се отпустити само на основу и сагласности омиггет распореда, који је одобрио архивни командант. Због тога начелник инжењерије треба да стоји у свима односима у најтежњем споразумењу са начелником генералштаба, а по предметима у тачци 3 и са начелником артиљерије.

5. Подизање поправки и кварење комуникација и телеграфа. Ово у споразумењу са начелником генералштаба, а по одобрењу архивног команданта.

7. Он чини предлоге за постављање инжењирских команданта и командири у кругу целе војске и предлоге за унапређење осталих инжењирских официра. Он распоређује и премешта по корпусима оне инжењирске официре, који нису команданти или командири.

8. Он се брине да се воде дневници и саставе планови и описи ограда утврђених позиција и градова.

2. Референта инжењерије по корпусима и команданта инжењирских батаљона.

Он има дужност, права и власт, која је у устројству командири и штабова стајаће и народне војске, прописана за команданта инжењирског пука.

Команданти инжењирских батаљона самостално дејствујућих корпуса имају поред тога још и оне дужности, које су прописане за начелника инжењерије при архивној команди у кругу њихових корпуса.

Командант инжењирског батаљона је референт корпусном команданту по инжењирској струци, и стоји под непосредним налозима његовим односно употребе инжењирских трупа и покретних резервних завода, као и у свима односима дисциплинарним и административним.

Он је највиши инжењирски старешина, дотичном корпусу припадајућих инжењирских трупа и покретних резервних завода.

3. Команданта полу-стални и плочећи мостова.

Овај командант има негу власт и права која имају команданти инжењирских батаљона по корпусима.

Његове су дужности: да се стара да су му мостови у свако доба у потпуној исправности и сигурности за прелазак, — да најбрже и најлакше настојава да подчињени му командири мостова, како у време мира тако и у време рата, знају да се прелаз преко мостова врши тачно и онако, како правила пољског инжењирског службе прописују.

4. Командири екипажа, плочећи и полу-стални мостова.

Имају ону исту власт и права, кој су у устројству командири и штабова прописана за четне командири.

5. Управитеља пољског инжењирског радионице.

Он има дужности, права и власт које су у устројству командири и штаба стајаће и народне војске прописане за команданта инжењирског батаљона.

На њега прелазе све оне дужности, које су прописане биле за команданта пољског инжењирског батаљона, докле је ова радионица стајала под управом тог команданта.

6. Инжењирског официра при градекој команди.

Он има дужности, права и власт батаљонског команданта према одељењу инжењирских трупа, које се у граду налазило буде. Он је референт по струци инжењирској команданту града, и стоји под непосредним налозима његовим односно употребе инжењирских трупа, и тамо налазећих се завода, као и у свима односима дисциплинарним а административним.

У случају инжењирског армирања града он има она права и власти односно техничких инжењирских послова као и управитељ пољског инжењирског радионице у Букурџи.

ГЕБр. 407.

22. Августа 1877 год.

у Београду.

Министар војни пуковник,
Ф. ЈУЛИЋ с. р.

А.

Преглед

Алата и материјала за I корнусни вишин. депо

по колико	Чегга и од какве размера
3000	ашова шпљасте с држаљама
1200	пијукова с држаљама
400	секира српски
500	секирица мали
3	винта колска са шапама
3	винта већа дизачка
3	крана
1	казан гвоздени
100	макљина (бесина)
30	тестера шабарских од 23" дужи
60	тестера обични дворучни са сировима
6	мера панталачни у котуровима
200	ока жице гвоздене 2 мм. дебеле за препреке
60	конопана за фашинске стеге од 5' дуж. $\frac{3}{4}$ " деб.
6	конопана од 40" дужине 1" дебљине
40	конопчића за трасирање
1000	метра платвени прева за спроводе минске $\frac{2}{3}$ "
60	маказа за сечење жице као препреке
10.500	платвени кеса за облагање, пушкарнице и т. д.
600	клампи (сноја) $\frac{1}{2}$ од већи $\frac{1}{2}$ од мали
240	ока гвозђа $\frac{1}{3}$ четвртастог, $\frac{1}{3}$ округлог $\frac{1}{4}$ у шинама
20	ока блеха
20	ока тензија од 4"
120	ока мертечки јексера од 8"
20	чукова за уклањање
400	ока динамита с прибором
400	ока барута за мине
1	ковачница с прибором
140	дета од 1" са сировима
300	бургија $\frac{1}{3}$ од 1", $\frac{1}{3}$ од $\frac{3}{4}$ ", $\frac{1}{3}$ од $\frac{1}{2}$ " $\frac{1}{3}$ од $\frac{1}{4}$ " $\frac{1}{3}$ од $\frac{1}{8}$ "
6	апарата за подназивање мина
600	патрона мински

по колико	Чегга и од какви размера
1200	метара изолиране жице
80	кесера обични са држаљама
10	бусењски ашова с држаљама
10	бусењски ножева с држаљама
10	фашински ножева
40	мера метровски с једне, а дванајестична с друге стране
10	предбојца
30	маљева дрвени оковани
5	равњача с подравњачама
5	угаоника дрвени
10	кретова за нивелисање
20	брадви тесачки
5	черија
5	вискова с кананима
15	ренд
5	љускија гвоздени за ломљење камена
5	клинова гвоздени
5	бушара мали
5	бушара велики
5	набијача
5	пгли бакарни
5	чистилина
5	барутни кеса

В.

Товарење

Корнусног вишинирског депо-а на колима волујекни која да имају шараље, канате и душење.

по колико кода	Чегга и по колико
18	по 167 ашова с држаљама
12	" 100 пијукова с држаљама
4	" 100 секира српски с држаљама
2	" 250 секирица мали 100 ока жице за препреке

НА КОЈЕКО КОЛА	Чегга и по колико
1	150 бургија разни 6 винтова, 20 чугова за укивање 3 крана, 140 длета са саповицама 1 казан, 6 мера напгљичници у кутијама
1	1000 метари платнени црева
1	100 маљница 30 тестера маљарски 60 тестера обични 10 макала 200 кламчи
1	100 кламчи
7	по 1500 кеса платнени
1	60 конопца кашински 60 конопца од $2\frac{1}{2}^{\circ}$ 6 конопца од 40°
1	240 ока гвозђа 20 ока бреха 20 ока тевица од 4"
1	120 ока мертечки јексера 6 апарата мински, 600 патрона
1	1200 метара изолационе жице
1	400 ока динамита
1	400 ока барута за мине
1	Ковачница с прибором
1	за 80 кесера обични 10 бусевски ацова с држаљама 10 бусевски ножева с држаљама 10 фински ножева
1	за 40 мера метровски 10 предбојаца 30 маљева дрвени оковани 5 равњача с подравњачама 5 угаоника дрвени 10 крестова за нивелисање 40 конопчиња за трасирање 20 брадви тесачки 5 черпија 6 вискова 15 реидета
1	за 5 рускија гвоздени за ломљење камења 5 гвоздени клинова 5 мали бушара

НА КОЈЕКО КОЛА	Чегга и по колико
5	5 велики бушера 5 набијања 5 мали бакарни 5 чистилишца 5 барутни кеса
5	резервни кола
СВЕГА 60	кола вољујски

В.

Преглед

Целог мостовог материјала за моравску евинажу од
75 хвати распона.

КОЛИКО	Чегга
38	полуинтона
30	ленгера са 30 ленгерски конопца
148	месница
44	прекама нарочито и за товарење израђени
25	прагова
640	дасака патосни
25	полу-даска
120	повезница нови, или 60 стари
30	штица
40	маљева
40	казука
6	вогарача
20	пожица од 18'
20	пожица од 13'
20	пожица од 8'
20	пануча
20	полу пожица
20	повешни ланаца

КОЛИКО	Ч е г а
190	врентија од $2\frac{1}{2}^0$
60	врентија од 6^0
240	врентија повезани од 1^0
38	исполца
38	секирица нонтонки
38	навојка
240	навојка повезани мали
25	подметачи
130	веклокрака
24	погарачка клина
4	винта длачка
4	лампе
50	клатен
3	барјак
6	мернички конопаца од по 40^0
2	рављаче с подрављачама
2	ковачнице с прибором мазе
70	весала
15	дрвени чукова за калафатене
20	калафатки
10	ока кауранисање кучино
5	секира српски
5	сврдлова од $1''$
5	маблица (косица)

Г.

Распоред

Материјала на колима за моравску екипажу.

НА КОЛИКО И КАКВИ КОЛА	Ч е г а и по колико
38 расточени кола	по 1 полуинтон 2 носнице 1 пречак за предње лежиште нонтонки
9 расточени кола	по 8 носница
4 расточено кола	по 5 носница од $18'$

НА КОЛИКО И КАКВИ КОЛА	Ч е г а и по колико
	5 весала
	2 леигера
	2 ужета леигерска
4 расточена или обична	по 15 стари повезница
3 расточена кола	по 30 нови повезница
	по 2 погарача
	4 носнице од $8'$
5 обична кола	по 5 прагова
	2 леигера
	2 ужета леигерска
	2 носнице од $8'$
3 обична кола	по 4 леигера
	4 ужета леигерска
4 обична кола	по 5 носница од $13'$
	5 повезани ланаца
	5 весала
	5 штица
2 расточена кола	по 15 весала
	5 штица
1 обична кола	за 40 маљена
1 обична кола	за 40 казуса
	20 пилуча и
	20 полуножица
1 обична кола	за 190 врентија од $2\frac{1}{2}^0$
1 обична кола	за 60 врентија од 6^0
1 обична кола	за 240 врентија од 1^0
1 обична кола	за 38 секирица нонтонски
	38 исполца
	38 навојка велики
32 обична кола	по 20 патосани дасака
	1 полудасака
1 обична кола	за 240 навојка повезани
	25 подметача
	130 веклокрака
	24 погарачка клина
	4 лампе
1 обична кола	за 4 винта
	50 клатен
	2 ковачнице с прибором
1 обична кола	за 3 барјак
	6 мернички конопаца
	2 рављаче с подрављачама
	15 дрвени чукова калафатски

НА КОЛНКО И КАКВИ КОЛА	Чета и по колико
Свега 53 кола об. и 60 расточ. 7 резер.	20 калафатки 10 ока кучине катранисане 5 српски секира 5 сврдлова од 1'
Св. 120 кола.	5 маклица.

Д.

Преглед
Целог мостовог материјала за Гугаљску екипажу од
30 хвати распона.

КОЛИКО	Ч е т а
14	полунонтон
12	ленгера са 12 лангерски конопца
76	мосница
18	пречака нарочито и за товарење израђени
15	прагова
320	дасака патосни
70	повезница нови или 36 стари
10	штица
10	малева
10	кавука
4	погараца
10	ножица од 18'
10	ножица од 13'
16	ножица од 8'
10	павуча
10	полуножица
10	повезни ланаца
60	вретница од 2 ¹ / ₂ ' ⁰
20	вретница од 6 ⁰
80	вретница повезни од 1 ⁰
10	пенолаца
10	секирица нонтонски
14	навојака
80	навојака повезни мали

КОЛИКО	Ч о г а
10	подметаца
40	вешлокрака
10	погарачки клинова
4	винта дизачка
4	лампе
50	клямфи (спојница)
3	барјака
3	мерничка конопа по 40°
2	равњаче с подравњачама
1	ковачница мала с прибором
30	весала
6	дрвени чукова за калафатисање
10	калафатки
5	ока катранисане кучине
3	српске секире
6	полудасака
5	сврдлова од 1"
5	маклица (косица)

Е.

Распоред
Материјала на колима за гугаљску екипажу.

НА КОЛНКО И КАКВИ КОЛА	Чета и колико
14 расточ. кола	по 1 полунонтон 2 моснице 1 пречак нарочито и за товарење
6 расточ. кола	по 8 мосница
2 расточ. кола	по 5 ножица од 18' 5 весала 2 ленгера 2 ужега лангерска
2 раст. или обич.	по 18 стари или 35 нови повезница
16 обични кола	по 20 патосни дасака 1 ножица од 8'
2 расточ. кола	по 2 погараца

на колико и какви кола	Чегга и колико
3 обична кола	5 ножица од 13"
	по 5 прагова
	2 лангера с ужетима
1 расточ. кола	за 20 весила и 10 штица
1 обична кола	за 10 маљева
1 обична кола	10 кизука
	10 пануча
	10 полуножниа
	10 повешни ланаца
	за 2 лангера
	2 ужета лангерска
1 обична кола	60 вретнија од $2\frac{1}{2}''$
	20 вретнија од $6''$
	30 вретнија повешни од $1''$
	за 4 винта
	10 исполада
	10 сикирица поштени
1 обична кола	14 навојана
	10 подметача
	80 навојана повешни
	40 веслокрака
	10 погарачка клива
	за 50 клисови
	1 ковачницу с прибором
	3 барјага
	3 мерничка коноца
	2 равњаче с подравњачама
	6 дрвени чукова за казалоат
	10 казалоатки
	5 ока кучине катранисане
3 сриске сепире	
23 обична	5 сврдлова од $1''$
27 расточени	5 маљина
50 кола свега	

Ж.

Преглед

Потребног алата и материјала за главни инжењерски депо.

колико	Ч	б	г	а
6000				ашова шиласти са држаљима
2500				пијукова са држаљима
800				сикира сриски са држаљима
1000				сикирница мали
10				винтова колски мали
10				винтова велики дизачки
5				кранова
5				казана велики
300				маљина (косица)
60				лађарски тестера од $23''$
60				тестера обични дворучни
20				пангљични мера у кутијама
400				ока жице гвозд. од 2 мм. у пречнику за препреке
60				конопаца за фашинске стеге од $1''$ дужине $\frac{3}{4}''$ дебљине
60				конопаца од $2\frac{1}{2}''$ дужине $\frac{3}{4}''$ дебљине
6				апарата мински
1000				патрона за поднаљивање мина
1000				метара изолације жице
10.000				платвени кеса од 0.7 у квадрату
1000				кламев $\frac{1}{2}''$ већи $\frac{1}{2}''$ мали
200				дмета од $1''$ ширине са сапошима
600				бургија $\frac{1}{8}''$ од $1''$, $\frac{1}{8}''$ од $\frac{3}{4}''$, $\frac{1}{8}''$ од $\frac{1}{2}''$, $\frac{1}{8}''$ од $\frac{1}{4}''$, $\frac{1}{8}''$ од $\frac{1}{8}''$
50				чукова гвоздени од $\frac{1}{4}$ килограма тежине за укивање
300				кесера обични мајсторски
80				бусењски ашова
100				бусењски ножева
40				фашински ножева
40				мера метровски с једне, а дванајестични с друге стране
40				предбојана
100				маљева дрвени оковани
20				равњача с подравњачама
20				угаоника
40				кретова за нивелисање
40				конопчића за трасирање од 60 м дуж.
80				брадва тесачки
40				чернија

КОЛИКО	Ч	е	г	а
40	вискова			
40	рендџа			
10	бускија гвоздени за ломљење камена			
10	гвоздени клинова			
10	мали бушара			
10	велики бушара			
10	набијача			
10	игли (бакрени)			
10	Чистилица			
10	барутни кеса			
100	конопаца од 10 ⁰ дужине 1" дебљине			
50	легена двоокраки			
200	ока батрајисане кучине			

3.

Преглед

Војно телеграф. материјала за одељење при врховној команди.

по колико	Ч	е	г	а
3	апарата морзевих са громовођем — комада			
12	батерија „Марија деви“			
3	земљовода гвоздених			
3	апаратна астага за склањање			
6	столица за расклањање			
1	шатор четвороугални за телеграф удешен			
300	кетурова напирних — комада			
3000	бланкета № 22			
150	плаве хартије за копирање — листова			
1500	коверта			
3	бланкета № 1 — књига			
10	бланкета № 5			
50	бланкета № 4			
50	књига за разношење денеша (форма велике разнос књиге — табак)			
6	бланкета № 9 — књига			
15	инвентар ствари — табак			

КОЛИКО	Ч	е	г	а
25	деловодни протокол — табак			
10	бланкета № 7 — књига			
5	бланкета № 8			
10	концент хартије			
10	пренис хартије			
72	блајваза црни тврди № 5 — комада			
3	пољска дивита			
60	гвоздени пера			
6	држаља за пера			
2	четворо-страна леширчића — комада			
2	печата штампона (ако нема потреба) — ком.			
100	шинава воска црвеног			
2	ошера бели за осветљење код апарата			
1 1/2	штиљ за лампе — рифи			
12	палидрвца — тупета			
20	стеаринских свећа — фуната			
18	сумпоро кисели живни оксид — килограма			
1	двоколице за развлачење жице — комада			
1	носил			
2	пробејца гвоздена			
2	цбана за 6 ока воде			
2	блехани суд за 2 ока гаса			
2	блехани или порцелански суд за воду с кључом — ком.			
1	чеквић гвоздени од 1 1/2 ока тежине са држаљом 0.3 дуг. — комада			
250	мотага јелових од 3.75 дужине са гвозденим наткачима			
270	бакарне голе жице 1 1/2 м. м. на калему по 45 килогр. — килограма			
90	изолиране жице — килограма			
15	каучук црвен — метара			
400	изолатора од каучука — ком.			
420	изолатора од стакла или дрвета — комада			
50	гвоздени наткача за видове или дрва			
3	кожни торби оа 0.3 дубоке 0.40 ширине са кајшима — комада			
3	кљешта штињалски за сечење жице — комада			
3	„ пласвате			
2	скирице с држаљом 0.3			
2	дзета од 0.02 широка са сапом			
2	бургције немачки од 0.005			
2	рукавице кожне за развлачење жица			
3	турпије оорваја са сапом			
3	кована јаки од тежине 0.001 — ока			

КОЛИКО	Ч	О	Г	А
2	нердвена за расклањање 3·0 — комада			
20	спеја гвоздених са шрафом — комада			
6	колаца 0·6 дуг. у преч. 0·05 са кариком сповани — ком.			
30	бели колаца за транспрање 0·3 комада			
3	вреће од козине			
2	мушете за покривање 2·0 у квадрату			
2	пијука с држаљем			
2	ашоа шиласти с држаљем			
3	лапца 2·0 дужине с кукум на крају			
3	алки од жине за мицање гочића			
2	тестере веће за телеграф			
4	мешач $\frac{1}{3}$			
1	мешач $\frac{3}{4}$			
2	реле			
2	тастера			
2	бусола стојећи			
1	„ „ за испитивање			
3	свећњака			
2	блехана суда за $\frac{1}{4}$ око мастила			

Примедба 1. У означеној количини материјала урчуната је и резерва.
 2. Ако се место „Марија деви“ батерија употребе „Данијелове“ које су много јевтиније, онда треба на сваки апарат рачунати по 4 Данијелове, 1 складиште батерија за локал, и по 12 ока плавог камена, као и један бакарни суд за растварање истог. За пуњење декладиште батерије употребљава се ишадор у врло малој количини.

И.

Преглед

Војно телеграфскога материјала за једно корпусно одсељење

КОЛИКО	Ч	Е	Г	А
3	апарата морних			
12	батерије „Марија деви“			
3	земљовода гвоздених			
3	апаратна астапа за склањање			
6	столица за расклањање			

КОЛИКО	Ч	Е	Г	А
3	шатора четворо-угални за телограф удешен			
300	кетурова лавирних			
3000	бланкета № 22 — комада			
150	плате хартије за копирање — листова			
1500	коверта № 1 — комада			
3	бланкета № 1 — књиге			
6	„ № 5 — „			
30	„ № 4 — „			
30	књига за разношење денеша (форма вел. раз. књига)			
3	бланкета № 9 — књига			
15	инвентар ствари — табака			
18	деловодни протокол — табака			
3	бланкета № 7 — књига			
3	бланкета № 8 — „			
6	коцент хартије — књига			
6	пренис „ — „			
72	блајвава црни тврди № 5			
3	пољски дивита			
60	гвоздени пера			
3	четворо-страни лавирчића			
3	печат штациони (ако нема потреба)			
30	шинака црвеног воска			
3	сењера бели за осветлење код апарата			
6	држаља за пера			
1 ¹ / ₂	фитиљ за лампе — ризи			
6	палдрвна — тунета			
15	стеарински свећа — фуната			
18	сулфоро-кисели живни осид — килограма			
2	двоколнице за развлачење жице — комада			
2	носпла „ — „			
3	пробојац гвоздени — „			
3	убан за 6 ока воде — „			
3	блехани суд за 2 ока гаса			
3	блехани или порцул. суд с кљуном за воду			
2	чеквиљ гвоздени од $1\frac{1}{2}$ ока тежине са држаљем 0·3 дуг.			
375	мотака јелових од 3·75 дужине са гвозденим начкачицама			
270	бакарне голе жице $1\frac{1}{2}$ мм. на калему по 45 килограма			
25	изолиране жице — килограма			
10	каучук црвен — метара			
480	изолатора од каучука — комада			
500	изолатора од стакла или дрвета — комада			
90	гвоздени паткача за зидове или дрва — ком.			
6	кожни торби од 0·3 дуб. 0·40 ширине са каицима — ком.			

КОЛИКО	Ч е г а
3	кљешти штапалки за сечење жице — ком.
3	„ пљоснате — комада
3	сикирца с држаљом 0'3 — ком.
3	ллета 0'02 широки са сапом — к.
3	бургије немачки од 0'005 — „
2	рукавица кожни за развлачење жице — ком.
2	турија форфој са сапом — ком.
3	копаца јаки од тежине 0'001 — ока
3	мердивена за разклапање 3'0 дуж. — ком.
30	споја гвоздени са шрабом — ком.
6	колаца 0.6 дуг. у пречнику 0'05 са кариком оковани — комада.
15	бели колаца за траасирање 0'3 — ком.
3	вреће од козалине — ком.
3	мунема за покривање 2'0 м. у квадр. — ком.
3	пијук с држаљом — ком.
3	амова шиљаста с држаљом — ком.
3	лапана 2'0 дужине с куком на крају
3	алки од жице за мицање козића
8	тестере веће за телеграф
3	свећњака
3	блехани суд од $\frac{1}{4}$ оке за мастило

Примедба. Ако се место „Марија Дева“ батерија употребе Данијелове које су много јефтиније онда треба на сваки апарат рачунати по 4 данијелове, 1 декланже батерију за локал, и по 12 ока плавог камена, као и један Сакарни суд за растварање истог. За пуњење декланже батерије употребљава се нитадор у врло малој количини.

Преглед

Наоружања једне чете народних војника са алатима,
коју уза се носе.

КОЈЕ ОДЕЛЕНЈЕ	БРОЈ АЛТА	ЗНАЊЕ	Носи сваки по :		СВЕТА У ЈЕДНОЈ ЧЕТИ ИЛИ КОМАДА	ТЕЖИНА У ОБЛАЦИ ШТО ЗЕЛАН НОСИ ОД АЛАТА
			КОМАДА	Ч Е Г А		
	1	Четовођа	—	—	—	
	4	Водника	—	—	—	
	1	Двасеник	1	Меру од 3"	—	1
	1	Писар	—	—	—	—
	19	Десетара	1	Меру од 3"	—	19
			1	Копонд за трас. 30. ^м 0	—	19
	4	Трубача	25	Ексера од 8"	—	100
			50	„ „ 6"	—	200
			125	„ „ 3"	—	500
	1 и II вод	64	Редова	1	Шиљаст амов	—
III вод	31	Редов	1	Пијук	—	31
IV од	20	Редова	1	Велику српску сикиру	—	20
			1	Малу немачку „	—	20
			1	Сврло од 1"	—	7
			1	Бургију од $\frac{1}{4}$	—	7
			1	„ „ $\frac{1}{3}$	—	7
	7	Редова	1	Брус	—	7
			1	Длето	—	7
			2	(Кламбе) спојнице	—	14
			1	Меру од 3'	—	7
	4	Редова	1	Ручно мало тестере лиф.	—	4
		1	Већи везић	—	4	
		1	Кљеште	—	4	
		1	Копончић од 15'	—	4	
		1	Меру од 5'	—	4	

Б.

Преглед

Алата и потреба, које ваља да има свака чета народних пијонира у своме депо-у.

ТЕКУЋИ БРОЈ	Има у депо-у		ТЕКУЋИ БРОЈ	Има у депо-у			
	ЧЕТА	КОМАДА		ЧЕТА	КОМАДА		
1	Ашова шаљастих	30	30	Чеква двокраких малих	3	3	
2	Пијука	122	6	31	Срплова од $\frac{1}{2}$ " са са- ном	3	3
3	Сидирца немачких	15	6	32	Срплова славонских	4	1
4	Валванских тестера	8	2	33	Гвоздена углаоника	2	1
5	Тестера обичних с дрве- нцима	8	4	34	Топила са валовом и гв. вретеном	1	1
6	Тестера обичних без др- веница	8	1	35	Макладе	2	2
7	Турвија за тестере	12	4	36	Бургије од $\frac{1}{4}$ "	1	—
8	Турвија за оштрење ср- плова	12	1	37	Черпице са бојником	4	1
9	Длета од 1" шарине	14	2	38	Гвоздена мала с држало	2	2
10	Разметача за тестере	5	1	39	" маљина	1	1
11	Српво од 1"	1	—	41	" бумара	2	1
12	" " $\frac{3}{4}$ "	20	5	42	" крунаста	—	—
13	Бургија од $\frac{1}{4}$ "	1	—	43	Набијача	2	1
14	Мера од 3"	1	—	44	Вазарије игле са уметком	2	1
15	Клипаца од 8"	100	100	45	" бускије	2	1
16	" " 6"	200	200	46	" клипа	2	2
17	" " 3"	500	500	47	Шина за ручне набојце	3	1
18	Копончића од 15"	2	2	48	Карика за	6	2
19	Спојница	90	30	49	Уже од 1" деб. 40 ^в дуж	1	1
20	Плавца тесачких	40	12	50	Равваче	2	2
21	Брусона	7	—	51	Под-развање [1 од 2 ^м и 1 од 4 ^м в:]	2	2
22	Ашова за бусење	1	1	52	Павлака у кутији [20 ^м о дуж.]	1	1
23	Нож бусевски	1	1	53	Крстова	5	5
24	Фашинске стеге	4	4	54	Висак [теж. крушке $\frac{1}{4}$ оке:]	1	1
25	Велика макара	1	—	55	Мотача за вазирање	10	10
26	Мала	1	—	56	Гвозден пробојан	1	1
27	Врадје	2	2	57	Секире српске	4	4
28	Просека четача	2	1				
29	Просека копача	2	2				

РАСПИС

свима окружним начелствима, управама: вар. Београда и Мајданпека, свима финансијалим надлежностствима и министрима и за оделења министарства финансије.

Узев у обзир:

1. Да се, на основу новчане тарифе у чаршијском течају од 14. Априла 1866 год. ЕБр. 978 (зб. XX стр. 46), тако названа руски дукат, или руска златица од 5 рубаља (империјал) прима и издаје у чаршијском течају у 101 гр. чар. као год и француске, талијанске и друге златице од 20 франака (тач. 4. и 5. споменуте тарифе);

2. Да је руска златица од 5. рубаља по свима јевропским пијацама скупља од споменутих златица од 20 франака, јер јој је и стварна вредност већа од њихове, и

Саслушав предходне мишљење свију трговачко-заватлијских одбора, нашао сам за сходно, на основу трећег оделба закона о новчаној тарифи од 1. Априла 1866 год. (збор. XX стр. 43) прописати и наредити:

Да се од данас руска златица од 5. рубаља прима и издаје у чаршиј. течају у 20. динара и 60 пара динар. или у 103 гр. чар.

Овим се и овако измењује тац. 5. новчане тарифе у чаршијском течају од 14. Априла 1866 год.

ЕБр. 1474.

26. Августа 1877 год.

у Београду.

Министар финансије,

В. ЈОВАНОВИЋ с. р.

ПРАВИЛА

за приватне занатлије: опанчаре, обућаре, кројаче, подкиваче,
коваче, коларе, седларе, насале и друге занатлије
за време мобилизације и војне.

1. Сваки занатлија дужан је на прву нареџбу начелника станице или полци, власти чинити услуге војсци својим занатом.

2. Материјал за израду дава ће надлежна власт а по потреби и пужну помоћ у радницама, а и алата у колико га неби достејало.

3. Ако материјала неби одма у станици било, дужан је занатлија употребити свој материјал, по који ће му се најдаље за 15 дана вратити у натури.

4. Но занатлија и његова радња не ће се државним радом оптерећавати тако, да му буде на уштрб његовој приватној заради, којом себе и породицу надржава. У случају усиљеног требовања увећа ће му се и државна помоћ у радницама.

6. У крајњој нужди, кад је занатлија заузет са свима својим радницама и својом радњом искључно за државну потребу, онда занатлија ако је самац добија обични војни оброк, а ако је са породицом, двојни оброк. Но сви: казале и радници занатлија, без обзира на газду, добијају обичан оброк.

6. Ако се који занатлија због војне потребе мора са својом радњом преместити у друго какво место, онда ће начелник станице чинити предлог свом надзорнику војног друма, или ако је ван војног друма, онда месна полицијна власт окружном начелнику на одобрење. У том случају трошкови око премештаја, радње, набаве локала, и т. д. падају на терет државе. Занатлија пак добија права војника, што се израва тиче, према тачки 5.

7. Ако занатлија због премештаја не би био у стању да надржава своју породицу, онда ће надржаваше њено место на човечиност и родољубље дотичне општине, у којој је породица. Исто тако општина стара ће се и за квартал породице, ако би јој у овом потребе било, и заштитавати ће је, ако би на у чему притесњавана била. Но ово помагање бива

на предлог начелника станице надзорнику друма или среске власти окружној.

8. Премештен занатлија продужава радњу у новом месту после поднетим условима, као да је у свом месту, што се тиче своје приватне зараде.

9. Ако занатлија опанчарски ради државним материјалом, он ће материјал примити на признаницу своју, у којој ће се навести поред количине предмета још и целу, на коју му је материјал дат, време кад да буде готов и количина израђених предмета, која се има из материјала задати. По изради пак дужан је поднети тачан рачун начелнику станице, како о утрошеном и заосталом материјалу тако и о остатцима од самог материјала. Материјал и израђене предмете и остатке, прегледа ће комисија, коју ће начелник станице образовати од 2 одборника и једног стручног лица и по прегледу овери ће рачун занатлије и вратити му признаницу. Ако је пак радња била неправилна и злоупотреба се докаже, начелник станице поступи ће по војном закону. За остатке пак комисија учини ће предлог начелнику како да се с њим најкорисније по војску и станицу поступи.

Над свима без разлике заната занатлијама, начелник поставља надзорника или комесара, који рукује: набавком, раздвајањем материјала, надзором над брзом и правилном израдом, примањем предмета, предајом у магацин и у опште свима пословима око ове радње, јављајући начелнику станице као свом старешина о току послова.

Но ако је станица велика, и занатлија има много, онда треба поставити два, три надзорника, за више разноврсних заната.

Врховни пак старешина је начелник станице или среска власт, који поједина питања и неправилности расправљају, а ако су већег значаја достављају надзорнику војног друма или окр. полицијској власти на даљи поступак.

ЦБ.М 1435.

1. Септембра 1877 год.

у Београду.

Министар војки пуковник,

С. ЈРЉИЋ С. Р.

РАСПИС

свима командама, управницима магацина и начелницима станица.

За време мобил. и рата установиће се на заповест врхов. команде или војеног министра *војене кожарске радионице*, којима је цел постављена у правилима о уређењу истих.

Но да исте радионице истиниту постављену цел, нужно је следеће:

1. Да све команде, које буду траниле стоку за војску, нареду дотичним комесарима и месарским подвизи, да све коже говеђе и овчје које се од поклате стоке у строју добиле буду, по истим кланицама разипну и осуше и тако осушене шаљу радионицама горњим и те у коју је коме башке.

Дале: ако у којој кланици одма на месту не буде могуће кож разипњати и сушити, то ће команданти наредити, да их дотични комесари помоћу својих помоћника, где год у позадности и на 5—6 сати по могућству у станице спосе и тако *сушнице* уреде, где ће све коже лепо *разипњати, сушити*, па у радионице слати.

2. Управници магацина ових, где се буде стока клала, тако исто ће коже говеђе уредно сушити и горњим радионицама слати. Од ситних кожа управници ће магацина продавати само толико, колико је нужно за подмирење канцеларијских потреба, а остале ће разипњати сушити и радионици слати.

3. Начелници станица ће *ситне* коже продавати и од те суме подмиривати издатке канцелар. и друге потребе. Но ако која станица има одређен буџет у новцу за подмирење ових трошкова, онда она неће коже продавати, већ ће поступити по горњој наредби.

Ни у ком случају никако се неће говеђе коже продавати.

Станице, код којих буде клано много ситне стоке, оне ће само неки део продавати, а остале такође слати најближеј радионици или куда се нареди.

4. Сви који год буду слали коже и друге остатке радионицама, слаће исте са *спроводним писмом*, у коме ће се тачно назначити,

колико је кожа великих колико телећих, јупећих, овчих, јагњецких, козјих, колико доја и др.

Ово констатоване каквоће и количине да буде у присуству два грађанина или одборника онога места, одакле се шаље и у присуству спроводника, који ће робу радионици носити. Сви ови потписуће се на акту спроводном, да су прегледали и да је у спроводном писму заиста назначене оно што се шаље, а не што друго.

При прихаћу на подобан ће начин вршити и управник радионице, којој се шаље према чл. 13. правила о уређењу истих радионица.

5. Одговорност ће лежати на сваком овоме, који коже не буде добро и уредно осушио, па су због тога испарене, тако исто одговара ће сви они чији буде посао при сушењу, разипњању и шипљању да га не буду вршили тачно брзо и уредно.

Нека команданти обавише и саопште свима дотичним у својој команди и нека мотре, да се према наређењу поступа, у противном случају на одговор узимљу и казне у своје време.

У прилогу *„* овога расписа шаљу се и правила о уређењу кожарских радионица, с тим да се свима командама, управ. магацина, станицама и др. раздаду.

ИЪ.М 1436.

1. Септембра 1877 год.
у Београду.

Министар војни пуковник,

С. ЈРЋИЋ С. Р.

УРЕЂЕЊЕ

војених коњарских радионица.

1.

Да би се већа корист могла од коња и других остатака, што се од квалитета добијају, за време војне, образоваће се за време мобилна и рата, а на заповест војеног министра или врховне команде *војне коњарске радионице* и то у: *Шапцу, Ивањици, Курији, Жагубици и Д. Милановцу*. Осим ових места министар ће војени или гл. интендант наредити подизање још које радионице, ако се потреба укаже.

2.

Цел ових радионица биће: да од коња говеђих израђују опанке; овце и јагњеће коже да спремају и затим ако буде могуће кожухе израђују, од ложа да израђују свеће и санити и т. д. остале остатке да употребљују такође по могућству на корист војске и држав. прихода.

3.

У свакој радионици коњарској биће дакле према послу 3 одељења *опанчарско, ћурчијско и свећарско*.

4.

У свакој радионици биће:

- 1 Управник (из реда чиновника).
- 1 Комесар.
- 5 Опанчара.
- 10 Ћурчија.
- 5 Свећара.
- 10 Радењика помагача из запатајског реда, који нису у војсци.

2 Возара са волуј. колима.

4 Стражара из III. кл.

Св. 38 људи и 4 вола.

5.

Попис ових лица за радионице, наређиваће у мирно доба командант корпуса, у чијем се рејону налазе радионице, узевши неки део запатајца, који су при четата запатајским а неки део људи из III. кл. који су овога заната.

Овакав ће се списак предати полиц. месној власти где је радионица. Она ће га предати управнику, чим се нареди да се радионица створи и радњу одпочне.

Управник ће тада одма пописане позвати на рад.

За време пак рата и мобилизације, попис за радионице вршиће дотична окр. полицајска власт или начелник станице, и списак послати Влад. комесару, ако је рад ван в. друма или надзорнику војног друма на потврду.

6.

Лица, која се буду узела за ове радионице, донеће и своје алате у радионицу и предаће их на реверс управнику, који ће свакоме при закључењу рада, предати исте назад, са оправком свега онога, што им је на алату искварено.

7.

Сво особље и радници радионице примиће храну из магацина месне станице од дана, кад радњу одпочну, изузимајући ису на требовање управника или комесара. Величина оброка одређена је у правилу за приватне запатајце.

8.

Чим се буде наредило, да радионица одпочне, управник ће поделити радионицу на одсеке означене у чл. 3. ако буду сва 3 радња. и у сваком одсеку назначити међу мајсторима по једнога за руковатеља одсека.

Затим ће сваком одељењу придодати по неколико од оних 10 радника помагача, према величини посла истог одељења.

9.

У колико према месним условима буде могуће, занатлије могу радити и у својим радионицама, према правилима за приватне занатлије, које ће начелник станице или окружна власт удесити у споразуму са управником.

10.

Дужности управника и комесара у онште.

Управник води сву пренеску са окружним, средским властима или начелн. станица, прима сву робу, која се шаље радионици, води књиге о целој тој радњи, надзирава рад у радионици, издаје књиге на примљену робу и у онште стара се да радионица задату нељ постигне.

11.

Комесара је дужност да мотри на рад у радионици, да изузимање храну за људе, да води књигу радионице и у онште да помаже и заступна управника у свему раду и да му представља све оно што је за унапређење радионице.

12.

За све потребне алате, који се не буду добили од самих раденика у радионици, управа ће радионице обраћати се окружној, месној полицијској власти или начелн. станице, који ће бити дужни, да у свему радионицу подиомажу и потребне алате набављају.

13.

Сву робу, која се у радионицу доноси, примаће управник комисионарно пред два од месне власти одређена лица, која ће се на акту транспортном увек потписати, назначив каква је роба, у каквом је стању принео транспорт, да ли су коже добро осушене, које су величине и др.

14.

Ако буду коже тако искварене донесене да засецају у битну вредност при самој изради од истих, т. ј. не може се никаква употреба од њих учинити, тада ће управник една те јавити дотичном команданту трупе, одакле је транспорт послат и јавити му, да је комесар Н. Н.

донео такве коже, од којих се никаква употреба учинити не може, да би га могао командант на одговор узети.

15.

Сва израђена роба у радионици слагаће се у суве и здраве магацине, одакле ће се после слати војсци, где буде главна интендантура или министар војени варадно.

Примедба: Треба за наведене радионице да је према правилима све спремно. Не дади ће се у самој ствари радионица отворити, да ли ће се са кожама и остацима другаче поступити, да ли ће се само нели одесити у радионицама отворити а други не, — то ће се у своје време јавити.

НБМ 1436.

1. Септембра 1877 год.

у Београду.

Министар војни пуковник,

С. ГРУЗИЋ с. р.

РЕШЕЊЕ

министра војног о повишици плате на рокове службе за време рата поново уписанима у војску.

На питања чињена од стране неких команданата, да ли следује повишица плате на рокове службе војницима и нижим чиновима, који су за време рата понова уписати у војску, министар војни нашао се побуђен објаснити:

Сви војници и нижи чинови понова уписати у војску, према члану 32. закона о устројству и рекрутовању стајаће војске, имају право на повишицу плате по роковима службе.

КМ 1653.

7. Септембра 1877 г.

Београд.

Министар војни, пуковник

С. ГРУЗИЋ.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашег министра унутрашњих дела, а по саслушању министарског савета, решили смо и решавамо :

Пошто су на основу чл. 17. уговора о општем поштанском савезу, потписаног у Верну ^{27. Септембра} _{9. Октобра} по нов. 1874, а усвојеног за Србију законом од 20 Фебруара 1875 приступиле општем поштанском савезу осим енглеских источно - индијских земаља и француских у другим частима света лежећих колонија, још и друге неке ван-европске прекоморске државе и колоније неких европских држава, то ће се за све такве државе и колоније, које су поменутом уговору већ приступиле или које буду у будуће приступале, наплаћивати следеће таксе за све кореспонденције које се из Србије у горепоменуте земље сладе и обратно које из истих земаља у Србију долазиле буду.

1. За писмо плаћено из Србије за све ван-европске прекоморске државе и колоније . . . . . 80 п. ч.

2. За писмо неплаћено из предречених земаља . . . . . 120 п. ч.
3. За саобраћајну карту . . . . . 40 „ „
4. За штампане ствари, робце мустре папире и т. д. . . . . 20 „ „
5. За преноруку . . . . . 40 „ „
6. За повратни реценис . . . . . 40 „ „

Овим указом замењује се указ од 5. Јуна 1876 године односно наплаћивања такса за кореспонденције из Србије у енглеске источно-индијске земље и француска ван-европска насељена и обратно из ових земаља у Србију.

Наш министар унутрашњих дела нека овај указ обзнани и о његовом се извршењу стара.

10. Септембра 1877 г.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

Министар унутрашњих дела,
Рад. Милојковић с. р.

НАРЕЂЕЊЕ

министра војног о надлежности у вршењу војне администрације
пре мобилизације војске.

Садање време истина је мирно и владају прописи и закони мирног времена; но како се при свем том врше послови, који спадају и у време мобилизације и т. д. особито на пољу администрације, то, да би се надлежност колико толико регулисала да неби било забрбе а и да би се одклониле тешкоће, које природно произилазе из овако неодређеног времена прописује се следеће:

1. Војни и станични магацини, који се пуно било куповином од владиних повереника, било од самих полицијских органа, стоје под надзором полициј. власти. Оне се старају за проналажење локала, смештају хране, чувају, тачно вршеће службе особља. Оне набављају нужно особље, тражећи га од дотичног окр. команданта, а у нужди постављајући привремено лица било из својих органа било из поузданих грађана из дотич. општина и т. д. Све оно бива дотле, док се време не определи, док се особље не пошље и док се не мобилише, за које случаје има прописа.

Окружне и корпусне команде, старају се само, да магацини и станице буду по пропису снабдевени и за одређено време и сваку неправилност јављају окр. полициј. власти ради исправке.

2. Магацини за 25 дневну логорску храну, депони стоке и у опште све што се на ову логорску администрацију односи, стоје под непосредном управом и надзором команданта окр. војске и кори. команде. Они ће за депове, магацине и т. д. употребити свој стројни административни персонал, у колико га не би било или не би се могао употребити, узеше и друга лица одговарајућа способности од мештана по војника II. и III. класе. У опште у овом обзиру поступиће се према расцрпатој печатаној *настави за командовање војске.*

3. За сво време док лица врше војно-администр. дужности сматрају се као војници, па и подлеже војној дисциплини и војном-судском закону.

4. Сва лица узета за послове и рад војне администрације ако су сиромашни и немају издржања добијају храну из магацина према постојећим прописима за ратно доба. Не предходно ваља чинити о том предлог вој. министру.

Н.Б.М 1707.

19. Септембра 1877 г.

Београд.

Министар војки, *присвојил*

С. ГРУЗИЋ.

РАСПИС

министра финансије свима окружним начелништвима и управама:
вароши Београда и Мајдан-пека.

Догађа се, да се неки старонслужени војници стојеће војске наредно на службу опет стојеће војске позивљу. Тако исто догађа се и то, да се извесни младићи, који су звкли коцку за стојећу војску, а у своје време нису узети, узимљу у исту војску.

Пошто се они старонслужени војници и за време рата позвани младићи сматрају као војници стојеће војске: то они, ако одговарају свима условима тачке 1. објашњења под I. § 5. закона о порезу не подлеже плаћању данка.

На саопштавајући ово и начелству том — управи тој — препоручујем му — кој — да оно — она — нареди, те да се горе наведена лица у појављеним случајевима од плаћања данка ослобођавају; но да се при том поред наведеног закона свагда има на уму и § 14 тачка 4, § 15 тачка 4 и § 16 тачка 3 под г. писаних правила од 13. Декембра 1873. г. АБр. 6678. као и друга објашњења давата по овом питању.

АБр. 7105

22. Септембра 1877 г.

у Београду.

Министар финансије,

В. ЈОВАНОВИЋ.

ПРАВИЛА

о храни и спреми војника, коња и коморе народне војске
у ратно доба.

А.

Правила о храни војника, коња и коморе у ратно доба.

1.

Храна војника.

Под храном разуме се: месо, леб, вариво, поврће и зачиници.

Храна се дели на:

1. резервну
2. обичну и
3. увекану храну.

Храна се издаје у оброцима (порцијама). Оброк се рачуна у дневној
храни (за 24 сата).

Састав оброка.

1. Резервни оброк хране састоји се из:

2. Пекеница (двопека)	100 драма.
3. Пастрме	100 "
или сланине	100 "
или сира (у застругу)	100 "
3. Соли	10 "
4. Лука	10 "
5. Паприке	5 "

Целокупна тежина ред. оброка . . . . . 225 драма.

II. Обични оброк хране састоји се из:

1. Леба	300 драма.
или брашна (просејаног)	300 "
2. Пасуља	40 "
или сочива	40 "
или грашка	40 "
или кромира	60 "
или пиринча	20 "
3. Меса (пресног)	100 "
или пастрме	50 "
или сланине	50 "
или сира	100 "
4. Сирћета	5 "
5. Соли	5 "
6. Ракије	50 "
или пренеченице	20 "
или вина	100 "
7. Паприке	3 "
8. Лука	5 "
9. Дувана	3 "

Целокупна тежина обичног оброка . . . . . 480 драма.

III. Увекани оброк хране састоји се из:

1. Леба	300 "
или брашна	300 "
2. Пасуља	40 "
или сочива	40 "
или грашка	40 "
или кромира	60 "
или пиринча	20 "
или тарине	30 "
3. Меса	150 "
или сланине	100 "
или пастрме	75 "
4. Ракије	75 "
или пренеченице	30 "
или вина	100 "
5. Сирћета	5 "
6. Соли	5 "

7. Паприке	3 драма.
8. Лука	5 "
9. Дувана	3 "

Целокупна тежина увећаног оброк . 500—530 драма.

1. Сви официри стајаће војске, начелници одељења врховне команде, надзорници војних друмова, начелници главних станица, уравници магацина и команд. станова, корпусни, дивизијски интендант и бригадни комесари, команданти корпусни, дивизијски и бригадни возова, имају стално двојни оброк, иа било да службу врше у месту, било да појединце путују.

Овамо спадају и надзорници пекарница, радионица, млинова и других самосталних установа.

2. Све војне народне старешине до закључно двајесника, сви нижи чиновници стајаће војске и сви војни административни чиновници, било стално или за време одређења, осим оних под 1, кад су у мањем броју од десетине на путују или у месту врше службу, имају за то време такође двојни оброк.

3. Сви редови како стајаће тако и народне војске, сви остали војени служитељи, радници кад путују или у месту врше службу у броју мањем од десетине, имају увећани оброк меса т. ј. 150 драма, а остало по пропису.

4. Оброк се свагда разуме у натури а не у новцу. Ко не узме припадајући му оброк, губи на њега право. Изузимање на једанпут заштеђених obroка дозвољава се.

5. У обичном и увећаном obroку не треба урачунавати месо, јер ће се стока гонити и клати.

Употреба и ношење хране.

1. Резервне хране.

Резервне хране понеће сваки војник од своје куће за 3 дана, осим пексмитта, који ће добити, кад на бригадно збориште дође.

2. Резервну храну носеће војник у ранцу или торби, тако снабовану, да оброчи одвојени буду један од другог, а опет сви снабовани уједино.

3. Резервну храну не сме војник никакo трошити, без нарочите заповести старешине, под чијом се командом налази, и то свакад у крајњој нужди и кад се никојим начином не може добавити друге хране.

4. Старешине, које буду наређивале утрошак резервне хране, ваља да се што пре постарају за начин набаве и попуње.

5. У случајевима, где се пексмиттом попуњити не може, замењиваће се са пшеничним или кукурузним брашном, рачунајући на 100 драма пексмитта 100 драма брашна.

2. Обичне хране.

1. Обичну храну добиће војник од државе, кад на бригадно збориште дође.

2. Кад се војници са зборишта крену, издаће им се по један оброк обичне хране, за текућу потребу.

3. На бригадном зборишту издаће се још по 6 obroка на сваког војника од обичне хране; оних 6 obroка натовариће се на комору и то: На страјну комору 2 obroка с лебом.

На магацинску комору 1 оброк с пексмиттом и 3 obroка с брашном (место леба), или код трупа, које у магацинској комори носе храну за 2 дана, 1 оброк с пексмиттом а 1 с брашном (место леба). Ако је код какве трупе само једна комора за рану за неколико дана, онда печена леба не може у њој бити више од 2 дана. За остале дане снабдева се комора брашном.

4. Обична храна издаваће се све докле, док се наредбом командантућег другаче не нареди.

3. Увећане хране.

1. Увећана храна издаваће се само тада, кад су војници изложени већим теретима и штрпањима.

2. Издавање увећане хране, зависиће понајвише од увиђавности старешина, зато они ваља да зрело расуде, кад су те прилике; по свакад треба да имају на уму могућност издавања, то јест, да ли имају толико хране на расположењу и да ли је могу лако добавити.

Команданти чета, батаљона, батерија, ескадрона и других делова војних овлашћују се, да могу оброк променити само тада, кад они самостално командовали буду (кад не стоје у свези већих војених тела као бригаде, дивизије и т. д.), иначе имају само право предлагања.

Команданти *корова* и дивизије овлашћени су на промену obroка, кад год они за нуждно нађу — али свагда имаће на уму тачку 2. *увећане хране*.

Команданти бригада могу промену наређивати али свакад у споразумењу с надлежним дивизијаром, односно коман. кора.

При свакој промени оброка, дужан је надлежни интендант своје мишљење да изрече, и тек по саслушању, може се наредити промена.

Свака промена мора се војницима наредбом огласити, и у дневнику приметити време почетка као и време свршетка, које ће се такође наредбом објавити.

Храна ће се изузимати из магацина на требовања самосталних команданата, појединих самосталних јединица. Реквизицијом изузимаће се храна на основу уверења команданата, који самостално дејствују.

II.

Храна коња.

Под храном коња разуме се: зоб, сено, слама и со.

Храна коња зове се иначе „фураж“.

Фураж се дели на :

1. резервну,
2. обичну и
3. увећану фураж.

Фураж се издаје у оброцима (порцијама). Оброк се рачуна у дневној храну (за 24 сч).

Оброк се дели по створу и дужностима самих коња, на :

1. тешки
2. средњи и
3. лаки.

1. У тешки оброк спадају сви коњи :

а) пољске и брдске артиљерије, официрских, и стајаћих војника,

б) муницијских колона,

в) пољовских тренова,

г) санитарских тренова (и то: болесничка кола завојничка). —

д) ескадрона стајаће војске.

2. У средњи оброк спадају сви коњи :

а) штабова и административних чиновника (јахаћих).

б) ескадрона народне војске.

в) тренских старешина (коморцијских).

3) У лаки оброк спадају сви коњи :

а) коморцијски (товарни и телећи).

б) осталог трена војске.

Састав резервног фуражног оброка.

1. Тешки резервни оброк фуражи, састоји се из :

а) $2\frac{1}{2}$ оке зоби (јечма).

б) 1 ока сена.

2. Средњи резервни оброк фуражи, састоји се из :

а) 2 оке зоби (јечма).

б) 1 ока сена.

3. Лаки резервни оброк фуражи, састоји се из :

а) $1\frac{1}{2}$ оке зоби.

б) 1 ока сена.

Састав обичног оброка.

1. Тешки обични оброк фуражи, састоји се из :

а) 4 оке јечма (зоби).

б) 4 оке сена.

в) 4 драма соли.

г) 2 оке сламе за простирку.

за храну.

2. Средњи обични оброк фуражи, састоји се из :

а) 3 оке зоби.

б) 4 оке сена.

в) 2 оке сламе.

г) 3 драма соли.

за храну.

3. Лаки обични оброк фуражи, састоји се из :

а) $2\frac{1}{2}$ оке зоби.

б) $3\frac{1}{2}$ оке сена.

в) $1\frac{1}{2}$ оку сламе.

г) 2 драма соли.

Састав увећаног оброка.

1. Тешки увећани оброк фуражи, састоји се из :

а) 5 ока зоби.

б) 5 ока сена.

в) 4 драма соли.

г) $2\frac{1}{2}$ оке сламе.

2. *Средњи увећани оброк фуражи*, састоји се из:

- а) 4 оке зоби.
- б) 5 ока сена.
- в) 3 драма соли.
- г) $2\frac{1}{2}$ оке сламе.

3. *Лаки увећани оброк фуражи*, састоји се из:

- а) $3\frac{1}{2}$ оке зоби.
- б) $4\frac{1}{2}$ оке сена.
- в) 2 драма соли.
- г) 2 оке сламе.

Употреба и ношење фуражи.

1. Резервне фуражи.

1. Резервну фураж понеће сваки војник — који је обавезан да с коњем или с колима дође — од своје куће за 3 дана по прописној размери.

2. Резервну зоб, носће војници у једној платнаној торби (сакви).

3. Резервно сено пресеје се или умете у 2 гукове, па се по том у клупче савије, или се пресеје у облику вешца.

4. Резервну фураж носећу војници давати коњима, без нарочите запонести старешине под чијом се командом налазе, и то свакад у кријној нужди и кад се ни којим начином не може добавити друге фуражи.

5. У случајима, где се мора замењивати резервна фураж, ваља је замењивати са оним редовима, који не увећавају терет и запремину, а при том подијно замењују питателност прописане фуражи.

2. Обичне фуражи.

1. Обичну фураж добиће сваки војник — који је обавезан да с коњем или колима дође — од државе кад на бригадно збориште дође.

2. Кад се војници са зборишта крећу, издаће им се по 1 оброк обичне фуражи за текућу потребу.

3. На бригадном зборишту издаће се на сваког коња још по 6 obroka обичне фуражи.

4. Обична фураж издавање се све дотле, док се наредбом командујућег другаче не нареди.

3. Увећане фуражи.

1. Увећана фураж издавање се само тада, кад су коњи већим теретима и штрвацама изложени.

2. Издавање веће фуражи, зависи ће понајвише од увиђавности старешина, за то они ваља зрело да расуде, кад су те прилике, по свакад треба да имају на уму, могућност издавања, то јест, да ли имају толико хране на расположењу и да ли је могу лако добавити.

Команданти чета, батаљона, батерије, ескадрона и других делова војених, овлашћују се да могу фуражни оброк променути само тада, кад они самостално командовали буду, (кад не стоје у свези већих војених тела, као: бригаде, дивизије и т. д.) иначе имају само право предлагања.

Команданти *корова* и дивизије овлашћени су за промену фуражног obroka кад год они за нужно нађу, али свакад имаће на уму тач. 2-гу *увећане фуражи*.

Команданти бригада могу промену наређивати, по свакад у споразумењу са надлежним дивизијаром *односно командантом кора*.

При свакој промени фуражног obroka, дужан је надлежни интендант своје мишље да изрече, и тек по саслушању може се наредити промена.

Свака промена мора се војницима наредбом огласити, и у дневнику приметити време почетка као и време свршетка, које ће се такође наредбом објавити.

Фураж ће се изузимати или из магацина на требовање самосталних команданата, и то издавање састојаће се из само *из зоби* и сени; сено и слама неће се никад из магацина издавати, већ ће се прибављати из околних зомљашта и слагалишта.

Резервацијом добављаће се фураж, на основу уверења самостално дејствујућих команданата, и тада ће се цела фураж изузимати.

III

Храна стоке.

Под храном стоке разуме се: меквиће, сено, слама и с.

Стоција се храна дели на:

- 1. *резервну*
- 2. *обичну* и
- 3. *увећану храну*.

Храна се стоцији издаје у оброцима. Оброк се рачуна у дневну храну (за 24 сахата).

Оброк се стоцији дели по створу и дужностима саме стоке, па:

- 1. *тешки*
- 2. *средњи* и

3. *Лакти оброк*У *тешки оброк* спадају:

а) Сви волови за теглење одређени.

У *средњи оброк* спадају:

а) Сви волови за клање.

У *лаки оброк* спада:

а) Свака ситна стока за клање (као овце и т. д.)

Састав оброка.

1. Обичне хране.

Тешки оброк обичне хране, састоји се из:

4 оке мекна

8 ока сена

3 драма соли

1 $\frac{1}{2}$ оке сламе2. *Средњи оброк обичне хране*, састоји се, из:

3 оке мекна

6 ока сена

2 драма соли

1 оке сламе

3. *Лакти оброк обичне хране*, састоји се, из:

1 оке мекна

2 оке сена

2 драма соли

2. Увећане хране.

1. *Тешки оброк увећане хране*, састоји се из:

5 ока мекна

8 ока сена

4 драма соли

1 $\frac{1}{2}$ оке сламе2. *Средњи оброк увећане хране*, састоји се, из:

4 оке мекна

6 ока сена

2 драма соли

1 оку сламе за простирку

3. *Лакти оброк увећане хране*, састоји се из:

2 оке мекна

3 оке сена

2 драма соли.

3. Резервне хране.

Резервна храна даваће се само на теглеће воллове и то: коморачке или осталог трена трупног.

Резервни оброк хране, састоји се из:

4 оке мекна

4 оке сена

3 драма соли.

Како за обичну тако и за увећану и резервну храну стоке, важе ова иста правила, као год и за коњску храну.

1. *Примедба*: Ако у магацину неби било оних артикала *људске хране* која се *требуванем захтевају*, управник ће *такове прецртати* — но да се *позна* — и *прибележи* ће *оне артикле*, којих има у магацину у *оној количини*, која је у овим *правилима означена* — *пазети на оно „Пли.“*2. *Примедба*: Ако се *деси* да у *оним магацинима* не би било *оних артикала* *сточне хране*, која је у *резервној* *обичној* и *увећаној* *порцији* *прописана*, *тада* ће се за *замену* *служити* *оним артиклима*, којих имао *буде* или *који* се *најлакше* *добавити* *могу*.За *замену* *служиће* као *основ*: *оброк* *овса* или *јечма*; а *замена* *биће* као *што* *показује* *следећа* *таблица*:

Јединица основна: Овас или Јечам

За какав оброк	Зобби	Раки	Букурџа	Пекелити	Паспала	Мекна	Соло	Слама	Трава	Детелина	Асба	Шаме	Лисина
	ока	ока	ока	ока	ока	ока	ока	ока	ока	ока	ока	ока	ока
За резервну	2 $\frac{1}{2}$	2	2	1 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$	9	14	12	1 $\frac{1}{2}$	12	25
» тешки об. оброк	4	3	3 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{4}$	3 $\frac{1}{4}$	5	8	12	21	16	2 $\frac{1}{4}$	20	35
» средњ. »	3	2 $\frac{1}{2}$	3	1 $\frac{3}{4}$	2 $\frac{3}{4}$	4	5 $\frac{1}{2}$	10 $\frac{1}{2}$	16	14	1 $\frac{3}{4}$	15	30
» лакти »	2 $\frac{1}{2}$	2	2	1 $\frac{1}{4}$	2 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$	9	14	12	1 $\frac{1}{2}$	12	25
» теш. увећ. »	5	4	4	2 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$	6	10	15	25	20	2 $\frac{1}{2}$	25	45
» сред. »	4	3	3 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{4}$	3 $\frac{1}{4}$	5	8	12	20	16	2 $\frac{1}{4}$	20	35
» лакти »	3 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{4}$	2	3	4 $\frac{1}{2}$	6	10	18	15	2	18	32

Б.

Ратна спрема народне војске.

1. Општа спрема старешина.

Под општом спремом разуме се: преобука, одеело, обућа, посуђе, алати, оружје и оружна прабор.

Спрема се дели на:

1. Спрему што старешине од државе добијају.
2. Спрему што сопственим трошком набављају.

1. Спрема што од државе добијају.

- 1 шањел (на себа или снакован)
- 1 блузу (на себа)
- 1 чакшире са доколеницама (на себи)
- 1 шајкашу капу (на себи)
- 1 чутурицу од бзеха (за воду)
- 1 казанчић (на десетину или 1 на једног)
- 1 шатор (на 6 људи)
- 1 сабљу (ковичку)
- 1 кожни кајас.

2. Спрема о сопственом трошку.

- 2 — 3 преобуке.
- 3 пара чарана или
- 3 пара обојака.
- 3 пара њебета.
- 2 пара паглавака.
- 1 платнену или вунену тербицу.
- 1 чутурицу.
- 3 пара ошњака, или
- 2 пара чизама с мимузама (ако је могуће).
- 1 чапак за језо.

- 1 кашиклу.
- 1 пожић.
- 1 сапун.
- 1 чешаљ.
- 2 четке за обућу (за оне који чизме имају).
- 1 четку за одеело.
- Ситнице за бриљење (игле, конци, дугнад и т. д.)
- Твотика (чешљанице) једну шаку.
- Чисте лапене крпе (једно полеће парче).
- 1 парче доја.
- 1 бријачицу (за оне који се брију).
- 1 револвер или пиштољ (у кубури).
- 1 доглед (ако је могуће).
- 1 књижицу (записницу) са потребним писаћим материјалом.
- Ствари за за чишћење оружја и оружане спреме.

Спрема старешина у почасности:

1. Баталоног команданта.

Према провину баталони командант командује на коњу, зато је и његова спрема двојака:

1. Спрема човека (његова).
2. Спрема коња.

1. Спрема човека.

Она се састоји од опште спреме — која се само у томе мења што бат. ком. мора капу, кајас и темњак обидирски да има и то о своме трошку — још из:

1 куфера или сандучета са затварачем, у чему ће своје ствари спаковати: спаковано сандуче не сме прећи тежину од 25 ова, пошто ће се на комори носити.

а. Спрема коња.

Састоји се из:

- 1 четке за чишћење.
- 1 чешагије.
- 1 њебрета.

- 2 подковнице } спаковано у сламу.
32 клинца }
1 зобнице.
1 удара (са јаким поводишком).
2 пожица дрвена за чишћење коница.
1 љебета (дугачког).
1 кожна кожњет или пртенот.
1 конице платнене за појење коња.
10 драма кучина.
1 чисту ланену криу (за брисање очију и поздрав).
1 поље парче крие ланене (за резерву).

6. Прибор јахања.

- 1) Маџарско или руско, или турско или енглеско седло.
- 2) Цео прибор потребан уз седло (као: колана двокраког кожњет, узенгије, нагрудњака, кукана и т. д.)
- 3) Висага пар удешени за предњи ункаш.
- 4) Уаде са љемом, жвалом и чампаром.
- 5) три терки кајша.
- 6) кожна кеса за наковање 2 подковнице и 32 клинца.
- 7) Цак (саква) за резервну зоб.
- 8) 1 ковопац 8 м. дугачак за оуражовање, и то кад батаљонни ком. има 2 коња.

2. Четног командира.

Четни командир командује пешке и по томе његова спрема састоји се из опште спреме, само што место шајкание капе носи официреку, а тако исто и сабљу са кијасом и томњаком официрским.

По осни опште спреме, има четовођа још:

1 куверчић или сандучић за наковање ствари које му нису од честе употребе; спаковани сандучић не сме прећи тежину од 25 ока и носи се у комори.

3. Водника немачког, раденичког, занатлијског, пјџонир. и т. д. који пешке командују.

Њихова спрема састоји се из опште спреме, и

1 ранца или вулене торбе у коју се накује: преобука, чараве, ва-

гљави, пешкир, кашика, ствари за чишћење оружја, ситнице за криљење, резервна храна, чешљаница и т. д. у опште као што је за војника прописано.

4. Батеријског, ескадроног командира, четовођу, водника коморијског и ађутанта батаљона.

Спрема је у опште као год и батаљон. командира.

Е.

Одећа административних званичника.

При народној војсци иста је као и код народних војника, само се струке и звања овога особља разликују парочитим латицама и парочитим знацима. Тако

Струка полицијска, куда спадају: надзорници друмова и начелници станица, има првену латицу на јаки од баузе.

Струка судска, куда спадају: корпусни судски комисари, корпусне судије, бригадне судије и бригадни аудитори, — има отворену плаву латицу.

Струка економијска (стална и стројна), куда спадају: у сталној: комисар министарства војеног и главни комисар болница, управници магацина и радioniца, надзорници млинова и магацioniра; а у стројној: корпусни интенданти (ако нису официри), помоћници корпусних интенданата и интендантски чиновници врховне команде, бригадни и пуковни Комисари, и комисари: варива, леба и меса у корпусу, комисари врховног штаба, батаљони комисари, комисар корпусног штаба, комисари за вариво, леб и месо у бригади и пуку, комисар корпусног санитета, комисари: марвеног депоа, пољских и резервних болница и поштовог треза, четни комисари, комисари бригадног санитета, пуковног и бригадног штаба, комисари ескадрона, батерије, занатлијске чете, месарског вода, пекарског вода, штаба муниципалних колона посебнице, станичних болница, корпусних поштавских одељења и инжењерских депоа — има угасито зелену латицу.

Струка рачунска, куда спадају: корпусни контролори и казначеји, помоћници контролора и бригадни казначеји, — има жуту латицу.

Струка телеграфска, куда спадају: инспектор телеграфа, руковођаци корпусних телеграфа и телеграфисте, — има вишњеву латицу.

Струка поштанска, куда спадају: инспектор поште, руководиоци корпусних пошта, контролор архивне поште, поштари и пошталјони, — има посебну латницу од чехе.

Звања се разликују по општим ранговима, што их разни административни званичници не положају у опште имају. Тако

Званичници 1-ог реда, куда спадају: надзорници војних друмова, комисар министарства војног и главни комисар болница, корпусни судски комисари, корпусни интендант (ако нису ооцири) инспектор телеграфа и инспектор поште, — имају на латници 3 сребрна угласта шпиритића од 5. м. м. у толико истом растојању један од другог.

Званичници 2-ог реда, куда спадају: судије (ранга вишег ооцира), управљачи магацина и радионица, начелници друмских станица, помоћници корпусних интенданата¹ и интендантски чиновници архивне команде, корпусни контролори и касначији, руководиоци корпусних телеграфа и руководиоци корпусних пошта и контролор архивне поште, — имају два таква сребрна шпиритића.

Званичници 3-ег реда, куда спадају: судије, (ранга нижег ооцира) аудитори, надзорници млинова и магационари, бригадни и пуковни комисари и комисари варња, леба и месо у корпусу, комисари архивног штаба, помоћници контролора и бригадни касначији, телеграфисте, поштари и пошталјони, — имају на латници 1 такав сребри шпиритић.

Званичници 4-тог реда, куда спадају: батаљони комисари, комисари корпусног штаба, комисари за вариво, леб и месо у бригади и пуку, комисар корпусног савета, комисари жарвоног депоа, нољских и резервних болница и поитонског трена, — имају толико три жута шпиритића.

Званичници 5-ог реда, куда спадају: четни комисари, комисари бригадног савета, пуковног и бригадног штаба, комисари ескадрона, батерије, занатлијске чете, месарског вода, пекарског вода, штаба муницијоних колона, муницијоних колона посебнице, сталних болница, корпусних телеграфских оделења, корпусних поштанских оделења и инжињерског депоа, — имају два жута свилен шпиритића.

Писари у опште код свају струка а при свима командама и командима, — имају по један жут свилен шпиритић.

Била је од свега административног особља шајкашка, ризава, као и у народних војника.

¹ Примедба: помоћници корпусног интенданта јесу: интендант дивизије и интендант војске.

Г.

О ратној спреми војника, коња и коморе.

Спрема војника у опште.

Под спремом разуме се: преобука, одело, обућа, судови и алати.

Спрема се дели на:

1. *Спрему државну.*
2. *Спрему сопствени.*

1. Спрема државна.

Састоји се из:

- 1 шпиеза.
- 1 блуза.
- 1 чакшира са доколеницама.
- 1 капе шајкашке.
- 1 торбе или ранца.
- 1 чугурице од блеха (за воду).
- 1 казанчића за кување јела.
- 1 шатора.
- 1 пијука.
- 1 шова.
- 1 сикаре код неких само (пехоте, пијол.)

2. Сопствена спрема.

Састоји се из:

- 2 преобуке.
- 3 пара чарапа.
- 3 пара ознака.
- 3 пара љобета.
- 2 пара наглавака.
- 2 пешкира.
- 1 платиене или вуноне торбице, која се преко рамена носити може.
- 1 чугурице или тиквице.
- 1 чанка за јело.

1 кашине.

1 ножића.

Ствари за чишћење и подmazивање оружја.

Ситница за врљање (као игла, копаца и маказе).

1 савуна.

1 бријачице (који се брије).

Разни дугмади, 1 парчета воска, 1 шила, 1 парчета лоја, мало твотина (чешљанице), чисте ланене крпе, и магарских копаца.

Паковање и ношење спреме.

1. *Шивела*: он се савије као кобасица тако, да лице дође с поља; тако увијен, привије се и оба краја неку са кашинијем или јаким конопчињем, и тада се може носити преко рамена и торбе.

2. *Ранац или посџа торба са јаким уиртама, или кајшиња*; у њој се пакује и то до леђа: 1 пар преобуке, 2 пара чарана 2 пара љебета, 1 пар наглавага, 1 пешкар, на дну 1 кашика, ствари за чишћење и подmazивање оружја, ситнице за врљање, резервна храна, и то: дн торба дође више насловена на спољну страну; одозго по врху резервна мушница, чешљаница, ланена крпа и остале ситнице; ранац или торба носи се на леђима о оба рамена кајшињина обешена, или о упртама преко прсију укритијем.

3. *Чутурница за воду од блеза*, носи се на кајшињу или конопчињу преко рамена.

4. *Казанчић*, ако је удешен за једног војника, носи се на ранцу или торби са спољне стране, на средини кајшињинима добро привезат; ако торба нема кајшињина, ваља их сшити. Ако је казанчић за десетину удешен, тад се носи на комори.

5. *Шагор* за 6 људи са прибором, подели се овако: сваки човек носи по 1 платно савијено тако, да се око торбе или ранца увезати може преко шивела, са кајшињинима; 4 човека носе по 1 дугачку мотчицу (4 мотчице) 2 мала кочића, 2 мала конопчића, остала 2 човека (од 6 људи) носе по 4 мала кочића, 4 мала конопчића, а један од њих двојице још и 1 велики конопчић — дугачке мотчице носе се преко шаторског платна попречно; кочићи, конопчићи и велики конопчићи долазе у торбу или ранац или напослетку где старешине за најспретније нађу.

6. *Пијук* ако би се војницима издао, носи се са стране торбе, и то тако, да сваки човек у десетини носи подједнако (код пешака само).

7. 2 *ашова* на десетину, носиће се као и пијук (код пешака само).

8. *Сикиру* на десетину, носиће сваки војник као пијук и ашов (код пешака само).

Пијук 2 ашова и сикиру неће никад војник у једанпут носити, већ најмање цела десетина.

9. *Опанке* носиће војник 1 пар на себи, а 2 пара добро спакована и увезана преко ранца озго на платно шаторском тако, да од сваког пара по 1 онак горѣ са табаном окренут буде. —

10. *Чанах за јело* носи се привезат на десној страни на више, о једном љошку торбе или ранца са спољне стране тако да дно буде у поље окренуто.

11. *Чутурница или тиквица* за ракију, носи се или на конопчињу преко рамена, или привезата гдегод за опасачни кајши и то где неће бити на сметњи.

12. *Платнена или вуњена торбица* носи се преко рамена о кајшињу (или узинама); у њој се носи спакована храна за текућу потребу.

13. *Ножић* у каници, носи се о појасном кајшињу или ткањима с леве стране.

Спрема војника по родовима оружја.

1. Пешака.

Спрема пешака састоји се осим опште спреме, још из:

1 пушке са целним прибором.

1 опасача (са почетом или пређицом).

1 опшеклице и

Потребних справа за расклањање и састављање пушке.

2. Коњаника.

Састоји се осим опште спреме, још из:

1 сабље коњичке.

1 кајаса кожног.

1 темњака кожног.

1 карабина или револвера (пиштоља).

Прибора за ова оружја, као: ципелнице и каиша за карабин, или кубуралије за револвер или пиштољ.

1 опшеклице на кајшињу, која се носи преко рамена.

Потребне справа за расклањање и склањање оружја. —

3. Артилеријске послужитеља.

Састоји се осим опште спреме, још из:

- 1 ножа (тесака).
- 1 опасача са виском (са пашом или префом)
- 1 револвера (пистола).
- 1 кубуре.

Кубура се носи преко рамена.

1 фишеклија о опасачном кајану.

4. Артилеријске возара.

Састоји се осим опште спреме, још из:

- 1 револвера (или пистола).
- 1 кубуре, која се на кајану преко рамена носи.
- 1 сабље јахаће.
- 1 кајаса кожњег.
- 1 кожњег темњана.

5. Пијонира.

Састоји се осим опште спреме, још и из спреме пешака и спреме која је за пијонире предписана, дакле из алата које војници од државе добијају.

6. Коморије.

Састоји се осим опште спреме, још из:

- 1 дуге пушке с ножем (јатаганом).
- 1 опасача с виском од 2 крака.
- 1 фишеклије.

Потребне справе за расклапање и састављање пушке.

7. Завације.

Састоји се осим опште спреме, још из:

- 1 дуге пушке са бајонетом.
- 1 опасача (са пашом или префом).
- 1 фишеклије и

целог потребног алата за оправку одела и обуће, и то, који је лак за ношење и сиретан за паковање.

8. Раденика.

Састоји се осам опште спреме, још из:

- 1 дуге пушке са бајонетом.

1 опасача (са пашом или префом).

1 фишеклије и

целог потребног лаког транспортног и за ношење сиретног алата.

9. Профијанта.

Састоји се осим опште спреме, још из:

- 1 дуге пушке са бајонетом.
- 1 опасача (са пашом или префом).
- 1 фишеклије.

Потребне справе за расклапање и састављање оружја.

10. Болничара.

Састоји се осим опште спреме, још и из спреме која је устројством санитета опредељена.

Д.

Спрема коња у опште.

Општа спрема.

Под општом спремом коњском, разуме се прибор потребан за негу коња, и састоји се из:

- 1 четке за чишћење.
  - 1 чешагије.
  - 1 њебета.
  - 1 подковнице резервне и } пакетице
  - 32 клинци резервна } у сламу.
  - 1 зобнице.
  - 1 улара (са jakim поводником).
  - 1 дрвена ножића за чишћење копита.
  - 1 њебета дугачког, да може коња покрити.
  - 1 колана кожњег или пртеог.
  - 1 платнене коџице, за ношење коња.
  - 10 драма кучина.
  - 1 чисту ланену крпу за брисање очију и поздрва.
- Једно повеће парче крпе ланене за резерву.

Спрема коња по родовима оружја.

1. Коњичког.

Састоји се осим опште спреме, још из:

- 1) 1 маварског или руског или турског или на послетку енглеског седла.
- 2) целог прибора потребног за седло као: (кожнег колана двокраког, узвиџа, нагрудњака, кускуна и т. д.
- 3) бисага удешени за предњи увкаш.
- 4) узде са ђемом, жвалом и чампаром.
- 5) 3 терки канша.
- 6) кожне кесе за наковање, 2 подковице и 32 клинца.
- 7) цака (сакве) за резервну зоб.
- 8) 1 конопац 8 м. дугачког за фуражовање.
- 9) 1 сикирице.

2. Коморцијског товарног коња.

Састоји се осим опште спреме, још из:

- 1 самара са прибором, добрим јастуцима и јаким кожним коланом.
- 1 узде са жвалом.
- 4 вреће кострутице са засторима.
- 4 коночића од 3 м. дужине за наковање.
- 1 великог покровца за покривање товара.
- 1 суваре (може за помагање при товарењу).
- 1 кожне или вунене (торбице) кесе, за наковање 2 подковице и 32 клинца.
- 1 цака (сакве) за резервну зоб.
- 1 конопац 8 м. дужина за фуражовање.
- 1 Канана и других ситница за исправку опреме коњске.

3. Коморцијских коња за запрегу кола.

Састоји се осим опште спреме, још из:

- 1 кола са 4 точка, добро окована, са панучом и везуничарем снабдевена.
- 1 пар амова са везуничацима, добрим јаким штрангама, и кожним изадунима.
- 4 вреће кострутице (или 4 цака) са засторима.
- 1 аршева од асуре, коже или платна.

4 коночића за наковање.

1 великог покровца за покривање.

1 кожне или вунене торбице или кесе за наковање, 4 подковице и 64 клинца.

1 цака за резервну зоб.

1 конопац за фуражовање 8 м. дугачког.

1 сикире (у колима).

1 катранице, и осталог прибора колског и коњског.

Спрема водоноше са коњем за товарење.

Осим опште спреме војника и коња, треба да има још:

- 1 самар са прибором, добрим јастуцима и јаким кожним коланом.
- 1 узду са жвалом.
- 1 сувару (за подупирање при товарењу).
- 1 кожну или вунену торбицу или кесу са 2 подковице и 32 клинца.
- 1 цака (сакве) за резервну зоб).
- 1 конопац 8 м. дугачак за фуражовање.
- 1 покровцац.
- 1 сикирицу.
- 2 бурета (фучија) окована, она треба да су тако начињена, да се унутарња страна приљуби уз самар; даље на ња да имају по 2 ушнице гвоздене са стране да се могу бурад уз самар привезати, потом 1 ушницу на унутарњој страни до самара за закачивање на гвоздени клин самарски; бурад треба да имају одозго отвор за наливање и са спољне стране (испуњене) једну врањску рупу, за одпуштање воде, удешену за славину.

Изглед је бурета исто такав, као кад би се обично буре пресекао преко пола, на би се једна страна, која би к самару дошла — удубила; за боље разјашњење види слику 1. — Величина и садржина 1 бурета треба да је толика, да може примити 30 ока воде, оба дакле 60 ока чисте воде; даље 1 ковицу за наливање воде, која треба да је удешена, да се о предњи увкаш обесити може. —

Спрема водоноше са колима са 2 коња запрегнута.

Осим опште спреме војника и кола, треба да има још:

- 1 кола са 4 точка добро окована, везуничарем и панучом снабдевена и за буре с водом удешена.

1 пар акова са напиршацима, јаким напдумица и штрангама снаб-
девеним.

1 буре добро оковане, горе са отвором за наливање а на једном
данцигу, које је на задњем крају кола — чепном руком снабдевно; буре
треба толико да буде, да може 3—5 акова воде примити.

1 ковацу за наливање воде, са дугачком ручицом.

1 покровица за покривање.

1 кожна или вуњена торбица, за наковање 4 подковице и 64 клин.

1 цап за наковање зоби резервне.

1 конопац 8 м. дугачак за фуражовање.

1 сикиру.

1 катраницу.

Спрема кола коморцијских воловских.

Осим опште спреме војника и волова, која је иста така, као год
и коњска, још и:

1 кола са 4 точка окована (по могућству).

1 јармове.

1 аршаве од асуре, платна или коже.

Прибор колекси:

1 пануча (ако је могуће).

4 преће коструте са засторима.

4 коночића за наковање.

1 поведник покровица за покривање.

1 кожна или вуњена торбица, за наковање 4 подковице и 64 клин.

1 цап за резервну зоб.

1 конопац 8 м. дугачак за фуражовање.

1 сикиру у колима.

1 катраницу.

Примедба. Све остале коморције било са колима коњским или волов-
ским, који нису рекрутирани, а стално припадају бригади или дивизији,
на се реквизирају привремено за буди какву потребу, дужни су од куће
повести *резервне* хране за себе, воље и стоку за 3 дана, а и *текуће* хране до
места, на које су ради службе позвани. Овакве количину добијати текућу
храну из магацина.

ИВ.Е 1815.

1. Октобра 1877 год.

у Београду.

Министар војни, пуковник

С. ГРУЗИЋ.

РЕШЕЊЕ

министра војног о мешању пшеничног брашна са кукурузним.

Да би се власти знале управљати, колико треба да се меша пше-
нично брашно са кукурузним министар војни наредно је: „Да се $\frac{2}{3}$
пшенична меша са $\frac{1}{3}$ кукурузна брашна. Ово важи као стално правило
свагда и кад се војска креће, по изузетно кад војска дуже на једном
месту логорије, а у магацину било би више кукурузна од пшеничног
брашна, тада војна власт може наредити, да се трећег или четвртог дана,
надаје само кукурузно брашно, за мешање праја.“

Е.Е 10.767.

1. Октобра 1877 год.

Београд.

Министар војни, пуковник

С. ГРУЗИЋ С. Р.

РАСПИС

министра војног о надлежности за ислеђење кривица војника
стајаће војске, који су при народној војсци.

Многи команданти мисле, да је командант бригаде стајаће војске
искључиво надлежан за војнике стајаће војске који су при народној
војсци, да их под кривично ислеђење и сљење даје.

Овако свађање не одговара уређењу у опште војених команда по
ком постоје и друге команде, са истом влашћу односно судства коју има
командант бригаде стајаће војске. Осим тога § 2. војено судског законика
наређује да војени суд и за војнике стајаће војске може постојати у
свима местима гди потреба захте. На кад је тако и кад сада при на-
редној војсци има довољно чиновца да се војени суд образује по § 3.
истог закона то је и целим сходно и законо да се кривци нижих чиновца
стајаће војске ислеђују и суде по наредби оних команданата који у месту
врше власт бригадира и гарнизонера изузимајући гарнизон београдски
и крагујевачки гди стално постоји војни суд за ниже чиновце.

По томе сваки старешина који командује појединим одељењима ста-
јаће војске била ова одељења прикомандована народној војсци, или не
била, дужан је овај тужбу подносити по кривичним делима окружном

или бригадно команданту који у месту учивене кривиде врши власт ону коју има односно судства командант бригаде стајаће војске осми гарнизона београдског и крагујевачког. Зато иети команданти дужни су даље све оно што по војено-судском закону врши командант стајаће војске вршити на и постављање војених судија за све ниже чинове, мања старешине и редове у опште, како би се за сваки случај у месту налазио стални војени суд.

Ф.Х. 11.618.

13. Октобра 1877 год.
Београд.

Министар војне, пуковник

С. ЈЕЛУИЋ С. Р.

РАСПИС

министра војног нада и како ће окружне и средње полицајне старешине заступати у дужности окружне и батаљоне војне команданте.

Као допуну досадањих наређењама односно администровања и управљања по окружним војскама наређујем:

1. На случај кад активна војска измаршира, онда помоћник команданта окружне војске или командант бригаде II е класе не само да остаје командантом друге класе народње војске, него и преузима све по. слове окружне команде, које је извршио командант окружне војске.
2. У случају пак, кад измаршира и II-а класа онда њу води ко. мандант II-е класе, или поменути помоћник као њен командант, а
3. Све послове, који се и даље тичу команде окружне, као што је командовање резервом, или рекрутовање за поуну, или надзор над магацинима различним у тој команди и тако даље узима у своје руке и извршује их начелник окружни као заступник команданта окружне војске.
4. У овом случају, кад начелник окружни заступа команданта окр. војске и извршује послове те команде, начелници средње заступнице ко. манде батаљонске и вршиће њихове дужности и послове.
5. При вршењу те службе ове управне власти има ће исте дужности, него одговорност, и иста права, као и команде, које заступају; према чему

а., Начелници округни и управитељ београдски упражњаваће ону дисциплинску власт над народњим војницима и подручним властима, коју имају и упражњавају команданти окр. војске: а

б., Начелници средњи има ће дисциплинске власти над народњим војницима и подручним властима, колико има команданат батаљона стајаће војске.

в., За неизвршење војне наредбе и заповести одговараће ове заступне власти исто онако, као и команде, које заступају. Одговорност ова почиње онога дана, кога измаршира власт, коју почиње заступати.

Ф.Х. 706.

15. Октобра 1877 год.
Београд.

Министар војни, пуковник

С. ЈЕЛУИЋ С. Р.

МИЛАН М ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и воли народа

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Наших министара иностраних дела и финансије, а по саслушању министарског савета, потврђујемо и проглашујемо привремену трговачку погодбу, закључену између Србије и Румуније, на основу закона од 24. Јула ове године, и потписану од нашег министра иностраних дела 22. Септембра ове године, — погодбу, која гласи овако :

„Влада Његове Светлости књаза српског Милана и влада Његове Светлости књаза румунског Карла, желећи да привремено уреде односе између обе земље за време, које би било нужно, да се уговори и закључи трговачки уговор, потписани, зато надлежно овлашћени, уговорили су следеће одредбе:

„Производи српски или из Србије, који би се уносили у Румунију, и производи румунски или из Румуније, који би се уносили у Србију, биће подчињени односно такса увозних, извозних и провозних, и односно поновог извоза, истој сензарији (куртажу), магацинарији и месним таксама, и односно ђумручких формалности истом поступку, као и производи највећма повлашћеног народа.

Но како су влада Његове Светлости књаза румунског и влада Његовог Величанства цара аустријског и краља угарског уговором осигурале себи извесне нарочите користи за измену и оптицај производа суседних пограничних округа, Србија неће тражити за себе ове користи.

Ова привремена погодба престаће да важи 31. Децембра 1877 год.

За доказ тога потписани сачинили су ову изјаву у два екземплара и ставили су на њу печат своје канцеларије.“

У Београду 22. Септембра
у Букурешту ³/₁₅ Октобра 1877.

*Министар свих послова,
Његове Светлости
књаза српског*

М. П. **Јов. Ристић** с. р.

*Министар свих послова,
Његове Светлости
књаза румунског*

М. П. **Коголничано** с. р.

Препоручујемо Нашим министрима иностраних дела и финансије, да овај указ обнародују и о извршењу се његовом старају, властима пак заповедамо да по њему поступају.

19. Октобра 1877 г.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заслужни председник
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

РЕШЕЊЕ

министра војног о образовању добровољачког батаљона у Буприји.

У Буприји има се образовати један добровољачки батаљон с називом „десети“ на терет ратног буџета.

У њ ње се примати добровољци из Србије и са стране, који знају српски или бар који словенски језик.

Плата простим војницима тога батаљона одређена је двадесет гроша чаршијских месечно, а старешинама размерена је по ступњима, у које који од њих буде по предлогу надлежне команде министром војним постављен и то наредницима 100, поднаредницима 60, а капларима 30 гроша чаршијских месечно.

Принадлежности у храни, одећи и осталоме имаће и војници тога батаљона као год и стајаћи.

Јачина батаљона одређена је до 1000 људи.

Овај се батаљон образује по нарочитој потреби и с тога ће се донде држати докле и ова буде трајала. Према томе држава не узима наспрам појединца који се у њ буду примили, никаквих других обвеза осем напред исказаних и то само за време докле се батаљон не распусти.

Разуме се да у овај батаљон не треба узимати оне, који су унисени у народну војску.

Ф.Н. 11.924.

25. Октобра 1877 год.

у Београду.

Министар војни, пуковник

С. ГРУЗИЋ с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа

КЊАЗ СРПСКИ

Пошто је текућа рачунска 187⁶/₇ година на измаку, и пошто народна скупштина за ову годину још није сазвана, да би јој се буџет прихода и расхода државних за нову 187⁷/₈ рачунску годину на решење поднео, а међутим се редовни издаци непрекидно чинити морају: то Смо, на предлог Нашег министарског савета, а на основу члана 56. устава, наредили и наређујемо, што ће силу закона имати:

Да се државне власти и у идућој 187⁷/₈ рачунској години управљају по државном буџету, који је законодавна власт за текућу 187⁶/₇ рачунску годину одобрила, и то докле се народна скупштина не сазове и нов буџет не реши, а најдаље до краја ове календарске године.

Препоручујемо Нашем министру финансије, а и свима нашим министрима, у колико се кога тиче, да

овај закон изврше; властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покорвају.

27 Октобра 1877 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник*

С. Грујић с. р.

ПРАВИЛА И УПУТСТВА

за извршење законских наређења о трошарини на пиво, од
19. Јула 1877 год. (Зборник 31. с. 28.)

За извршење законских наређења о трошарини на пиво, од 19. Јула 1877, а на основу чл. 5. и другог одељка чл. 15. закона о трошарини на пиво, прописују се ова правила и упутства:

I.

Пријава пиварске радње.

§ 1.

Ко хоће да предузме пиварску радњу, дужан је, најмање на 15 дана пре него што отпочне пиво варити, да изјави писмено ту своју намеру полицијској власти онога округа, у коме се пивара налази.

Уз ту изјаву своју дужан је он, да приложи у дуплику списак свију пиварских зграда и просторија и свију пиварских судова и других справа. Списак овај има се саставити по образцу А.

§ 2.

Ово исто дужан је да учини и сваки предузимач пиварске радње, који је ту радњу почео пре, него што је закон о трошарини на пиво почео да важи.

§ 3.

Опис зграда и просторија и попис судова и справа треба да буде написан читко и без икаквих мрљотина и надметака.

§ 4.

У опису треба да буду наложене све зграде и просторије, што служе за пиварску радњу, са посебним означањем за шта која служи и

каких се и колико пиварских судова и сирава у којој налази; па онда како оне стоје једна према другој, а како опет према другим зградама и просторијама што су им у близини.

Зграде и просторије које треба нарочито описати јесу:

а) оне, у којима се пивне сировине или њихове прерађевине држе, као што су: магацини и амбарови.

б) оне, у којима се пивне сировине прерађују, као што су разне радионице.

в) оне, у којима се пиво вари и даље израђује, као што су: на-рионице, хладнонице и врioniце.

г) оне, у којима се готово пиво држи, и из којих се оно на про-дају износи, као што су: подруми или пивнице.

д) зграде у којима пивари станују, ако стоје у непосредној вези са зградама које су под а, б, в и г споменуте, или ако се и оне упо-требљају за оне исте цели, за које служе и ове друге зграде и просте-рије, и најпосле

ђ) све остале споредне зграде и просторије, као што су: воденице, штале, и т. д.

§ 5.

У попису пиварских сирава и судова треба означити и од чега је и које величине која сирава или који суд, и најпосле колико којих сирава и судова на броју има.

Нарочито ваља пописати оне судове, у којима се сиравају пре-рађевине од пивних сировина; па онда оне, у којима се пиво вари и даље израђује, и оне у којима се готово пиво држи и на продају износи, као што су: казани, хладњаче, врioniци (каде у којима пиво превире), бачве и бурад, у којима готово пиво стоји, и у којима се оно на про-дају износи.

§ 6.

Предузимач пиварске радње дужан је да означи у реченом списку и лице, које ће га по потреби у радњи заступати.

§ 7.

Чим се који предузимач пиварске радње полицијској власти при-јави, ова ће одмах наредити, да се преко нарочите комисије, а у при-сутству пивара или њиховог помоћника, и на лицу места званично пре-гледају све описане и пописане зграде, сирава и судова пиварски.

У комисију за преглед одредиће се који од пивних чиновника по-лицијских; даље, који од финансијских чиновника, и то онај који буде

одређен и за разрезивање трошарине на пиво; па онда, један пириџер, један општински кмет, или његов помоћник, и један бачвар (винтер).

При овом прегледу предузимач пиварске радње као и пиварски ра-деници дужни су, да буду власти на услузи и да јој дају објашњења о свему за што би их она заинтерала.

§ 8.

По што се власт оваким прегледом увери о правом стању описаних зграда и пописаних сирава и судова, она ће их означити званичним знацима (који се буду прописали) и обележити редним бројевима (ну-мерисати их); па онда ће о целој својој радњи саставити нарочити записник.

§ 9.

Чим прегледа зграде и судове и сазна и одреди њихове право стање, власт ће званично обождарити, т. ј. омерити, колико течности који пиварски суд хвата. Колико течности који суд буде хватао, толико ће се означити да му садржива износи.

Судови пиварски којима се на овај начин садржива измерити и означити има, јесу: казан, хладњача, врionик, комовник, бачва и т. д. Пошто се ови судови обождаре, они ће се својом мером стално означити.

Предузимач је одговоран, ако се ударени знаци мере не одржавају у непокретном стању; ако би се који од тих знакова покварне или истр-љачо, он је дужан за 24 сата јавити за то власти, те да се ти знаци опет обнове.

§ 10.

Обождаривање судова врши ова иста комисија, која и преглед чини.

§ 11.

Докле нове мере не ступе у живот, служиће при обождаривању пиварских судова као јединица аков од 40 ока; а само обождаривање извршава ће се хладном водом.

Предузимачи су дужни ставити власти на расположење раденике и воду за омеравање пиварских судова.

§ 12.

Обождаривање бива на овај начин:

Узме се прави аков од 40 ока, па се овај пуни хладном водом и ова изручује у суд који се обождарива све докле се не сазна колико течности он управо хвата.

§ 13.

При обаждавању казана толико ће се аковом наливати воде, докле се површина ове не изравни са венцем од казана. Колико акова воде буде у казан усуте, толико ће му се садржина означити.

На овај исти начин обаждаваће се и други судови, изузев хладњаче и врџнице.

§ 14.

При обаждавању хладњача треба се нарочито побринути, да ове буду тако учвршћене и уско спојене са дрвеном подлогом која им се период дна наводи, како се ни случајно ни хотимично не ће моћи лако подићи ни спустити.

§ 15.

За означавање баждарске мере на хладњачама служи нарочита мера од гвозденог плеха, која се може назвати „скоба“ или „нивомер.“

Нивомер је правоугаон или тупоугаон, као што су бокови (стране) у хладњаче прави или трбунасти. Он мора потпуно одговарати овима тако, да кад се правоугаон прикује страни хладњаче, оштрица његова у положеном (хоризонталном) правцу тачно означава површину усуте воде.

§ 16.

При обаждавању хладњача нивомери се прикују и утврде на све четири стране хладњача тако, да оштрице њихове тачно означе површину насуте воде.

§ 17.

Колико који нивомер по правилу највише и најмање акова пива једини варењем вари, толико се и воде у хладњаче наливати мора, да би се сазнало колико оне хватају кад се највише, а колико кад се најмање пива вари.

С тога пре него што се обаждавању хладњача приступи, треба запитати предузимача, колико он по свом начину варења, у један мах највише пива извари, а колико најмање. Према томе лако је после хладњачу омерити.

Примера ради да рекнемо да се једна хладњача има да измери на два налива, т. ј. од 15 и 30 акова. Ту ће се обаждавање извршити овако:

Узме се аков који хвата 40 ока, на се 15 пута напуни хладном водом и толико пута вода из њега у хладњачу са свим изручи, те се на тај начин хладњача на први налив од 15 акова обаждари. Кад се

вода у хладњачи са свим умири, прикује се по један нивомер на сваку страну хладњаче тако, да се површина воде од 15 акова са прикованим мерама са свим и тачно подударе.

За овим се напуни аков још 15 пута хладном водом и толико се пута ова вода изручи у хладњачу, па се на тај начин и други налив од 30 акова у истој хладњачи изврши. Пошто се и сада вода са свим умири, прикују се опет нивомери на све четири стране хладњаче до ових, који су раније већ ударени и то тако, да се површина воде од 30 акова са удареним мерама са свим подударе.

§ 18.

Да се доције не би учинила каква злоупотреба премештањем нивомера, који су приковани при омеравању хладњача, служиће тако названи „контролни рабош.“ Овај изгледа као неки четвртасти лењир; а има на себи урезе помоћу којих се контролише утврђена и означена даљина између оштрица нивомера и дна хладњаче, а код трбунастих хладњача још и даљина до врха њихова бока.

Чим се нивомери на хладњаче ударе, омери се контролним рабошом на све четири стране, колико која мера одстоји од дна хладњаче, па до оштрица нивомера, односно и до врха бока од хладњаче. Омеравање то бива на овај начин:

Пре свега узме се контролни рабош, па се у додиру са оштрицом нивомера, а у правцу према дну хладњаче, спушта доле све докле унутарња страна доњег краја рабоша не достигне дно хладњаче. За тим се на првој страни рабоша према оштрици нивомера зареже обичан урез, па се тиме тачно измери и означа колико је далеко дно хладњаче од оштрице нивомера.

Ако је хладњача трбунаста, онда се рабошом измери и на овоме означа још и одстојање између оштрице нивомера и врха од бока хладњаче. То бива на овај начин: Пошто се зареже у рабош колико далеко одстоји оштрица нивомера од дна хладњаче, — онда се горњи крај рабоша, држећи се оштрица нивомера и њиховог уреза, положи накриво на врх бока од хладњаче, па се на том истом рабошу, а на оном месту где он врх бока достиже, зареже други урез, те се тако и на овај начин доњим крајем и најближим урезом означа даљина између оштрица нивомера и дна хладњаче, а урезом на доњем и урезом на горњем крају рабоша опет даљина између оштрица нивомера и врха бока од хладњаче.

Ово исто треба да се учини на све четири стране хладњаче онолико пута, на колико се залива хладњача измери, а уједно се све мерење даљиве у нарочити записник упишу тачно у палима и линијама.

§ 19.

Контролни радови саставе се и урежу у троје; на онда се утврде печатима и потписима полицијског и финансијског чиновника, и пивара или његовог пуномоћника; за тим се један екземпляр преда пивару или његовом заступнику, други финансијском чиновнику, а трећи задржи за се полицијска власт.

§ 20.

Трошарина се има разрезивати на ову количину пива, која се вари и га хладњачу донесе; на да би се добила поуздава основа за изважавање те количине, морају се хладњаче сваке године бар по један пут омерити.

У овим пиварама, које лети не варе пиво, не сме се хладњача омеравати пре, него тек на 15 дана предшто ће се пиво почети варити.

§ 21.

Врионци се омеравају као и хладњаче са једним или са два залива и са две мере, према изјави пивара и начину његове радње.

Ако треба да се омере са два залива, онда се обаждарење изврши најпре на један, па онда на други залив. Пошто се вода умири, ударе се знаци мере унутра и на предњој и стражњој страни врионика тако, да се површина воде тачно подударе са удареним знацима. За тим се обаждарена мера означаи бројем и споља на врионик.

Пошто се знаци мере ударе, измери се метром колико далеко одстоји дно врионика од ударене предње мере, а колико од стражње; па онда се и та мера означаи и утврди.

Најпосле измери се и утврди споља и круг — обзег — врионика доле на средини и горе на венду, као и висина врионика од земље до венда.

§ 22.

Бурад у коју се сина готово пиво, омериће се визиром, пошто се овај најпре опроба наливањем воде у неколико буради, па онај исти начин, на који се и остали судови омеравају.

§ 23.

Ситну бурад, у којима се пиво износи на продају, циментираће полицијска власт по правилима, која се буду о томе издала.

§ 24.

Пошто се судови обаждаре, саставиће се нарочити записник (протокол), у коме ће се описати како је омеравање било, и изложити шта се њиме нашло и утврдио. Овај записник служиће као основа за контролисање.

§ 25.

Како овај записник о омеравању судова, тако и онај о прегледу аграда и судова, написаће се у троје. Сва три екземплара записника потписаће сви који су преглед и омеравање примили; још ће их потписати и предузимач пиварске радње или његов нарочити пуномоћник. Затим ће се један екземпляр дати предузимачу или његовом пуномоћнику, други финансијском чиновнику, а трећи ће задржати полицијска власт.

§ 26.

Пошто се једном записник о прегледу и обаждарењу састави и потпише, предузимач пиварске радње не сме учинити никакве промене ни у зградама ни у судовима и сиравама и да за ту промену власти не јави.

За сваку такву промену, као и за сваку набавку нових судова, дужан је он јавити власти и то најдаље за 24 сата пошто је учини. Власт ће потом наредити, да се и промене или приновљене ствари по овим правилима омере и означе.

§ 27.

Кад предузимач хоће да престане с радњом, дужан је то надлежној власти писмено јавити.

II

Варење пива.

Пријава варења пива.

§ 28.

Нико не сме варити пиво, докле за то власти не јави.

§ 29.

У време кад се и докле се пиво не вари, власт која надзирава пиварску радњу држаће врата од пећи за подлагање казана под за-

ничним печатом и затворена тако, да није могућно без повреде печата казан подложити.

Предузимач је одговоран за неповредност печата, који власт буде ударила.

§ 30.

Кад год пивар хоће да вари пиво, дужан је то у законом року, пре него што варење одпочне, јавити полицијској власти места у коме је пивара, и то писменом пријавом у трипликату, а по обрасцу под Б.

Ако је пивара у окружној вароши, онда се за варење пива јавља окружном начелству; а ако је пивара у срезу, онда дотичном среском начелнику.

У пријави пивар треба нарочито да назначи:

- а. дан и сахат кад ће казан да подложи;
- б. колико ће и какве сировине за варење да употреби;
- в. дан и сахат кад ће, и номеру и садржини хладњаче у којој ће пиво из казана да отече и хлади;
- г. дан и сахат кад ће, и номеру и садржини врioniка у којима ће охлађено пиво из хладњаче отакати;
- д. колико пива очекује да добије;
- ђ. колико трошарине има да плати на пријављену количину пива; и
- е. да ли ће ову трошарину да плати одмах пошто се она на изварено пиво разреже, или доцније и кад.

§ 31.

По правилу за свако варење пива треба да се посебно јави; не пивару стоји на вољи, да у један мах и више варења пријави, али свако варење одвојено.

§ 32.

Свака пријава треба да је написана чисто и без икаквих исправака, надметака и прљотина.

§ 33.

Пријаву која не би одговарала правилима, власт ће одбацити, на пријавитеља упутити, да другу уредну начини и поднесе.

§ 34.

Пошто се пријава прими и у нарочиту књигу под текући број уведе, полицијска ће власт потписати одобрење за варење пива. Један екземплар пријаве даће она пивару, други ће упутити управним званичницима, који се за разрезивање трошарине одреде, а трећи задржати за се.

На сва три екземплара назначи ће се: кад је пријава примљена, кад је и под којим је текућим бројем у књигу уведена, и кад је варење пива одобрено и потписано.

§ 35.

Књига, у коју се пријаве уводе, водиће се по обрасцу В.

§ 36.

Тек пошто одобрено и потписану пријаву прими, предузимач или његов заступник, сме ће варење пива започети, и то само у пријављено време и на пријављени начин.

Нарочито је забрањено, служити се при варењу пива судовима и справама, које нису влашћу прегледане и омерене.

§ 37.

Предузимач или његов заступник, дужан је да се при варењу пива тачно држи пријаве, на да кази, да и сами радници од ове не одступе.

§ 38.

Чим се приступи варењу пива, приступа се и вршењу законских наређења о трошарини.

Управни званичници, који буду одређени за разрезивање трошарине, чим добију пријаву за варење пива, наредиће да се тачно у пријављено време отпечате врата на пећи, а пошто се варење сврши, опет на време запечате.

§ 39.

Не дође ли ко од стране власти да на време скине печат с врата од пећи, онда ће пивар, или његов заступник и сам моћи тај печат скинути, и то само у пријављено време.

§ 40.

Од почетка па до свршетка вршења законских наређења о трошарини, имају одређени званичници пиварску радњу надзирати.

§ 41.

Докле не истече пријављено време и докле се не разреже трошарина, не сме се од пријављеног извареног пива ништа ван врioniце и хладњонице изнети.

§ 42.

А и пошто се разреже трошарина на пиво, и ово се са хладњаче оточи, не сме му се вода или друго што додавати, да би му се количина повећала. Свако такво повећање количине сматраће се и казнито као утаја.

III

Разрезивање и наплаћивање трошарине на пиво.

§ 43.

На пиво које се у земљи производи трошарина се разређује и наплаћује пошто се оно изради.

Израђено је пиво онда, кад се у казану извари па се отуда на хладњачу пренесе и овде се охлади.

По овоме и трошарина се разређује на ону количину пива, што се извари и на хладњачи охлади.

§ 44.

За разрезивање трошарине одређује се за окружне вароши окружни казначеј или његов помоћник и један од виших полицијских чиновника, кога одреди окружна полицијска власт; а за срезове, срески писар, кога одреди министар финансије, и месни кмет или његов помоћник, кога одреди среска власт.

§ 45.

Пошто се израђено пиво при разрезивању трошарине мери у хладњачама, разрезачи ће бити дужни да се у целим тачнијег разреза трошарине нају у иввари пре, него што се пиво из хладњаче у вршичке оточи.

§ 46.

Пре него што се разрез трошарине почне, разрезачи ће прегледати казане и друге судове и уверити се, да ли је сво изварено пиво оточено у хладњачу.

§ 47.

Пиво у хладњачама мери се по удареним пивомерима.

Ако је пиво за плаћење подељено на више хладњача, — оно ће се у свакој хладњачи за себе омерити.

Ако по пивомеру изађе, да је изварено мање или више пива, него што је пријављено, онда ће се према правој количини пива и трошарина разрезати; па ће се о томе и нарочити записник саставити.

§ 48.

Од количине пива, која буде изварена одбиће се при разрезу трошарине 5 од сто на име евре.

§ 49.

На сваки акон пива разређује се у име трошарине по 1 динар тако, да трошарина изнесе онолико динара, колико акона пива има, одбијајући по 5 од сто на име евре.

§ 50.

Колико се пива при разрезу трошарине буде нашло, разрезачи ће то означити у пријави и словима и бројем. Они ће тако исто означити и колико је трошарине на омерено пиво разрезано.

§ 51.

И пивари и разрезачи водиће нарочити записник по образцу Г, о сваком разрезу трошарине.

§ 52.

По правилу трошарина на пиво плаћа се чим се разреже; а плаћа се каси оне полицијске власти, у чијем се кругу пивара налази.

Но пивари, који воде тачно књиге о својој радњи и који поверење заслуже, могу трошарину плаћати и у роковима по чл. 15. закона.

§ 53.

Најдужи је рок плаћања 3 месеца, а најкраћи петнаест дана.

Ако се трошарина плаћа у року од 3 месеца, она се има платити за све пиво које се произведе од првог дана првог месеца па до закључно тридесетог дана трећег месеца; а ако се плаћа у року од 15 дана, она се плаћа на пиво, које се за то време извари.

На пиво које се у једној рачунској години произведе, мора се трошарина у тој истој години а најдаље до 25 Новембра нове рачунске године платити, па ма колики рок плаћању да би био остављен.

§ 54.

Ко жели да у роковима плаћа трошарину, треба то да јави полицијској власти оног округа, у коме је пивара. Уз то треба да наведе: у

којим роковима жели да плаћа, шта нуди за сигурност плаћања у року, који би му остављен био.

§ 55.

Према понуђеном осигурању власт ће решити: у којим роковима да молилац плати трошарину; па ће му о томе и решење издати.

§ 56.

Осигурање за плаћање трошарине може бити:

а., у државним облигацијама,

б., у залози непокретне имовине до половине проценене вредности;

в., у сигурном личном јемству.

§ 57.

При свакој пријави за варење пива, власт ће навити да вредност која је заложена за осигурање трошарине не застане испод вредности ове.

§ 58.

Власт која рокове плаћања одобри, нази ће на стање и положај пивара и на кредит који он ужива, као и на сигурност његових јемаца или залоба. Буде ли у чему сумње, она може тражити допуну обезбеђења а по потреби и наплату саме трошарине.

§ 59.

Ко сама једанпут у одређеном року трошарину не плати, томе се ни под којим условом даљи рокови плаћања не ће оставити.

§ 60.

У плаћању трошарине на одређене рокове сваки пивар има код дотичне власти отворен рачун, у који се више колико се задужује и колико кад одужује.

§ 61.

Чим истече рок за плаћање трошарине, дужан је пивар из пријава извареног пива саставити у дупликату рачун у коме ће изложити: колико је кад пива произвео, и колико је кад трошарине имао да плати. Овај рачун има он удесити по образцу Д. и предати разрешачима трошарине на преглед и потврђење.

Пошто се рачун прегледа и истинитост његова потврди — предаће се један екземпляр његов пивару, а други ће се унети у касу на наплату.

§ 62.

На упућеним пријавама, односно рачунима, издаје се признаница, у којој се тврди, да је, колико треба трошарине наплаћено.

§ 63.

Не плати ли се трошарина на време, власт ће је одмах извршним путем наплатити онако, као што се наплаћује и перез.

IV

Контролисање пиварске радње.

§ 64.

Пиварска радња стоји под контролом финансијске власти.

§ 65.

Прву и непосредну контролу над пиварском радњом врше разрешачи трошарине.

Надконтролу врши полицијска власт овог округа или среза, у коме се пиварска радња налази.

Министар финансије одређује од времена на време надревизију.

§ 66.

Сви чиновници и јавни служитељи, који буду одређени за контролисање пиварске радње, имају навити: да се законска наређења о трошарини на пиво, па и ова правила, тачно врше, а нарочито: да се пиво не вари без предходне пријаве, да се више пива не извари, но што је пријављено, и да се изварено, а непријављено пиво пронађе и законској казни подвргне.

§ 67.

Контролна власт и они који се за контролу одреде, имају приступа у свако доба у све пиварске радње, главне и споредне, у све по-друге и сва смејстита пива.

Пивари су дужни контролној власти показати пријаве и књиге о пиварској радњи, кад год она то затражи.

§ 68.

Нађе ли контролна власт какве неправилности, које се по закону казне, она ће саставити о томе нарочити протокол, па ће по закону казну одредити и наплатити.

У

Извоз пива из земље и враћање трошарине на извезено пиво.

§ 69.

На пиво, које се у земљи произведе, па се у количини од најмање два акова (100 килограма) извезе у стране земље уредним путем, по правилима овим и Ђумручким, вратиће се трошарина на сваку извезену количину, рачунајући по 1 динар на аков (2 динара на 100 килограма).

§ 70.

Трошарина на извезено пиво вратиће се пивару на оном месту где ју је и платио.

§ 71.

Пивар који жели да извезе пиво у страну земљу, дужан је то најпре јавити полицијској власти места у коме се пивара налази, и поднети јој за сваку експедицију пива писмену пријаву у триплатку, по обрасцу Б.

§ 72.

Пиво има да буде у бурадма, која се званично запечатити могу. Ако се пиво у флашама извози, оне се имају сложити у сандуке тако, да се на њих званични печат ударити може.

§ 73.

Чим се пријаве поднесу, власт ће их потписати и унутити разрезачима трошарине са препоруком, да се они увере: да ли се пријаве међу собом и са правим стањем пријављене експедиције слажу а имено:

- 1., јели веран број и право стање судова, у којима се пиво извози;
- 2., је ли количина пива тако пријављена, а нарочито је ли пиво такво да се пити може.

§ 74.

Нађе ли се, да су сви услови испуњени, и да ни у чему нема сумње, разрезачи ће ударити званичне печате на све затворе, па онда ће на сваком екземплару пријаве назначити: каква је затвор на судовима и колико има ударених печата на њима, и најпосле број књиге под којим је пошља^ч пиво у издавање увео.

§ 75.

Нађе ли се при прегледу, да се пријаве не слажу било међу собом, било са пријављеним стањем пива, које се извози, или да пиво није смештено у судове, који се затворити и запечатити могу, или да количина није верно пријављена, наредиће се одмах пошљачу, да учини нужне исправке, па ће се тек потом учинити што по § 74. треба.

§ 76.

Пошто се пријава прими и прописани преглед учини и потврди, она ће се завести у нарочиту књигу, која ће се звати: „записник пива пријављеног за извоз“.

Записник тај водиће се по обрасцу Е., а у њему ће се означити:

а) с лево стране:

- 1., Нумера и дан декларације, којом је пиво пријављено власти за извоз;
- 2., Име и презиме пошљача;
- 3., Име оне земље, у коју се пиво извози;
- 4., Име Ђумрука, преко кога се извози;
- 5., Марка, нумера, начин паковања, број и тежина колета;
- б) с десне стране:

Записаће се, и то, наравно, пошто пиво буде извезено, и пошто се о томе од дотичног Ђумрука извештај добије;

1., Нумера и дан декларације овог Ђумрука, на коме је пиво извезено:

- 2., Име овога, који га је код Ђумрука експедирао и извезео;
- 3., Куда је извезено;
- 4., Име Ђумрука где је извезено;
- 5., Марка, нумера, број и тежина извезених колета; и
- 6., Сума трошарине, која се на извезену количину пива има да врати.

На крају сваког трећег месеца, и пошто се дотичне рубрике о извезеном пиву код Ђумрука све попуне, направитиће се извод из записника о извезеном пиву, па ће се са свима дотичним пријавама послати окружној полицијској власти, да она преме томе врати трошарину коме буде требало.

§ 77.

Један екземпляр пријаве послаће разрезачи оном Ђумруку, код кога ће се пиво извести у страну земљу; други ће се дати пошљачу, што ће му служити као спроводна листа; а трећи ће остати код власти, код које је извоз пива пријављен.

§ 78.

Кад ниво стигне на онај ђумрук, на коме се из Србије извози, онда ће најмање два ђумручка чиновника, а где их нема два, онда један ђумручки и један санитарски званичник, а ако и овога нема, онда један ђумручки или санитарски служитељ прегледати: је су ли затвори и печати у целости и неповредности, слажули се колета по тежини, марки, нумери, и иначе по изгледу и паковању, с пријавом преданом власти, која трошарину разрешује; па ако све нађу у правом реду, онда ће ђумрук на оба екземплара пријаве ставити своје потврђење, како је кад је и на којој извозној декларацији ђумрука ниво донета извешено.

Ово потврђење потписује чиновници, који су преглед учинили и експедицију извршили. За тим ће се један екземпляр пријаве дати повозачу нивоа да би на основу ње могао доцније тражити повраћај трошарине; други екземпляр вратиће се поштом овој власти, која га је и послала, да би према пријави извезо у свој „заштеник“ суму трошарине која се на извешено ниво има да врати.

§ 79.

У осталом за контролисање извоза нивоа на које се трошарина вратити има, важе она иста правила, која важе и за извоз провозних еснапа.

§ 80.

Враћање трошарине на извешено ниво бива од три на три месеца, и то на онај исти начин, на који бива и плаћање трошарине на рокве (§ 61).

§ 81.

Препродаци који би хтели да извозе ниво у стране земље, и да траже повраћај трошарине, треба да купљено ниво, још кад га купују, на самоме месту куповине, огласе за спекулацију; па онда да се изврши нужни преглед и даље учини што је овим правилима прописано за повраћај трошарине на ниво које се на страну извози.

АБр. 8649.

7. Новембра 1877.

Београд.

Министар финансије,

В. ЈОВАНОВИЋ с. р.

НАРЕДБА

министра финансије о изузимању поверилачких капитала из
управе фондова.

Да би било једнообразности у изузимању поверилачких капитала из управе фондова, и да би се то изузимање ближе одредило, нашоо сам за нужно, на основу §. 11., а с погледом на §. 8. закона о управи фондова, наредити ово:

1. Да се сви повериоци управе фондова, било приватни, било руководиоци јавних фондова, имају пријавити управи тако, како ће управа најдаље до краја Марта и Септембра сваке године примити пријавно писмо о томе, да желе изузети своје капитале око 1. Маја и 1. Новембра, а да им се једномесечни интерес не одбија.

2. Ако се који поверилац благовремено пријавио управи, а она ипак не може да му изда, колико он тражи, онда ће га она у време, кад је требала да му новце изда, известити, зашто му их не може издати.

3. Према овоме поверилац се мора на пово а у течају настајућег полгођа, обратити управи и изјавити јој, да задржава право, да му се или уједанпут или у деловима изда капитал у течају или на крају идучег полгођа, па и у онаком случају неће му се одбијати једно-месечни интерес.

7. По што се тиче странаца, односно овог извештавања од стране управе и односно накнадног њиховог пријављивања, управа може од овог правила одступити и према приликама и по своме нахођењу у томе поступати.

5. Ако се који поверилац на горенаведени начин пријавио, а управа има у својој благајни новца, она му може и пре 1. Маја и 1. Новембра, а у течају Априла или Октобра, издати цео или неки део капитала, који он тражи; разуме се да ће управа ово учинити, ако је поверилац то изречно у својој пријави назначио. И у овом случају рачунаће се повериоцу интерес до оног дана, кад му је новац послала или издала.

6. У течају једног полгођа, а без наведене пријаве у тач. 1 и 2. ове наредбе, управа ће на захтевање повериоца моћи издати капитал, ако има новца у својој благајни; но у том случају она ће одбити једномесечни интерес, као што је о томе и у закону јасно одређено.

7. Ако поверилац према тачки 1. ове наредбе отказани капитал у одређено време не дигне, онда се на тај капитал, а од 1. Маја и 1. Новембра неће рачунати интерес за месец дана; а ако је после пријаве, а у течају Априла или Октобра, изјавио, да га неће дигати, онда се тај једномесечни интерес неће рачунати од дана те изјаве па за месец дана, јер се и у једном и у другом случају сматра, као да поверилац отказани капитал на ново улаже.

8. Као год што приватни могу отказивати своје капитале управи фондова, тако исто и управа према стању своје благајне и према условима, који се буду нашли као корисни за њу, може отказивати својим приватним повериоцима њихове капитале.

Но пре него што би управа ком свом повериоцу хтела да откаже капитал, има се претходно о томе споразумети с министром финансије и изложити му разлоге за то отказивање.

9. Ова наредба има важити од почетка ове 1878 рач. године и њоме се укидају: наредба министра финансије од 2. Маја 1867 године АБ 3340, и (по претходном споразумењу са г. министром правде) наредба министра правде од 22 Октобра 1864. Бр. 3980 и од 25 Октобра 1865. Бр. 3762, у колико се наредбе министра правде тичу овог питања, као и друге наредбе, које су по овој ствари издате и које су овој наредби противне.

АБр. 8646.

10. Новембра 1877 год.
у Београду.

Министар финансије,
В. ЈОВАНОВИЋ с. р.

РЕШЕЊЕ

министра војног о вредности шатора.

Да би се једном сазнала права вредност шаторима и шаторском прибору, а с тиме одклониле тешкоће које се поређају при наплаћивању упрочишћених шатора и шаторских прибора, то је министар војни одредио једну комисију, која је ове оценила и вредност определила. Иста је комисија нашла да вреди:

8 конопчића малих по 5 пара чар. комад 1 гр. — п. чар.	
3 мотке веће по 1 гр. и 20 " " " 4 " 20 "	
2 конопца вел. 1 гр. и 13 " " " 2 " 26 "	
6 конопчића мали 20 " " " 3 " — "	
4 крила шатор 47 и 8 $\frac{1}{2}$ " " " 188 " 34 "	

Дакле један цео шатор са прибором вреди 200 гр. чар.

Е.№ 12.549.

14. Новембра 1877 год.
у Београду.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа
КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашег министарског Савета,

Узимајући у обзир извештај команданта друге дивизије шумадијског кора, извештаје начелства округа крагујевачког о бунтовном поступку неког дела другог лепеничког батаљона,

На основу члана 38. устава и §. 2. закона о устројству војске од 20. Марта 1864 године (зб. XVII, стр. 65.),

Решили смо и решавамо:

Члан I.

Проглашује се ванредно стање у срезу лепеничком и јасеничком округа крагујевачког.

Члан II.

Војено судски законик од 8. Априла 1876 год. ФБр. 3019, који је штампан у зборнику закона XXIX. на страни 477 до 623. са својим додацима §. 12-а од 11. Августа 1876 године, збор. XXIX, 662. и §. 158-а од 23. Августа 1876. збор. XXIX, стр. 664, уводи се у важност за оба среза споменута у члану I.

Члан III.

Овај указ ступа у живот данас и важиће док се другим указом не дигне.

Препоручујемо Нашем министру војном, да овај указ изврши, а свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да се о исвршењу његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се поковавају.

27 Новембра 1877 год.

у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступаник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војени
артиљеријски и црковних*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашег министарског савета,
Поводом бунтовног поступка неког дела другог
лепеничког батаљона,
На основу члана 38. устава,
Решили смо и решавамо:

Члан I.

За цел̄ покорења бунта, прибавлења покорности
закону и верности владајућем Књазу Милану М. Обре-
новићу IV. и Његовој династији, овлашћује се ко-
мандант шумадијског корпуса, ђенерал г. Јован Бели-
Марковић:

1. Да данашњи указ Наш о проглашењу ван-
редног стања и уведењу у живот војно-судског за-
коника од 8. Априла 1876 године (збор. XXIX.

стр. 477—623.) за срезове лепенички и јасенички,
може прогласити и распрострети на поједине округе,
срезове или места у целој кругу свога корпуса и
на округ јагодински.

2. Да може даћи и употребити све потребне му
делове народне и стајаће војске.

Члан II.

Све војене и грађанске власти државне и оп-
штинске стављају се на расположење реченом ко-
манданту.

Члан III.

Чиновнике војне и грађанске, кметове и све
органа јавних власти државних или општинских,
који би оклевали са брзим, тачним и верним извр-
шењем наредаба, поред других законих мера, може
сместа уклонити од дужности и другима заменити.

Члан IV.

Овај указ ступа у живот данас и важи ће до
повратка реда и јавне безбедности, или док се другим
указом не дигне.

Препоручујемо Нашим министрима: унутрашњих
и војних дела, да овај указ изврше, а свима Нашим
министрима, у колико се кога тиче, да се о извр-

шењу његовом старају; властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покорвају.

27 Новембра 1877 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заслужни председник
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и привредних дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашег министарског савета,

Имајући на уму целу, за коју је данашњим указом
Нашим одређен и овлашћен командант корпуса шу-
мадијског генерал г. Јован Вели-Марковић,

И узимајући у обзир могућност потребе за нов-
чана средства,

Решили смо и решавамо:

Члан I

Овлашћује се речени командант, да може из
околичних и средских каса у кругу његовога корпуса
из кредита на ванредне потребе целог правитељства,
изузети суму до пет стотина дуката ћесарских.

Члан II.

Свака од ових каса дужна је на просто по-
казање овога указа на признанију командантову из-
дати захтевану суму.

О трошку изузете и невраћене у касу суме, по-
ложиће рачун Књазу.

Члан III.

Накнадно ће се изискати одобрење државног савета.

Члан IV.

Указ овај важи од данас па до повраћаја реда.

27 Новембра 1877 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник,*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашег војног министра, а на основу §. 92. војно судског закона, наредили смо и наређујемо:

Да артиљеријски пуковник Милутин Јовановић док има за сад одређену му самосталну команду, упражњава власт врховног команданта у односу на потврђење, уништење и извршење пресуда војног суда, који би у кругу његове власти по његовој наредби дејствовао.

Наш министар војни и штаб врховне команде нека ово наређење изврши.

28 Новембра 1877 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник*

С. Грујић с. р.

РЕШЕЊЕ

(из протокола састанка министарског савета под председништвом
књаза у Београду, у среду увече, на првозваног Андрију
30. Новембра 1877.

„Књаз сагласно са министарским саветом, имајући на уму сутрашње проглашење рата Турској, Реши: Да командант шумадијског кора, ђенерал Белимарковић остави Крагујевац и одмах иде к војсци на границу; и да по томе престају важити оба указа о овлашћењу ђенерала Белимарковића од 27 Новембра 1877, које није ни употребљено.“

ПРОКЛАМАЦИЈА

МОЈЕ ДРАГОМ НАРОДУ.

У мојој Прокламацији од 21. Фебруара ове године Ја сам обзанио Своме драгоме Народу, да је одбрана оне свете ствари, за коју смо ми, прошле године, морали прибегћи оружју, прешла у ЈАЧЕ РУКЕ. Но од времена, кад је Србија закључила мир са Отоманском Портом, турско племе обогатило је своју историју новим нечувеним ужасима. Пљен, цуестош и покољ покривају данас све крајеве турске царевине, а најљуће пишти под Турцима све, што српско име носи. Осветом распаљен фанатизам муслимански разуздао се НАРОЧИТО против оне патричке браће наше, која су, за време рата, нашла била у Србији збега и заклона, ма да је чланом другим протокола мира, који смо ми са Отоманском Портом закључили 16. Фебруара ове године, за њих уговорен потпун опроштај. Ослањајући се на веру међународних уговора, ми смо склонили највећи део ових мученика, да се поврате на своја огњишта. Но отишав тамо с поверењем у наше савете, они су, на жалост, под разним изговорима, допали нових мука и насиља од својих мухамеданских угњетача. Узалуд су прошли сви кораци, које је Моја влада чинила у Цариграду против ове вапијуће повреде уговора. Остављајући ова нова насиља без казне,

Отоманска влада погазила је реч, коју нам је свечано задала.

Срби! После ове повреде обвеза, које је Порта с нама уговорила, ми нисмо дужни, да и даље остасмо у оном мучном положају, који нас је од поборника слободе претварао у трпљиве гледаоце оних свирепих напора, којима се очевидно на то смера, да се српски народ искорени. Мера турских ужаса толика је, да већ Србија нити их сме више мирно гледати, нити може БЕЗ ПОНИЖЕЊА остати и даље у свези са једном државом, која своју снагу црпи у пустошењу, ватри и крви, и која у фанатичком заносу своје већ и нашу Кнежевину угрожава. И ако се Србија према Турској најправилније понаша, Отоманска Порта почиње ипак спремати нове опасности против наше отачбине. Поред тајних завера, које она кује против наше унутрашње безбедности, Отомански министар спољних послова већ нам и отворено прети, да Порта има небројених путова да Србији науди, **МА И НЕ БИЛА С ЊОМЕ ФОРМАЛНО У РАТУ.**

Срби! Кад Порта узима према нама оваки тон претње у тренутку, кад је притиснута војском једне од најсилнијих држава, онда је очевидно, да ми не смемо пропустити данашње прилике, а да не покушамо, да једном за свагда обезбедимо нашу будућност. Не, борба са нашим вековним непријатељем није свршена нашим прошлогодишњим ратом. Не би било ни поносно, ни корисно по нас, кад бисмо

се ми коначно предали пословима мира, а не бисмо, у границама своје снаге, настали, да се отклоне опасности, које прете српскоме племену, и да се наш народни задатак приведе сретноме крају свом. И ако велика и храбра војска руска може, и без нашег суделовања, да увенча успехом ону свету ствар, коју је ЦАР АЛЕКСАНДАР узео под своју моћну заштиту, ништа нас на свету не може ослободити од дужности, коју Српски Народ има да изврши као члан хришћанских народа на истоку, коју Србија треба да испуни и према себи и према племену своје. Народи не могу доћи до праве слободе докле је не откупе својим знојем, па, ако мора бити, и својом крвљу. Велика дела, као што је оно, у које смо ми, прошле године, ушли, не почињу се, па да се на по пута застане. То би била политика малодушна, родољубље недовољно. За њ би нас корело потомство, проклињала наша патничка браћа; за њ би се ми сами горко кајали. Блажене сени оних наших јунака, што, прошле године, попадале по бојним пољима, нас би се одрекле, кад би са висина својих видеде, да смо се предали немарности онда, кад се на нашим границама крв потоцима лије; да ништа не продузимамо, да извршимо њихов аманет и да потражимо непријатеља, који је у нашој лепој и плодној земљи прибегавоо ватри и пустошењу без сваке војене потребе.

Само постојањем и издржљивошћу можемо ми корисно довршити племенит и одважан почетак, који

нас је стао необичних трудова и големих жртава. Ми смо до сада имали времена, а БИЛИ СМО И У ПРАВУ, да отпочинемо. Ако је непријатељ прошле године био надмоћнији од малих кнежевина, данас ми, ступајући на бојно поље, налазимо на њему славом увепчану војску руску, налазимо нашу јуначку браћу Црногорце и наше храбре суседе румунске, који су прешли Дунав, па се боре славно за своју независност и за слободу потлачених хришћана.

Срби! И ми устајемо данас на оружје за свету народну и хришћанску ствар. По примеру деде Мога, сво и Мене, да се опет ставим на чело наоружаног Народа Српског. На застави, коју Обреновић IV, по нова развија, уписана је слобода и независност народна. Под овом заставом, ви сте већ сјајно осведочили своје родољубље и самопрегоравање. Сад само један одважан корак напред, па да се рукујемо са оном браћом нашом, с којом смо се на Косову растали. Данас или никад куцнуо је час, да се, једном за свагда, доврши велико народно дело, које су таковски јунаци онако славно отпочели, а ми, прошле године, прихватили. Зато напред, јунаци, уз победоносне заставе ЦАРА ОСЛОБОДИОЦА, с вером у Бога, свемоћнога заштитника правде, а у име ОСЛОБОЂЕЊА СВОЈЕ ПОДЈАРМЉЕНЕ БРАТЕ У ИМЕ НЕЗАВИСНОСТИ НАШЕ ДРАГЕ ОТАЧВИНЕ СРБИЈЕ.

Напред, јунаци, Божија је воља!

1. Децембра, 1877 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с р.
КЊАЗ СРПСКИ.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ.

На предлог Нашега министарског савета,

Имајући на уму: да се владалачком прокламацијом данас позива народ српски на оружје за ослобођење и независност, и да се за ту цел, којој народ српски од Косова тежи и за коју се бори, предузима учешће у рату Русије противу Турске,

На основу члана 56 и 38 устава и § 2. закона о устројству војске од 20. Марта 1864. године (збор. XVII. стр. 65),

Решили смо и решавамо:

Члан 1.

Проглашује се у свој Србији ванредно или ратно стање.

Члан 2.

По томе и сва се војска ставља у ванредно или ратно стање.

Члан 3.

Овај указ ступа у живот данас.

Препоручујемо Нашем министру војном, да овај указ обнародује, а свима Нашим министрима, у ко-

лико се кога тиче, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се поковавају.

1. Децембра 1877.

У Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник,*

С. Грујић, с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ.

На предлог нашег министарског савета,

Имајући на уму: да се владалачком прокламацијом данас позива народ српски на оружје за ослобођење и независност, и да се за ту цел, којој народ српски од Косова тежи и за коју се бори, предузима учешће у рату Русије против Турске,

И узимајући у обзир, да је данашњим указом нашим проглашено ратно стање,

На основу члана 56 устава,

Наредили смо и наређујемо, што ће силу закона имати:

Члан I.

Војно-судски законик од 8. Априла 1876. године ФМ[№] 3019, који је по нашем указу од 17. Јунија 1876 године добио силу закона, и који је штампан у зборнику закона XXIX на страни 477 до 623, са додатим му § 12^a од 11 Августа 1876 године зборник XXIX стр. 662, и § 158^a од 23 Августа 1876 године зборник XXIX стр. 664, — уводи се на ново у важност.

Члан II.

Овај закон ступа у живот данас, и важиће до престанка ратнога стања.

Препоручујемо Нашем министру војном, да овај закон обнародује, а свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоровају,

1. Декембра 1877.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађанства,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
органски и духовни,*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ.

На предлог Нашега министарског савета,

Имајући на уму: да се владалачком прокламацијом данас позива народ српски на оружје за ослобођење и независност, и да се за ту цель, којој народ српски од Косова тежи и за коју се бори, предузима учешће у рату Русије противу Турске.

И узимајући у обзир, да је данашњим указом Нашим проглашено ратно стање,

На основу члана 56 устава,

Наредили смо и наређујемо, што ће силу закона имати:

Члан I.

Законска определења за кажњење кривица војника у добровољачким четама од 17 Јунија 1876 године, која су штампана у зборнику закона XXIX на страни 464, — уводе се на ново у важност.

Члан II.

Законска определења у члану I. означена вредиће и за војнике у устаничким четама.

Члан III.

Овај закон ступа у живот данас.

Препоручујемо Нашем министру војном, да овај закон обнародује, а свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да се о извршењу његовине старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покорвају

1. Декембра 1877.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник,*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ

На предлога Нашега министарског савета,

Имајући на уму: да се владалачком прокламацијом данас позива народ српски на оружје за ослобођење и независност, и да се за ту цел, којој народ српски од Косова тежи и за коју се бори, предузима учешће у рату Русије противу Турске,

И узимајући у обзир:

Да је данашњим указом нашим проглашено ратно стање;

Да народни војници остављају своје породице и своје домове, па иду да се боре са непријатељем отачаства;

Да је потреба, да се данас више него икада одржи свуда потпуна сигурност лична, домаћа и имовина од злих људи, и у свој земљи безусловна покорност закону и брза послушност властима и у опште сталан ред;

Да се та цел најсигурније постиже законитим а брзим кажњењем криваца;

Да се тим отклања прека опасност за јавну сигурност и велика опасност за земаљску безбедност,

На основу члана 38 и 56 устава,

Наредили смо и наређујемо, што следује, и што ће силу закона имати:

Члан I.

Закон о преком суду од 18 Јунија 1876 године, који је штампан у зборнику закона XXIX на страни 634 до 643, — уводи се наново у важност.

Члан II.

После члана 7 додаје се у закону о преком суду овај

Члан 7. а

Полицијска власт, по наредби или одобрењу команданта кора, округа, места или града, може предавати сва у члану 7 означена злочинства и преступљена војеном суду, који се налази у месту, где и преки суд, или ако га нема, најближем војеном суду у истој кругу корпуса, да их он суди.

Члан III.

Члан 18 тога закона о преком суду (о мањем броју судија за решавање у касационом суду, по што је прописано његовим устројством) укида се.

Члан IV.

Овај закон ступа у живот данас, и важиће до престанка ратнога стања.

Препоручујемо Нашим министрима правде, унутрашњих и војених дела, да овај закон обнародују, а свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравују.

1. Декембра 1877.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреба заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник,*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашега министарског савета,

Имајући на уму: да се владалачком прокламацијом данас позива народ српски на оружје за ослобођење и независност, и да се за ту цел, којој народ српски од Косова тежи и за коју се бори, предузима учешће у рату Русије противу Турске,

И узимајући у обзир, да је данашњим указом Нашим проглашено ратно стање,

На основу члана 56. устава,

Наредили смо и наређујемо, што ће силу закона имати:

Члан I.

Закон о употреби чиновництва и свештенства на војну службу за време рата, који је 17 Јунија 1876 године издат и у зборнику закона XXIX на страни 440 штампан, — уводи се на ново у важност.

Члан II.

Овај закон ступа у живот данас, и важиће до престанка ратнога стања.

Препоручујемо свима Нашим министрима, да овај закон обнародују и о извршењу се његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

1. Децембра 1877.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

Министар иностраних дела, и по потреби заступник председника министарског савета,

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ

Имајући на уму, да се владалачком прокламацијом данас позива народ српски на оружје за ослобођење и независност, и да се за ту цел, којој народ српски од Косова тежи и за коју се бори, предузима учешће у рату Русије противу Турске;

Узимајући даље у призрење, да је сада у ванредним приликама највећа народна потреба, да се наредбе власти најбрже, најтачније и најревносније врше, те да би се осигурао успех народног дела,

На предлог Нашега министарског савета,

На основу члана 56. устава,

Наредили смо и наређујемо следеће, што ће силу закона имати:

Члан 1.

Сваки чиновник, који у садањим ванредним околностима не би тачно, ревносно и искрено вршио налоге претпостављене власти, или који би својим радом, понашањем или говором, у служби или ван ове, умаљавао народно одушевљење према предузетој

општој ствари, те тиме сметао успеху исте, — може се, на предлог надлежног министра, по узетом изјашњењу и на основу прибављених дата, а по саслушању министарског савета, указом Књажевим уклоњити са звања, на коме се наводи; а затим претписом надлежног министра одредити на вршење друге које дужности.

Члан 2.

На место овако уклоњеног чиновника одредиће се одма претписом други чиновник или пензионар да врши његову дужност, и овај одређени чиновник или пензионар, ако би имао мању плату или пензију, примаће плату или пензију равну плати уклоњеног чиновника.

Ово ће се вршити тако: да вршилац туђе дужности вишак, који ће му припадати преко своје плате или пензије, прима из плате уклоњеног чиновника, а овај да прима само остатак своје плате ма и да би био употребљен на другу дужност.

Члан 3.

Ни један, ни други од чиновника, о којима је говор у члановима 1. и 2., неће добијати дијурну, попутину и селидбене трошкове у случајима, гди би им иначе то по закону припадало.

Члан 4.

Овај закон ступа у живот од дана Књажева потписа, а важиће докле буде трајало ратно стање.

Препоручујемо Нашем министарском савету, да овај закон обнародује, а свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

1. Децембра 1877.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
чиновник грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заслужник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник,*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ.

На предлог Нашега министарског савета,

Имајући на уму: да се владалачком прокламацијом данас позива народ српски на оружје за ослобођење и независност, и да се за ту цел, којој народ српски од Косова тежи и за коју се бори, предузима учешће у рату Русије противу Турске,

И узимајући у обзир проглашено ратно стање, због кога су сви војници а и они, који нису војници, али изван места свога пребивања врше војене дужности, напустити морали своју приватну радњу и зараду,

На основу члана 56 устава,

Наредили смо и наређујемо следећа определења, која ће имати силу закона:

О продужењу рокова плаћања у грађанским потраживањима према дужницима, који су војници, или који врше какву војну дужност изван места сталног пребивања.

Члан 1.

У свима оним окрузима, срезовима и местима, за која закон од 23. Јунија 1877 год. (збор. 31.

стр. 1.) о продужењу рокова плаћања у грађанским потраживањима сад не важи, — продужују се рокови плаћања, обустављају се забране и задржавају од извршења досуде у грађанским потраживањима и то само према овим дужницима:

а, који су војници па се лично налазе на војној служби или под барјаком; или

б, који, ма да нису војници, собом врше ма какву војену дужност изван места свога сталног пребивања.

Члан 2.

Докле овај закон траје, не ће важити други члан у закону од 23 Јунија 1877. (збор. 31 стр. 1.) према дужницима, који су означени у претходећем члану 1. под словима а, и б.

Члан 3.

Кирајџије, на служби или дужности у члану првом под словима а, и б, означеној, и она лица, која једино од њих имају издржање, не могу се због неплаћања киреје, па ма рок и истекао био, истерати из закупног добра, ако су по уверењу државне полицијске власти оскудни.

Члан 4.

Овај закон ступа у живом данас, и важи ће до престанка ратнога стања.

Пеноручујемо Нашим министрима правде и унутрашњих дела, да овај закон обнародују, а свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да се

о извршењу његовине старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покорављају.

1. Децембра 1877.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник,*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЕЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашега министарског савета,

Имајући на уму: да се владачком прокламацијом данас позива народ српски не оружје за ослобођење и независност, и да се за ту цел, којој народ српски од Косова тежи и за коју се бори, предузима учешће у рату Русије противу Турске.

И узимајући у обзир, да је данашњим указом Нашим проглашено ратно стање,

На основу члана 56. устава,

Наредили смо и наређујемо, што ће силу закона имати:

Члан 1.

Закон о надзору државних власти над радњом општинских власти у вршењу државних послова за време рата, од 17. Јунија 1876 године, штампан у зборнику закона XXIX на страни 442. — уводи се на ново у важност.

Члан 2.

Овај закон ступа у живот данас, и важиће до престанка ратнога стања.

Препоручујемо Нашем министру унутрашњих дела, да овај закон обнародује, а свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се поковају.

1. Декембра 1877.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреба заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и архивских дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни
артиљеријски извођик,*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашег министарског савета,

Имајући на уму: да се владалачком прокламацијом данас позива народ српски на оружје за ослобођење и независност, и да се за ту цел, којој народ српски од Косова тежи и за коју се бори, предузима учешће у рату Русије противу Турске.

И узимајући у обзир, да је данашњим указом Нашим проглашено ратно стање;

На основу члана 56. устава,

Наредили смо и наређујемо, што ће силу закона имати:

Члан I.

Закон о издржавању породица сиротних војника и добровољаца за време рата, који је издат 17 Јунија 1876 године и штампан у зборнику закона XXIX на страни 438, — уводи се на ново у важност.

Члан II.

Овај закон ступа у живот данас.

Препоручујемо Нашим министрима унутрашњих дела и финансије, да овај закон обнародују, а свима

Нашим министрима, у колико се кога тиче, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покорвају.

1. Децембра 1877.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби асистент председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник,*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашега министарског савета,

Имајући на уму: да се владалачком проклацијом данас позима народ српски на оружје за ослобођење и независност, и да се за ту цел, којој народ српски од Косова кежи и за коју се бори, предузима учешће у рату Русије против Турске,

И узимајући у обзир, да је данашњим указом Нашим проглашено ратно стање,

На основу члана 56 устава,

Наредили смо и наређујемо, што ће силу закона имати:

Члан 1.

Законска определења о уређењу војених пошта од 24. Септембра 1876 године, која су штампана у зборнику закона XXIX на страни 671, — уводе се на ново у важност.

Члан 2.

Овај закон ступа у живот данас, и важи ће до престанка ратнога стања.

Препоручујемо Нашем министру војном, да овај закон обнародује, а свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да се о извршењу његовине старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

1. Децембра 1877. год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступник председника
министарског савета*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник,*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашега министарског савета.

Имајући на уму: да се владалачком прокламацијом данас позива народ српски на оружје за ослобођење и независност, и да се за ту цел, којој народ српски од Косова тежи и за коју се бори, предузима учешће у рату Русје против Турске,

И узимајући у обзир, да је данашњим указом Нашим проглашено ратно стање,

На основу члана 56 устава,

Наредили смо и наређујемо, што ће силу закона имати:

Члан I.

Законска одређења о уређењу војених телеграфа од 23. Децембра 1876 године, која су штампана у зборнику закона XXIX на страни 726, — уводе се на ново у важност.

Члан II.

Овај закон ступа у живот данас, и важиће до престанка ратнога стања.

Препоручујемо Нашем министру војном, да овај закон обнародује, а свима Нашим министрима, у koliko се кога тиче, да се о извршењу његовог стајају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

1. Децембра 1877 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступањем председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела

А. Васиљевић с. р.

Министра финансије

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашег министарског савета,

Узимајући у обзир, да је данашњим указима Нашим проглашено ванредно или ратно стање, и да је наново уведен у живот војно-судски законик од 8 Априла 1876. у свој Србији;

Узимајући даље у обзир, да се у тим указима садржи и указ Наш од 27 Новембра 1877, којим је на основу члана 38. устава и §. 2. закона о устројству војске, проглашено ванредно стање у срезовима лепеничком и јасеничком округа крагујевачког, и који је у тим срезовима обнародовао,

На основу члана 38. устава,

Решили смо и решавамо:

Члан 1.

Наш указ од 27 Новембра 1877 г. о проглашењу ванредног стања и уведењу војно-судског законика од 8 Априла 1876. у срезовима лепеничком и јасеничком округа крагујевачког, — замењен је данашњим указом Нашим о проглашењу ратнога стања и уведењу војно-судског законика од 8. Априла 1876 у свој Србији.

Члан 2.

Овај указ ступа у живот данас.

Препоручујемо Нашим министрима унутрашњих и војених дела, да овај указ изврше, а свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покуравају.

1. Декембра 1877 г.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и привредних дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансија,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник,*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа
КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашег министарског савета,

Имајући на уму: да се владалачком прокламацијом данас позива народ српски на оружје за ослобођење и независност, и да се за ту цел, којој народ српски од Косова тежи и за коју се бори, узима учешће у рату Русије противу Турске,

И узимајући у обзир, да је данашњим указом Нашим проглашено ратно стање,

Узимајући у обзир да је за ратну потребу неопходно пужан допуњавајући број нижих официра,

На основу члана 56. устава,

Решили смо и решавамо, што ће силу закона имати:

Члан I.

Овлашћује се министар војни да може предложити ради књажевог наименовања допуњавајући број официра подпоручика до педесет.

Члан II.

За извршење ове потребе може предложити нареднике, који су здрави и способни, ма да остале прописе односно испита нису испунили.

Члан III.

Плата ће им се издавати из ванредног ратног буџета за време ратовања, а после ће се предложити народној скупштини за стављање у буџет.

Члан IV.

Овај закон ступа у живот данас, и важиће до престанка ратнога стања.

Препоручујемо Нашем министру војном, да овај закон обнародује, а свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да се о извршењу његовог старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

1. Децембра 1877 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар фискације,

В. Јовановић с. р.

*Министар војених
артиљеријских пуковника*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЕЊАЗ СРПСКИ.

На предлог Нашега министарског савета,

Имајући на уму: да се владалачком прокламацијом данас позива народ српски на оружје за ослобођење и независност, и да се за ту цел, којој народ српски од Косова тежи и за коју се бори, предузима учешће у рату Русије против Турске,

И узимајући у обзир да је данашњим указом Нашим проглашено ратно стање, и да у садањим приликама држава потребује пространију помоћ да у ратном стању земље има служби и услуга, које могу корисно извршити или принети лица, која су садањим законом о устројству војске изузета од војне службе због старости или телесне неспособности,

На основу члана 56. устава,

Наредили смо и наређујемо, што слеђује и што ће силу закона имати:

Члан I.

За време рата може се сходна војна служба или услуга захтевати и од лица, која су по закону о устројству војске због година старости или телесне неспособности од личног служења у војсци ослобођена. Такова због година старости или због телесне неспособности лично од службе у војсци ослобођена лица имају учинити услугу у томе, што према имовном стању могу дати комору: у колима са коњима и кочијашем или са воловима и возаром или у коњу са пратиоцем, или могу дати коње за топовску и колску запрегу, или коња са прибором за коњаника.

Члан II.

Лица првим чланом обвезана на војну услугу у томе, што ће дати или комору, или коње за топовску и колску запрегу, или коња са прибором за коњаника, могу то давање заменити новцем, што ће решавати окружни команданти договорно са општинским властима, а по такеи коју пропише министар војни.

Члан III.

Овај закон ступа у живот данас и важиће до престанка ратног стања.

Препоручујемо Нашем министру војном, да овај закон обнародује, а свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да се о извршењу његовог ста-

рају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

1. Декембра 1877.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина.*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступник председника
министарског савета.*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде.

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела.

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела.

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије.

В. Јовановић с. р.

*Министар војни
артиљеријски и црквених.*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ.

На предлог Нашега министарског савета,

Имајући на уму: да се владалачком прокламацијом данас позива народ српски на оружје за ослобођење и независност, и да се за ту цел, којој народ српски од Косова тежи и за коју се бори, предузима учешће у рату Русије противу Турске,

И узимајући у обзир, да је данашњим указом Нашим проглашено ратно стање и да у том стању војска наша потребује ванредну помоћ од појединаца и општина,

На основу члана 56 устава,

Наредили смо и наређујемо следеће, што ће силу закона имати:

Члан. I.

Сваки самосталан командант војске на војишту или на маршу има право да нареди становање војске по приватним зградама, кад год то потреба захтевала буде, да се војска због непогоде времена или зимњег доба у добром стању одржи.

Члан 2.

Тако исто сваки окружни и већи од њега командант овлашћује се да може за време рата приватне зграде — у недостатку државних — употребити за војне болнице, станице, штабове и магацине.

Члан 3.

При употребљавању приватних зграда за становање војске или смештште њених ратних установа домаћину ће се свагда оставити за његову породицу и за радњу (ако је трговац или занатлија) онолико места у зградама колико војна власт договорно са општинском за најпотребније нађе.

Члан 4.

На захтев истих команданата дужни су појединци и општине на послугу војсци давати потребан алат за занатлијске и радничке чете, посуђе за готовљење јела, најпотребније предмете за намештај болница, станица, магацина и канцеларија, на што ће се свагда признанице издавати.

Предмети узети на послугу враћају се газдама кад потреба ратна у њима престане.

Члан 5.

За време рата војсци се мора носити рана, одело, оружје, муниција и остале потребе, што се комором све не може постићи, зато исти команданти имају право да за означену потребу наређују преко

полицијске власти *народну вучу*, о чему ће министар војни прописати нарочита правила.

Члан 6.

Овај закон важи од данас па докле рат траје.

Препоручујемо Нашем министру војном, да овај закон обнародује, а свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

1. Декембра 1877.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашних дела,

Рад. Мидојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник,*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашег војног министра, а на основу §. 92. војно судског законика наредили смо и наређујемо:

а. Да корпусни команданти у интересу војне дисциплине, задатка војске, опште безбедности и поретка могу наредити извршење сваке пресуде војног суда која изриче најстрожију казну а са којом се у осуди слажу и налазе да је на закону основана.

б. Да сваку осуду уништити могу ако неодговара правници, законској одредби и назорима предходеће тачке.

в. Да у случајима кад се са осудом слажу, али осуда не садржи најстрожију казну, коју би требало одма извршити, поступају по §. 90. војно судског законика, па и са оним осудама које изричу затвор, — ради једнаке и једно-законске употребе.

г. Да власт изложена у тачки а, овог наређења могу имати и дивизијски команданти ако је корпусни командант удаљен, но само тако, ако му овај упражњавање ове власти писмено одобри.

д. Да над оним пресудама, које не би биле извршене у смислу овог наређења коначно разматрање врши начелник ђенерал штаба врховне команде у смислу §. 90. војно судског законика.

Наш министар војни нека ово наређење изврши.

1. Децембра 1877. год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Министар војни,
аргументирани и законски*
С. Грујић с. р.

УПУТИ ЗА КОМАНДАНТЕ.

Следећи упути нека послуже командантима као допуна и објашњење већ прописаних правила тактички и административни и упута прописаног за командовање војском. —

I. У погледу административном.

1. Водите највеће старање да вам људи и стока добију нуждну храну. Где интендантура неби могла магновено помоћи, тражите сами помоћ на најбржи и уредан начин.

2. За зимску војну треба и људе и стову што већма заклањати од непогоде, нарочито ноћу. Што немора бити на предстражама и предводници изложено непогоди, смештајте, где се може, у села или подигните на брзу руку заклоне, колебе, земунце, где нема шатора. За одморшита и преношита где год се може, бирајте заветрине. Старајте се да свагда има дрва за огрев људи. Немају најљу обратите на коње, од којих зависи могућност употребе артилерије.

3. Контролишите, да сваки војник има насигрно свагда резервну рану при себи. Чепћа ће можда бити прилика, да се само на ову рачуна за извесно време и зато је сваки командант одговоран, да ова рана по пропису код људи постоји. Где оскудева првом приликом наклањујте.

4. Преко ваших надлежних органа озбиљно настојавајте, да комора за одређено време стиже митаџинама и пекарницама, и такође за најнужније време да се враћа трупама те да издржавање иде уредно. Комора да иде у прописаном реду и у скупу; у непријатељској земљи, где је нужно и са спроводом, за осигурање од препада.

5. Гдегод се у непријатељској земљи може издржавање реквизици, помажите се овим начином.

II. При становању.

6. У близини непријатеља за свако одморшито и преношито бирајте место, на коме вам је угодно да примите борбу. Осигурајте се стражама и нарочито честим патролама са свију страна, с преда и с бокова. Испитујте становнике о непријатељском положају и јачини, о земљишту и путовима к непријатељу. Штогод важније сазнате одма јављајте вишем команданту.

7. На сваком дужем одморшиту и преношиту држите се начела римског, да се трупа ошкона, дакле користи земљиштем. За ово служите се на брзу руку стрелацким рововима и заклонима за батерије. Где ће се дуже бавити, важне тачке утврдите јачим ошконима.

8. Нека вам је свагда при становању највећи ред међ возовима, и тако да су смештени, да не смеју трупама за мари или узбуну.

9. Водићете најстрожију полицију над уводама. Не трните стране људе ниопшто око војске. Све што бежи од непријатеља, мора ићи далеко у позадиност војске и не сме више пролазити кроз војску ни око војске у страну, где је непријатељ. Многи под видом жељаности долазе да уводе војску. Други се јављају као непријатељи, долазе да буди што јаве, на онда одлазе непријатељу, да га извести шта су видели. Зато по правилу оваквим људима не дозвољавајте више да се врате назад.

10. Не дозвољавајте приступа у логоре странцима, који немају нарочите дозволе да те од одвише власти, као ни залудне посете радозналаца, жена и деча, који праве само велике гомиле усред логора, који одирају најљу војника од њихове озбиљне службе према непријатељу, и који разносе бог зна какве неистините, штетне и непријатељима растурене узнемиравајуће гласове. Уредите ову ствар тако, да се не може доћи у логор без дозволе а уредите и начин дозволе за она лина, која интересима службе, својим доласком неби штетна била.

11. У свима приликама старајте се, да одржавате добар дух у ваше војске. Одмерена строгаост с једне стране, а с друге непрестано утицање на њихово расположење и непрекидно старање о подмирењу потреба ваши људи, много ће томе припомоћи. Настојавајте код свију како виши, тако и нижи старешина да у обхојају не буде нечовечности, посеве ни телесне казни.

III. При маршу.

12. На маршу свагда осим предводинце, имајте и побочице. У близини непријатељевој извојите све непотребне возове у назад, на

пола марша, са пушком свитом. Уз трупе треба да иде само муниција и саке. И сами штабна кола већа су на пола марша назад, и тек на коначу века се придруже војсци. Не трните сувишно растевање колона.

13. Ковицу правилите вада унапред. Где гођ је могуће, и где гођ земљиште дозвољава, она треба да иде на челу предводнице, и то на извесном одстојању од предводнице у напред, као заклон марширајуће трупе. Уз то шилите ковицу и у страну за заклон бокова, као и на сваком одвајајућем се путу, да вас од изненађења обезбеди и што пре о свему извести, што се сазна о непријатељу и о предлежећем земљишту. За ове задатке, ако при ковици немате за то угодни личности придајте јој кога бевералитабног или иначе способног официра, са упутом, да вас о свему најбрже извештава. Добро употребљена ковица, то су очи војскине.

14. Где вам прилика и близина пута дозволи, марширајте у више колона, те да вам развијање у бојни ред буде што брже извршено. Само колоне треба да су једна другој у близи и у непрекидној свези, те да се могу вада узајамно помагати, и да вам се не може непријатељ измеђ колона упући.

15. Где гођ можете олакшајте војницима терет, који носе на леђима, и нарочито кад се спремане за борбу, само сместите све непотребне пртљаге тако, да не допаду непријатељу у руке.

16. Како дођете у најдаљи непријатељски топамет, одма развијајте се у бојни ред, и представљајте непријатељу у главном танку линију, којој артиљеријском ватром не може толско нашкодити колико дубоки колони.

17. У опште одржавајте на маршу најстрожију дисциплину, т. ј. строги маршеви ред, који је прописан правилима и који ћете ви најподробније одредити и уредити.

18. Где гођ вам унапред лежеће земљиште није добро познато, имајте најозбиљније у дужности, да испитивањем становника и предходним рекогносцирањем осмотрите и узнате све његове особине, нарочито мостове, висове, теснаце, шуме, угодне положаје и т. д. те да вас нигде непријатељ незатече у негодном по вас за борбу земљишту, иначе лежаће на нама одговорност за недовољно осматрање.

19. Немојте ваше трупе пустити у теснаце, пре него сте напред излаз вашим групама посели и пролаз обезбедили.

IV. Поседање непријатељски обитивани места.

20. Кад сте заузели и бавите се у којем месту на непријатељском земљишту, без обзира које је природности и расположења насељене истог, места, непронустите ништа, што је правилима прописано и што је нуждно за тврдо поседање истог места и за безбедност поверених вам трупа. У ово спада у првом реду утврђивање, ма и најслабији преграда, најстрожија служба предстража, непрекидно и најозбиљније патролнске, најстрожији ред у смештају ваших трупа и непрекидна готовост, да на први знак уабине сва трупа с места стане под оружје и у распореду, који ће те за раније заклати, као и у положају, којимте раније спремили и утврдили и трупама проузгачали.

21. Према становницима држите се озбиљно, човечно по најчвршће, неопусташајте ни у чему, што би становничина погледало као слабост и оскудина енергије, вашу војску држите у најстрожијем реду и дисциплини и у сваком кораку и тренутку показите како пример реда тако и чврсту вољу, да сте готови држати се до краја, покажите да припадате војсци, која много полаже на своју част и добро име, и која је пре готова да изгине, него да осрамоти своју заставу.

V. Борба.

22. Као је напред речено, како дођете на непријатељски топамет, неостављајте трупе никако у густим колони, већ представљајте непријатељу што тање линије. На почетку непријатељског пушкомета у опште недржите више пешадију ни у четним колони, већ је развијајте у четне фронтове, пошто је то најудеснији строј за смањење губитака. Тако и крећите чете, пошто колони на бојништу сада и служи, тамо где те није штетно, дакле где има заклона, само као строј за кретање, а борба се води искључиво ватром, дакле танким стројем.

23. Како свакој војничкој радњи пред непријатељем ваља да предходи сазнавање, тако и пред сваку борбу извршите пушка *осматрања* (рекогносцирања) те да се што више упознате са предлежећим земљиштем, са снагом и распоредом непријатељевим, одакле се у неколико изводи закључак и за његове намере. Чешћом употребом и строгим контролом успособите вашу ковицу за ову службу, пошто она у њој има главну улогу.

24. При тактичким распоредима за борбу обезбедите се за све случајности држањем нуждне *резерве* под вашим непосредним наредима,

јер трупе, које једном пустате у ватру, неможете употребити на другој тачци. Често само један батаљон у резерви учини велике услуге. Наполеон је казао, да кадшто један батаљон може решити битку.

25. При нападну немојте у извршењу пренаглавити, већ претходно добро оцените јачину и распоред непријатељев и затим неувлачите пешадију у одесудну борбу, докле претходно *артиљеријом напад добољно по сиремите*.

26. Односно употребе артиљерије има вам се следејуће напоменути: У прошлом рату кад што по негде се дешавало, да је артиљерија одиочивала ватру на сувише великим одстојањима, те је тако узалудно муницију трошила, и да кадшто није довољно подионагала пешадију, већ је излазила из ватре раније. У тим случајевима пешадија, видећи се неподржана, и своју артиљерију да иде назад, сматрала је то као знак општег одступања. — Ови случајеви и у прошлом рату били су ређи но сад не треба да ји буде никако. Не треба се угледати на непријатеља, кад он одиоче ватру на прекомерна одстојања. За нас то треба да буде знак, да је његова војска непоуздана, кад без корисном ватром мисли да допуни оскудицу чврстоће; а с друге стране, кад још није време, да се с наше стране обори ватра, и ми због тога ладнокрвно дочекујемо непријатеља или му се приближавамо без ватре до успешног нашег топомета, то показује непријатељу, да има посла са озбиљном војском.

У опште по правилу, артиљеријску ватру не треба почињати пре 2000 метара против мањг оделења, или пре 2500 метара против већг и гушћг колоне или против непријатељске артиљерије.

Даље очекује се, да се артиљерија у интересу подржавања пешадије већма излаже и да што могуће дуже издржава борбу без одступања на задње положаје, дакле са самопрегоревањем у много већој мери доприноси упорности борбе и своју пешадију подржава до краја. Немци у последњем рату дочекивали су чешће артиљеријом непријатеља на најближа одстојања, и тиме спасли своју пешадију и борбу у своју корист решили.

27. И о пешачкој ватри има се подобно рећи. У прошлом рату обично наша пешадија пуцала је на одвећ далевим одстојањима, те прчила муницију, и доста пута тако пренаглашено, да се није нишанило. Таквим поступком непријатељ се само може охрабрити, видећи, да ми пуцамо у ветар и њему никакве штете нечинимо, и друго, ми се штетимо јер трошимо муницију пре времена, која се у одесудном тренутку тешко изналајује.

Зато, и ако је правилима прописано, омет се овде наређује, да сваки пешачки старешина држи добро у запуту своје људе у борби, што се тиче наљбе да ји научи, како је од штете, кад пуцају у ветар, и од колнке је користи, кад гађају у месо; да им дозвољава, да одиочну наљбу без команде, а наљбу да не наређују пре, него најдале на 800 корака противу ланца и најдале 1000 корака противу непријатељских колоне; у почетку наљба да буде спора, јер је мање сигурна, а тек на ближа одстојања да буде скора.

28. По правилу треба да извештавате свог представљеног команданта свако јутро и вече о стању ваших трупа и свему што је предно напомене. Често по изгледу незнатна ствар може имати свог дубљег значаја и вишем старешини дати прилике, да дубље проикне у намере непријатељеве.

Но после борбе, чим се закључи, и трупа у најнужнији ред доведе, треба пре свега старати се, да виши командант што пре буде извештен о свршеном делу. Извештаји о борби у првом тренутку су кратки, но треба да буду подучни т. ј. да из њи представљени командант може подучно разумети стање ствари после борбе. За тим у најскоријем року поднети потпуни извештај о борби, према постојећем пропису, нарочито тачне бројеве о рањенима и мртвима.

29. Ако се међ повереним вам трупама паће рејника мекунца, који би побегли из борбе и у опште пред непријатељем, оне међу њима, који неби били за ово кажњени смрћу, враћајте у дотичне им части војске, већ од њи стављајте засебну чету, коју поверите најчвршћим старешинама, које имате на расположењу. Ову чету употребљујте у борби напред, у првој линији наређујући иза њи нужне мере. Који се тако у борбама покажу, да тиме ранији невојнички поступак загладе, може им се прва кривица опростити и у дотичну част војска повратити.

VI. Попуњавање војске.

30. За допуну пешадије I-ве класе постоје дотичне допуњујуће чете, за артиљерију допуњујуће батерије а за коњичку резервни ескадрони.

Како у једном батаљону I-ве класе буде толико празни места, да је то по снагу батаљона осетно, одма ће се узети из одговарајуће допуњујуће чете толико војника, колико је празни места или бар толико, колико се има пушака на расположењу. —

Према томе пушке ваља одузимати од болесни и рањени војника и давати онима, који се позову из допуњујуће чете.

За допуну батерија из допуњујући батерија ваља поступати по досадашњем.

За допуну активни ескадрона узимаће се само из оних резервних ескадрона, који ишеу на сталну граничну службу одређени.

1. Децембра 1877.

У Београду.

ВРХОВНИ ЗАПОВЕДНИК ВОЈСКЕ
КНЯЗ СРПСКИ:

М. М. ОБРЕНОВИЋ, с. р.

РАСПИС МИНИСТРА ПРАВДЕ

свима судовима.

У име ослобођења и независности Његова Светлости Књаза српски Милана М. Обреновића VI., позива данас владалачком прокламацијом Својом народ српски на оружје, и за ту цел, којој народ српски од Косова тежи и за коју се бори, предузимље Србија нов рат противу Турске.

У души и срцу свакога Србина наћиће овај позив одзива, а код просвећених судија и органа српске правде, коју нам Турци од Косова галише, а коју ће сад Србија у име Бога са браћом Русима извојевати и за остали српски народ, наћиће овај владачев позив и снажне потпоре у кругу дужности њихових звања, која су им набором и поверењем нашега Пресветлога владарца поверена или им се по Његовом налогу повере. И доста ако икад сад је време да се народ српски ослободи, уједини и да постане независан.

Влада Књажева решена је, да свом снагом потпомогне Књаза нашег Његова Светлости владарца српског Милана М. Обреновића IV, у раду са народом за скоро остварење овога светог задатка и за срећно довршење овога великог предузећа народног.

Књаз и влада захтевају потпуну потпору у томе од свакога од највиших до најнижих органа државних власти, и то не само у кругу њихових дужности као власника и чиновника државних, но и у кругу њихових дужности као грађана и као Срба.

Војујући за ослобођење и јединство српског народа и за независност Србије, и борећи се за правду и слободу наше браће, која још ниште под Турцима, дужни смо састарати се, да судови у земљи неостају са изрицањем правде, поред свега, што су многи судије и стдеки чиновници и званичници отишли на војну дужност као данашњу најпречу оштру потребу. Нарочито сада строгост правде треба брзо и примерно да постигне сваки преступ, сваки преступ, сваки злочин противан мерама за успешно вођење рата с Турцима, од кога рата зависи будућност народа српског.

Но своју дужност за изрицање правде, коју треба свагда да нађе прав, и која треба увек да постигне кривог, немогу извршити судови, код којих је, због одласка на војену службу, остао мањи број судија, но што закон захтева за решавање. Али на ту потребу они могу додостављајући број својих судија, чиновника и званичника допунити доласком судија, чиновника и званичника из оближњих судова.

Ово правило о узајамном помагању првостепених судова, постављено расписом мојим од 29 Јунија 1876. показало се за време завскога рата као сасвим сходно.

За то и сад наређујем ово :

Распис министра правде од 29 Јунија 1876. (Збор. XXIX стр. 646) о узајамном помагању оближњих првостепених судова са судијама, чиновницима и званичницима уведи се на ново у важност за време, докле постоји закон од данашњег о употреби чиновничтва на војену дужност за време рата.

Ово се саопштава свима судовима на знање и у колико се кога тиче на управљање.

№ 3736.

1. Децембра 1877 год.
у Београду.

Министар правде,

ЈЕВРЕМ ЈЕУЛИЋ с. р.

НАРЕДБА

министра војног

ЗА СВЕ ОФИЦИРЕ, НИЖЕ ЧИНОВЕ И РЕДОВНЕ ВОЈНИКЕ КЊАЗ. СРПСКЕ
СТАЛАЋЕ И НАРОДНЕ ВОЈСКЕ.

Ратни закони, узимајући под своју нарочиту заштиту рањенике и болеснике да би им одлакшали положај који је и онако веома тежак, указују ту заштиту и овим особама и установама, којима је задатак да негују рањене и болесне војнике у време рата. Правила о тим законима израдила је Женевска конвенција 22-ог Августа 1867, на коју су пристали готово сви образовани народи. Тој конвенцији приступила је и Србија 24 Марта 1876. С тога налазим за нужно да саопштим целој војсци начела женевске конвенције, и наређујем свима официрима, нижим чиновима и свима војницима, да се, што се тиче рањеника и болесника пољских резервних и сталних болница, болница које за време рата подижу приватна друштва или поједина лица, као и што се тиче положаја рањеника и болесника пошто оздраве, строго придржавају ових правила :

§. 1. Докле год траје рат, све амбулаторије, пољске, друмске (етапне), резервне, сталне болнице и све болнице које су подигла приватна друштва или поједине личности, стоје под заштитом свију ратних странака, и сматрају се као установе, које нико не сме повредити. Према томе не сме се против њих предузети никаква непријатељства, на њих се не сме пудати, нико их не сме запалити, нити на други који начин шкодити им или их уништити. Како све болнице за рањене и болесне војнике стоје под заштитом свију ратничких страна, без разлике чије су, то њима није ни нужна никаква војничка сила која би бранила њихову неповредност. Међу тим са сваки ратом дешавају се и случајеви мардерства, т. ј. крађе и грабежа, с тога свака болница у којој има болесних и рањених војника, треба да има стражу која чува имање болничко од лоповлука и пљачкања и која се стара да рањеници и болесници буду на миру.

§. 2. *Све личности*, које служе при амбулаторијама, пољским и друшким, резервним и сталним војним болницама, као и при болницама приватних друштава или појединих људи, дакле сви лекари, апотекари, комесари, свештеници, носачи рањенички, болничари и послуга при болницама *неповредливи су за време рата*, и уживају ту своју неповредивост докле год врше своје дужности, и и докле год у заводима, код којих они служе, имаде рањенике и болесника. Према томе ни једна од ратних странака не сме прећати небројане личности, не сме их понети ни на какав други посао осем онога што је њихово одређење; у опште над њима се не сме употребити никаква сила. Оне не могу бити заробљене нити се могу употребити као таови. Ако њихова делатност престаје за то што је непријатељ заузео место у коме је била болница, код које они служе, оне се одиштују да се слободно врате својим војскама.

§. 3. Прибори сталних (гарнизонских) војних болница подлеже војним законима, и према томе могу бити ухађени и задржани. Личности, које служе при таквим болницама, кад се отуште да нају својим војскама, не могу повести са собом шпитаљских прибора, већ само оно што је њихова сопственост. *Напротив* сви прибори амбулаторија и пољских болница не могу се узети у плен, они су неповредливи. Међутим и прибори сталних (гарнизонских) војних болница не сму се сматрати као такав ратни плен, с којим се може располагати по вољи. Сви ти кревети, инструменти, лекови, заводни прибор, хаљине и т. д. морају се ипак употребити за болеснике и рањенике.

§. 4. Становницима непријатељске земље, који притичу у помоћ рањеницима, поштују се сва њихова права они су потпуно слободни. Сваки рањеник, кога су примили у некакву приватну кућу, на га тамо негују, постаје за ту кућу заштита, у такву кућу не сме се уквирити војска; домаћин те куће, који је примио рањенике на неговање, ослобађа се у неколико од контрибуције која се наметне на његово место, при чему ће се обаврети како на услуге које он чини рањеницима и болесницима тако и на његово имовно стање. Разуме се, савршено је све једно којој ратничкој страни припада рањеник или болесник кога је тај грађанин узео у кућу на лечење и неговање. Кад се већ у некој кући налази рањеник и болесник, против те куће не сму се предузимати никаква непријатељства, сем ако то захте војничка нужда, ал онда се наља благопречено постарати на безбедност дотичних рањеника и болесника. Али она личност, која у својој кући негује рањенике, и с тога је добила поменуте привелегије, губи их одмах, чим се сазна да их је

злоупотребила, прикривши у својој кући шицијана, или бегунца (дезертера) и т. д.

§. 5. За време битке и пошто се битка сврши, ваља скупуљати све рањенике и болеснике без разлике и своје и непријатељске; при томе непријатељски рањеници и болесници могу се одмах после битке предати непријатељским предстрижакма, ако командант нареди, и ако се обе ратне стране тако договоре, и ако околности допуште; а ако је то могућно, овда се и непријатељски рањеници и болесници лече у својим болницама. Они уживају онакву исту храну, негу и лечење као и наши болесници и рањеници. Кад оздраве, ако су постали неспособни за вршење војничке службе, пуштају се и спроводе се у њихов завичај, а ако су оздравили тако, да би могли из нова учествовати у борби, онда се слободни по под приметром задржавају у нашој земљи, докле рат траје, ни се после пуштају у њихову постојбину. Услед тога рањеници су неповредливи не само док су неспособни за даље ратовање, него и пошто оздраве не нагубиши ту способност. Све што ратил закони допуштају да се може учинити с рањеницима који су тако потпуно оздравили да би се овет могли борити, то је да се претваре у ратне заробљенике.

§. 6. Као знаке којима ће се обележавати све зграде, сви војно-санитетски заводи, и све личности које у њима служе, и по којима се имају сматрати као неповредливи, женевска конвенција установила је за болнице и у опште за све зграде и места где се налазе рањеници и болесници: белу заставу са црвеним крстом у среди, а за личности које служе у војно-санитетским заводима, или се у опште посвећују раду око рањеника и болесника: црвен крст на белој повесци која се носе на руци. Те су знаке усвојиле све хришћанске државе, које су потписале женевску конвенцију, а Турска је молила те државе, да због вероизаконских разлога у својој војсци замени ном. знаке белом заставом и црвеним полумесеком и тако исто и црв. полумесеком на белој повесци. Оне су пристале на ту захтеву, и Србија је такође 17 Маја 1877. изјавила да ће црв. ном. полумесец на белој застави и повесци дати ону важност и значај који у хришћанских држава има црвени крст. Према томе све оне зграде, шатори и т. д. на којима се вије бела застава са црвеним полумесеком, и све оне личности, које носе на руци белу повеску са црвеним полумесеком тако су исто за време рата неповредливи као и они који носе црвени крст на белој повесци или застави. Противу зграда и лица са тих знацима не сме бити никаквих непријатељства. Завојашта морају такође бити означена белом заставом са црвеним крстом, и на њих се не сме пуцати, сем ако се позитивно докаже, да непријатељ

злоупотребљује санитарску заставу. Ако се на пр. женевски знак на непријатељској страни злоупотреби тако да се под њим сакрију барутане, арсенали, муниција и т. д. онда није противно ратним законима да се на њих пуца, макар се на њима вила бела застави са црвеним крстом или полумесеком. Одговорност у тим случајевима пада на онога који је злоупотребио женевски знак, а не на онога ко је први погадио неприкосновеност његову, јер овај је изазвао несавесношћу противником.

§. 7. Раздавање белих застава са црвеним крстом као и белих повица са црвеним крстом, треба да буде свуда под строгим војном контролом, јер само војна власт има право раздавати те знаке.

§. 8. Сваки официр српске војске има потписати да је ову наредбу прочитао.

Б.Е. 838.

1. Децембра 1877 год.
у Београду.

Министар војни пуковник,

С. ЈУЛИЋ С. Р.

РЕШЕЊЕ

министра војног о укидању звања надзорника друмова и пренашању ове дужности на окружне полицај. власти.

По налогу Његове Светлости, министар војни решио је, да се звања надзорника друмова и њихове канцеларије укину, и да по прописима за њихове дужности израђенима, поступају окружне полицај. власти у рејону свога корпуса.

Решење ово спопитава се свима војним командама и надлежствима ради знања и управљања.

Ф.Е. 13.132.

2. Децембра 1877. год.
у Београду.

Министар војни пуковник,

С. ЈУЛИЋ С. Р.

ПРАВИЛА ЗА РЕЗЕРВНЕ БОЛНИЦЕ

Ш е ф

1. Дужност је шефа резервне болнице да нази да визите у болницата почињу зими: у 8 сахата изјутра, и у 4 сахата по подне; лети: у 7 сахата изјутра и у 5 сахата по подне. (Ово последње вреди за време од почетка Марта до краја Септембра). По прена послу у болници шеф може наредити, да визите и раније почињу.

2. У прописано време за визите како шеф тако и сво особље мора бити у болници и на свом послу.

3. Шеф болнице треба да је у болници што више времена. Његова је дужност да сваки дан обиђе све собе и да се увери, да ли је све чисто и у свом реду, и да ли све особље посао тачно врши, и да ли су рањеници снабдевени и неговани, као што треба.

4. Он што чешће присуствује при раздавању хране болујућим, и уверава се о њеној количини и квалитету.

5. Он обилази канцеларије, кујне, магацине, перионице, околицу болнице и т. д., и нази, као одговоран старешина, да ли је све у свом реду; и кад каква неред приметити, дужност му је да настоји, да се исти одма поправи, а дужност му је и да казни онога, који је неред учинио.

6. Сваку казну, коју над неким изрекне, мора извести у протокол кажњених, и тај ће на крају године поднети министру војеном; а у кондуит-листи или уверењу, које издаје свом особљу, мора навести је ли исто кажњено и због чега.

7. Шеф болнице подноси сваки 10 дана (и то: 1., 10., и 30. сваког месеца) рапорте из болнице, како команданту корпуса (док је овај у кругу свог корпуса) тако и министру војеном; према формулару у унутрству за службу војног санитета. Дневне рапорте подноси вишем војеном старешини, кад се у месту налази. Подноси сваки 10 дана тачан списак свих рањеника и болесника државном комесару, како би овај мо-

тао јавити фамилијама, кад распутују за рањене или болесне рођака. Ту се има тачно обележити име и презиме, род војске и чета (ескадрон, батерија) место ређења и болест од које лежи.

За умрле такође јавља засебно (осим што јави у 10 дневном рапорту) како команданту корпуса, тако и министру војном и фамилији умрлог. Овој последњој преко началника станице, коме и ствари покојнога шаље.

8. Води такође дневно стање рањеника и болесника, и при концу месеца подноси министру војном рад контроле опредељења дијете, које командир болнице подноси.

9. Кад неки рањеници у већој количини дођу, мора бити у болници као и сво особље болнице (осим женског особља ако је поћ), ма у које време дошли рањеници или болесници.

10. За нехатост у служби и учињене нагрешке шеф је подложен казни, као и сво више вајно особље; и после неколико казни (опамене, укора и т. д.) одузете му се власт шефа и преместиће се у болницу ближе бојној линији, под надзор виших или и других војених лекара; а сам има власт да потчињено особље казни по правилама војене дисциплине.

Лекар болнице.

11.*) Лекар болнице рукује с инструментима; води тачан инвентар о њима, и нази да су инструменти чисти, оштри и да се не разбацују. Он је одговоран за штету од инструмената.

12. За то све инструменте даје на реверс, било лекарским помоћницима, било болничарима (завојне инструменте). Ове задате инструменте често прегледа и кад примети штету, мора јавити шефу да би овај наплатио, од оног, ко их је упронастио (штубио, навалио не кварно).

13. Доказаном употребом искварене инструменте предлаже шефу на расходавање, и у исто време тражи нове; по то свакад чини благовремено, да болница не би оскудицу трпела.

14. Лекар болнице прави разне операције; не мора се по могућству придржавати конзервативне хирургије; и као што је прописано у правилима за више особље резервних болница, не сме ни кога на силу

*) Овде је у општавном закону погрешно стављено 10, а треба 11, зато се починући одавде цео ред тачака исправља са језицим бројем више.
Уреди. зборника.

оперирати. Нарочито не сме ни један део тела осећи, и тиме рањеника богалем учинити, ако то сам рањеник не сагласи.

15. Све теже завоје извршује сам или његов помоћник, не под његовим надзором.

16. Кад у болници има више лекара, шеф болнице уступи свакоме један део болујућих на неговаше. Тако исто одређује сваком и лекарске помоћнике и болничаре.

17. По свршеној визити и операцијама дужан је лекар још један пут заћи по собама и уверити се, да ли су сви завоји уредно извршени и да ли се у опште по његовом налогу поступа.

Кад шеф болнице за нужио шађе, може га одредити за канцеларијске и друге лекарске послове (прегледање војника, издваше сведошба, лечење официра у вароши и т. д.) пошто визиту сврши.

Дежурни болнице (лекарски помоћник)

18. Лекари дежурају у болници, ако нема довољно лекарских помоћника; по и ако ових довољно има, може шеф болнице ради бољег реда у болници наредити, да и лекари дежурају. Исто тако може шеф болнице одредити лекара на дежурство због какве казне, макар да лекари по обичају и не дежурају.

19. Дежураше у болници траје 24 сата, и смена се у дежурству чини у 10 сати пре подне.

20. За време дежурства не сме се дежурни удалити из болнице без заповести шефа; а шеф може онда то заповедити, кад би било каква послн око рањеника у вароши, на прилику кад рањеници кроз варош пролазе, па се морају у станичкој (ставној) болници превијати, или кад се лекар или лекарски помоћник мора да изашле пред рањенике; или кад се мора какав рањен официр код куће да заваје. По свршеном послу дежурни се одма враћа у болницу, нити се сме по приватном послу где год задржавати.

21. Дежурног је дужност, да себе болесничке што чешће обилази; да мотри да ли су сви болничари на своме месту; да болничари, болесници или ма ко други не прави какав неред; да сваки свој посао у одређеном месту и у миру свршава и никаку досаду болесницима не наноси; да нази, да нико без дозволе у болницу не улази, и изван прописаног времена; да нико из болнице без дозволе не излази. Он сваки дан припремљује при раздавању хране, и мотри да је иста укусна и у довољној количини. Он мора тешко болујуће чешће и дању и ноћу обилазити.

и у случају какве напрасне компликације или изненадног разбољења мора одма (ма у које доба било) у помоћ притећи рањенику и болеснику.

22. За време дежурства одговоран је шефу за све што се у болници неуредно догоди, а што је спречити могао.

23. Њему се придају у помоћ за надзор над болницом по један, а према величини болнице и два дежурна болничара.

24. За време дежурства носи свакад на руци новеску црвеног крста.

25. Кад год виши војени старешини у болницу долази, излази му на рипорт, и јави, колико у болници има рањеника и болесника, колико официра, колико простих војника. Такође и шефу рипортира сваки пут кад овај у болницу долази, шта се за време одсуства шефа догодило.

26. Дежурни може сваког рањеника, као и лекар одељења казнити одузимањем хране или га лишити поклона, (дувана, пића, особита јела) који би овај дан рањеници добили, ако је рањеник какав неред учинио. За веће погрешке јавља шефу да он у свом кругу казни.

27. Шеф болнице дужан је казнити свакога, за кога би дежурни доказао, да је погрешно против правила болнице.

28. Кад у једном одељку има више лекарских помоћника, лекар је дужан да сваком помоћнику да један део одељења; и онда овај води надзор над болничарима, над рањеницима, над чистотом, поретком, раздавањем хране и т. д.

29. Шеф болнице може одредити све лекарске помоћнике, пошто се визита сврши (а према крајњој потреби и за време ове) на канцеларијске послове, на справљање лекова, на контролисање издатака хране и т. д.

Комисар болнице, писари комисара

30. Комисар болнице свакад присуствује при раздавању хране, као и дежурни лекар, но он се нарочито у то време бави у кухињи, и настојава да се порције подједнако деле и да је посуђе у ком се храна разноси чисто. При раздавању пића гледа да се ово чисто и у прописаној количини издаје.

31. Комисар одређује својим писарима посао и настојава, да они у вршењу дужности буду тачни.

32. Писари комисарова раде све послове, који спадају у круг рада комисаровог и одговорни су свом комисару.

33. Комисар води надзор над вишим женским особљем, које рукује каквим год стварима болнице, за које је он одговоран; и кад ка-

кву неуредност приметити јавља шефу болнице, те овај с главним комисаром или газдарицом болнице ствар боље испита и у ред доведе.

34. Комисар је властан да прегледа ствари, којима рукује газдарица или друго особље болнице, а за које је ствари он одговоран.

Главни комисар

35. Главни комисар је дужност да контролише сво особље употребљено за економију резервних болница у месту; и кад је дознао или сам видио какву неуредност код комисара или његових писара, дужност му је, да са шефом те болнице и са комисаром друге болнице или са начелником станице изненада прегледа магацине и рачуне комисарове; и ако какву неуредност или нестајање материјала или новца приметити, одмах јавља вишој војеној власти, како би се редовна истрага учинила и недостатак (дефицит) од комисара наплатио. Не учини ли то, а докаже се да је знао, биће и сам одговоран и плаћа ће, заједно са комисаром, све што је нестало.

Женско више особље

36. Осим вишег особља резервних болница, за које су прописана правила раније, сматрају се као више помоћно особље, и женске, које врше у болници дужности: газдарице, управнице завојног, постелног прибора и преобуке, надзорнице над кухињом, и надзорнице над перионицом.

Газдарице болнице

37. Дужност је газдарице, као и свог вишег особља, да pazi, да се у болници ред и тишина одржава, да сво особље свој посао самостојно врши, да се чистоћа у болници одржава, да се материјал болнице чува и не расипа, да се храна у прописано време и добро зготовљена издаје. Она pazi да сво више женско особље свој посао тачно врши, а по могућству помаже у свитвом женском раду управници завојног прибора (закри, пришије дугме и т. д.)

38. Она обилази кухињу, перионицу, магацин, једном речи, њена је дужност, да у болници, као и у својој кући, све разгледа и у ред доведе. Разуме се, да при томе мора имати на уму прописана правила за болнице. Ако је потреба она може имати ува се и једну помоћницу, која врши исти посао као и газдарица, у одељењу, које јој газдарица одреди или је само помаже у неком послу, који јој газдарица одреди.

Све ниже особље слуша њене заповести, а она за свој рад одговара шефу болнице.

Управница завојног и постелног прибора и преобуке

39. Она прима по инвентару поменуте ствари од комесара болнице. Она их у свом магацину р.џа, пакује и у добром стању чува. Све издате и ново примљене ствари заводи у спискове пријема и издавања, и показује комесару, који опет са своје стране, води тачан инвентар о свему томе, као и о осталом прибору и материјалу болнице.

40. Она pazi, да се у прибору, с којим рукује, велика економија води, и евентуално издаје из свог магацина, колико лекар буде одредио, и издаје свакад на признаницу лекара или дежурног или другог овлашћеног лекарског помоћника; и те признанице уз списак издавања чува и комесару даје.

41. Она такође чини све ситне оправке над тим стварима (закрпни, пришиве дугме и т. д.) и кад јој посао дозволи помера њебет, шије за болницу, сече троуголне мараме, фачле и т. д.

42. Њој се у помоћ придаје и једна помоћница, које је поглавита дужност, да води рачун о прлавим стварима болнице, (завоју, постелним стварима, кошулама и т. д.); да ове испуњава, бележи и да настојава, да се све пере и чува, што се још употребити може.

43. Она све прлаве ствари предаје по списку надзорници над пернициом, а један списак (или боље књижицу) код себе чува, и по овом од ње чисто прима и управници магацина завојног и постелног прибора предаје.

44. Кад сврши посао око прлавог прибора помаже управници магацина у разним женским радницама.

Ове обавде стоје под надзором газдарнице.

Надзорница над кујном

45. Она pazi, да се кујна и кујинско посуђе чисто држи, pazi да се посуђе не упропаштује и не разноси и за то води списак о свом том посуђу. Настојава, да у кујни влада ред и тишина, да сво посуђе своје место има и да се на том свакад држи, и настојава да сво особље кујне свој посао тачно врши. Она сама рукује са дневним издатком материјала за храну, који од комесара прима, и који куварници издаје онда

кад треба да се употреби, и pazi, да занета сав материјал употреби и pazi да занета сав материјал употреби и да се ни најмањи део не отуђи или на другу цел не употреби.

46. Она настојава да куварница храну чисто и укусно справља. Она помаже и комесару, да материјал за храну што јевтиније набави; и за то чешће с комесаром иде на пијацу.

И она стоји под надзором газдарнице болнице.

Надзорница над пернициом.

47. Надзорница над пернициом pazi, да посуђе за прање буде чисто и у свом реду, настојава да се све што је за прање одређено, добро опере, осуши и према потреби унегла или парола. Она тржи да прање свој посао брзо и уредно врше, да време у залуд не проведе, и да свака свој посао у тишини ради.

48. Она чува материјал којим се пере, и кад је потреба издаје га праљима, и pazi да га ове не отуђе. Такође јачо pazi, да се материјал, који се пере не отуђује и не упропаштује; води списак о њему (према списку, који је уз материјал за прање послат) и праља га чиста у болницу такође по списку.

49. Кад приметити неуредност од стране праља или другог особља у перници, јавља комесару или шефу или газдарници болнице, и тражи, да се пове боље праље погоде.

И ова је под надзором газдарнице болнице.

Ниже особље резервне болнице.

Болничари.

50. Послугу око рањеника и болесника резервних болница чиниће добровољни болничари, а где оних нема ту ће се употребити народни војници из резерве, или они из I. или II. класе, који због слабијег здравља нису способни за борце или службу у пољу.

51. Дужност је добровољних болничара у резервним болницама прописана у правилима за добровољне болничаре. Но осим тога они се могу употребити за пренос и сировод рањеника из болнице у болницу или из једног места у друго. Њихова је дужност такође да пишу писма фамилији рањеника, кад овај захте. Дужност им је такође да у болници дежурају, и да пољу стражаре код опасно болујућег.

52. На дежурство одређује их шеф болнице и то редом. Према величини болнице дежурних болничара биће један или два. Кад су двојица један је свакад старији, а други млађи дежурни.

53. Дежурни болничари примају заповести од шефа болнице или од дежурног лекара.

54. И њихово дежурство, као и лекареко, траје 24 сахата и смењује се у 10 сах. пре подне.

55. За време дежурства болничар се не сме скидати, изузати, ни у постелеу лећи.

56. Дежурног је болничара дужност да pazi, да се по собама по-редак и чистота одржава, да нико у болници не виче или иначе рањенике увнемирује. Он pazi да својим особље свој посао као што треба извршије и наредба се шефа болнице и другог вишег особља болнице придржава. Он pazi да нико у болницу у неодређено време и без дозволе не улази, нити из ње излази; и кад које страво лице са дозволом у болницу дође, дежурни га болничар, ако нема друга преча посла, по болници спроводи.

57. Све што год неуредно примети дужност му је да прибележи и шефу болнице и дежурном лекару јави. Но и кад је у болници све уредно, дежурни болничар мора сваки пут, кад шеф у болницу долази њему на рапорт изаћи, и јавити му, има ли шта ново (долазак рањених, умирање неког рањеног и т. д.) или нема; и колико има у болници рањеника и болесника.

58. То исто чини кад у болницу дође и сваки виши војени старшина.

59. За разлику од осталих болничара, дежурни болничар носи на левој минци првени крст на белој повесци, док ни који други болничар по болници не носи.

60. Ноћу дежурни болничар обилази све собе свака два сахата, и мотри да ли је све у реду, а нарочито да ли су стражари око опасно болујућих будни и на свом месту, и да ли болујуће надгледају.

61. Собе, у којима се због опасно болујућих стражари, обилазе и чешће, а и сами се тамо најчешће уз пилбока налазе.

62. Исто тако обилазе и најважније разгледају сва места, у којима ватра гори, и пазе да се пожар не изреди.

63. Док је болничар дежурни, његов посао око рањеника вршију други болничари, које лекар болнице одреди, или лекареки помоћник, кад се завоја тиче.

64. Кад болничар стражари око опасно болујућих дужност му је да седи уз кревет болујућег, спреман да му у свако време помоћ може ukazати, ако је болујући затражи или ако је лекар нешто наредно (метале облога, давање лекова и т. д.).

65. За стражаре одређују се сви болничари, што су у болници (као писари, тако и писани и наредни болничари), и то редом, по само ноћу, и то на 2 сахата, почевши од 8 сахата у вече зими, а у 9 или 10 сах. лети.

66. Док болничар стражари, не сме заспати, нити се сме од болујућег удалити. За ту погрешку шеф мора свакад строго да казни.

67. Дужност је болничара да пренеси болујуће из лађе до кола, из болнице у болницу и т. д., а тешко рањене и да на рукама (средством носила) у већем отстојању пренеси.

68. Кад болничари излазе пред рањенике и болеснике, свакад носу довољно носила, фењера, (ако је ноћ) и све што треба, да се рањеник угодно пренесе. У тој прилици иду свакад са лекареким помоћником, и у војеном поретку (два и два). Тад и сваки привезе на руку повеску са првеним крстом, да би се при послу лако разликовао; а чим се врати у болницу повеску скине и чува да се не прља и не квари.

69. Кад болничар спроводи рањенике, дужан је да их у путу надгледа и негује; да ствари болничке, послате уз рањенике, или према наредби шефа болнице у болницу враћа или на признаницу предаје старшини или болничару (страво болнице), који је пред рањенике изаслат.

70. Болничари резервних болница одређиваће се на спровођење рањеника из станице у болницу и обратно или из једне у другу болницу у месту; само по великој нужди могу се одредити на дужи спровод (из једног места у друго).

71. За ову се цел одређују болничари станицких болница, а док су они на путу, заступају их у станицкој (станицој) болници, болничари из резервних болница.

72. Дужност је болничара резервних болница да призивају ране и омих рањеницима, који пролазе кроз место, где је болница, ако у њој и не остају.

73. Ради бољег реда у болници лекар болнице одреди сваком болничару неки број болујућих, које ће послуживати и завоје им правити.

74. Сваком болничару може лекар дати 10--15 рањеника на за-вијање, а ако су рањеници лако рањени, и више. Само треба, ако је то могуће, да су ти рањеници у једној соби и један до другог.

75. Болничар који их завија мора им и друге услуге чинити (храну доносити и т. д.) према правилима за болничаре.

76. Рад још болег реда по собама, шеф болнице у споразуму лекара болнице одбере вештије болничаре и тима повери завијање рањеника, а остале одређује на спољашњу службу болнице (шпилање по ватрени, одређивање у етапну болницу и т. д.) и на помагање онима, што завијају: за држање рањеног дела или лезенчића, црвонешне прљава завоја, прошипање воде од испраних рана и т. д.

77. Болничари извезбани у завојима и у начину покретања и преношења рањеника сматрају се као старији болничари; по и овим врше, око рањеника и по собама где су њихови рањеници, све послове, прописане у правилима за болничаре.

78. Кад у соби има више болничара, онда шеф болнице у договору са лекаром болнице избере најтачнијег за собног старешину, који води надзор над чистотом и поретком у својој соби, а остале болничаре, а и болеснике на ред опомиње; и ако сам не може да стане на пут каквој неуредности, одма јавља дежурном; те овај шефа о томе извести, или и сам шефа извести.

79. При завијању рањеника болничари морају јако пазити, да постелне ствари и пресобку рањеника, а и саму собу не прљају; да завојни прибор не разбацују и не прљају; да чист завојни прибор, који претекне одма враћају у собу, одређену за његово чување (чист се завој не сме ни пошто држати по собама рањеничким) и да све поверене или инструменте за завој чисто држе, и чувају јер су за њих одговорни.

80. Кад скину завој с рањеника, морају метнути у какав засебни суд (котарицу, чинију) оне ствари које се могу прати (компреса, мараме, фачле); у други ће суд метати оне ствари, које ће се спалити (шарицу памук); а воду од испирања рана сипаће у трећи засебни суд.

81. Ко би прљао собу бацајући по њој прљава завој тог ће шеф или газдарица болнице натерати да цеду собу опере.

82. Исплаћину (воду од испирања рана) од рана мора сваки изнети из собе и просути у рупу за ту цел одређену. Ко би ту исплаћину на друго место просуо, тога ће шеф болнице казнити притвором у болници, а у обновљеном случају затвором у станици.

83. Прљава завој који ће се спалити, износе одмах из болнице, и остављају га на место, које им се за то одреди; одакле ће се у присуству дежурног однети и спалити.

84. Прљава завој што се има прати, такође износе из болесничке собе и остављају га на место, које им се одреди или га одма предају управници тог прибора, како се буде наредило, од стране шефа болнице.

85. Болничар не сме ни један део завоја за прање бацати у завој за спаливање, ни обратно; као што не сме ни један од тих завоја бацати у исплаћину од рана.

86. Чим се завоји сврше, болничари настојавају да собу доведу у ред, ако треба очисте је и провеју; а кад су све у ред довели седе у својој соби и чине услуге теже болујућим (међу облоге и т. д.) према наређењима лекареним.

87. У друге собе не сме болничар осим дежурног ни под којим изговором ићи; ако би имао службена посла у другој соби, куца на прата и зове на поље болничара, те му саопшти, шта има по послу; а такође не сме се без службена посла налазити у ходницима, канцеларијама, авлији и т. д. У онште без довољна уарока не сме болничар из собе на поље налазити; и кад их има два у соби један мора свакад бити у соби.

88. Болничари спавају по собама где су рањеници или болесници. Они устају зими у 5 сахата из јутра, а лежу између 8 и 9 сахата у вече; лети устају у 4 сахата из јутра а лежу између 9 и 10 сахата у вече.

89. У прописано време за спавање и болничари и болесници морају бити у постели, нити ико сме по болници тумарати, ни викати. Дежурни строго пазе на то.

90. Кад дође прописано време за устајање дежурни болничари зађу по собама, и уверавају се, да ли су болничари већ устали, и разбде оне што још спавају.

91. Како устану морају провејати собу и настојавати да се ватра зими у фуруне наложи, или је и сами наложе; за тим унесу воду за умивање рањеника и покажу тешко болујућим при умивању или их и сами умивају; за тим очисте собу, по чева је омет провеју, и онда један од њих иде у одређено време за доручак рањеника.

92. Док се чисти соба теже рањенике треба покрити по глави марамом или убрисом да им прашина не досеђује; лакше рањени треба да изађу из собе у то време.

93. Пред долазак лекара почну развијати рањенике а могу им и ране испрати, а по неког рањеног и завити, ако је то лекар дозволио.

94. За учињене погрешке шеф болнице казни болничаре сходно правилима за добровољне болничаре, и бележи у засебни протокол изречене казне и уарок казнеца, и извод тог протокола спроводи државном комисару за приватну помоћ.

95. Казну притвора издржава болничар у каквој засебној соби болнице, (члан 133, а на основу члана 75 уредбе, закона и правила о војеној дисциплини).

96. Казну затвора издржава болничар у станици (где начелник станице затвара и остале кажњене војнике). Шеф болнице може казнити највише са 5 дана затвора, а остале више војене старешине са 10 дана затвора.

97. Болничаре бира и одређује државни комисар за приватну помоћ на препоруку друштва црвеног крста; по унутрашњости могу их изабрати и поддбори друштва црвеног крста, само су дужни, да јаве државном комисару и да од њега изниту карту друштва црвеног крста.

98. Болничари се хране и перу у самој болници. Храна им се даје, каква је прописана за болничаре стајаће војске (Правила за сталне војене болнице: цела порција).

99. Одело ће им се давати, ако га буде имало у војеним депоима; а ако не буде, одбори за скупљање прилога болницама гледаће, да им од приватних лица половно одело набаве. За преобуку добиће од друштва црвеног крста по 2 кошуље и двеје гаће, по једну памуклију и опанке (ове последње према потреби); по ово ће им се издати онда кад већ ступе у службу у болницу.

100. Добровољне болничаре, који буду служили у болници за сво време рата, и одлично се владали, наградиће друштво црвеног крста од чести моралном од чести повчанем наградом.

101. Кад се болничари разболу у служби, лече се у болници где су, као и други болесници; и ако који умре, сахрањује се о гробу болнице, као и сваки војник.

102. За сваку болницу може се узети, које за неговање рањеника, које за просту службу у болници 15% болничара и то колико је међуће 8% добровољних болничара а 7% народних војника одређених за резервне болнице.

103. Ови се последњи употребљују углавном за теже послове болнице (сечење дрва, ложење ватре, чишћење ходника, прохода и околине болнице итд.) Но од тог се не изузимају ни добровољни болничари, кад потреба болнице захтева.

104. И народним болничарима шеф болнице тачан посао одређује.

105. Болничари из народне војске хране се као и добровољни болничари, и у свему се владају по правилима, која су прописана за ове; покуравају се наредбама шефа, и вишег особља болнице, и подвргнути су казнама, као и други болничари.

Женско ниже особље.

106. За куварице и прале вреде иста правила, која вреде и за то особље при сталним војеним болницама; и оно се храни, као и болничари.

О х р а н и.

107. Храна се у резервним болницама сипава по прописима, који вреде за сталне војене болнице; и дели се на танку порцију, четвртину половину и целу порцију.

108. Храна се издаје у време прописано за сталне војене болнице: ручак између 6—7, ручак између 11—12, вечера између 6—7 сахата.

109. Кад рањеник има половину или целу порцију, онда не добија никакав додаток (млеко, јаје, печење, земичке итд.); но ако у болници има покљоњеног материјала за храну, онда се од тог материјала и овима додаток може издати; кад покљоњене хране има доста, издаје се свима, а кад нема за све, онда се даје редом: једног дана болујућим једне собе, другог дана болујућим друге собе. Шефа болнице и газдарице болнице дужност је да у том погледу тачан ред одржавају.

110. Целу порцију могу имати реконвалесценти, а од рањеника само они, за које је очигледно пола порције не довољно. У том погледу ваља бити што више економичан.

111. Кад се реконвалесценту или рањенику даје цела порција, онда се месо, што му припада, подели тако, да он добије половину за ручак, а половину за вечеру.

112. Вино ће се давати само оним рањеницима, који су, због тешке рана или јаког гнојења или због великог губитка крви, врло изнурени, и то само по 1 литру на дан.

113. Но ако има покљоњена вина; онда ће се давати свима теже рањенима, а и реконвалесцентима.

114. То исто вреди и за пиво, ако га има покљоњеног, само се од пива за оброк даје по једна пивска чаша.

115. Кафа ће се издавати, само ако има кафе и шећера покљоњеног, и то по превластину изнуреним рањеницима и болесницима; а кад много кафе и шећера има, онда ће се давати и свима тешке обрњенима.

116. За болничаре и друго особље што се у болници храни, кува се храна засебно.

117. Лезари и лекарски помоћници, која имају право на храну у болници, добијају за ручак суну, говеђину с додатком сеса, који се тог дана болујућим издаје, вариво, и још по једно јело од меса (печено или пржено). У вече по једно јело течпо (чорбу јавију) и парче печена меса. Тако се исто храни и више женско особље.

118. Храна се готови по постојећем пропису, пшти се сме више материјала утрошити него што је прописано. Комисар је за то одговоран војеној контроли, и сувишне издатке исплатиће својим новцем. Шта не може нико принудити, да више (изван прописа) материјала троши, док не би допела решење виша војена власт.

119. Комисар подноси министру војном или команданту кора (кад је овај у кругу овога корпуса) сваког месеца „опредељене дијете“ рад контроле. (Ово треба да комисари требају из војеног министарства).

Примање и отпуштање рањеника.

120. За то вреде иста правила, која вреде и за сталне војене болнице. Само треба да се стара, ако је икакво према величини болнице могуће, да рањеници и болесници у засебној соби своје аљне скриву и чисте шитаљске обуку и да се том приликом сувијером и млаком водом од нечистоте проперу, да им се ноге оперу итд. на онда да се чисти сваки у своју собу пренесу.

121. Свака болница мора примати на лечење и рањене и болесне војнике кад је потреба, по они морају свакад једни од других бити одвојени.

122. Отпуштене војнике треба упућивати начелику станице или месној војеној власти, ако ова буде постојала у месту.

123. На болнице неће се нико пуштати кући на лечење, осим оних рањеника и болесника, за које се увиди, да ће и пошто оздраве остати неспособни за даљу војену службу. Они ће се отпуштати, само ако докажу да имају средства да се код куће лече. Сви други или ће се упућити одма по оздрављењу из болнице у команду преко горе поменутих власти, или ће се слати у нарочите болнице, одређене за реконвалесценте.

Општа правила.

124. У резервне као и у све остале болнице нико се неће пуштати ако није у њима на службу одређен.

125. Шеф болнице може издати дозволу за посете болници; а и то само у одређено време, т. ј. од 11 сахата пре подне до 2 сахата по подне. Шеф не сме ником улазак у болницу дозволити, кад нови рањеници у маси долазе, јер би присуство гледаће публике сметало послу болничког особља; исто тако кад се болница пере; и у опште кад је већи поса у болници.

126. У болницу могу свакад доћи чланови одбора друштва црвеног крета, чланови придати им у помоћ за скупање прилога болници, начелик станице и све војене старешине.

127. Лекови потребни за болницу управљаће се у самој болници, а неће се из цивилних апотека узимати. За то се шеф болнице мора благовремено на њих обраћати или команданту кора или министру војном.

128. Ако у болници нема апотекара, шеф ће одредити једног помоћника лекарског да лекове чува, спрема и раздаје, док се апотекар не одреди. Кад је више болница у месту, биће један апотекар за све болнице.

129. Зарад бољег чувања ствари болнице, треба да се шеф болнице постара да се сав мески прибор (кошуље, чарапа, љебета, триуголне мараме, крпе итд.) болнице обележи скраћеним именом болнице, (н. пр. I. боугр. бол.)

130. За обележавање може се узети ова смеша:

a) Nigra mentum (црвило)
ad signanda lintea (за платно)

Rp. Argenti nitrici

Tart. depurati a p. 24

optime contritis

ad liq. ammonii caust. p. 96—100

Mascera per horam nnam et saepius agita, tum admisce miscelam paratam aae

Sacchari p. 6

Gummi arab. p. 10

Fuliginis s. p. $\frac{3}{4}$

Aqua destil. p. 96

1. Nota. Hoc nigra mentum (Redwoodi) sine ulla preparatione adhuc beatur.

2. Nota. Пошто се овом смешом платно премаже, мора се после 4 до 5 минута врћом перлом превући и онда одма подпрн.

b) Rubra mentum (црвенило)
ad signanda res laeas.

За маркирање пуњених ствари (Њебета)

Rp. Cinnabaris praeparat 7

Magnes. carbonic p. 4

Ol. terebinth. p. 1

Ol. lini p 6

terendo exacte miscantur.

Ad usum mixtio Oleo lini diluatur.

131. Обележавање је неизбежно пуно, кад у месту има више болница, и ствари се на једном месту негу, или се по приватним кућама на бесплатно праће дају.

132. Са гледишта економије и чистоте болнице, треба да комисари настајавају, да се онита периферија изван болнице одреди. За то се мора изабрати зграда у којој се може прати и сунити опрани прибор.

133. Кад су болнице у близу треба гледати, да се и храна у засебној згради спрема, или бар у једној од болнице, а и за суседне блиске болнице.

134. Свака болница мора имати одвојену мртвачку канелу и камеру за секцирање.

135. Свака болница мора спаливати неупотребљив завој (шарнију итд.) и за то мора имати на одвојеном месту фуруцу; исто тако мора имати подале од болнице руне за спаљивање испљачкине од рана, које ће се засути чим се преко пола напуно.

136. Прибор за резервне болнице требоваће се према правилима за сталне војене болнице, а инструменти, као што је прописано за пољске болнице.

137. Рад одржавања чистоте соба, а нарочито чистоте собиет ваздуха треба, ако је икакo могуће, да се за лако рањене одреди особена одвојена соба, у којој ће јести, а нарочито у коју ће ићи рад пушења. Пушење ће се дозволити по собама само оним рањеницима, који нису у стању, да сами устају, и то кад у соби нема тешко рањених.

138. Тешко рањене, а нарочито опасно рањене треба у засебну собу одвојити, како би сами рањени мање узнемиравани бивали, и како би болничари на мање места морали ноћу стражарити. У ове собе публика не сме улазити. У њима приступа може имати само фамилија, која може у таким приликама (кад је болујући у опасности) по дозволи шефа већину дана око рањеног сродника превести, ако пристане да му нужне услуге чине.

138. Но и фамилија, као и нико други, не сме ништа рањенику

или болеснику давати, док предходно шеф болнице или дежурни лекар то не дозволи.

140. Кад у месту, где постоји резервна болница нема виших војених власти, (гарнизонара, командант војске итд.) онда надзор над болницом води начелник станице, и извештава команданта корпуса или министра војеног о неуредностима болнице, а и сам настајава да са то све одклони.

141. Правила ова служе као допуна правилима за више особље резервних болница, за болничаре и за рањенике.

С овим и горе поменутих правилима измењени су §. 42 и 48 упутства за службу војног санитета.

ЕСМ 3.165.

3. Децембра 1877 год.

у Београду.

Министар војни и црквени,

Љ. ЈЕЋУЛИЋ С. Р.

ПРАВИЛА

о употреби народње вуче.

Чл. 1.

На основу закона о послуги војске у рату од 1. Децембра, народња вуча употребљава се за пренос војних предмета, ране, одећа и наоружања, кад год пренос није могуће да се са коном изврши.

Чл. 2.

Командант окружни и већи од њега или самосталног одреда, захтева у случајима потребе од окружне полицијске власти, да нареди сазив народње вуче, са означавањем броја подвоза, или товарних коња, колико и каквог терета има вуча да пренесе, где ће се и кад предмети товарати, којим путем преносити и коме и где предати.

Чл. 3.

Кад власт полицијна добије од војене требовање народње вуче, она одма наређује, које ће општине и колико која подвоза за вучу да одреди и у који дан да вуча буде на месту за товарење предмета.

Чл. 4.

При одређивању вуче, власти ће назити да се том службом поједина лица и општине не оштећувају више од других, него да се та служба редом врши.

Чл. 5.

Војена или у одсуству ове полицијна власт, одређује потребну стражу, којаће транспорт народње вуче спроводити.

Чл. 6.

Народња вуча употребљава се за преносе у границама свог округа, а најдаље до прве пограничне станице суседног округа. Ако је потреба,

да се предмети даље вуку, онда се ту на пограничној станици претоварују на народњу вучу тог суседног округа за даљи пренос и то док се не довуку до крајњег места назначења.

Чл. 7.

Да неби било никаквог задржавања у смењивању вуче једног округа са вучом другог, полицијна власт дужна је суседној увек благовремено да јави: дан кад сама нареди сазив вуче у свом подручју, у ком броју и за какву потребу, дан њеног поласка и доласка до места, где треба да се смени.

Према томе суседна власт издаје свуда наређења и стара се најтачније, да на месту смене вуче, њени подвози *чекају* долазећи транспорт.

Чл. 8.

Претоваривање и смена вуче од округа до округа, неће се допустити само у крајњој нужди, кад то *брзина* преноса неодољиво захтевала буде.

Чл. 9.

Народња вуча у границама свог округа и до прве станице изван оних, надржава се од својих кућа. Ако мора да продужи пут даље онда се даље надржава из станичних магацина.

Чл. 10.

Нека се власти војне и окружне у будуће по овим правилима управљају.

ЕВр. 13.720.

3. Децембра 1877.

у Београду.

Министар војни, изказник

Ј. ЈЕВЉИЋ С. Р.

НАРЕЂЕЊЕ

министра војног начелницима станица о примању у станицу и даљем отпраћању рањеника и болесника.

Ради бољег и сигурнијег указивања помоћи пролазећим рањеницима и болесницима, наређујем да начелници станица по следећим поступају:

1. У свима местима која су крај већих друмова, којима пролазе рањеници и болесници или која су покрај Саве и Дунава, треба начелник станице да избере један удесан локал близу друма или воде и ту да смести 10—15—20 постеља, како би пролазећи тежи рањеници ту нашли склоништа, ту се могли стално привити и топлим храном подкренити. Те сталне болнице треба да су свакад топле, да имају у приправности врућих цигаља за огревање ногу и т. д. да имају по 2—4 болничара (по могућству бербери), и све што је за указивање помоћи нужно. Гди би било подужих растојања између механа, ту да настану дотичне власти, да се на средокраћу подижу привремене механице ради наведене цели.

2. Да начелник станице у најближој кафани или механи има свакад у приправности топле хране и добра пића рад опорављена пролазећих рањеника.

3. Да лекарско и болничко особље резервних болница свакад прегледа, превије и преноси пролазеће рањенике, па онда да их начелник станице, са болничарима сталне болнице даље упути. Непревијени рањеници не следу се даље упућивати.

4. Кад је велики долазак рањеника који су за даље болнице одређени, најтежи ће остати у етаној болници; а ако у овој нема довољно места, спровешће се у најближу резервну болницу; а лакше рањенике, пошто буду превијени, распоредиће начелник станице на преноћнице по механама, кафанама и кућама.

5. Такође наређујем да начелници станица имају свакад у приправности добра хлеба и хране која се може одмах употребити (спра,

пастрме, славине, печева) и да болничарима, који на дужност иду, издају онолико, колико им за дан треба, и да на полеђини карте првеог брста забележе, шта су издали. Ово треба да имају у близости места, где пошта стаје, како би се болничарима поменута храна одмах издати могла, кад они на поштанским колима путују. Кад болничари комором путују, онда осим поменуте хране да им се за преноћнице даде топла соба и за вечеру топла храна, а такође да им тај начелник станице и за даљи пут храну изда, кад се одатле крену.

6. Да начелник станице београдске, сваки пут, кад болничари из Београда у друга места на дужност иду, издаје овима хлеб и напред поменуту храну потребну за један дан, и да на карти означи гди треба да им се друга порција изда. Ово последње треба да назначи и сваки начелник станице.

7. Болничарима следује онолико хлеба и хране колико и народним војницима.

ЕМ 3204

4. Децембра 1877.

У Београду.

Министар војни, пуковник

С. ЈЕВЉИЋ.

На основу § 82. закона о устројству народне војске, министар војни прописује следећа

ПРАВИЛА

о снабдевању народне војске од кућа у ратно доба.

Чл. 1.

За време трајања ратног стања, и док је народни војник на војеној дужности, мора уредно да добија обућу и преобуку и то:

Пар опанака сваког месеца,

Пар вувених чарапа свака три месеца,

Пар преобуке (кошуља, гаће и пешкир) свака четири месеца,

Једну памукалцу или грудњак за целу зиму.

Чл. 2.

Свака је кућа дужна, да се за преобуку и обућу свог војника сама стара.

Чл. 3.

За војнике слабога стања, морају да дају обућу и преобуку друге, нижућије куће.

Чл. 4.

Општинска је власт под строгим одговорношћу дужна, да се стара, да уредно у означене рокове за своје војнике скупи обућу и преобуку и да је преда среској, а ова опет окружној војеној власти ради даљег оданшљања војци.

Чл. 5.

За брао и уредно достављање војницима предмета снабдевања од кућа, среске власти устројавају среску аманетну пошту која аманете од општина примају и сваког месеца једаред војци однесе.

Чл. 6.

Среска аманетна пошта, осем преобуке и обуће, прима да посп својим војницима и друге предмете одела и понуде, но све то мора бити добро снаговано или у платно или торбу ушивено и да пакет не буде тежи од једне и по око.

Чл. 7.

Окружна војна команда одређује место, где се све среске аманетне војне поште морају састати, да даље заједно као окружна аманетна пошта, под надзором нарочитог окружног постилијона пут к војци продужи.

Чл. 8.

Окружна војна пошта издаје среским а ове опет општинским признанице на број примљених пакета и предмета одела и преобуке.

Чл. 9.

Подвози за ове поште узимљу се редом из народне вуче, па не мењају се нијда у путу до војске.

Чл. 10.

Кад окружна аманетна војна пошта стигне своју бригаду, онда постилијон предаје бригадној команди све што је донео за војнике да им се разда, а у повратку од њих, опет прима аманете за њихове породице.

За предате ствари, постилијон прима од бригадне команде уверење, којим се одужује код своје окружне команде.

Чл. 11.

Окружне војне полицијске власти да настојавају, да се ова правила тачно извршавају.

ЕБр. 13.719.

4. Децембра 1877.

Београд.

Министар војни, пуковик
С. ГРУЛИЋ.

На основу закона од 1. тек. мес. о широј војеној обвези чл. 2. прописују се следећа

ПРАВИЛА

1., Лица обавезана на основу закона о широј војеној обвези да дају комору, запрегу и т. д. дужна су да ово даду у натури ако имају, иначе у новцу. —

2., Ако је давање у новцу, онда се има вршити по следећој размери :

За комору колску са два коња и момком	120	##	ц.
За комору колску са једним коњем и момком	80	##	ц.
За комору колску са два коња и момком	80	##	ц.
За комору коњску са једним товарним коњем и момком	40	##	ц.
За два коња са амовима за кола	80	##	ц.
За два коња без амова за топове	90	##	ц.
За једног коња са такумом за коњаника	60	##	ц.
За кола коморичјска са аршевима за два коња	25	##	ц.
За кола коморичјска са аршевима за једног коња	20	##	ц.
За један пар амова	16	##	ц.
За прибор јахаћи за коња	12	##	ц.
За рабацјска окована кола	15	##	ц.

3., Давање у новцу врши се одма и од један пут, као што се даје и у натури, кад надлежна окружна власт затражи.

4., На овај начин добијеним новцем окружна војена власт непосредном куповином набавља оне предмете, за које је новац узела и војног министра о том извештава.

5., За послугу куповином набављене коморе (т. ј. за кочијаша, рабацју или поведника) иста војена власт рекрутује људе из резерве.

ЕВр. 13.731.

5. Децембра 1877. г.

у Београду.

Министар војни, пуковник

С. ГРУЗИЋ.

НАРЕДБА

врховног команданта војске за све војне и управне власти.

Да би се у војсци и у земљи за време рата одржао што бољи ред и да би се наша војна предузећа и њихов успех што боље обезбедио, прописују се ова правила, којих ће се држати све војне и полицијске власти :

I.

Надзор над путницима.

1. Сваки војник, свако војно лице, или које војсци припада, кад путује по служби или иде на одсуство; сваки болесник или рањеник, кад иде кући или у позадњу коју болницу ради лечења. — има ће писмену *објаву*, којом се тврди, да путује са знањем и одобрењем надлежне му власти и свога команданта.

2. Лице, које не припада војсци, на би к војсци дошло или од ње одмакло, било по свом, било по службеном послу, мора имати, ако је из Србије уредан *пасош*, добијен од војне или полицијске власти, у коме ће бити назначено куда то лице сме и може ићи; а ако је лице са стране, онда мора имати прописани *пасош* за странце и још писмену *објаву* министра унутрашњих дела, која гласи на само то лице и куда сме и може ићи.

Онај, који добегава и прелази к нама из српских крајева у Турској имаће писмену *објаву* оног војног старешине, коме је лице добегло, а у којој ће увек бити назначено куда се то лице упућује.

3. Сва ова лица, и војна и невојна, дужна су у свом путовању да покажу ове своје *објаве* и *пасоше* сваком начелнику станице или местној полицијској власти и војном старешини, а ова ће оверити им *објаву* и занесати сваког таквог путника у нарочити *записник*, те да се увек зна, који је тај путник, кад је кроз њихову станицу, место или логор прошао, одкуда је дошао, и куда и каквим послом иде.

4. Свако лице, које путује и долази к војсци, а нема оваку *објаву* или уредан *пасош*, или има или ваје од начелника станице или полицијске власти оверена; или се враћа од војске, па је војни старешина није оверно, те се из *објаве* или *пасоша* не види, да се сме и може

пратити, или за куда путује, — свако такво лице сматраће се као сумњиво, и све власти, и војне и полицијске ставиће га у затвор, и пошто испитају, ако нађу да је то војни бегунац, или се без одобрања од војске удалио сировеће га најближој војној команди; ако је пак такво лице грађанског реда, па се нађе, да је за ред опасно, или је непријатељски инцијон, сировеће га најближем војном или грађанском суду.

5. За вршење ове службе, сваки начелник станице или, где станица није, полицијски старешина, држаће на свом расположењу довољан број народних војника из друге или треће класе, који ће стражарити на улазима у село или варош, назити на спакон, који долази или одлази, тражити и онде и унутра у селу или вароши објаву или пасоси, па, кад nebude имао, предавати га местној власти. — За ове војнике обраћаће се власти местном војном команданту, а где овог нема, одређива ће их сама.

II.

Одсуства за лица која су на војној служби.

1. Само команданат дивизије или корпуса има право да даде дозволу за одсуство лицу било стројном или нестројном своје команде и то на време, које он сам одреди.

2. Болесним или рањеним војницима, дају дозволу за прелаз или превод из једне болнице у другу, лекари, који су командир полицијских и резервних болница; а онима војницима, који се одиштају кућама ради лечења, морају ову објаву да одобре и потврде, начелници санитета корпусног.

3. Онима војницима, који су били у болници па су оздравили и враћају се у своје команде, даваће објаве лекар командир болнице, а потврђиваће начелник станице или полицијска власт онога места, где је болница. У овим објавама назначује се: куда, у коју команду и преко којих места се војник у команду упућује.

4. Здравом војнику, борцу или неборцу даваће се одсуство само у оним случајима:

а. Ако му се пожаром, поплавом или другим којим подобним случајима, догодила велика несрећа код куће;

б. Ако му је смрћу, кућа имала осетне губитке, па је врло потребно да оде до куће на краће или дуже време.

Не ово ће се чинити онда, кад се овак случај код надлежне среске или окружне власти докаже, и оне званично јаве команданту тога војника.

За истинитост оваког извештаја одговорне су поменуте власти и зато су дужне, да се увере о свему што у извештају наведе.

Не и без оваког извештаја од стране власти, ако би војник сам доказао своје старешини потребу одсуства у горњем смислу, — дивизијар му може одобрити одсуство ако брзо изиште доказа за ово, од надлежне полицијске власти.

5. Бригадир и други командир, водиће нарочите спискове од војника, којима се одсуство даје, те ће контролисати, да ли се војници по истеку одсуства уредно на дужност враћају. Па ако би који војник преко дозвољеног му рока на одсуству преседео, захтеваће да се под стражом у команду сроведе, о чему ће дивизијару јавити да се по закону казни.

6. Онај војник, који би на одсуство отишао по дозволи другог нег старешине а не дивизијара или корпусног команданта, казниће се онако, као да се је без дозволепа од своје команде удалио; а старешина, који је као неваљжан одсуство одобрио, казниће се као онај, који туђу власт себи присваја.

7. И онштинеке и среске и окружне власти дужне су да назе да се нико, који је одређен на службу у војени, било као борац или као при војној администрацији, не бави у њиховом кругу без дозволе надлежног команданта, или ако дозволу има, дуже него што у објави гласи. Нађу ли кога без дозволе или да му је рок дозволе истекао, одмах ће упутиги га, под стражом, његовом команданту.

Него тако дужне су поменуте власти да одмах прикупе и својим деловима војске упути и оне војнике или на војну какву службу одређена лица, која су известила од концентрације војске, било због болести или што су на одсуству били.

8. Онштинеке, среске и окружне, у онште све полицијске власти, које не би истраживале и у њихову команду упућивале војнике и на војну службу одређена лица, него би их у својој средини, без дозволе или преко рока дозволе триниле, — сматраће се да не врше своју дужност, па ће се с њима поступити по закону.

У главном стану

Алексицу

6. Децембра 1877.

М. М. ОБРЕНОВИЋ IV,
књаа српски,
врховни заповедник војске.

НАРЕДБА

врховног команданта војске, за све војне, управне
и телеграфске власти.

III.

О служби телеграфској.

1. За сво време рата, све војне депеше, нарочито оне, које се тичу операција наше војске, имају првенство над свима осталима, а у опште све званичне депеше, имају првенство над приватнима.

2. Све војне депеше и све у опште званичне, а нарочито оне, које се односе на операције наше војске, — највећа су тајна, и телеграфски чиновник несме никад и ником њихову садржину да саопшти.

Телеграфски чиновник и у опште сваки, који какву службу код телеграфа врши, ако би против овога погрешно, нешто се тиме могу наши војни успеси доводити у опасност, судиће се војним судом и по војном закону, а казнити као онај, који ради у корист непријатеља а на зло и штету наше војске.

3. Депеше новинарских дописника као и у опште све приватне депеше, у којима би било ма каквог јављања, која се тичу радње наше или непријатељске војске, не смеју се примити ни отиравити ни на којој телеграфској станици.

Изузима се београдска телеграфска станица, која ће примати овог рода депеше, које би имале одобрење министра иностраних дела.

4. Исто тако најстроже забрањује се телеграфским чиновницима, да приватно, поради задовољења радозналости, позадином станицама, саопштавају оно, што у јавном разговору и на свакаку чују, а што има свезе са операцијама наше војске, као што су: догађаји на бојништу, постигнути успеси или претрпљени губитци, кретање наших трупа, старешина и њихових штабова, или ма шта, што се односи на размештај и покрет наше војске.

Телеграфски чиновник и онај, који при телеграфу служи, ако би против овога погрешно, такође казниће се по војном закону.

5. Свака војна депеша, као и свака званична у опште, кад на телеграфско надлежатељство дође, предаваће се одмах и без задржавања команди или лицу, на које је упућена.

Оне телеграфске станице, које за оваку хитну службу не би имале довољни број радносца, обраћаће се местној војној или полицијској власти, те ће им она одређивати и на ову службу упућивати потребан број војника друге или треће класе.

У главном стану

Алексићу

6. Децембра 1877 год.

М. М. ОБРЕНОВИЋ IV.

књаз српски,

врховни заповедник војске.

РЕШЕЊЕ

министра војног о образовању ђачке добровољачке батерије.

Услед молби многих ђака виших школа, нашао сам се побуђен да решим: да се из њих образује једна добровољачка батерија, која ће имати све припадљености стајаћих војника.

Ф. М. 13.375.

6. Децембра 1877 год.

Београд.

Министар војни, пуковник

С. ГРУЛИЋ С. Р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашега министарског савета,

На основу §. 56. устава наредили смо и наређујемо:

Да се у војено судском законнику, који је указом од 17. Јунија 1876. збор. XXIX 471—623 у живот уведен, учине замене и допуне, које ће силу закона имати, и то:

У §. 2, тачке 1. и 2. да се замену овако:

1. Код сваке бригаде или окружне војске.

2. Код дивизијске команде, кад су њене бригаде на окупу и дејствује самостално и за прилике кад се имају судити лица из других части војске, која долазе под дивизијску команду, при којима војени суд редовно не постоји, или кад се код оне команде код које војени суд постоји, према ком обвиненом због положаја војени суд образовати не може.

3. Код корпусне команде, кад је потреба или кад дивизијска команда не би постојала за оне прилике о којима говори предходећа тачка.

4. У опште при свакој трупи, која би се од строја бригадног или дивизијског одвојила и ставила под команду нарочитих заповедника.

У §. 4. да се дода:

При корпусној команди постојаће судски комесар са истом правном спремом, која се условљава за аудиторе.

Он је у положају вишег официра.

Сталне судске комесаре поставља Књаз указом, а ако је потреба да се они и аудитори привремено на ову дужност употребе, одређиваће их министар војни наредбом.

У §. 5. у трећем ставу место „или дивизије“ да дође „и веће команде“ за тим, место „команданта дивизије“ да дође „командант корпуса.“

У §. 6. други став да се замени:

Наредбодавац суђења сваки је онај командант, код ког постоји војени суд према сваком његовом потчињеном, а кад се он налази у обвиненом стању или се налази лице, над којим се не може по положају суд код њега образовати, наредбодавац суђења биће његов непосредни претпостављени старешина.

Осим тога сваки претпостављени старешина, кад је повређен закон и кад суђење од надлежног наредбодавца није наређено, може бити наредбодавац суђења у појединим делима.

§. 12. да се допуни:

Исто тако већи старешина, ако је обвињени био притворен, може га притвора ослободити, а ако је требао да буде притворен, а није притвор извршен, наредиће да се притвори.

§. 64. да се допуни:

„Другим речима, ако је когод оглашен да је крив по извесном тексту законском, у ком нема променљивости начина кажњенија, него се каже затвором „од до толико година“, судија већ тиме, што је за мању казну, која не сме силазити испод оне почетне мере, признаје олакшавајуће околности, као што признаје отежавајуће околности кад и иде ближе највећој мери, па не сме ни на једној страни одређивањем казне границе прелазити.

Дозвољава ли закон да се може прећи на строжији начин казне, на робију или смрт, такође судија креће се и у том начину између најмање и највеће мере, а нема ли тога помицања, него закон изриче смрт, судија не сме приступити другом начину, — чим је признао да је крив когод по таквом одређењу. Но где се у законској одредби не не каже најмања мера, него се каже затвором, робијом или заточењем, дотле и дотле, онда је најмања мера она, коју постављају §§ 105, 106 и 107 овог закона.

У §. 68 последња тачка од речи „по“ итд. да се укидне.

У §. 69 а у тачки б. ког првог става да се продужи:

„Или кад је суд при одређивању мере и начину казне повредио наређење §. 64 или је изрекао да није обвињени крив, а наредбодавац суђења налазио би, да се он код суда није извинио и да је све дотле крив, док пресуда не буде расмотрена од војеног касационог суда.

У §. 76. други став да се замени од речи „у опште“.

И над предметима, који дотле нису пресуђени или су били пресуђени а надлежни командант не усвоји пресуду, него је уништи, кад на случај наређеног другог суђења наступа и жалбено право.

Но ако је потреба и над овим предметима надлежност касационог суда може се искључити, ако Књаз не обустави дато овлашћење командантима, за време ванредног или ратног стања — према судској радњи и пресудама, него остану у власти да нерасправљене предмете расправе према том стању.“

§. 81. да се допуни:

Наредбодавац суђења у својој наредби прво излаже име и презиме обвињеног, одакле је, ком оделењу војске припадлежи и чим се занима, за какву се кривицу обвињује, на који је начин, у које време и на ком месту кривица учињена чим се доказује -- и по којој се законској одредби кривица казни, излажући ову одредбу у тексту, а за тим

излаже имена постављених судија наређујући суђење у смислу § 83.

§ 85. да се замени:

Аудитор води засебни деловодни протокол од кривичних предмета и чува акта за која стоји одговоран, све док их у потпуном реду не преда у своје време надлежној команди или свом заступнику.

Последњи став под тачком г, § 90. да се замени:

Сви команданти који упражњавају дату власт према пресудама војених судова, дужни су сваког дана кад им је дело дошло или најдање другог дана расправити у кругу своје власти; и ако не расправе стоје одговорни за рђаве последице у дисциплини заједно са судским референтом.

С тога на сваком овом наређењу, као и потврђењу пресуда противотписиваће се и ово судско лице.

У § 120. први став да се замени:

„При војеним кривицама где има учасника ваља увек знати: ко су коловође, а ко су помагачи или присталице казниме радње и перадње. По томе коловође су ова лица.

На крају § 120. да се допуни:

ж., У опште учасник је сваки онај који у казнимом делу суделује макар наговором, подбадањем и саветом, у колико и таква радња подлежи казни.

е., За учаснике и помагаче издајству, бегству или побуну, узеће се не само они који би се по

претходећој тачци обвињавали, него и они управни органи и кметови, који су дужношћу позвани да такве кривце хватају, па би их крили, заклањали или противу њих не би ништа предузимали, а знали би да се налазе у кривици и домашају њихове власти.

Овако учествовање доноси и надлежност војених власти и судова у смислу §. 21. војено суд. закона.

После § 121. да се дода:

§ 121-а

Кад здружени војници или цело одељење бегством (§ 155) или дражењем и буђењем (§ 173 и 174) или злоупотребом војене силе (§§ 187, 188 и 190) чине у ванредном или ратном стању опасна злочина дела, онда да би се изнашли коловође, наговорачи и подбадачи, којима следује смртна казна, ако на делу уваћени нису, поступиће се овако:

а., Ако се коловође, наговорачи, подбадачи и у опште који су први најстрожију казну заслужили не знаду, а учасници не ће да их открију, док злочино дело постоји као истинито и доказано, истражни старешина пошто кривце обезоружа, ако обезоружани нису, ставиће их у ред на ће узети произвољно један број између (5 и 50 управљајући се према броју учасника) и сваког на ког падне узети број издвојити и огласити за коловођу са којима ће

се као са правим коловођама по одређењима војно-суд. законика поступити.

Ако се пак овим поступком открију и одаду праве коловође, онда ће се од издвојених оних, који нису коловође увретити међу присталице.

б., Ако је случај да има много присталица, због чега би нецелиходно и бесполезно било све казнити ма и блажијом судском казном, онда ће се казнити они, који се такође једним произвољним бројем по нахођењу старешине издвоје или за које он налази да их понајуре ваља у интересу службе казнити.

в., Који је једном у оваким приликама био присталица у поврату сматраће се за коловођу и као такав биће кажњен.

У овим случајима у опште кад има много присталица, када на коловође пада најстрожија казна, онда могу се према присталицама употребити строге дисциплинске мере а да се суду и не даду.“

§. 124. после тачке е, да се допуни:

„ж., У опште при стицајима кривица, кад суд изрекне да је обвињени крив и за преступе и за злочинства, са чега наступа и промена у начину и мери казне, онда судија држи се оног начина и оне мере, која следује за најтежу кривицу, а мање казне које би следовале за мање, а признате кривице, служе за поштрење узетог строжијег начина и строжије мере у смислу напред изложених одређења.“

з., Ко на више начина или са више дела повреди војничку службу, н. пр. остави шиљбочно или стражарно место, па не само што је повредио ову дужност него и побегне из војске, или ко не изврши какву службу, па за то прими још и мито, тај се налази у стицају кривице, према свакој законској одредби за свако дело биће оглашен за кривога, а мера казне одређиваће се у смислу претходеће тачке.“

Да се после §. 124. дода:

§. 124-а.

Где год закон каже како да се казни која кривица учињена на војишту или пред бунтовницима наоружаним или пред непријатељем: има се разумети, да у војиште долази сав предео на ком војска оперира или извесна места као посаде и позиције против непријатеља или бунтовника чува, као и сва војска која се у рату мобилише, ставља под оружје и за ратне цели покреће

§. 125. да се укине.

Место §. 138. који је укинут да дође:

§. 138.

Издајства казнима по општем казнителном закону учињена од невојених лица у време ванредно или ратно, казниће се смрћу и према овим лицима.

А у издајничке радње по том закону, долазе ова дела:

„Ко са непријатељем ступи у савез и радије противу Србије; који се прими службе непријатељске и бори се противу Србије и њени савезника; ко се налази у непријатељској служби, па у време рата не остави је, него се бори противу Србије и њених савезника; ко непријатеља са знањем потпомаже и ради на предаји одбранитељних тачака или војника било српских или савезника; ко друге ратне потребе излаже опасности; који непријатељу одводи људе, — који су дужни да се боре под српском или савезничком заставом; који планове операција и утврђених места непријатељу саопштава; који непријатељу шпијунаше или непријатељске уводе прима, прикрива или им помаже; који буну међу српским или савезничким војницима подиже; који тајне државне, планове тврдиња и у опште званичне документе и акта за која зна да се од правитељства у тајности чувају, непријатељу саопшти или јавно обелодани; који на уштрб српска права уништи, преврати или прекрије документе и доказе који садрже правни однос са страним правитељством; ко поверени посао државни на штету Србије сврши; ко ради да се државна област окрњи и у опште који ради да се према владајућем дому на тамо изложене начине чине издајничка дела, види §§. 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 91-а и 91-б.

У §. 155. у трећем ставу реч „деградацијом“ укида се и замењује :

„Затвором до пет година поред лишења војених одличја.“

§. 160 да се допуни :

Исто тако кад је ратно стање, за све оне који би се обвнјавали по претходећим §§. 156, 167 и 158, због избегавања војене службе, као и за случаје изложене у §. 159, — главнокомандујући у интересу општем и ради морала у војсци, могу наредбом казне поштрити и употребити све мере које су целесходне, излажући такве кривце већим теретима и опасностима.

У §. 202 између првог и последњег става да се умете :

„Но ако се ова дела чине у рату, казниће се лекар заточењем од две до десет година.

Нема ли на оваку радњу доказа, а постоји велика сумња да је лекар непоуздан, надлежна власт смениће га одмах са те службе и она стоји одговорна за непредузете мере.

Осим тога у рату, команданти тако сумњивог лекара могу употребити и у стројевој служби ма и нестручној.

После §. 206. да се дода :

§. 206-а.

Сваки војник био млађи или старији који пред непријатељем или бунтовницима наоружаним остави место — позицију — (без да побегне) на које је

постављен да га чува, а нема на то дозволења од команданта тога положаја, да се казни смрћу. То важи и за команданте положаја, кад без дозволе претпостављеног и одређене замене таково што учине.

§. 206-б.

Сваки старешина који у борбу води војнике и који је одређен да изврши одређене задатке на не држи своје место и не врши службу бојног поретка, него оклева, изостаје и тиме доприноси да наступе зле последице за борбу па и за уважење старешинства у очима војске, да се казни најстрожијом казном па и смрћу.

§. 245. да се допуни:

„Ко злоупотреби службену власт на против постојећих прописа и наредба даје или продужава одсуства или војена лица од својих команда одваја редећи их на друге неке послове и тиме злоупотребљава своју власт или незаконито присваја власт надлежног старешине, казниће се у мирно време затвором до 1 годину или лишењем чина, а у ратно време заточењем до пет година.“

§. 270. да се допуни:

„Ако пак узете предмете употребе на своју корист, злоупотребљавајући своју власт, казниће се као отимачи. (Види §§. 138, у сизи са §. 192).“

Замене и допуне ове ступају у живот данас.

Препоручујемо Нашем министру војном, да овај закон обнародује, а свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се поковају.

8. Декембра 1877.
у Алексинцу.

М. М. ОБРЕНОВИЋ, с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник,*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОВРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ.

На предлог Нашега министарског савета.

Имајући на уму, да је прокламацијом Нашом од 1. ов. мес. проглашен рат Турској за ослобођење и независност,

И узимајући у обзир, да војска потребује ванредну помоћ.

На основу члана 56. устава, определили смо и опредељујемо следеће што ће имати силу закона:

О куповини на почек стоке за храну војск, пића за војску и сточне хране за време рата:

Члан 1.

Куповином на почек узимаће се: стока за храну војске, пиће за војску и сточна храна (фураж).

Члан 2.

Куповину на почек извршују полицијске власти саме или преко општинских власти, а по на-

редби министра војног или главног интенданта врховне команде.

Члан 3.

Решење кметова о томе: ко ће и шта ће дати од стоке за храну војске, и пића за војску или од сточне хране, подлежи, по жалби, прегледу у срезу среске, у варошима окружне полицијске власти, а у Београду управе вароши Београда.

Члан 4.

Сваки који би имао стоке, која може служити за храну војске и пића за војску или сточне хране, дужан је исту на привремене признанице издавати полицијским или општинским властима на њихово потраживање.

Члан 5.

Привремене признанице морају гласити на количину купљене стоке, пића или сточне хране, и на суму, која се има продавцу платити.

Члан 6.

Ове признанице треба да су потпуно оверене од стране власти, која куповину врши, и која прима купљену стоку, пиће и фураж за војску.

Члан 7.

Тежину стокe и фуражи одређују вештаци, а цена се за ово као и за пиће одређује по такси, коју прописује војни министар.

Члан 8.

Ове привремене признанице исплаћиваће се на касама окруж. начелства кад се то буде наредило од стране војног министра.

Члан 9.

Ко одмах не изврши наредбу општинеке или државне власти или би се иначе томе противио, власт општинека или државна сама ће одузети оно, што је од ствари наређено да да, а њега предаће војном или преком суду на суђење, по глави VII. члановима од 37 до 42 закона од 17. Јула 1876. године, зборник XXIX, страна 459 до 462, али казну ће издржати после рата, ако дотле буде упућен на бојно поље, што могу да наредe срески и окружни начелници, а у Београду управитељ вароши.

Члан 10.

Овај закон ступа у живот данас и важиће до престанка ратног стања.

Препоручујемо Нашем министру војном, да овај закон обнародује, а свима Нашим министрима, у колко се кога тиче, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

8. Децембра 1877.
у Алексинцу.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
погребн заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и архивних дела

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војки,
артиљеријски пуковник,*

С. Грујић, с. р.

РЕШЕЊЕ

министра војног о војном везбању ђана виших школа.

Због потребе у садашњим околностима, решио сам да се сви они ђаци велике и учитељске школе и богословије, који имају 20 и више година, по оштрој обвези војничкој, подвргну овде у Београду теоричком и практичком предуготовном везбању војном, после чега ће се употребити на дужности при војсци, а не потреби и према способности и на дужности при војним надлештвима.

За време свога везбања они ће у засебној својој чети стајати под командом оваг месног команданта, који ће водити бригу о њиховој обуцавању и снабдењу са нужним припадностима, по прописима за стајаће војнике.

Ф.Л. 13842.

17. Децембра 1877.

Београд.

Министар војни, пуковник,
С. ГРУЗИТ.

РАСПИС

свима ђумруцима.

С прокламацијом, којом је проглашена независност Србије, престали су да важе и сви ферман портини, у колико су нас до сад обавезивали, па према томе и ферман од 20. Новембра 1845. год., који се тиче наших ђумручких односа.

С тога укидајући 1. тачку додатка к пропису министра финансије од 25. Фебруара 1861. год. АВр. 1053, препоручујем ђумруку томе, да од сад, рачувећи од 1. овог месеца, плаћајуће ђумручину и остале таксе и на осане, што би долазили из Цариграда, Солуна или Једрена, на имали тескера или немали. Тако исто плаћаиваће од сад ђумручке таксе и на ону робу, која би се из наше земље за горе поменута места извозила.

Разуме се по себи, да ће ђумруци ону робу, која би с уредним тескерама цариградског, солунског или једренског ђумрука после 1. Децембра дошла, а била би онамо експедирана пре тога дана, пропустити као и до сад, без плаћае ђумручине и узгредних такса.

Нека ми ђумрук јави, кад буде овај распис примио.

А.Л. 9322.

18. Децембра 1877.

у Београду.

Министар финансије,
В. ЈОВАНОВИЋ С. Р.

ПРАВИЛА

о куповини на почек,

На основу закона од 8. Децембра тек. год. министар војни прописује „правила о куповини на почек“.

Члан 1.

Кад војни министар, или главни интендант врховне команде нађу за нужно, могу наредити, да се у целој земљи или у извесном крају набавља: *стока за храну војске, пиће за војску и сточна храна (фураж) и то куповином на почек за неодредено време.*

Члан 2.

Налози за набаву горе изложених војних потреба издају се полицијској власти, на ова, или сама, или средством општина куповину врши.

Члан 3.

Полицијске власти разрешују га општине, а ове опет на поједина лица, ко ће и шта дати од горе наведених војних потреба, обзирући се при овоме на именовано стање.

Члан 4.

Ако би која општина била доброг именог стања, али не би од горе именованих војних потреба имала, полицијска власт може или сама или по наредби издати налог, да таква општина купи оне од именованих потреба, које се од ње тражиле буду.

Члан 5.

Власти су дужне, да по добијеном налогу набаве одмах извршују, а сваки пак дужан је дати, што се од њега на основу закона и ових правила затражило буде.

Члан 6.

Ако би се коме при овом разрешу неправда учинила, може се у течају од три дана жалити, и то: у срезу среској, у варошима окружне полицијској власти, а у Београду управи вароши Београда.

Члан 7.

Власти су дужне да све жалбе одмах извиде и у течају од 10 дана реше. Решење њихно коначно је.

Члан 8.

Купљене потребе предају општине окружној полицијској власти, која је дужна да све што од општина прима у наречиту књигу уведе. Ову ће књигу начелства сама начинити, и пошто је увек, печатом утврдити с назначењем: колико има листа и страна.

Књига ће означавати све, што је и за признанице у члану 11., овим тачке е, казано.

Члан 9.

Признанице на купљену стоку, храну и пиће издају се или општинама, ако су оне ову набаву извршиле куповином, или приватним лицима, од којих би што било купљено, разрешом од стране власти.

Члан 10.

Ове признанице потписују власти, које куповину врше и окружна, која купљене ствари прима.

Члан 11.

У признаницама, које могу бити штампане или писане, мора се тачно назначити:

а, име општина, или приватних лица, од којих је што купљено;

б, количина купљених ствари;

в, цена, која ће се таксом од стране војног министра одредити;

г, лист и број књиге, где су ове купљене ствари код окружног начелства заведене;

д, сума, која се има платити, и то цифром и словима означена;

е, потпис вештака, који одређују количину.

Тако испуњене признанице морају још бити потврђене и печатом исте окружне власти.

Члан 12.

Полицијске и општинске власти одређују вештаке, који ће оцењивати количину стоке и фуражи. Кожа се неће продавати приватно. Купљено пиће свагда ће се мерити при окружној команди, где ће се и дара одбијати.

Члан 13.

Судово ће, у којима се ниће предаје оцењивати такође рехтаци, и оцењена сума има се у признаници назначавати под условом, да се и она продавцу исплати, ако му се судови не би вратили. Али војне власти свагда ће се старати, да се судови на време и невредним враћају.

Члан 14.

Окружне власти слаће купљену храну, ниће и оураж у она места, где се од стране војног министра или главног интенданта наредило буде.

Члан 15.

Властима се препоручује, да по овим правилима поступају.

Е.Н. 14.668.

20. Децембра 1877. г.

Београд.

Министар војни, пуковник,
Ф. ЈЕВЧИЋ.

ПРАВИЛА

за руководство свима чиновницима у заузетим сада српским земљама.

Сви чиновници, којима је у део пала та част, те су поверењем владарца свога одликовани, да први почињу вршити српску управу у земљама српским, које су сада овим ратом заузете, треба непрестано у сваком свом раду и поступку да имају пред очима ова правила:

1. Треба пре свега имати на уму, да ми долазимо у те земље, које су некад силом отргнуте од своје мајке Србије, као браћа и ослободници, те да народ тих земљама у нашем понашању и сваком нашем поступку пре свега види и осети *благодети братске управе*.

2. Понашајући се у свему као браћа и ослободници, ни у исто време треба да се понашате и радите *као просвећени органи реда и законитости*. С тога ваша улудност и ваша благост не треба да пређе у млатавост, него на против, треба да употребите све мере, које нијете за нужне у интересу реда и законитости, у интересу *личне и имаовне сигурности*, те да народ тих земљама види и осети *благодети добро уређење и законске управе*.

3. Све спорове, како кривичне тако и *грађанске природе*, треба *за сад* да расправљате *умено и брзо*, обзирући се с једне стране на наше земаљске законе, а с друго и на месне обичаје и прилике, те да народ у таком вашем раду и поступању види и осети *благодети мудре и просвећене управе*.

Српска управа за сад у овим заузетим земљама дели се на *општинску и српску*:

4. Да би ви у овом смислу могли све послове ваше вршити с *пожеланим успехом и потребном брзином*, нужно је да одмах, чим на *пово* ваше одређење стигнете, изововете све важније *глађане* поверенога *ваг* краја, на у договору с њима изберете за сваку *општину* *пеносредну* *општинску* власт; та *општинска* власт састојаће се из *кмета* и *једног* *или два* *помоћника*. За те *општинске* *старашине* треба изабрати *људе* од

поверења и енергије, koji ће и умети и хтети да ту дужност врше на опште задовољство. Према величини општине изабраће се од пет до петнајест одборника и потребан број служитеља, и сви ће ти, осим одборника, имати плату.

5. Среска управа, која се поставља од српских чиновника, састоји се из три члана: једног за полицију, једног за судске послове и једног за послове финансијске.

6. Све важније послове, било по струци полицијској, као на пр. опште мере поретка и сигурности, било по струци судској, као на пр. све веће кривичне или грађанске спорове, било по струци финансијској, као на пр. о праведнијој подели данка и у случају потребе реквизиције, тако и сва питања чисто војничке природе, где је потребно саучешће сва тројице, радиће среска управа колегијално, договором све тројице.

7. По поред ових општих и заједничких послова, сваки члан среске управе радиће и засебно сваки по својој струци. Тако:

а. Полицијски старешина водиће поглавито бригу о одржању реда и сигурности у повереном му округу и предузима ће сам све почасне мере које су за то потребне.

б. Старешина за судске послове водиће поглавито бригу о судској власти и све мање спорове расправља ће сам.

в. Старешина за финансијске послове водиће поглавито бригу о приходима државним, и спрема ће све што треба за попис становника с приближном оценом њиховог имовног имања.

8. Сви чланови управе како својим заједничким и општим, тако и својим засебним и почасним радом, стараће се да народу повереног им округа уливају љубав према Србији, адност према престолу српског владара и поверење према његовим властима.

9. Среској управи биће сада поглавита брига да буде на услузи српској војсци, која се јуначки бори за ослобођење и уједињење. С тога ће она све заповеси војених команданата тачно и брзо извршивати.

10. О току послова политичко-административне природе, шаљаће управа од времена на време извештаје члану владе при врховној команди ради поднашања Његовој Светлости, и од њега ће у томе тражити даља упутства и обавештења у случају потребе.

О току послова чисто војничке природе договара ће се управа с местним војним командантима.

А о прикупљању раче и стоке, као и о средствима преноса, извештаваће главног интенданта врховне команде.

11. Прва брига среске управе биће, чим на своје одређење дође да попише општине и органише општинску управу и да у договору са важнијим лицима свога среза обележи круг свога среза, то јест: које општине и села састављају срез ове или оне управе. Осим тога и поред осталих горе поменутих послова, управа ће проучавати и спремати земљиште и за просветни рад.

23. Децембра, 1877.

у Алексинцу.

Члан владе уз Књазу врховног команданта, министар просвете и цркв. дела,

А. ВАСИЉЕВИЋ С. Р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашег министра унутрашњих дела,
а по саслушању Нашег министарског савета,

На основу члана 75 и 76 устава, и члана 80
изборног закона скупштинског,

Решили смо и решавамо:

Редовна народна скупштина, за ову 1877. го-
дину сазива се у Београду на дан 30. ов. мес.

По у исто време, а на основу члана 77 устава
и 3-ћег одељка члана 113 закона о пословном реду
у народној скупштини:

Редовна народна скупштина, сазвана за ову
1877. годину одлаже се за шест месеци од данас,
тако да се састане на дан 24. Јунија 1878. год.,
ако не би у пре позвана била.

Наш министар унутрашњих дела нека овај указ
изврши.

24. Децембра 1877. год.
у главном стану
у Алексинцу.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Министар унутрашњих дела,
Гад. Милошковић с. р.*

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ.

На предлог Нашега министарског савета, а на
основу чл. 56 устава.

Узимајући у обзир:

1. Да је највишим решењем од 27. Октобра т.
год. наређено, да се државне власти и у 187%.
рач. год., и то докле се народна скупштина не са-
зове, а најдаље до краја ове (календарске) године
управљају по државном буџету, који је законодавна
власт за 187% рачунску годину одобрила;

2. Да је Књажевим указом од данашњег дана
редовна народна скупштина, која је сазвана за 30.
дан тек. месеца, у исто време и одложена до 24.
Јуна 1878. године;

Наредили смо и наређујемо, што ће силу за-
кона имати:

Да се државне власти и даље у 187% рач.
год. управљају по државном буџету, који је зако-
нодавна власт за прошлу 187%. рачунску годину
одобрила, све докле не би решила о државном бу-
џету народна скупштина, која је одложена најдаље
до 24. Јуна 1878. године.

Препоручујемо Нашем министру финансије а и свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да овај закон изврше; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покуравају.

24. Декембра 1877. год.
у главномо стану
Алексинцу.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије;

В. Јовановић с. р.

*Министар војна,
артиљеријски пуковник,*

С. Грујић с. р.

ДОДАТАК

правилима, о употреби народње вуче од 3. декембра 1877. ЕБр. 13720.

Да би се транспорти *војних ствари*, што је могуће брже и уредније вршили, министар војени прописује:

Чл. 1.

Полицијске власти дужне су, да при шилвању народње вуче одређују и *спроводнике*, по мргућству свагда писмене људе.

Чл. 2.

Овим спроводницима полицијске ће власти издавати *објаве*, за доказ, да су ванста за спроводнике одређени.

Чл. 3.

На сваких 20 кола одређиваће се по један спроводник. Но ако би транспорт и мање од 20 кола писмено, опет ће се један спроводник одредити.

Чл. 4.

На сваких пак 30 до 50 кола одређиваће се још по један *водник*, бао старешина.

Чл. 5.

Дужности су водника, а где ових не би било онда спроводника:
а., да води надзор над одређеним му бројем кола;
б., да прима од власти ствари за транспортирање;
в., да исте уредно при смени вуче предаје;
г., да се оу транспорта никакво не удаљава, и
д., да се за нужну помоћ при транспортирању обраћа полицијским и војним властама.

Ове дужности ће полицијске власти свагда саопштавати водницима и спроводницима.

Чл. 6.

Кад се год вуча има да употреби за пренос ствари исту ће свагда полицијске власти слати спроводним писмом, оној власти, која је ну

вахтевала. У том писмену свагда ће се назначавати имена водника и спроводника, и број кола, која се за пренос шаљу.

Чл. 7.

По потреби могу окружне војне команде саме, или по налогу веће власти одредити лица за *сталне спроводнике*, који ће транспорт до места предаје ствари свагда спроводити.

Чл. 8.

Народна вуча смењиваће се у онште, као што је то члан 6. правила о употреби ове вуче одређено. Али по прекој потреби а у недостатку кола, у суседном округу, где се смена има да изврши, може се вуча а до крајњих граница другог округа употребити.

Чл. 9.

Да се пак вуча и у трећем округу може употребити треба тражити свагда одобрење од војног министра, где није случај, предвиђен у чл. 9. поменутих правила.

ЕБр. 14993

28. Децембра 1877 г.

у Београду.

Министар војни, пуковник

С. ГРУЗИЋ с. р.

РЕШЕЊЕ

министра војног о образовању добровољачког батаљона у Ћуприји.

Због непрестаног пријављивања нових добровољаца из којих се могу поуздани за нове чете пребрати решно сам: да се у Ћуприји продужи скупљање добровољаца, а под надзором тамошњег команданта месних трупа, који ће за њих требовати све што им је потребно и надзор над обучавањем и формирањем водити.

Чим се образује чета од 100—120 људи командант ће о томе извештавати мене и врховну команду и од последње тражити упућство куд да чету упути.

Чете ће обе водити пукомери почевши са 1 и кад се образују 4 чете онда ће образовати све скупа XI. стајаћи батаљон, коме ће следовати материјалне и повчане припадљивости као и X. батаљону.

ФЛ № 14.276.

29. Децембра 1877 год.

Београд.

Министар војни, пуковник

С. ГРУЗИЋ с. р.

РАСПИС

министра финансије о трошарини на пиво.

Решно сам, да се § 48. „Правила и упућства за извршење законских наређења о трошарини на пиво“, од 7. пр. мес. АБр. 8649, сасвим укине, па по томе и последње речи у § 49. „одбијајући по 5 од сто на име фире.“

АН № 9625.

29. Децембра 1877 год.

у Београду.

Министар финансије,

В. ЈОВАНОВИЋ.

ПОСТУПАК

о узимању коморе, запреге и осталих потреба од лица, која су дужна ове ствари давати према закону о широј војеној обвези од 1. Децембра тек. год.

Чл. 1.

На основу закона о широј војеној обвези, и правила о томе прописаних 5. о. и. ЕБр. 13.731., пописују се лица, која су дужна давати комору, запрегу и остале прописане потребе.

Овај попис врше окружне војне са општинским властима.

Чл. 2.

Жалбе против пописа, а и против наређења, шта који има да да, прима корпусна команда, која коначно решава.

Чл. 3.

Давање коморе, запреге и т. п. бива или у натури, или у новцу, према прописаним правилима. Но о томе, шта који буде издао, и у којој прописаној вредности, води се нарочити списак код општинских власти. Примљени новац шиле се одмах каси војног министарства.

Чл. 4.

Општина ће давати лицима, од којих се ствари или новац узимље, признанице, у којима се називају: шта је који и у којој прописаној вредности издао.

Чл. 5.

Кад престане потреба, сваки своје ствари прима натраг, у оном стању у коме су, без икакве накнаде, ако би се упропастиле, или ако би и са свим пронале.

Но ипак општина ће издавати уверење: шта је коме и у којој вредности пронало, како би се са истим могао притежалац користити кад наступи случај чл. 8.

Чл. 6.

Ствари, које су купљене добивеним новцем, враћају се лицима, која су новац положила, ако на то пристану.

Чл. 7.

Но ако је што и од ових ствари са свим пронало или надлежна лица не би хтела ове ствари узети, тада се све имају продати на јавној аукцији, на добивени новац предаје се каси општинској.

Чл. 8.

Добивени новац од ових продатих ствари поделиће се по гурми, т. ј. сарамерно ономе, шта је који дао, било у новцу, било у стварима, које су међу тим са свим пронале.

Према овоме дакле општина ће свагда сазнавати, шта је коме од продатих ствари са свим пронало и у којој вредности, како би се у овом случају могла ова подела правично извршити.

Чл. 9.

Ако би се пак десило, да је нешто од прикупљеног новца остало, који на куповину ствари није употребљен, на се тај новац такође предаје каси општинској, и дели се на сва лица као што је у чл. 8. казано.

Чл. 10.

Све пак ово дужне су општине да расправе у течају од три месеца, од дана престанка рата, а и приватни се имају старати, да се у својим тражбинама, према овом пропису намре; јер, што год после овог времена застане неокончано, употребити се на корист фонда ликвидског, против чега се не ће никакве жалбе примати.

ЕБр. 6.

1. Јануара 1878 год.

Београд.

Министар војне, пуковник

Р. ГРУБИЋ с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЕЊАЗ СРПСКИ.

На предлог Нашег Министарског Савета,

Имајући на уму: да смо Нашом прокламацијом од 1. Децембра 1877. год. прогласили рат Отоманској Порти и да смо позвали народ Српски на оружје за ослобођење и независност, чему наш народ од Косова тежи и за што се бори;

Узимајући у обзир, да је неки део српских земаља ослобођен;

Узимајући поред тога у обзир и изјаву поднету од општина у ослобођеним пределима о преданости њиховој Владоцу Српском;

Желећи да се испитају, сазнају и по могућству задовољавају потребе становништва у ослобођеним пределима, што захтева времена и мира;

А желећи опет да становници ослобођених предела од почетка осете благодети законитог реда, слободе и правде,

Нашли смо за добро,

На основу члана 56. Устава,

Поставити и постављамо следећи:

ПРИВРЕМЕНИ ЗАКОН

О УРЕЂЕЊУ ОСЛОБОЂЕНИХ ПРЕДЕЛА.

ГЛАВА ПРВА

О општинама.

Члан 1.

Свако село, варошица или варош, што се затекло као општина, остаје и од сад тако.

Члан 2.

Но ако која од досадањих општина не би могла да и од сад остане општина, онда ће ереска власт, по саслушању одабранијих кућних старешина, распоредити општине према потреби.

Члан 3.

После једанпут извршеног пописа, свако мењање у саставу и називу општине, бива по одобрењу министра унутрашњих дела.

Члан 4.

У свакој општини има општинска власт.

Члан 5.

Општинску власт извршује кмет. Кмету се придају у помоћ за извршење општинске власти један или више помоћника, а по потреби и писар и други служитељи.

Старији помоћник заступа кмета по потреби.

Члан 6.

Општинског кмета, кметовске помоћнике и писара поставља и замењује ереска управна власт између одабраних кућних старешина у општини.

Где је потреба могу се узети и други способни вредни и поштени људи, који хоће да се настане у општини.

Члан 7.

Кмет узима у општинску службу једног или више пандура, колико и које одобри ереска власт.

Члан 8.

Општинска власт у општини управља свима општинским пословима и општинским имањем, извршује полицајску и управну власт и свршује све државне послове, који се од општине траже.

Кад у општини или за општину нема особеног војног старешине, кмет извршује и дужност војног старешине.

Члан 9.

Општински кмет суди у општини становницима за мале парнице грађанске између приватних и за мале иступне кривице.

Члан 10.

У мале парнице грађанске спадају парнице између приватних за опредељену вредност до педесет динара.

Члан 11.

У мале иступне кривице спадају оне иступне кривице, за које по нахођењу општинске власти и по месном обичају кривац подлежи казни до пет дана затвора, или до педесет динара новчане казне и ма коликој накнади.

Члан 12.

Општински кмет суди по души, по памети и по правди.

Члан 13.

Поступање у парницама и пресуђивање код општинског кмета бива усмено и кратко, и одмах се казује како је пресуђено.

Уједно општински кмет, који је решио или пресудио, одређује парничару рок, до кога може да се жали ереској власти.

Члан 14.

Општинска власт упућује већој власти све веће грађанске парнице, ако их не може помирити или поравнати, као и веће кривице, које изналази и хвата.

Члан 15.

С погледом на досадањи обичај, ереска власт, по саслушању општинскога одбора и одобрењу мивистра финансије, одредиће плату кметовима, помоћницима, писару и пандурима, и та плата улази у потребе општинске.

У те потребе улазе и плате звања или служби, које у општини буду по одобрењу или наређењу закона или државне власти.

Члан 16.

Све потребе општинеке и трошкови подмирују се прирезом општинским, по одобрењу или наређењу министра финансије.

Члан 17.

Ванредне војне потребе и трошкови у општини подмирују се ванредно у стварима или прирезу по наређењу војне власти и одобрењу министра војног или главног интенданта врховне команде.

Члан 18.

Среска власт саслушаће кућне старешине на општинском састанку, и саставиће општински одбор од пет или десет или петнаест општинара, према томе како је општина мања, која има мање од двеста, средња, која има више од двеста, и већа, која има више од пет стотина пореских глава.

Члан 19.

Овај одбор скупљаће се на позив и под председништвом кмета или среског начелника, и помагаће својим саветом општинској и среској власти.

Члан 20.

Служба општинара бесплатна је.

ГЛАВА ДРУГА

О срезовима.

Члан 21.

Свака општина припада неком срезу.

Члан 22.

С погледом на садању деобу и на потребу народа, саставиће се општине у срезове.

Члан 23.

Простор и име среза и главно место становања среске власти одређује се и мења Указом.

Члан 24.

У сваком срезу има среска власт.

Члан 25.

Среску управну и полицијску власт извршује срески начелник.

Члан 26.

Среског начелника поставља Књаз на предлог министра унутрашњих дела.

Члан 27.

Среска власт извршује у срезу све државне послове, и надзирава, руководи и исправља, а по потреби и замењује радњу општинеке власти у свима њеним пословима.

Кад у срезу нема особеног среског војног старешине, срески начелник извршује и његову дужност.

Члан 28.

Среска власт, по жалби или по званичној дужности, прегледа и потврђује или преиначава пресуде и решења општинске власти у грађанским парницама или у кривицама.

Члан 29.

Среска власт суди за све иступне кривице, које подлеже општинској власти, или, прелазећи круг општинске власти, по обичају места потпадају под казну до тридесет дана затвора или до једну стотину и педесет динара повчане казне и ма колику накнаду.

Среска власт кад пресуди или реши, одређује парничарима рок до кога се могу жалити окружној власти.

Члан 30.

Среска власт све парнице грађанске, за које није надлежна општинска власт у првом а она у другом степену, ако их не може ни сама помирити или поравнати, упућује среском судији.

Члан 31.

Тако исто среска власт све преступне и све злочине кривице, које не подлеже ни општинској ни среској власти, како их од општинске власти

прими или сама сазна и ухвати, пошто учини најнужније извиђење, предаје среском судији.

Члан 32.

Срески начелник има потребан број писара, који га по потреби или по наредби заступају.

Члан 33.

У сваком срезу биће и срески судија, кога поставља Њаз на предлог министра правде.

Срески судија има писара, који га потпомаже и по потреби или наредби заступа.

Члан 34.

Сваком среском судији придаће се по три члана и два заменика, које ће сваке године изабрати среска власт из општинских власти или општинских одбора.

Служба изборних чланова обвезна је и бесплатна.

Члан 35.

Среске изборне чланове, позива када треба за суђење, срески судија.

Члан 36.

Срески судија суди све грађанске парнице и кривице, које не припадају општинској или среској власти.

Члан 37.

Срески судија суди у свакој грађанској парници, ма да би по вредности припадала општинској власти, кад год је ма која парнична страна држава, или округ, или терез, или општина, или каква јавна установа, или кад их се парница тиче.

Члан 38.

Срески судија свршује и друге послове, које у Србији раде окружни судови или њихови чланови.

Члан 39.

У сваком грађанском спору између приватних може свака парнична страна захтевати да са среским судијом суде и изборни чланови.

Свака парнична страна, кад суђење припада среском судији, са изборним члановима, може по једног од изборних чланова да замени својим избором.

Члан 40.

За све остале парнице и случајеве и грађанске и кривичне, као и у случају члана 37. суди сам срески судија.

Члан 41.

Суђење код среског судије бива усмено и јавно, и у грађанским и у кривичним делима, осим кад јавни морал или општа потреба не допуштају јавни претрес.

Члан 42.

Кад срески судија суди са изборним члановима, пресуда се изриче по већини гласова.

Ако су подједнако подељени, решава она страна на којој је председник.

Члан 43.

Срески судија и изборни чланови решавају по савести, по убеђењу и по знању правде и обичаја народног.

Члан 44.

Чим је пресуђено, срески судија исказује како је пресуђено, и зашто је тако пресуђено.

И писмену пресуду даће парничару, који хоће.

Члан 45.

Срески судија прима од полицајне среске власти све преступне и злочине кривце.

Срески судија дужан је приметити на поступак и суђење и војно кривично дело, које му упути војна власт.

Члан 46.

Поступак среског судије у кривичним делима у истраживању, ислеђивању, испитивању и коначном претресу бива по пуној власти судије.

Судија ће судити и пресуду изрицати по својој савести и убеђењу, које је поцрпио из укупног извађаја и прибраних доказа; но у пресуди дужан је

свагда изложити разлоге, на којима своје мишљење оснива.

Судија ће осуђивати на казни по војно-судском законнику од 8. Априла и 17. Јунија 1876. (у зборнику закона и уредаба XXIX на страни 447—623) по додацима од 11. и 23. Августа 1876. (Зборник XXIX стр. 662. и 664) и по изменама и допунама од 8. Децембра 1877 год. (Српске Новине бр. 282.)

Члан 47.

Срески судија после сваког исказа грађанске или кривичне пресуде одредиће парничарима и кривцу рок, до кога се може жалити великом судији.

Пресуду на смрт слаће по званичној дужности великом судији.

Члан 48.

Плата са додацима и срескоме начелнику и судији и писарима одређује се привременим законом, а улази у среске ванредне потребе.

У те потребе улазе и плате звања или служби, које у срезу буду по одобрењу или наређењу закона или државне власти, као и станови среских власти, канцеларијски трошкови и издржавање среских завода.

Члан 49.

Све среске потребе и трошкови редовни и ванредни подмирују се прирезом на срез по наређењу или одобрењу министра финансије.

Члан 50.

Ванредне војне потребе и трошкови у срезу подмирују се ванредно у стварима или прирезу по наређењу војне власти а одобрењу министра војног или главног интенданта врховне команде.

ГЛАВА ТРЕЋА

О о к р у ж и м а.

Члан 51.

С погледом на досадању деобу и потребу народа саставиће се срезови у округ.

Члан 52.

Простор и назив округа, и главно место становања окружне власти, одређује се и мења законом.

Члан 53.

У сваком округу биће окружна власт.

Члан 54.

У окружним варошима, које нису стављене ни у који срез, извршује окружна власт уједно и среску власт.

Члан 55.

Окружну власт, управну и полицијску, извршује окружни начелник с потребним помоћницима; за сад са казначејом за финансијске и економне послове и писаром.

Члан 56.

Књаз поставља окружног начелника на предлог министра унутрашњих дела, а окружног казначеја на предлог министра финансија.

Члан 57.

Окружна власт извршује управну и полицијску власт и свршује све државне послове у округу преко ереских и општинских власти, надзирава, руководи, исправља, а по потреби и замењује ереску власт и општинеку.

Кад у округу нема особеног војног окружног команданта, окружни начелник извршује и његову дужност.

Члан 58.

Окружна власт, по жалби или по званичној дужности, прегледа и потврђује или преиначава пресуде општинеке и ереске полицијске власти у кривама.

Члан 59.

Окружна власт суди за све иступне кривце, које подлеже општинској власти, или, прелазећи круг општинеке власти, по обичају места потпадају под казну до тридесет дана затвора или до сто и педесет динара повчане казне и ма колику накнаду-

Члан 60.

Окружна власт, кад реши или пресуди, казује парничарима, да се не могу даље жалити.

Члан 61.

У сваком округу биће за судске послове један велики судија са писаром, који ће му помагати. Њих поставља Књаз на предлог министра правде.

Судску власт ереског судије извршује у окружној вароши, која није у који срез стављена, онај ерески судија, коме се та дужност повери указом, или који се нарочито постави.

Члан 62.

Сваком великом судији придаће се по пет изборних чланова и три заменика, које ће сваке године изабрати окружна власт из општинских власти или одбора.

Члан 63.

Служба изборних чланова обавезна је и бесплатна.

Члан 64.

Велики судија извршаваће судску власт над суђењем и решавањем ереских судија самих или са изборним члановима, коју извршује апелациони и касациони суд.

Члан 65.

Чланови: 35. (о позивању изборних чланова), 39. (кад суде и изборни чланови и о замена изборног члана избором парничарским), 40. (о чему суди сам судија), 41. (о усмености и јавности), 42. (о решавању по већини), 43. (о решавању по савести), 44. (о исказу шта је пресуђено и о давању пресуда), и 46. (о поступку и пресуђивању у кривичним делима) важе и за великог судију.

Члан 66.

Пресуде великог судије извршне су.

Члан 67.

После сваког исказа пресуде, велики судија казује парничарима и осуђенима да се даље не могу жалити. И одмах преко средског судије шаље кривичне пресуде средској полицајној власти на извршење.

Члан 68.

Плата са додатцима чиновника и званичника окружних одредиће се законом, а улази у ванредне потребе округа.

У те потребе улазе и плате звања и служби, које буду у округу по одобрењу или наређењу закона или државне власти, као и станови окружних власти, канцеларијски трошкови и издржавање завода окружних.

Члан 69.

Све потребе округа и трошкови редовни и ванредни измириваће се прирезом на округ по одобрењу или наређењу министра финансије.

Члан 70.

Ванредне војне потребе и трошкови у округу подмирују се ванредно у стварима или прирезом по наређењима војне власти, а одобрењу министра војног или главног интенданта врховне команде.

Члан 71.

Полицијске и управне власти општинске, средске и окружне, у смотрењу реда и управе, стоје под министром унутрашњих дела, а у смотрењу стручних послова под налозима онога министра, у којег струку посао снада.

Члан 72.

Судије средске и окружне стоје под министром правде.

Члан 73.

По за војне потребе, а за време рата, сви чиновници, званичници и служитељи државни и општински стоје на расположењу војних власти.

ГЛАВА ЧЕТВРТА
Општа паређења.

Члан 74.

Сваки, који се у време ослобођења кога места нашао настањен на њему, као дотле бивши становник тога места, постаје грађанин српски.

Члан 75.

Пред законом равни су сви грађани.

Члан 76.

Закон српски даје заштиту грађанину српском хришћанске као и грађанину српском мухамеданске или које друге законом признате вере.

Члан 77.

Грађанин мухамеданске као и грађанин хришћанске и сваке друге законом признате вере, имају право и слободу на равно извршивање верозаконских обреда вероисповеди своје.

Члан 78.

Хришћани источне вере стоје под духовном управом Митрополита српског, који управља или непосредно за време, или преко епархијског архијереја, који се постави по закону српском и канонском.

Члан 79.

И странци у ослобођеним пределима уживају заштиту закона.

Члан 80.

Сваки способан грађанин стоји под обвезом војене службе.

Члан 81.

Редован државни данак и редовни државни прирези, као и општински прирез и други узаконени приходи држави или општини или на школе или на болнице, разрезиваће се и наплаћивати редовно по постојећем закону, и што је за државу улазиће у државну, а што је за округ, срез или општину улазиће у њихове касе.

Члан 82.

Таксе законима одређене наплаћиваће се начином, који пропише министар финансије.

Члан 83.

Такса која припада за послове, који су били код општинске власти, но који ма по ком узроку дођу и пред државну власт, наплаћује се само за државну касу.

Члан 84.

Министар финансије саставиће уједно целокупан извод свију такса из разних закона, па ће то саопштити властима у ослобођеним пределима.

Моћи ће при том учинити сходне измене.

Члан 85.

Свако имање, које није ни приватног грађанина ни правних лица ни општина, — сматра се за државно.

Члан 86.

Државно имање потпада под надзор или управу дотичног министра.

Члан 87.

Кад за какав случај нема правила у овом закону, а нема ни народног обичаја, по коме би власт поступила или решила, онда, ако нема ни разлога месног како да уради, она може основати своје решење на ериском закону, ако је сходан за случај.

Члан 88.

Овај закон ступа у живот данас.

ГЛАВА ПЕТА

Прелазна наређења.

Члан 89.

По овом закону расправиће се и пређашња не-свршена дела.

Члан 90.

Док се не изда решење о саставу општина у срезове и срезова у округе, министар просвете и црквених дела, члан владе уз Књаза у главном стану, одредиће предписом, по захтеву војених власти а одобрењу Књажевом за ослобођена места старешине између државних чиновника, које ће му остали министри ставити на расположење, који ће држати ред и сигурност у повереном месту и пределу, стајати под наредбама његовим и њему извештаје подносити и извршивати војна требовања по наређењу војних власти а одобрењу главног интенданта врховне команде.

По прибраном сазнању министар, члан владе уз Књаза у главном стану, известиће министарски савет ради извршења закона о саставу срезова и округа и постављању власти.

У случају повратка министра члана владе из главнога стана пре састава општина у срезове или срезова у округе — сваком министру припада извршавање дотичне дужности.

Препоручујемо Нашем министарском савету, да овај закон обнародује, а свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

У Нашу 3. Јануара 1878.

М. М. ОБРЕНОВИЋ, с. р.

(М. П.)

*Видео и ставило државни печат,
кувар државног печата,
министар правде,*

Јеврем Грујић с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник*

С. Грујић с. р.

ДОДАТАК

члану 6. правила о снабдевању војске од кућа у ратне доба.

У члану 6. „правила о снабдевању војске од кућа у ратне доба“ прописано је, да средња аманетна пошта, осим преобуке и обуке, прима да носи својим војницима и друге предмете одела и понуде, но да пакет не буде тежи од једне ока и по.

При прописивању ових правила, министар војни имао је на уму само пошлагање стиглијих ствари, а нарочито понуде и преобуке па је с тога и прописана онаква тежина пакета.

Но како се видело, да се војсци хоће да шаљу и веће ствари, и осим преобуке и понуда у једу, и како су министр у војском долазила питања смеју ли се примати и тежи пакети, то је министар војни решио: да се члану 6. речених правила дода још и ово:

„За хаљине, које се војсци имају слаати, тежина може изнети до 6 ока.

Ради бржег одривљања ствари, општине могу у својој средини изабрати нарочита лица, по којима би ствари сладе, но у таквом случају та лица треба да имају увек објаву од dotyчне поличне власти.*

Ово решење саопштава се.

Е.Н. 217

4. Јануара 1878.

У Београду.

Министар војни, пуковник

С. ГРУЈИЋ.

РЕШЕЊЕ

министра војног о установи покретног муницијског парна.

Због познате ратне потребе решено сам, да се установи покретни „муницијски парк“ за целу оперативну војску.

Парк ће се састојати из *триста* људских или коњских кола снабдених са канатама, лотрама или кошом и добро покривених.

Абр. 148

11. Јануара 1878.

у Београду.

Министар војни, духовни

С. ГРУЛИЋ, с. р.

ДОДАТАК

поступку за извршење закона о широј војној обвези.

Члану 2. поступка о узимању коноре запреге и т. д. прописаног 1. Јануара 1878. год. Е број 6., према закону о широј војној обвези од 1. Децембра 1877. год. додаје се на крају ово:

Но за грађане вароши Београда, прима жалбе и исте решава војни Министар.

ЕМ 748.

17. Јануара 1878.

Београд.

Министар војни, духовни

С. ГРУЛИЋ.

УСЛОВИ ПРИМИРЈА

19. Јануара 1878. год. закљученог међу царско-руским војскама и њихових сајузника и царско-отоманским војскама.

Услед понуда (propositions) високе порте и изјављеног пристанка њених пуномоћника њихових превасходства Сервер и Налик-паше, да примају од стране Русије формулације основе (bases) за закључење мира међу ратујућим странама, главно-командујући царско-руске војске најавио је готовост да нареди, да престану војне операције.

За закључење примирја назначени су као пуномоћници од стране Његове Високи главно-командујућег, његово превасходство Ђенерали ађутант, Ђенерал пешадије Попокејички, шеф штаба активне војске и његов ађутант Ђенерал-мајор из свите Његовог Величанства Цара, Левицки, и од стране пуномоћника високе порте, његово превасходство Ђенерал (général d'état-major) Недиб-паша и бригадни Ђенерал Осман-паша. Ова су се лина, на основу датих им овлашћења, споразумели о следећим условима:

1. Примирје закључује се међу војскама: Русије, Србије и Румуније с једне стране и војске турске с друге стране, за све вреле трајања преговора о миру па до повољног исхода или до прекида истих.

У овој другој алтернативи и пре но што се непријатељства на ново отпочну, свака од ратујућих страна обавезана ће бити (sera tenué) да откаже примирје три дана у напред, с означеном датумом и сахата, кад ће се непријатељства моћи изнова предузети (reprises). Тродневни рок почеће текти од магновења, од кој је једна страна другој саопштила на месту (sur les lieux) добивену вину заповест у овој ствари (à ce sujet).

Царско-руска влада предложиће Црној Гори да престане с војним операцијама и да пристане на условија примирја закљученог међу Русијом и Турском; Висока Порта са своје стране пристаће с војним операцијама противу Црне Горе.

2. Примирје имаће извршну силу од магновења кад буду условија приједна и потписана. Војске, једне или друге стране, које би после овог рика повредиле (enfreint) демаркацијону линију, ниже наложеноу, мораће се повући назад и вртнуће илен (butin) задобивен овом приликом.

3. Осим евакуације градова: Видин, Румичук и Силистрију, уговорене у основима мира, царско-отоманске трупе напустиће Белоградчик, Разград и Хаџи-Оглу-Базарчик. У след тога демаркациона линија, која се има одредити, између војска: руске, српске и румунске с једне, царско-турских војника с друге стране, означаје се као што следује:

Демаркациона линија пролазиће преко Балчик и Хаџи-Оглу-Базарчик у правој линији к Разграду, с једном неутралном зоном од 5 километара у напред од ове — демаркационе — линије. Она ће се продужавати од Разграда у правој линији к Ески-Џуме, од Ески-Џуме к Осман-Пазару и Котелу (Казану) које ће посести руска војска, а неутрална зона означаће се у напред на 5 километара одстојања. Даље, демаркациона линија ићи ће дуж реке Медван, Дели-Камчик, Богаздере и преко (par) села Отлану-Кеји и Хаџи-Дере до Мисеври, — неутрална зона, у ширини од 5 километара, следујући обалама тих река до мора и дуж обале (côte) до језера Деркоз. Но свакако руске трупе посетиће на обали Црног мора само Бургаз и Мидију у цели да олакшавају парану војске и предупређују ратно кријумчарење (contrebande de guerre).

Од језера Деркоз, демаркациона линија уравниће се преко Чесмеџика и Карвалија у правој линији пресецајући пут железнички на десној обали Караџу-а, чији ће ток следовати до Мраморског мора. Турске ће трупе евакуисати линију утврђена, а тако исто Деркоз, Херден-Кеји, Вујук-Чекмеде. Њихова ће демаркациона линија полазити на Кучук-Чекмеде у правој линији преко Светог Ђорџа и Ак-Бунара на обалу Црног мора. Међупростор образоваће између руске и турске линије једну неутралну зону, на којој се не ће моћи подизати утврђења, увећавати или поправљати већ постојећа за време трајања примирја. Од Мраморског мора демаркациона линија пролазиће преко земљеџа Галиполског, преко линије од Шаркеји-а до Урша, и даље дуж Егејског мора до Деде-атач и Макири-а, закључно (у compris) даље вододелницом утока реке Марице (закључно с Ардом — у compris l'Arda) и река, које утичу у Егејско море до Џуме. Она ће се продужити једном означеном линијом (une ligne tracée) к Кистендилу, Врањи, Гозевој-Планини, села Миселитра, Планини-Грапашинци, села Ђубче до границе Ново-Назарског Сапцака, те да се помоћу ове границе (par cette frontière) веже са Србијом на тачки знавој Конаоник-планина. Џуму, Кистендиле и Врању посетиће руске или српске трупе, Приштину отоманске трупе. Демаркациона зона пролазиће испред ових тачака (en face) на одстојању од 5 престо-

Трасирање демаркационе линије измеђ царско-отоманских и црногорских трупа завршиће се срством једне нарочите комисије турских и

црногорских пуномоћника, с партиципацијом (суделовањем) једног руског посланика.

Означење на месту границе демаркационе зоне измеђ царских ратујућих војска, има се извршити без облевања, одмах по потпису условија, срством једне општерске комисије обојих војска, имајући за то нужна својства на најближих одреда местима где се трупе определиће имају (tracé). Тако где у близини не би било трупа, демаркациона зона следује правцу и биће означена горе поменути природним границама, које су саопштене обојим војскама, (qui sont portées à la connaissance de deux armées). Демаркациона зона из Џуме преко Врање, до границе сапцака Ново-Назарског определиће се на месту срством једне комисије пуномоћника царско-турске војске с једне и српске војске с друге стране, а суделовањем једног руског изасланика.

4. Трупе обојих ратујућих страна, које би се у време потписа овог акта налазиле ван означене линије, имају се с места повући натраг, и то најдаље у року од три дана.

5. Напуштајући утврђена места означена у трећем члану, царско-отоманске трупе повући ће се са својим оружјем, муницијом и осталим прибором, а тако исто и с материјалом, који се може одвести, у следећем правцу: Из Видина и Белоградчика теснацем Св. Николе, преко Ак-Паланке, Ниша и Лесковца и преко Врање или Приштине, како им лакше буде да дођу до железнице у Скопље (Ускуб).

Из Румичука, Силистрије, Хаџи Оглу-Базарника и Разграда преко Варне или Шумле како царско-отоманска војна управа наредила буде.

Ратни и други материјал градова, ратни или други државни бродови и све што им припада, моћи ће се или одвести или оставити под надзором руских војних власти, које ће се старати о њиховом одржању до закључења мира, према једном у дубликату састављеном и потписом од обојих страна потврђеном инвентару. Што се хране тиче, која је по својој природи изложена квару, то ће се иста моћи предати или уступити Руској војној управи, на уговорити се имајућај пени.

Приплатно имање остаће неповредиво.

Евакуација градова и утврђених места која су горе поменута, има се извршити најдаље у року од 7 дана, од дана, од како месни командант на то однесе се заповест примно буде.

6. Царско-отоманске трупе и ратни бродови оставиће (напустиће) такође Сулину у року од три дана, ако лед томе на пут не стане. Царско-Руска војна управа наредиће са своје стране, да се из Дунава уклоне све препреке (entraves) и отвориће реку пловадби, задржавајући себи право надзора на исту.

7. У областима (provinces) поседујем руским или сајузничким трупама, у којима би се, у време потписа ових услова, находиле још отоманске административне власти, остаће исте и даље и предузимаће вршење својих дужности (leurs fonctions) ради одржања реда и мира међу живљетвом. Оне ће морати испуњавати, у границама могућности, захтеве руских војних власти.

8. Железничке пруге, које спадају у кругу поседујем руском војском, поштошће се као свако друго приватно добро, и експлоатација истих биће слободна на целом њиховом току (tracings). На ову цел отоманска влада оставља друштвима слободу циркуларције њиховог материјала на целој површини (l'étendue) пруге поседујем било турском или руском војском, за саобраћај путника и испана дозвољава се потпуна слобода, изузимајући следећу ограничења.

Забрањује се пренос ратних материјала и трупа кроз демаркацијону линију, у кругу поседујем обојим војскама, експлоатација биће под надзором војне власти обојих страна.

9. Висока Порта дјели ће блокаде пристаништа црнога мора за све време трајања примирја и не ће се прогивити слободном уласку бродова у иста.

10. Болесници и рањеници турске војске, који би остали у кругу поседујем руским или српским румунским и црногорским трупама, узће се под заштиту војних власти руских или сајузничких, или биће надгледани отоманским лекарским особљем, ако га у месту има.

Болесници и рањеници неће се сматрати као ратни заробљеници, али ипак неће моћи премештати се у друга места без нарочите дозволе војних старешина руских или сајузничких.

11. Примирје почиње важити од 19/31 јануара у 7 сати у вече. Што се осталих рекова тиче, означени су у самој тексту примирја. За неприште азијско, определење појединости (détails) извршиће пуномоћници одређени од стране главно-командујућег руске азијске војске и од стране отоманске владе.

Почетак примирја на јеропском површину, саопштиће се телеграфом главно-командујућем руске азијске војске.

Непокојнички с. р.
Левинци с. р.
Нециб с. р.
Осман с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашега министарског савета,
Узимајући у обзир:

1. Да је законом од 21. Октобра 1871. год. (збор. XXIV. стр. 41.) наређено, да кметови почињу купити данак за прво (Митровско) полгође од 1. Марта, а за друго (Ђурђевско) од 1. Септембра тако, како ће сав данак за прво полгође најдаље до половине Априла, а за друго најдаље до половине Октобра предати надзорној власти;

2. Да је у данашњим приликама вужно, да се овај државни приход раније почне купити, па да се раније и државној благајни преда;

3. Да је са обзиром на вужност коју оваке прилике собом доносе и у 1876 год. закоподавном одлуком раније купљење данка наређено било;

На основу члана 56. устава,

Наредили смо и наређујемо што ће силу закона имати:

Да се данак за ово прво полгође 1878 год. почне купити од 1. Фебруара ове године, тако, како ће сав најдаље до половине Марта ове године државној благајни предан бити.

Препоручујемо Нашем министру финансије, а и свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да овај закон изврше; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

20. Јануара 1878 год.
у главном ставу
у Нишу.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреба заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и правних дела,

А. Василевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашег министарског савета, а по мњењу главне контроле, и на основу чл. 56. устава,

Узимајући у обзир да велики део државних прихода за рачунске 187^о год. због ратних догађаја није могао ући у државну благајну, а сви државни приходи треба да се што потпуније у својој одређеној години покажу,

Наредили смо и наређујемо, што ће силу закона имати:

Да се, изузетно од законодавног наређења од 25. Јануара 1863 (збор. XVI стр. 2), увођење државних прихода за рачун. 187^о год. у дневник за исту год., продужи код окружних каса до 1. Априла 1878 год., а код главне касе министарства финансије до 1. Маја 1878, на овог дана да се закључе државни рачуни за 187^о рачунску годину и да се редовно прегледа главна каса, на основу § 42 Устројства главне контроле.

Препоручујемо Нашем министру финансије, а и свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да овај закон изврше; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покорвају.

24. Јануара, 1878 год.
у главноме стану
у граду Нишу.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар трговине,*

Стевца Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступањем председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојековић с. р.

Министар просвете и црквених дела

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војне
артиљеријски пуковник,*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,
КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашег министарског савета,

Узимајући у обзир, да смо Нашом Владалачком Прокламацијом од 1. Децембра 1877. године позвали наново народ српски на оружје за ослобођење и независност, као и да је томе морала претходити мобилизација наше стајаће и народне војске, у којој је дужан сваки Србин и српски грађанин да служи,

Узимајући даље у обзир то, што старешине народне војске и сви из грађанског стања, који се одређују на војне дужности, немају права на накнаду за путне и подвозне трошкове, па је следствено, да ове, зарад једнакости, не уживају ни официри, ни грађански чиновници, па ни државне слуге, који се на војне дужности одређују, за време мобилизације и трајања рата и ратнога стања;

На основу члана 56. устава земаљског,

Наредили смо и наређујемо што ће силу закона имати:

Члан 1.

Од дана наређења мобилизације војске, а то је од дванајестог Новембра прошле 1877. године, па све докле буде трајало ратно стање и до свршетка демобилизације, обуставља се плаћање путних и подвозних трошкова одређених у закону од 21. Фебруара 1864. године (збор. XVII. стр. 55. и 56.)

свима официрима и у опште чиновницима, званичницима и служитељима како војног тако и грађанског реда, који се одреде и врше војне дужности.

Члан 2.

Закон овај ступа у живот данас.

Препоручујемо Нашем министру војном, да овај закон обнародује, а свима Нашим министрима у колико се кога тиче, да га изврше; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

28 Јануара 1878 год.
у граду Нашу.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

Министар иностраних дела, и по потреби заслужник председника министарског савета

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војна,
артиљеријски пуковник,*

С. Грујић с. р.

Према условима примирја, осим представника царско-руске војске генерал-штабног пуковника Бобринска, одређени су били и од стране царско-отоманске и од стране српске војске, нарочити комисари, који су питање о *демаркацијској линији* између турске и српске војске решили. Ова је комисија почела свој рад у Брањи 10-ог, а окончала 12-ог Фебруара 1878 год. Протокол њеног рада гласи:

РЕШЕЊЕ КОМИСИЈЕ

одређене за постављање демаркационе линије између отоманских и српских трупа.

У след примирја, закљученог у Адријанопољу (Једрену) 19. Јануара 1878, ми потписани, изасланици царско-отомански, именовани дивизијским ђенералом Асао-нашом: потпуковник коњички Мустафа беј, коњички мајор Исман Ефенди, и кабинет савитетски Коњарски, и одређени дивизијским ђенералом Хаџие-нашом: ђенерал-штабни потпуковник Сали беј, и начелник савитета, мајор Масхар беј, — с једне стране; а од српских трупа Његова Светлост владајући кнез српски и главнокомандујући српске војске, одредио је: ђенерал-штабног пуковника Луб. Ивановића, ђенералштабне мајоре: Јована Петровића и Јеврема Великировића и пешадијског мајора Драг. Франасовића; а као руски изасланик именован од Његовог царског височества, главнокомандујућег царско-руске војске, Великог Кнеза Николе, ђенералштабни пуковник Бобринков, — саставише се у комисији 10-ог текућег месеца Фебруара у Брањи, да одреде демаркациону зону од Цуме, преко Брање, до границе Ново-Пазарског санџака, ради склопања ове границе са Србијом, сагласили су се у следећим:

1. Сагласно 2 и 3 члану именоване конвенције за примирје, демаркациона линија, почињући од врха Аризванице прелази Струму код моста Трака-Хан, иде дуж венаца: Лешка врх, Свегро-планина, Гитка Карвена Јабuka, пресеца насип који из Бустендила у Егри-Паланку води као и границу санџака код села Скакавице, уирава се на село Дрешино, Јево, води веном брега Дунавнице, и прелазећи вододелницу речница

Пролетне и Лике, и пресецајући венац Куиниу, води косо на Модру главу, до реке Пачње, коју прелани на пет километара североисточно овим планинским венцем до Руђана и продужује границом сањака до Биљачхана, пење се уз поток и досеже венац Кара-дага; следећи овим венцем сече Мораву и теснац на 3 километра уз воду, више села Коњула, тачно у средини теснаца (деонлеа). Од ове тачке линија пење се на вододелницу Трнаве и Краве реке, понова састајући се са међом сањака на 3 километра источно од села Риђишнице; иде са овом границом до на венац Голака водећи дуж њега, и пролазећи преко Велиглаве планине (Местина остаје на страни српској, а Хокош на страни турској) и Гранашнице, слези у долину Лаба, за тим преко села Љунче, и даље ограницама планинским досеже границу Ново-Назарског сањака, код извора потока Бистрице, па иде овом границом те се веже са границом Србије код тачке зване Суво Рудиште (Конаоник).

Описана линија у тексту, повучена је на крокију приложеном, који је израђен по карти аустријског генерал-штаба.

2. С једне и друге стране демаркационе линије једна неутрална зона (појас) од $2\frac{1}{2}$ километра (2500^м), на којој је приступ забрањен наоружаним и српским и турским људима, осим парламентарна (уговорача). У овој неутралној зони фортификациони послови не могу бити ни подизани, ни умножавани, ни поправљани.

3. Ово решење има се извршити најдаље у размаку од пет дана, рачунајући од 13. овог месеца.

с. р. Шуков, руског генералштаба Бобриков.

с. р. Салих,
генералштаб потпуков.

с. р. Мустафа,
ковнички потпуковник.

с. р. Пезајил,
ковнички мајор.

с. р. Мазхар,
мајор, начел. санитар.

с. р. Коварски,
капетан.

с. р. Љ. Ивановић,
генералштабни пуковник.

с. р. Ј. Петровић,
генералштабни мајор.

с. р. Ј. Велимировић,
генералштабни мајор.

с. р. Др. Франасовић,
вештачки мајор.

МИЛАН М. ОВРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ.

На предлог Нашег министарског Савета,
Узимајући у обзир пожртвовања за Књаза и
Отачавство у време рата, и дужност, да се овака
пожртвовања, и у опште заслуге стечене за неза-
висност и ослобођење, законом признаду,
На основу члана 56 Устава земаљског,
Поставили смо и постављамо, што ће силу за-
кова имати, ова одредења.

О ОДЛИЧИЈАМА

ЗА
НЕЗАВИСНОСТ И ОСЛОБОЂЕЊЕ.

Члан 1.

Одличија, која се дају за учињена пожртвовања
и за заслуге стечене за независност и ослобођење,
јесу:

1. Орден таковског крета, установљен 1865 год.,
2. Златна и сребрна медаља за храброст, уста-
новљена 1865 године,

3. Златна и сребрна медаља за ревносну службу.
4. Бронзана споменица на рат 1876, 1877, 1878 године.
5. Похвална диплома појединим деловима војске.
6. Почасни чиновни за старешине у народној војсци.

Члан 2.

Орден таковског крета има пет степена:

Први степен — велики крет (*grand-croix*) у лавровом зелено емаљисаном венцу, коме се гране свршују у црвено емаљисану круну — бео крет, 0·050 висок, 0·045 широк —, над овим златан свето-андрејски крет, и по среди њих, на првеној основи, Књажев монограм обавијен плавом повезицом, на којој је златним словима уписано: „За веру Књаза и Отачаство“. Носи се о тробојној 0·104 широкој ленти — која је у средњи 0·080 широка, и има са сваке стране по једну белу и плаву бразду, 0·012 широку — с десног рамена к левој слабини.

Уз велики крет таковског ордена иде осмозрачна бела звезда — којој пречник, у дужини зракова, износи 0·09 —, на којој је, на средини, знамење таковског крета првог степена, у свему, као и оно о ленти, но без круне. Звезда се носи на прсима на левој страни.

Други степен — Велики официрски крет (*grand-officier*) у свему раван крету првог степена. Носи се о врату, на тробојној 0·040 широкој лентици.

Уза њ иде звезда, као и она првог степена.

само што је 0·080 велика у дужини зракова. Носи се такође на прсима, на левој страни.

Трећи степен — Командерски крет (*Commandeur*), у свему као и онај првог и другог степена, и носи се као и онај другог степена, о истоветној тробојној лентици.

Четврти степен — Официрски крет (*Officier*), прав, бео, 0·035 висок и оволико широк крет, по средини овога, у равной горњој површини, жуг, Свето-андрејски крет, у средини над њима, на првеној основи, Књажев монограм обавијен плавом повезицом, на којој је уписано: „За Веру Књаза и Отачаство“, око свога зелен лавров венац, са првено емаљисаном круном. — Носи се на прсима на левој страни, о тробојној лентици, која је широка 0·040, а савијена у виду троугла.

Пети степен — Кавалерски крет (*Chevalier*), првобитни таковски крет, у свему као и онај четвртог степена, али без икаквог емаља и круне. Носи се као и онај четвртог степена, и о истоветној лентици.

Члан 3.

Златна медаља за храброст — округла, у пречнику 0·035 велика; на једној страни има Књажев лик, с натписом у наоколо: „Милан М. Обреновић IV. Књаз Српски“, а с друге стране: „За храброст“, у оквиру лавровог венца. Она се носи на прсима, на левој страни, о истоветној троуглој лентици као и таковски крет IV. и V. степена.

Сребрна медаља за храброст 0·028 у пречнику велика, има натпис с једне стране „За храброст“, а с друге „Милан М. Обреновић IV. Књаз Српски“. Носи се на прсима, на левој страни, о требојној лентици (бело, плаво, црвено) 0·028 широкој, која има вид четвороугаоника (дужина равна двојној ширини), коме се доња страна свршује у виду троугла, о којег врху виса сама медаља.

Члан 4.

Златне и сребрне медаље за ревносну службу велике су као и златне медаље за храброст, имају с једне стране, српски грб с војним знамењем и у наоколо натписе „Милан М. Обреновић IV. Књаз Српски“, а с друге стране лавров венац и натпис „За ревносну службу у рату 1877 и 1878“.

Ове се медаље носе на црвеној 0·040 широкој лентици у виду правоугаоника (дужина равна двојној ширини), свијеној у виду троугла, и то на прсима, на левој страни.

Члан 5.

Споменице су од бронзе, мало мање од медаље за ревносну службу, имају с једне стране, Књажев монограм с крупом, и око овога лавров венац, а с друге стране знамење победе с натписом „Рат за ослобођење и независност 1876, 1877, 1878“.

Споменице се носе на левој страни прсију о четвороуглој лентици и то: борци о црвеној с пла-

вим окрајцима, а неборци о плавој, која је исто онако широка и уређена, као и у медаље сребрне за храброст.

Члан 6.

Књаз је поглавар ордена таковог крета и, у знак овога, носи таково крет првог степена с лентом.

Члан 7.

Знаке таковог крета даје или сам Књаз по сопственом нахођењу, или по предлогу војног министра или виших команданата војних — за заслуге стечене на бојном пољу и у војсци, или по предлогу других надлежних министара — за награде заслуга стечених за независност и ослобођење.

Члан 8.

Са знацима таковог крета даје се и декрет на њ, који потписује надлежни министар, изузимајући случајеве, где би Књаз за сходно нашао, да одличије спроведе височајшим писмом.

Члан 9.

За декрет на таково крет плаћају се ове таксе: за први степен 15, за други 10, за трећи 6, за четврти 4, а за пети 1 дукат цесарски.

Но Књаз може, или по сопственом нахођењу, или по предлогу надлежног министра, у извесним случајевима ослободити од плаћања таксе.

Члан 10.

Странци одликовани орденом таковског крета, не плаћају никакву таксу декретну, али они добијају само декрете на ова одличја, а знаке набављају сами.

Члан 11.

О лицама, која се одликују таковским кретом, води се списак у министарству војном; ту се наплаћују и таксе, а ту је и дено декорација.

Члан 12.

Ко добије већи степен таковског крета, мора мањи степен, ако га је пре тога имао, вратити министру војном, по декрет, који је на њ имао не враћа.

Члан 13.

Српски држављани, који имају и стране и наше ордене, који се носе на прсима, међу српске ордене десно поред страних (ближе к средини прсију).

Члан 14.

Лицима грађанског реда, који имају орден таковског крета, чине се војне почасти, кад имају на себи знаке овога ордена, и то: за први степен, „равњају се страже“ и шиљбоци узимљу пушке „пред перси“; за други степен са звездом, шиљбоци узимљу „пред-перси“; за трећи степен „к рамену“; а за четврти и пети степен, шиљбоци стају „мирно“, држећи пушке „на лево раме“.

Члан 15.

Златне или сребрне медаље за храброст даје или сам Књаз по сопственом нахођењу, или на предлог дотичних команданата — са за показану и осведочену храброст пред непријатељем.

Члан 16.

Медаље за храброст дају се наредбом врховног команданта војске, и уз њих иду уверења потписана начелником штаба врховне команде. За њих се не плаћа никаква такса.

Члан 17.

Књаз као врховни командант војске, може овластити корпусне команданте, да сами могу одликовати војнике сребрном медаљом за храброст, али да списак овако одликованих војника поднесе врховном команданту на накнадно одобрење, и ради снабдевања с потребним уверењима.

Члан 18.

Златна или сребрна медаља за ревносну службу даје се, на предлог војног министра или команданта војске, за особиту и ревносну службу показану за време рата у цели потпомагања радње војске, која се бори, или у опште у цели ослобођења и независности.

Члан 19.

И медаље за ревносну службу дају се наредбом врховног команданта војске, и уз њих иду уве-

рења потписана начелником штаба врховне команде,
— по за њих се плаћа такса, која износи 4 динара.

Члан 20.

Споменица на рат 1876, 1877, 1878, даје се свима онима, који су у овим ратовима, као борци или као неборци, учествовали ма у којој војној или оперативној цели, — и то по списку, који саставља и владоцу подноси министар војни, с изузетком оних, који су за ма какво дело, учињено за време рата или ратнога стања, били суђени или осуђени војним судом.

Члан 21.

Уза споменицу даје се уверење, потписано министром војним, за које се плаћа такса од пола динара.

Члан 22.

Списак лица, која добију медаљу за храброст, или медаљу за ревносну службу, или споменицу, води се у министарству војном; — ту се налази депо ових одличја и наплаћује такса за њих.

Члан 23.

По смрти оних, који су имали ма које од имепованих одличја, остају ова фамилији њиховој, као породична својина; по никоји члан фамилије не може их носити нити употребљавати.

Члан 24.

Ко нема ових одличја, ко их дакле није добио и нема права да их носи, па их носи и употребљује, казниће се затвором од три месеца дана.

Члан 25.

Лица, која имају одличја у овом закону побројана, па буду судом осуђена на лишење слободе, не смеју, докле издржавају ту казну, носити и употребљавати та одличја.

Члан 26.

Ко уради противно овоме, казниће се као и онај који нема права на ношење ових одличја, а носи их и употребљује.

Члан 27.

Кога суд осуди на губитак грађанске части, тај, ако је имао ова одличја, губи право да их носи и употребљује, и мора их вратити министарству војном. Ово право не враћа му се ни онда, кад опет ступи у уживање права грађанских. Но овим се не искључује могућност да он, новим заслугама, поново стече та одличја.

Члан 28.

Похвалне дипломе појединим деловима војске, даје врховни командант војске, по сопственој оцени, или по предлогу дотичних команданата војске, — кад се одликују у рату особитом храброшћу пред

непријатељем и за дела извршена, а уважена и призната.

Члан 29.

Почасне дипломе издаје и потписује Књаз, а према потписује министар војни. Оне се чувају у штабу нетога дела војске, но за њих се не плаћа никаква такса.

Члан 30.

Исто тако, Књаз може одликовати поједине делове војске таковским крестом IV. и V. степена, а тако и медаљом за храброст, — за дела изложена у члану 28 и на исти начин.

Члан 31.

И у овом случају дипломе на овако дата одличија појединим деловима војске, потписује Књаз, а према потписује министар војни. И дипломе и одличија чувају се у штабу дотичног дела војске, ако нема заставе, на којој се иначе редовно носе одличија. За дипломе овог рода не наплаћује се никаква такса.

Члан 32.

Почасни чиновници официрски, без права на плату, службу, положај и остале принадлежности дотичног чина, дају се само народним војницима и њиховим старешинама, — за дела храбрости показане пред непријатељем.

Члан 33.

Дипломе на почасне чиновници официрске потписује Књаз а према потписује министар војни, од кога излази и предлог за ово, на основу предходног предлога дотичног корпусног команданта. За ове дипломе не наплаћује се никаква такса.

Члан 34.

Све што је речено у члану 27. о губитку права на ношење одличија, вреди и за почасне чиновници: и они се губе у оним истим случајевима, а тако и у случајевима, у којима се у опште губи служба, звање или чин.

Члан 35.

Ко је год одликован таковским крестом ма којег степена, или медаљом за храброст, његово ће се име штампати у шематизму државном, а имена оних, који имају почасне чиновници, а тако и делови војске, који имају похвалне дипломе или одличија, стајаће у шематизму војном.

Члан 36.

Ова законска одређења важе од дана кад их Књаз потпише.

Препоручујемо Нашем министарском савету да овај закон обнародује, а свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да се о извршењу његовом

старају, властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покорвају.

15. Фебруара 1878. год.
у Нишу.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник,*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ.

На предлог Нашег министарског савета,

Узимајући у обзир, да се у течају овога рата показала јака потреба у већем броју нижих официра осем оних педесет којих је производство учињено по закону од 1. Децембра 1877 године, и да смо због тога Ми указима нашим од 1. и 6. Јануара ове 1878 године произвели још осамдесет и три које наредника које других одличних бораца у чинове подпоручика, који се из редовног буџета не могу плаћати.

На основу члана 56. устава земаљског решили смо и решавамо, што ће силу закона имати:

Члан I.

Да се плата и овим 1. и 6. Јануара ове 1878. године произведеним подпоручицима издаје од дана наименовања у те чинове из ванредног ратног буџета, а после ће се предложити народној скупштини за стављање у буџет.

Члан II.

Попуњени официрски чинови по закону од 1. Децембра 1877. до педесет, и по овом до осамде-

сет и три не могу се попуњавати, ако се који од тих чинова упразни по престанку ратнога стања.

Члан III.

Овај закон ступа у живот данас и важиће до новог редовног буџета.

Препоручујемо Нашем министру војном, да овај закон обнародује, а свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

15. Фебруара 1878.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

Министар иностраних дела, и по потреби заступник председника министарског савета,

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник*

С. Грујић с. р.

Чланци односни на Србију претходног (прелиминарног) уговора о миру, потписаног у Св. Стевану 19. Фебруара ове, 1878. године између царскоруских и царско отоманских пуномоћника.

Члан III.

Србија се признаје за независну.

Бена граница, означена на приложеној карти, ићи ће коритом (Thalweg) Дрине, остављајући мали Зворник и Сабар кнежевине, и продужавајући старом границом до извора потока Дешеве, близу Стојилца. Одатле нова граница ићи ће тим потоком до реке Раике, на онда поме до Новог Пазара. Од Новог Пазара пењући се уз поток, који пролази близу села Мешња и Трговишта, до његовог извора, гранична линија управља се преко Босура планине у долину Ибра, и силази потоком, који упада у ову реку близу села Гибарића. Завим ће ићи ресама Ибром, Ситицом, Лабом и потоком Батинцем до његовог извора (на планини Гранашинци). Одатле ће ићи висинама, које деле воде Бриво и Ветеринце, и стиже најкраћом линијом на ову последњу реку при утоку потока Мијовачког, и пењући се уз-а-њ на Мијовачку планину силази на Мораву близу села Каалиманаца. Неман одатле граница ће ићи низ Мораву до реке Власине близу села Стајковца, и пењући се уз њу, а тако и уз Љуберажду и поток Букавицу прелази Суху планину, продужава низ поток Брило до Нинаве, и силази поме до села Круца, одакле најкраћом линијом досеже на стару српску границу, југоисточно од карауле Баре и остаје на њој до Дунава.

Ада-кале ће се изнестити и порушити.

Комисија турско-српска, којој ће се придати и један руски комисар, определиће на самом месту коначну граничну линију у року од три месеца, у коначно ће уредити питања, која се тичу острва дринских. Један изасланик бугарски пустиће се да учествује у пословима комисије, кад се она буде бавила границом измеђ Србије и Бугарске.

Члан IV.

Муџулмани, који имају имања у простору присаједљеном Србији, а желели би да се наставе изван кнежевине, моћи ће у њој задржати

своје непокретно имање, на давати га под закуп, или управљати њима преко другог. Турско-српска комисија, у којој ће бити и један руски комисар, има ће, у течају од две године, да пуномоћно расправи сва она питања, која се односе на констатовање непокретних имања, где би интереси мусулмански били ултени. Ова комисија биће позвана, да у времену од три године, уреди и начин, како ће се отуђити она имања, која припадају држави или побожним заведима (вазувска) и питања односна на интересе приватних, који би ту могли бити умешани. Док се незаключи непосредан уговор измеђ Турске и Србије, који ће да одреди карактер и форму за одношаје измеђ високе Порта и кнежевине, са српским поданицима, који путују, или се баве по царевини отоманској, поступаће се по општим начелима међународног права.

Војска српска има да напусти земљиште, које није обухваћено горе означеном границом, за петнајест дана, од кад се потпишу прелиминарије мира.

Члан XXVIII.

Одмах по ратификацији ових прелиминарија мира, заробљеници ратни повратиће се узамјене преко нарочитих комисара, који ће се с обе стране назначити, и који ће тога ради отићи у Одесу и у Севастопољ. Влада отоманска платиће све трошкове око надржавања заробљеника, који јеј се поврате, у течају од шест година а у осамнајест једнаких рокова, и то по рачунима, који ће ти комисари саставити.

Измена заробљеника између владе отоманске и владе румунске српско и црногорске извршиће се по истим основима, одбијајући увек при прорачунању број заробљеника, које влада отоманска поврати, од броја заробљеника, који се пој поврати.

20. Фебруара 1878 г.
у Св. Стевану.

копију потврђује
Гроф Н. Игњатијев. (св. р.)
Нелидов. (св. р.)

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашег министра војног, а на основу § 3. закона о устројству војске, определили смо и опредељујемо

П Р А В И Л А

О СТАНОВИМА ОФИЦИРСКИМ, ВОЈНИХ ЧИНОВНИКА
И ЗВАНИЧНИКА.

Чл. 1.

Бесплатан стан имају у војним зградама следећа лица:

А.

У граду београдском и нишком.

- 1., Командант града, једно парочито за њега одељење у здању;
- 2., Командант градске артиљерије, три собе с једном кујном или одајом;
- 3., Ађутант команданта града, две собе са једном кујном или одајом;
- 4., Руковаоц бојевог материјала, профијант-комисар, магационар војне одеће, и управитељ војних радионица, са по две собе, кујном или одајом;

5., Од сваке чете, ескадрона и батерије становаће у граду по један нежењен официр, обично најмлађи, и имаће по једну собу, кујну или одају;

6., Трупуни лекар, а по потреби и један лекарски помоћник са по две собе, кујном или одајом;

7., У београдском граду, где и осуђеници станују имаће бесплатан квартир управитељ казненог завода и његов рачуновођа, и то: први три, а други две собе са кујном или одајом.

Б.

У војној академији.

1., Управитељ школе једно нарочито одељење са кујном или одајом;

2., Администратор школе, две собе са кујном или одајом.

В.

У топчадерској гарнизону.

1., Гарнизонар: две собе са кујном или одајом;

2., Лекари: војни и марвени по две собе са кујном или одајом;

3., Од сваке чете, ескадрона и батерије становаће у Топчидеру по један нежењен официр, обично најмлађи, и они ће имати по једну собу, кујну или одају. А ако има довољно зграда, онда ће добити сви официри овог гарнизона квартире и то жењени по две, а нежењени по једну собу са кујном или одајом.

Г.

При артиљеријској управи.

1., Управитељ арсенала који је уједно и руковаоц: три собе са кујном или одајом;

2., Управитељ барутана страгарских, три собе са кујном или одајом;

3., Сви официри или чиновници и званичници при барутанама страгарским, и то ожењени по две собе, а нежењени по једну собу и по једну кујну или одају.

Д.

У Љубичеву.

1., Управитељ државне ергеле четири собе са кујном или одајом;

2., Помоћник или економ три собе са кујном или одајом;

3., Рачуновођа држав. ергеле две собе са кујном или одајом;

4., Шталмајстор две собе са кујном или одајом;

5., Марвени лекар две собе са кујном или одајом;

6., Од официра, којих трупе станују у Љубичеву, по један нежењен, обично најмлађи официр, и то од сваког ескадрона, чете или батерије, имаће по једну собу са кујном или одајом. Но ако има довољно квартира, онда ће сви официри, којих су трупе у Љубичеву, овде становати, па ожењени имаће по две, а нежењени по једну собу, кујну или одају.

Е.

У Туприји.

Рачуновођа понтоњерског радилишта две собе са кујном или одајом.

Ж.

При сталним болницама у Београду, Крагујевци и Нишу.

1., Лекар или помоћник његов, две собе са кујном или одајом;

2., Апотекар или овога помоћник, две собе са кујном или одајом;

3., Комисар болнице, две собе са кујном или одајом.

З.

У граду шабачком и следеревском.

1., Командант града, три собе са кујном или одајом;

2., Командир или један официр градске посаде две собе са кујном или одајом.

И.

У граду кладовском

1., Командант града, три собе са кујном или одајом;

2., Војни лекар, две собе са кујном или одајом;

3., Сви официри градске посаде са по једном собом, кујном или одајом. Но ако довољно квартира

нема, онда најмлађи официри из сваког ескадрона, чете или батерије.

Чл. 2.

Сва ова лица уживаће квартире бесплатно у војно-правитељственим зградама, у колико их буде имало. Где пак ових зграда не би било, то ова лица немају права на новчану накнаду.

Наш министар војни нека овај указ изврши.

14. Априла 1878 г.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Министар војни,
указник,*

С. Грујић с. р.

РАСПИС

о ратној споменици.

1. Ратну споменицу као успомену на рат 1876 — 1877 — 1878 године, добијају сви официри, старешине, војници и војно административна лица стојеће и народне војске свију класа, добровољачких и уређених усташких чета, који су сходно закону о одличјама учествовали „ма у којој војној или оперативној цели“ српске дејствујуће војске.

2. Ратну споменицу за *борце* — (на преној-плаво оперваженој пантљаци) — добијају :

а, сви официри, старешине и војници споменутих редова војске и свију редова оружја који су

бар у једном боју у рату са Турцима 1876 и 1877 — 1878 као заповедници или борци са оружјем лично учествовали.

б, као борци добијају под горњим условима споменицу још и официри старешине и војници инжењерских и санитетских трупа, војни свештеници, телеграфисте, војници штабних и стројних комора равнотачи муниције и административна лица, — која су *на положајима а под ватром непријатељском* дужности своје или нарочите задатке вршили.

в, сва остала лица одликована медаљом „за храброст“.

3. Ратну споменицу као *неборци* — на плавој пантљаци — добијају :

а, сви остали официри, старешине и војници разних редова војске и оружја који су били под оружјем и у саставу дејствујуће војске, но који ни су долазили у борбу са непријатељем.

б, сво санитетско и болничарско особље резервни и пољски болница у рејону дејствујуће војске.

в, сво административно, судско и свештеничко особље дејствујуће војске.

г, особље војних пошта и телеграфа.

д, војници свију комора и мунициони колона.

е, особље војних интендантских и техничких раднихшта, подигнутих за време рата на основу опште обавезе служења у народној војсци и у рејону дејствујуће војске.

ж, особље војних друмских станица и војних магацина у рејону дејствујуће војске.

3. Владини изасланици и чиновници употребљени на службу за администрацију ослобођени предела.

4. Ратну споменицу по члану 26 закона о одличјама, немогу добити, и ако би ипаче по предходећим тачкама право на то имали — лица осуђена војним судом и која су суђена, — но у последњем случају недобијају само онда, ако ни су као невини испод суђења пуштени.

У рејон (нападни или одбранбени) дејствујуће војске, по одредби штаба врховне команде, спада цео простор које лежи између предстражне линије наше војске и њених оперативних магацина за муницију.

Како за први (1876), тако и за други рат (1877²/₈ год.) линија оперативних магацина овако пролази почев од Дунава на источној страни: Дријак, Брестовац, Ловица (иза Лукова близу Честобродице), Ражањ, Јаспак, Студеница, Ивањца, Пожега, Ужица, Пеџка, Завлака и Шабац. Линија пристражна неможе се одредити јер је била променљива, према томе како се наша војска држала одбране, или прелазила у напад.

Ф. № 4.257.

26. Априла 1878. год.

у Београду.

Министар војки пуковник,

С. ЈРЧИЋ С. Р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЕЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашег министарског савета,

Гледајући на чланове 24. и 23., 53. и 61. и 52. и 90. закона о уређењу ослобођених предела од 3. Јануара 1878 год. у броју 7. и 9. „Српских Новина“ од ове године,

На основу члана 56. устава,

Наредили смо и наређујемо, што ће имати силу закона :

О привременом управном поделењу и снабдењу са властима ослобођених предела.

Члан I.

Ослобођени предели деле се на ове округе :

- I. Нишки, са столицом у Нишу.
- II. Куршумлијски, са столицом у Куршумлији, за сада у Прокупљу,
- III. Лесковачки, са столицом у Лесковцу,
- IV. Врањски, са столицом у Врању,
- V. Пиротски, са столицом у Пироту, и
- VI. Кулски, са столицом у Кули.

Члан 2.

Ти окрузи обухватају ове срезове :

I. Нишки округ обухвата срезове :

а, Нишки, са столицом у Нишу,

б, Конривнички, са столицом у Прокупово —
Кутини,

в, Белопаланачки, са столицом у Белој Паланци;

II. Куршумлијски округ обухвата срезове :

а, Прокупљански, са столицом у Прокупљу,

б, Куршумлијски, са столицом у Куршумлији,

в, Ибарски, са столицом у Крушевцу (ибарском),

г, Вучитрнски, са столицом за сад у Подујеву;

III. Лесковачки округ обухвата срезове :

а, Ветернички, са столицом у Лесковцу,

б, Власински, са столицом у Власотинцима,

в, Пусторечки, са столицом у Бојнаку;

IV. Врањски округ обухвата срезове :

а, Власински, са столицом у Сурдулици,

б, Пољанички са столицом у Градни,

в, Моравски, са столицом у Врању,

г, Пчински, са столицом у Шајинцима,

V. Пиротски округ обухвата срезове :

а, Височки, са столицом у Царевом броду,

б, Брезнички, са столицом у Брезнику,

в, Нишавски, са столицом у Темском,

- г. Трнеки, са столицом у Трну,
 д. Лужнички, са столицом у Лужници;
 VI. Кулски округ обухвата срезове:
 а. Кулски, са столицом у Кули,
 б. Новоселеки, са столицом у Новом Селу.

Члан 3.

§. 1. У сваком округу биће:

I. У окружном начелству,

1. У полицијској струци:

Један окружни начелник,

Један окружни лекар,

Један до три писара,

Један до три практиканта;

2. У финансијској струци:

Један окружни казначеј,

Један помоћник,

Један практикант;

3. У грађевинској струци:

Један окружни инжењер;

II. У судској струци:

Један велики судија,

Један до два писара,

Један до два практиканта;

Један управитељ казненог завода за све осло-
бођене пределе,

Један рачуновођа казненог завода,

Један до два практиканта казненог завода;

§. 2. У сваком срезу биће:

1. У полицијској струци:

Један срески начелник,

Један срески лекар,

Један до два писара,

Један до два практиканта;

2. У судској струци:

Један срески судија,

Један до два писара,

Један до два практиканта;

§. 3. У недостатку званичника за све округе и срезове и где је могуће, моћи ће министри наредити, да власт у једном округу или срезу врши и послове власти из оближњег округа или среза.

Члан 4.

На вршење дужности ових звања одређиваће се досадањи чиновници и званичници, пензионери и они који су на расположењу владе, и само по потреби постављаће се нови.

Члан 5.

Досадањи чиновници, који се одреде да врше дужности кога од ових звања, примаће своју досадању плату од надлежатељства, гди су стални чиновници, или пензију, а поред те плате или пензије имаће додатка годишње:

1., Окружни начелници и велике судије по 250 талира;

2., Окружни казначеји, окружни лекари и окружни инжењери по 150 талира;

3., Срески начелници, среске судије и управитељ казног завода по 200 талира;

4., Сви писари, окружни и срески полицијски и судски, као и помоћник казначеја и рачуновођа казног завода по 150 талира.

5., Одређена или придата духовна или свештеничка лица, за управу епархија по 250 талира.

Члан 6.

А они који буду сад први пут у службу узети или од неуказног звања постављени, да врше дужности кога од ових звања, добијаће годишње плате:

1., Срески начелници и среске судије и управитељ казног завода по 350 талира.

2., Срески полицијски и судски писари и рачуновођа казног завода по 250 талира.

3., Практиканти, окружни и срески, полицијски и судски, од 120 до 200 талира, како коме надлежни министар при постављању одреди.

4., Одређена или придата духовна или свештеничка лица, за управу епархија по 350 талира.

Члан 7.

Досадањи чиновници и званичници, који буду одређени да врше дужности кога звања у ослобођеним пределима, одређиваће се на предлог надлежног министра, Књезеским одобрењем, но они не задобивају никаква права према томе звању, већ остају у правима свога дотадањег звања.

А они који буду сад први пут постављени да врше дужности кога звања, постављаће се такође на предлог надлежног министра са одобрењем Књезеским, но са овим постављењем они незадобивају никаква права ни дејствителних ни привремених чиновника, но су просто званични вршиоци дужности поверених.

Члан 8.

Сви чиновници и званичници и грађанског војеног реда имају бесплатан стан који дају или плаћају места у простору њихове дужности.

Члан 9.

Дијурна, подвозни и у опште трошкови, који се издају ради свршивања парочног посла у општини, повратиће се у државну касу од дотичне општине.

Члан 10.

Досадањи чиновници и званичници, који се одреде да врше дужности кога звања у ослобође-

ним пределима (члана 4. и 5. овог закона) примаће додатке, а они, који сад буду први пут постављени, (члан 6. овог закона) примаће плате услед захтева дотичног министра а по наређењу министра финансије из данка и прихода ослобођених предела, а у колико нестигне, сходно члановима 48 и 49 и 68 и 69 закона о уређењу ослобођених предела.

Тако исто и сви други трошкови на основу друге тачке чл. 48 и друге тачке чл. 68, закона о уређењу ослобођених предела од 3. Јануара 1878, подмириће се усљед захтева дотичног министра а по наређењу министра финансије из данка и прихода ослобођених предела, а у колико нестигне, сходно члановима 49 и 69 поменутог закона.

Издржавање осуђеника измириће се такође из данка и прихода ослобођених предела, а у колико нестигне, сходно члановима 49 и 69 закона од 3. Јануара 1878, по захтеву дотичног министра и наређењу министра финансије.

Члан 11.

Среске лекаре плаћаће сваки срез прирезом.

А плата среском лекару биће 500 талира годишње.

Члан 12.

Овај привремени закон важиће од данас до коначног уређења законодавним путем.

Препоручујемо свима Нашим министрима, да се о извршењу овога закона старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

14. Маја 1878 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

(М. П.)

*Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата,
министар правде,*

Јеврем Грујић с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, а по
потреби заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

*Министар унутрашњих дела,
Рад. Милојковић с. р.*

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војени
артиљеријски пуковник*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ.

На предлог Нашег министарског Савета,
На основу члана 56. устава,
Наредили смо и наређујемо, што ће имати силу
закона:

Члан 1.

У закону од 14. Маја 1878 године о привременом управном подељењу и снабђењу са властима ослобођених предела,

у члану 6.

тачка 2., која гласи овако:

„Срески, полицијски и судски писари и рачуновођа казног завода по 250. талира“, замењује се овом:

„2., Сви писари, окружни и срески, полицијски и судски, као и помоћници казначеја и рачуновођа казног завода по 250. талира“.

У 3-њој тачци истог члана после речи: „судски,“ додају се речи: „као и финансијски.“

Члан 2.

Ова замена и овај додатак вреде такође од 14. Маја 1878 године.

Непоручујемо свима Нашим министрима да се о извршењу овог закона старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се поковају.

23. Маја 1878. год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета
министар правде,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник,*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог нашег министарског савета, а на основу члана 56. устава,

Узимајући у обзир да велики део државног примања по ванредном буџету од 1877 године није још у државну касу унет, па да због тога ни велики део издатака по истоме буџету извршен није,

Наредили смо и наређујемо што ће силу закона имати:

Да се државне власти по ванредном буџету од 1877 године, који је законодавна власт одобрила, управљају и даље, све докле се народна скупштина не сазове и нов ванредни буџет не реши, а најдаље до 10. Јуна 1878 године.

Препоручујемо Нашем министру финансије, а и свима Нашим министрима у колико се кога тиче да

овај закон изврше; властима пак заповедамо да по њему поступају а свима и свакоме да му се покоравају.

23. Маја 1878 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
акогребн заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљенић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник,*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашег министра унутрашњих дела,
а по саслушању министарског савета,

На основу чланова: 75 и 76. устава и чланова
80 и 81. изборног скупштинског закона,

решили смо и решавамо:

Редовна народна скупштина за 1877 год., одложена Нашим указом од 24. Децембра 1877 године за шест месеци, сазива се у Крагујевцу на дан двадесет четвртог месеца Јуна ове године.

Наш министар унутрашњих дела нека овај указ изврши.

23. Маја 1878 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

Министар унутрашњих дела,
Рад. Милојковић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашег министарског савета,

На основу члана 56. устава земаљског,

Наредили смо и наређујемо:

Да се законским одређењима, „о одличјама за независност и ослобођење“ од 15 Фебруара ове године дода следеће:

Члану 4.

„Златна и сребрна медаља за ревностну службу са надписом „за помагање рањених и болних војника у рату 1876 1877 и 1878 године.“ За женске особе има облик тробојне кокарде са монограмом Њене Светлости књагиње Паталије покровитељке свију српских женских друштава у цели помагања рањених и болних војника. Медаља је обвијена зелено емаљсаним лавровим венцем, коме се гране свршују у црвено емаљсану круну, — и носи се о тробојној пантљаци“.

19.

„Уверења на медаље за женске особе потписује министар војни.“

Препоручујемо Нашем министарском савету да овај закон обнародује а свима Нашим министрима у колико се кога тиче, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покорavaju.

27. Маја 1878 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Председник министарског савета
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник,*

С. Грујић, с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашег министра просвете и црквених дела, а по саслушању министарског савета, одобрили смо и одобравамо:

ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ

У УРЕЂЕЊУ СРПСКОГ УЧЕНОГ ДРУШТВА У БЕОГРАДУ

од 3. Јануара, 1869. године.

Чланак 1. измењује се овако:

Српско Учено Друштво обрађује и унапређује науке и уметности, самосталним истраживањем у наукама природописним, друштвеним, језикословним, историјским и уметничким, у колико се тичу Срба и Словена, а физичким, физиолошким и психолошким у опште.

Поред тога друштво може преко нарочитих одбора старати се и радити о ширењу науке и књижевности у веће кругове; али на то оно може употребити само она средства, која би на тај посао била нарочито набављена или одређена.

Чланак 5. измењује се:

За редовне чланове могу бити изабрани само они научници, који су самосталним књижевним или уметничким делима засведочили да су способни и вољни за рад на друштвеном задатку.

Чланак 8. измењује се:

Редовни чланови, који престану учествовати у раду на задатку друштвеном, и то покажу и тиме, што без довољних узрока трипут једно за другим на редовне састанке друштвене не дођу, сматраће се да иступају из броја редовних чланова, и у том случају уврштају се у почасне чланове. Ово уврштање у почасне чланове одбор саопштава управи, која то проглашује на скупу друштвеном.

Но и без тога сваки редовни члан има право простом изјавом своје одбору прећи у ред почасних чланова.

Чланак 11. измењује се:

Сви чланови имају право говора на свима саставцима друштвеним, али само редовни чланови имају одлучнога гласа у својим одборима и на скупу.

Члан 15. отпада.

Члан 16. измењује се:

Ради удеснијег отправљања послова, друштво је подељено на одборе.

1. Одбор за науке природне и математичке.

У овај одбор иду:

Истраживања хемијска аналитичка, минералогска и геолошка, ботаничка, зоолошка, етнографска и географска са гледишта природних наука, у колико се она тичу домаћих појава у српским и јужно-словенским земљама, и истраживања физичка, хемијска синтетичка, физиолошка, математичка и механичка у опште.

2. Одбор за науке философске и филолошке:

У овај одбор иду:

Истраживања о унутарности човечанској, или сваколика психолошка истраживања, заједно са питањима образовања и науке, у колико не иду стручно у физиологију.

Изучавање историјски развијених унутарњих, или душевних особина у Срба и јужних Словена.

Истраживања о језику у Срба и Словена.

Историја књижевности српске и словенске, у колико не иде стручно у друге одборе.

Историјско етнографска истраживања у Срба и јужних Словена, у колико се нарочито наслањају на језик.

Издавање сваковрне грађе писмене, а где год је потребно у споразумљењу са одбором за науке историјске.

Одбор за науке друштвене и историјске.

У овај одбор иду:

Социолошка истраживања, у колико не иду стручно у философију.

Истраживања о установама, о економском развиту и о праву Срба и јужних Словена.

Историјска истраживања о Србима и јужним Словенима, у колико не иду стручно у друге одборе.

Тако и статистика, географија и друге помоћне науке историјске, у колико се тичу Срба и јужних Словена.

4. Одбор за уметност.

У овај одбор иду:

Естетичка истраживања у опште.

Историја уметности у Срба и јужних Словена.

Истраживање и прикупљање народних уметности и приређивање јавних излога уметничких производа у Срба и Словена.

5. Одбори за ширење наука и књижевности у народ.

Програм овим одборима одређује управа друштва према средствима и потреби.

Чланак 20. измењује се:

У колико се која расправа дотиче круга радње двају одбора, упућиваће се и једном и другом одбору.

Посебни одбори могу и сами потражити услуге других одбора. У случајима несагласности између двају одбора одлучује се ствар на заједничком састанку.

Чланак 24. измењује се:

Управу састављају: председник друштва, председници појединих одбора као референти и секретар.

Чланак 25. измењује се:

Председника друштву на годину дана бира годишњи скуп Сиског Ученог Друштва између редовних чланова својих.

Заменика председнику за годину дана бира управа одмах на првом свом састанку.

У чланку 31. измењује се:

Тачка 3. Одређивати наредбе за поједине списе и откупне цене за потребне рукописе и остале научне драгоцености, на основима, које друштвени скуп одређује, а према стручним оценама одбора, који одлучују само о научној вредности дела, а не и о мери награде.

У чланку 24. измењује се:

Тачка 5. Секретар има права члана управе.

Препоручујемо Нашем министру просвете и црквених дела да се о извршењу овога стара.

27. Маја, 1878 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашег министарског савета,
Узимајући у обзир, да још постоји ратно стање,
На основу члана 56. устава наредили смо и
наређујемо што ће имати силу закона:

Члан I.

Закон од 14. Јунија 1876. (Збор. XXIX. стр. 434.) о одлагању саветског и судског одмора важи и за овогодишњи саветски и судски одмор.

Члан II.

Овај привремени закон ступа у живот данас и важиће само за овогодишњи саветски и судски одмор.

Препоручујемо Нашем министарском савету, да овај закон обнародује, а свима Нашим министрима,

у колико се кога тиче, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покорвају.

2. Јуна 1878 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ, с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Заступник
министра иностраних дела,
министар правде,*

Јеврем Грујић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник*

С. Грујић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа,

КЕЉАВ СРПСКИ

На предлог Нашег министарског савета,

На основу члана 56 устава,

Узимајући у обзир, да је члановима 81, 82, 83 и 84 привременог закона о уређењу ослобођених предела, изданог 3. Јануара 1878 год. на основу члана 56 устава, наређено, да се данак и други државни приходи у ослобођеним пределима прикупе;

Узимајући у обзир, да се употреба тога данка и других државних прихода из ослобођених предела, има тако исто привременим законом уредити;

Узимајући у обзир, да је реченим привременим законом од 3. Јануара 1878 год. којим се састарало за уређење ослобођених предела, и привременим законом од 14 и 23 Маја 1878 год., којима се састарало о привременој управној подели и снабдењу са властима ослобођених предела, наређено, да се тамо означени додатци, плате и други трошкови одређених управних и судских звања и органа државних власти, измирују из данка и других државних прихода из тих предела, а у колико не стигне, из приреза дотичних округа, и сад се само у интересу финансијског и контролног реда има одредити целокупна сума издатка из данка и других прихода на ту већ одређену потребу;

Определили смо и опредељујемо што ће имати силу закона:

Б У Д Ж Е Т

прихода и расхода ослобођених предела за 1878 годину.

Члан 1.

Сума прихода, која је изложена у главном буџету у предрачуњу под А, и која износи 4,702.000 гроша пореских, ставља се на расположење министру финансије.

Члан 2.

Овлашћује се министар финансије, да по главном буџету расхода изложених у предрачуњу под В, а на основу почестног (специјалног) буџета, који је под В, приложен, местне расходе ослобођених предела, који скупа износе 1,554.812 гроша пореских, може издати у текућој години, придржавајући се законих наређења.

Члан 3.

Вишак прихода расположиће се доцније законом.

Члан 4.

У колико се пак предрачуњена сума прихода не прикупи, или неби могла прикупити, скупиће се и измирити прирезом на дотичан округ, сходно законима од 3. Јануара и 14. Маја 1878 год. а по наређењу министра финансије.

Члан 5.

Буџет овај важи за рачунску 1877⁷/₈ годину.

Препоручујемо Нашем министру финансије, а и свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да се о извршењу овога закона старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покуравају.

12 Јуна 1878 год.
у Нишу.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Заступник председ. министар. савета
Министар правде,*

Јеврем Грујић с. р.

*Заступник минист. иностраних дела
Министар правде,*

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Заступник министра грађевина,
Министар финансије,*

В. Јовановић с. р.

*Министар војени
артиљеријски пуковник*

С. Грујић с. р.

ГЛАВНИ
Прихода и расхода ослобо-

А. Главни буџет прихода.

В Р О Ј	О Д К У Д А	Особено		С в е г а	
		П О Р Е С К Е В И Х			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
I.	Непосредни данци :				
	1. Данак грађански . . .	—	—	4,320.000	—
II.	Таксе :				
	1. Од судских и других разних такса и ванце- ларијског прихода . . .	—	—	42.000	—
III.	Разни случајни приходи:				
	Од разних случајних при- хода, и утврђених извора.	—	—	100.000	—
IV.	Прирез школски за про- светне цели	—	—	240.000	—
	С в е г а	—	—	4,702.000	—

БУЏЕТ
џених предела за 1878 годину.

В. Главни буџет расхода.

В Р О Ј	Н А Ш Т А	Особено		С в е г а	
		П О Р Е С К Е В И Х			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
I.	Општи расходи:				
	1. Кредит на редовне не- предвиђене потребе . . .	40.000	—		
	2. Кредит на изванредне потребе	60.000	—	100.000	—
II.	Стручни местни расходи:				
	1. По струци правосудној .	643.260	—		
	2. „ „ полицијској .	740.952	—		
	3. „ „ финансијск. .	53.200	—		
	4. „ „ просветној . .	6.600	—		
	5. „ „ грађевинској .	10.800	—	1,454.912	—
	За изравнање примања до- даје се овде вишак приходау			1,554.812	—
				3,147.188	—
	С в е г а			4,702.000	—

Б У

В. Државних расхода ослобо-

НАДЛЕЖАТЕЉСТВА И ЗВАЊА	Г о д и ш њ е					
	ПЛАТА НА ЗВАЊЕ		ДОДАТАК ПЛАТЕ		ЦЕЛА СУМА ПЛАТЕ СА ДОДАТОК	
	ГРОША	БР.	ГРОША	БР.		
I. По струци правосудној:						
6 Великих судија по 250 тал. додатка . . .			3000	—	18.000	
27 Среских судија и то:						
6 за толико окружних вароши и	} по 500 талара плате		4200	—	113.400	
21 за толико срезова						
66 Писара судских и то:						
12 писара код великих судија	} по 250 тал. плате		3000	—	198.000	
12 писара код ср. судија за окр. вароши, и						
42 писара среских судија по срезовима						
Управитељ казниног завода у Нишу 350 тал. плате			4200	—	4200	
Рачуновођа казниног завода у Нишу 250 тал. плате			3000	—	3000	
68 практиканата и то:						
12 за велике судије	} по 200 талара плате		2400	—	163.200	
12 за среске судије по окр. варошима						
42 за среске судије по срезовима, и						
2 за управу казниног завода						
66 послужитеља за канцеларије и то:						
12 за канцеларије великих судија	} по 100 тал. плате		1200	—	79.200	
12 за канцеларије ср. судија по ок. варош., и						
42 за канцеларије ср. судија по срезовима						
4 Стражара при управи казниног завода у Нишу по 120 талара			1440	—	5760	
На канцеларијске трошкове и огрев свију над- лежатељства судских и управе казниног завода у Нишу			—	—	—	
На рану, одећу и остале потребе овог издржа- вања осуђеника; на додатке по одредби министра на лекара, свештеника, учитеља, мајсторе занатске и набавке алата занатских и на притвореничке тешкове			—	—	—	
На подвозне, попутне и селидбене тешкове чи- новника, званичника, практиканата и служитеља			—	—	—	
<i>Примедба.</i> Замена сума од једног места, звања или службе или врсте издатка на друго у кредиту додатка и плата и замена сума од једне потребе на другу у кредиту трошкова може се чинити.						
За пренос			—	—	—	

Ц Е Т

Њених предела за 1878 годину.

У пореским грошенима									Приредба	
СУМА ПЛАТЕ ПО- ЈЕДИНИХ ПЛАТА И ПАРТИЈА		ТРОШКОВИ И ДРУГЕ ПОТРЕБЕ		СУМА ПЛАТЕ		СУМА ТРОШКОВА		ЦЕЛНА СУМА ПЛАТЕ И ТРОШКОВА		
ГРОША	БР.	ГРОША	БР.	ГРОША	БР.	ГРОША	БР.	ГРОША		БР.
584.760	—	—	—	584.760	—	—	—	—	—	
—	—	23.500	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	25.000	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	10.000	—	—	—	58.500	—	—	—	
—	—	—	—	584.760	—	58.500	—	—	—	

Б У-
Државних расхода осло-

НАДЛЕЖАТЕЛСТВА И ЗВАЊА	Г о д и ш њ е					
	ПЛАТА НА ЗВАЊЕ		ДОДАТАК ПЛАТЕ		ЦЕЛА СУМА ПЛАТЕ СА ДОДАТОК	
	ГРОША	ФР.	ГРОША	ФР.	ГРОША	ФР.
Пренесено	—	—	—	—	—	—
II. По струци полицајној.						
На 6 начелника окружних по 250 талира	—	—	3000	—	18.000	—
„ 21 „ „ средског по 350 талира	4200	—	—	—	88.200	—
„ 6 лекара окружних по 150 тал. додатка	—	—	1800	—	10.800	—
На 60 писара полицајних и то :						
„ 18 код окружних начелства и } По 250 та-						
„ 42 код средских начелника } лера плате	3000	—	—	—	180.000	—
На 60 практиканата и то :						
„ 18 код окружних начелства } По 200 талира						
„ 42 код средских начелника } плате.	2400	—	—	—	144.000	—
На 153 пандура и то :						
„ 24 коњичка панд. код начелства по 150 тал.	1872	—	—	—	44.928	—
„ 24 пешачка „ „ „ „ „ 108 „	1296	—	—	—	31.104	—
„ 105 коњан. пандура средских по 132 талира	1584	—	—	—	166.320	—
Трошкови :						
На огрев и трошкове свију канцеларија полни.	—	—	—	—	—	—
На издржавање вапо сиротних, тако и иначе	—	—	—	—	—	—
судом осуђених апсенка при полицајним вла-	—	—	—	—	—	—
стима као : са раном, одељом, оковом и одковом,	—	—	—	—	—	—
путним трошковима њиховим и њихових спро-	—	—	—	—	—	—
водника	—	—	—	—	—	—
На подвозне, путне, селдбене и комисионе	—	—	—	—	—	—
трошкове чиновника, практиканата и служитеља.	—	—	—	—	—	—
<i>Примедба:</i> Замена сума од једног места, звања или службе или врсте издатака на друго у одобреном кредиту додатка и плата и замена сума од једне потребе на другу у кредиту трошкова може се чинити.						
III. По струци финансијској.						
6 Казначеја окружних по	—	—	1800	—	10.800	—
6 Помоћника казначеја по	3000	—	—	—	18.000	—
6 Практиканата по	2400	—	—	—	14.400	—
На подвозне трошкове, попутину и на селдбене трошкове чиновника, практиканата и служитеља, као и за средске начелнике за доношај данка до окружног начелства	—	—	—	—	—	—
За пренос	—	—	—	—	—	—

Ц Е Т
ђених предела за 1878. годину.

У п о р е с к и м г р о ш е в и м а										
СУМА ПЛАТЕ ПО- ЈЕДИН НАДЛ. И ПАРТИЈА		ТРОШКОВИ И ДРУГЕ ПОТРЕБЕ		СУМА ПЛАТЕ		СУМА ТРОШКОВА		ЦЕЛНА СУМА ПЛАТЕ И ТРОШКОВА		Примедба
ГРОША	ФР.	ГРОША	ФР.	ГРОША	ФР.	ГРОША	ФР.	ГРОША	ФР.	
—	—	—	—	584.760	—	58.500	—	—	—	
683.352	—	—	—	683.352	—	—	—	—	—	
—	—	27.600	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	15.000	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	15.000	—	—	57.600	—	—	—	
43.200	—	—	—	42.200	—	—	—	—	—	
—	—	10.000	—	—	—	10.000	—	—	—	
—	—	—	—	1.311.312	—	126.100	—	—	—	

Б У.

Државних расхода осло-

НАДЛЕЖАТЕЛСТВА И ЗВАЊА	Г о д и ш њ е					
	ПЛАТА НА ЗЕМЉЕ		ДОДАТАК ПЛАТЕ		ЦЕЛА СУМА ПЛАТЕ СА ДОДАТОК	
	ГРОША	ВР.	ГРОША	ВР.	ГРОША	ВР.
Пренос	—	—	—	—	—	—
IV. По струци просветној.						
Духовни управник епархије врањске	—	—	3000	—	3000	—
Духовни управник области кулске	3600	—	—	—	3600	—
V. По струци грађевинској.						
6 Инженера окружних по	—	—	1800	—	10.800	—
Свога	—	—	—	—	—	—

Општа примедба за струке свих министарства: У тецају 1877. разлице гл. и трошкова може трошати.

Ц Е Т

Ћених предела за 1878. годину.

У п о р е с к и м г р о ш е в и м а										Примедба
СУМА ПЛАТЕ ПО- ЗЕМЉИНИХ НАДЛ. И ВАРТИЈА		ТРОШКОВЕ И ДРУГЕ ПОТРЕБЕ		СУМА ПЛАТЕ		СУМА ТРОШКОВА		ЦЕЛЕНА СУМА ПЛАТЕ И ТРОШКОВА		
ГРОША	ВР.	ГРОША	ВР.	ГРОША	ВР.	ГРОША	ВР.	ГРОША	ВР.	
—	—	—	—	1,311.312	—	126.100	—			
6600	—	—	—	6600	—					
10.800	—	—	—	10.800	—					
—	—	—	—	1,328.712	—	126.100	—	1,554.812	—	

Дане само се за друго положење и половина главних годишњих сума додатака, плата

Члв др.
32794